

Hallituksen esitys eduskunnalle opintoetuslaiksi ja eräiksi muiksi laeiksi/Luonnos 11.5.2026

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi opintoetuslaki sekä muutettavaksi koulumatkatukilakia ja oppivelvollisuuslakia sekä eräitä muita lakeja. Voimassa oleva opintotukilaki kumottaisiin. Uudessa opintoetuslaissa säädettäisiin opintojen aikana myönnettävän opintorahan, asumislisän ja opintolainan valtioneuvoston sekä opintolainansaajalle myönnettävän korkoavustuksen sekä opintolainahyvityksen saamisen edellytyksistä. Oppivelvollisuuslaista kumottaisiin nykyiset oppivelvollisia koskevat majoitus- ja matkakorvausta koskevat säännökset ja lisättäisiin vastaavat säännökset opintoetuslakiin ja koulumatkatukilakiin.

Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa sekä vuosia 2026–2029 ja 2027–2030 koskevissa julkisen talouden suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin opintotuen uudistamisesta. Tavoitteena on mahdollistaa ensisijaisesti täysipäiväinen opiskelu, turvata opiskeluaikainen toimeentulo, vahvistaa opintotuen kannustinelementtejä sekä tukea opintojen läpäisyä tavoiteajassa. Uudistuksessa vahvistetaan myös kaikkein heikoimmassa asemassa olevien opiskelijoiden asemaa, vähennetään alaikäisten velkaantumista ja turvataan perheellisten opiskelijoiden asemaa.

Ehdotetulla opintoetuslailla uudistetaan opintorahan, huoltajakorotuksen, opintotukiajan harkinnanvaraisen pidentämisen, oppivelvollisuusopintojen jälkeen suoritettavien toisen asteen opintojen tukiajan sekä opintolainan valtioneuvoston ja opintolainahyvityksen ehtoja. Lisäksi sääntelyä ajantasaistetaan ja selkeytetään etuuden toimeenpanon helpottamiseksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2027 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin 1.8.2027.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 Nykytila.....	5
2.1.1 Opiskelijan saama opintotuki	5
2.1.2 Opintotuen keskeiset myöntämisedellytykset	10
2.1.3 Opintotuki perustason opintojen jälkeen	11
2.1.4 Opintotuki korkea-asteella	15
2.1.5 Opintolainan valtioneuvoston päätös.....	17
2.1.6 Muita opintotukioikeutta koskevia ehtoja	21
2.2 Nykytilan arviointi	23
2.2.1 Opintotuen taso	23
2.2.2 Opintolainan käyttö.....	25
2.2.3 Työssäkäynti	29
2.2.4 Opintotuki osana koulutuspolitiikkaa	29
2.2.5 Opintotuen kannustavuus	31
2.2.6 Opintotuen selkeys.....	33
2.2.7 Opintotuen historia.....	34
3 Tavoitteet	36
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	36
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	36
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	38
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	38
4.2.1.1 Vaikutukset opiskelijan taloudelliseen asemaan	38
4.2.1.2 Vaikutukset julkiseen talouteen	52
4.2.1.3 Vaikutukset kansantalouteen.....	53
4.2.1.4 Vaikutukset viranomaisten ja luottolaitosten toimintaan	53
4.2.2 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	54
4.2.2.1 Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat vaikutukset	54
4.2.2.2 Vaikutukset opintoihin ja opintojen läpäisyyn.....	55
4.2.2.3 Vaikutukset tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen	56
4.2.2.4 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin	56
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	57
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	57
5.1.1 Nykymalli vai kokonaan uusi?.....	57
5.1.2 Opintorahapainotteinen vai opintolainapainotteinen opintotuki	58
5.1.3 Nopeaan valmistumiseen kannustaminen	60
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	61
6 Lausuntopalaute	63
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	63
7.1 Opintoetuuslaki	63

7.2 Laki koulumatkatukilain muuttamisesta	115
7.3 Laki valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 c §:n muuttamisesta.....	117
7.4 Laki oppivelvollisuuslain muuttamisesta	117
7.5 Laki sotilasavustuslain 10 a §:n muuttamisesta	117
7.6 Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta.....	117
7.7 Laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n muuttamisesta	117
8 Lakia alemman asteinen sääntely	118
9 Voimaantulo	119
10 Toimeenpano ja seuranta	119
11 Suhde muihin esityksiin.....	119
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	119
11.2 Suhde talousarvioesitykseen	120
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	120
LAKIEHDOTUKSET	122
1. Opintoetuslaki	122
2. Laki koulumatkatukilain muuttamisesta	155
3. Laki valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 c §:n muuttamisesta.....	157
4. Laki oppivelvollisuuslain muuttamisesta	158
5. Laki sotilasavustuslain 10 a §:n muuttamisesta	159
6. Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta.....	160
7. Laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n muuttamisesta	161
LIITE	162
RINNAKKAISTEKSTIT	162
2. Laki koulumatkatukilain muuttamisesta	162
3. Laki valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 c §:n muuttamisesta.....	164
4. Laki oppivelvollisuuslain muuttamisesta	165
5. Laki sotilasavustuslain 10 a §:n muuttamisesta	169
6. Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta.....	170
7. Laki varhaiskasvatuksen maksuista annetun lain 11 §:n muuttamisesta.....	171

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Hallitusohjelman mukaan käynnistetään opintotuen kokonaisuudistus. Hallitusohjelman mukaan opintotuen tavoitteena on mahdollistaa ensisijaisesti täysipäiväinen opiskelu. Opintotuen kokonaisuudistuksessa käydään läpi opintorahan taso, opintolainan suuruus ja opintolainahyvityksen määrä, vapaiden tulojen rajat, perheellisten opiskelijoiden asema ja asumisen tukeminen. Lisäksi hallitusohjelman mukaan tuli opiskelijoiden yleisen asumistuen rinnalle selvittää ja kehittää yhteisasumista suosiva ja taloudellisesti houkutteleva vaihtoehto, arvioida tulorajojen riittävyttä ja mahdollisuutta nostaa niitä. Myös oppisopimuskoulutusten ja opintotuen parempi yhteensovittaminen tuli selvittää. Tavoitteena on hallitusohjelman mukaan turvata opiskeluaikainen toimeentulo, vahvistaa opintotuen kannustinelementtejä sekä tukea opintojen läpäisyä tavoiteajassa.

Vuosia 2026–2029 koskevan julkisen talouden valmistelun yhteydessä hallitus päätti jatkaa opintotuen kokonaisuudistuksen valmistelua hallitusohjelmassa kirjattujen tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteena on mahdollistaa ensisijaisesti täysipäiväinen opiskelu, turvata opiskeluaikainen toimeentulo, vahvistaa opintotuen kannustinelementtejä sekä tukea opintojen läpäisyä tavoiteajassa. Lisäksi hallitus linjasi, että opintotuen uudistuksessa vahvistetaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevien opiskelijoiden asemaa, vähennetään alaikäisten velkaantumista ja turvataan perheellisten opiskelijoiden asemaa. Lisäksi järjestelmästä korjataan epäkohtia. Hallitus linjasi myös, että opintotuen kokonaisuudistuksen tulee olla kustannusneutraali. Opintotuen kokonaisuudistus sisältyy vuosia 2027–2030 koskevan julkisen talouden suunnitelmaan.

Opintotuesta säädetään opintotukilaisissa (65/1994). Opintotuen tavoitteena on opintojen aikaisen toimeentulon turvaaminen taloudellisen tuen tarpeessa oleville päätoimisille opiskelijoille. Opintojen aikana maksettava opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja opintolainan valtioneuvoksesta. Opintorahaa saavalla alle 18-vuotiaan lapsen huoltajalla on oikeus opintorahan huoltajakorotukseen. Määräajassa korkeakoulututkinnon suorittaneen opintovelallisen opintolainasta osa voidaan maksaa suoraan pankkiin opintolainahyvityksenä. Pienituloisen opintovelallisen korot voidaan maksaa korkoavustuksena ja takausvastuuvasta voi myös saada maksuvapautuksen tietyn edellytyksin.

Hallitusohjelman mukaisesti osana hallitusohjelman mukaisia valtion talouden sopeuttamistoimia indeksitarkistukset on jäädytetty siten, että opintorahan euromääriä ei tarkisteta vuosina 2024–2027 siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa säädetään (HE 75/2023 vp). Lisäksi muut kuin lasta huoltavat opiskelijat siirtyivät 1.8.2025 yleiseltä asumistuella opintotuen asumislisän piiriin (HE 160/2024 vp) ja koulumatkatukioikeus on rajattu maksuttoman koulutuksen piirissä oleville opiskelijoille (HE 177/2024 vp). Opintotuen riittävyden turvaamiseksi opintolainan valtioneuvoksesta määriä on viimeksi korotettu 1.8.2024 ja opintorahan huoltajakorotukseen on myös tehty tasokorotus 1.1.2024 (HE 80/2023 vp).

1.2 Valmistelu

Hallitusohjelman edellyttämiä opintotuen kokonaisuudistuksen edellytyksiä on käsitelty opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmässä, joka luovutti mietintönsä 30.1.2025. Muistiossa

Opintotuen kokonaisuudistus¹ käsitellään opintotuen uudistamisen lähtökohtia, opintotuen nykytilaa, opintotuen uudistamisen edellytyksiä ja nykyisen järjestelmän välttämättömiä ja perusteellisia kehittämisehdotuksia. Työryhmän toimeksiannon mukaisesti ehdotetut toimenpiteet koskevat sekä perusasteen jälkeisiin opintoihin että korkea-asteen opintoihin myönnettävää opintotukea, opintolainan käyttökelpoisuuden ja turvallisuuden parantamista sekä yhteisasumista suosiva ja taloudellisesti houkutteleva vaihtoehto yleiselle asumistuelle.

Uudistukseen liittyvistä toimenpidevaihtoehdoista on laadittu syksyn 2025 aikana vaikutusarviomuistioita: Opintotukiudistuksen vaikutuksia, Opintolainan valtioneuvoston päätös, Opintolainahyvityksen uudistaminen sekä Opintolainahyvityksen vaikutus opintojen keston.

Esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä virkatyönä. Lasten, nuorten- ja perheiden ministerityöryhmä on seurannut valmistelua. Lisäksi uudistusta on käsitelty useita kertoja opintotukiasian neuvottelukunnassa, jossa on edustajat keskeisistä sidosryhmistä.

Hallituksen esityksen luonnoksesta on pyydetty lausunnot laaja-alaisesti keskeisiltä sidosryhmiltä. Esitysluonnos on ollut lausunnolla xxx. Lausuntotiivistelmä ja lausunnot ovat luettavissa esityksen hankesivuilla xxx.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM010:00/2024>.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Nykytila

2.1.1 Opiskelijan saama opintotuki

Voimassa olevan opintotukilain (65/1994) ensimmäisessä luvussa säädetään opintotuen myöntämiseen liittyvät yleiset säännökset, toisessa luvussa säädetään opintotukietuuksista ja kolmannessa luvussa taloudellisesta tarveharkinnasta.

Lukuvuonna 2024/2025 opintotukea sai kaikkiaan 295 000 opiskelijaa, näistä 143 400 opiskelijaa nosti opintolainaa. Opintovelallisia oli lukuvuoden lopussa kaikkiaan noin 516 600. Opintorahaa maksettiin vuonna 2025 noin 530 miljoonaa euroa ja asumislisää noin 165 miljoonaa euroa.

Opintoraha

Opintorahan määrästä säädetään opintotukilain 11 §:ssä. Opintorahan määrät oli vuoteen 2023 asti sidottu kansaneläkeindeksiin ja indeksitarkistus on tehty viimeksi 1.8.2023. Opintorahan määrä on 0–279,38 euroa kuukaudessa. Alaikäistä lasta huoltavan opintoraha on 421,01 euroa kuukaudessa, johon sisältyy huoltajakorotus (141,63 e/kk). Opintorahan määrään vaikuttavat opiskelijan ikä, asumismuoto ja koulutusaste.

---

¹ Opintotuen kokonaisuudistus. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2025:5.

Taulukko 1: Opintorahan määrät 1.8.2025

Opiskelijan asumismuoto ja ikä	Toinen aste €/kk	Korkea-aste €/kk
Avoliitossa oleva tai elatusvelvollinen	279,38	279,38
Lasta huoltava (opintoraha sis. huoltajakorotuksen 141,63 €/kk)	421,01	421,01
Itsenäisesti asuva 18 vuotta	279,38	279,38
Itsenäisesti asuva alle 18 vuotta	113,57 ac	113,57 a
Vanhempansa luona asuva, 20 vuotta	90,85 a	90,85 a
Vanhempansa luona asuva, 17–19 vuotta	43,15 bc	43,15 a

Vanhempien pienten tulojen perusteella opintorahaa voidaan:

a = korottaa; b = korottaa tai pienentää; c = lisäksi mahd. oppimateriaalilisä 52,24 €/kk

Opintorahan huoltajakorotus

Opintorahan huoltajakorotuksesta säädetään opintotukilain 12 §:ssä. Opintorahaa saavalla alle 18-vuotiaan lapsen huoltajalla on oikeus opintorahan huoltajakorotukseen. Lapsen huoltajalla tarkoitetaan lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) mukaisia huoltajia. Huoltajakorotus maksetaan osana kunkin huoltajan opintorahaa. Lasten lukumäärä ja se, kenen luona lapsi asuu, eivät vaikuta huoltajakorotukseen. Oikeus opintorahan huoltajakorotukseen alkaa sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka kuluessa opiskelijasta on tullut alaikäisen lapsen huoltaja. Oikeus opintorahan huoltajakorotukseen päättyy sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka kuluessa nuorin opiskelijan huollettavana oleva lapsi täyttää 18 vuotta tai olosuhteissa tapahtuu muu sellainen muutos, jonka seurauksena opiskelija ei enää ole alaikäisen lapsen huoltaja. Huoltajakorotusta ei oteta tulona huomioon yleisessä asumistuessa, sotilasavustuksessa eikä määrättäessä varhaiskasvatuksen maksuja tai kotihoidon tai yksityisen hoidon tuen hoitolisää.

Opintotuen huoltajakorotusta sai vuonna 2025 arviolta 37 000 opiskelijaa ja sen menot olivat yhteensä arviolta noin 31 milj. euroa. Opintorahaa saavilla opiskelijoilla (32 112) on huollettavanaan alaikäisiä lapsia yhteensä 56 757. Alle 10-vuotiaita lapsia on 38 468 ja 10–17-vuotiaita lapsia on 18 289. Huoltajakorotuksen saajista oli yksi lapsi 43 prosentilla, kaksi lasta 37 prosentilla ja 3 lasta tai enemmän 20 prosentilla. Huoltajakorotuksen saavista opiskelijoista on 67 prosenttia korkeakouluopiskelijoita ja 33 muita opiskelijoita.

Asumislisä

Asumislisästä säädetään opintotukilain 14 §:ssä. Asumislisään on oikeutettu opiskelija, joka asuu vuokra-asunnossa tai asumisoikeusasunnossa. Asumislisään ei kuitenkaan ole oikeutettu opiskelija, joka 1) asuu vanhempansa luona; 2) asuu samassa asunnossa oman tai puolisonsa lapsen kanssa; 3) asuu puolisonsa omistamassa asunnossa; 4) olisi oikeutettu maksuttomaan asuntolapaikkaan oppilaitoksen puolesta, ellei ole erityisen painavia syitä sille, että opiskelija ei voi ottaa asuntolapaikkaa vastaan; 5) saa eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) mukaista asumistukea tai asuu samassa asunnossa mainitun lain mukaista asumistukea saavan puolisonsa kanssa. Opiskelijalle voidaan kuitenkin myöntää asumislisä sellaisen asunnon asumismenoihin, joka on vuokrattu opiskelun vuoksi ja joka sijaitsee muulla

paikkakunnalla kuin perheen vakituinen asunto. Ulkomailla opiskelevalle myönnetään asumislisää samoin edellytyksin kuin Suomessa opiskelevalle. Ulkomailla opiskelevalla ja asuvalla on kuitenkin oikeus asumislisään sen estämättä, mitä 2 momentin 2 kohdassa säädetään.

Asumislisän määrästä säädetään opintotukilain 14 a §:ssä. Asumislisä voi olla enintään 80 prosenttia kuntaryhmäkohtaisista asumislisäissä huomioonotettavista asumismenoista. Siten asumislisä on I kuntaryhmässä enintään 296 euroa kuukaudessa, II kuntaryhmässä 248 euroa kuukaudessa ja III kuntaryhmässä 216 euroa kuukaudessa. Jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempansa omistamassa asunnossa, asumislisän määrä on enintään 83 euroa kuukaudessa. Suomessa kansanopistossa, liikunnan koulutuskeskuksessa tai Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa maksullisella linjalla opiskeleva, oppilaitoksen asuntolassa asuva opiskelija on oikeutettu asumislisään, jonka määrä on 88,87 euroa kuukaudessa. Ulkomailla vuokralla asuvan ja opiskelevan opiskelijan asumislisän määrä on 210 euroa kuukaudessa.

Opintolainan valtioneuvosto

Opintolainan valtioneuvoston määräämistä säädetään opintotukilain 15 §:ssä. Lainatakauksen määrä on alle 18-vuotiaalla 400 euroa kuukaudessa ja 18 vuotta täyttäneellä 850 euroa kuukaudessa. Ulkomailla opiskelevilla lainatakauksen määrä on 1 000 euroa kuukaudessa. Toisen asteen opiskelijalle voidaan myöntää opintolainan valtioneuvosto hakemuksen perusteella. Opintorahaa saavalle korkeakouluopiskelijalle valtioneuvosto myönnetään ilman erillistä hakemusta.

Opintolainan valtioneuvosto myönnetään opiskelijalle, joka saa opintorahaa. Lisäksi sitä myönnetään opiskelijalle, joka on täyttänyt 18 vuotta ja joka ei vanhempiensa tulojen perusteella ole oikeutettu opintorahaan tai muualla kuin vanhempiensa luona asuvalle opiskelijalle, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisää ja jonka vanhempien veronalaisten ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on alle 64 400 euroa vuodessa opiskelijalle, jolle ei 20 §:n mukaan myönnetä opintorahaa.

Valtioneuvostoa ei myönnetä vanhempiensa luona asuvalle opiskelijalle, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisää. Valtioneuvostoa ei myöskään myönnetä opiskelijalle, joka on suorittamassa vapausrangaistusta tai jonka opintolainan on takausvastuun perusteella Kansaneläkelaitoksen perittävänä, ellei Kansaneläkelaitos erityisestä syystä toisin määrää.

Valtioneuvosto myönnetään enintään lukuvuodeksi kerrallaan. Päätös valtioneuvoston myöntämisestä voi kuitenkin sisältää valtioneuvoston lukuvuotta edeltävää kesä- ja heinäkuuta varten. Jos opiskelu kestää enintään 12 kuukautta, valtioneuvosto voidaan myöntää yhdellä päätöksellä koko opiskelujalle.

Opintotukilain 15 a §:ssä säädetään opintolainan nostamisesta. Pykälän mukaan opintolainan annetaan Kansaneläkelaitoksen vahvistaman kaavan mukaista velkakirjaa vastaan. Opintoja varten voidaan myöntää yksi opintolainan, jonka määrää lisätään myönnettyllä uudella opintolainalla. Opintolainan on nostettava sen lukuvuoden aikana, jota varten valtioneuvosto on myönnetty. Opintolainan ei kuitenkaan saa yleensä nostaa opintojen päättymisen tai keskeyttämisen jälkeen. Opintolainan nostetaan seuraavasti:

1) ulkomaisessa oppilaitoksessa suoritettavaan tutkintoon tai tieteellisiin jatko-opintoihin myönnetty opintolainan voidaan nostaa yhtenä eränä;

2) korkeakouluopintoihin myönnetystä lainasta syyslukukaudelle tarkoitettu osuus voidaan nostaa aikaisintaan 1 päivänä elokuuta ja kevätlukukaudelle tarkoitettu osuus aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta;

3) muihin kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuihin opintoihin myönnetty opintolaina on nostettavissa seuraavasti:

a) elo–lokakuulle tarkoitettut lainaerät aikaisintaan 1 päivänä elokuuta;

b) marras- ja joulukuulle tarkoitettut lainaerät aikaisintaan 1 päivänä marraskuuta;

c) tammi–maaliskuulle tarkoitettut lainaerät aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta;

d) huhti–heinäkuulle tarkoitettut lainaerät aikaisintaan 1 päivänä huhtikuuta.

Jos opintolainan valtiontakausta koskeva päätös sisältää valtiontakauksen lukuvuotta edeltävää kesä- tai heinäkuuta varten, lainan ensimmäisen erän saa nostaa jo mainittujen kuukausien aikana. Jos valtiontakausta on myönnetty yhdellä päätöksellä enintään 12 kuukauden opintoihin, laina on nostettavissa näiden kuukausien aikana. Jos päätöksen antamisesta opintojen tai lukuvuoden päättymiseen on aikaa vähemmän kuin kaksi kuukautta taikka päätös annetaan lukuvuoden tai opintojen päätyttyä, laina on nostettava viimeistään kahden kuukauden kuluttua päätöksen antamisesta. Ennen kuin opiskelija nostaa uuden opintolainan, luottolaitoksen tulee varmistaa Kansaneläkelaitokselta, että valtiontakausta on voimassa.

Lukuvuonna 2025–2026 muu kuin lasta huoltava itsenäisesti asuva opiskelija voi saada opintotukea enintään 1 345, 1 377 tai 1 425 euroa kuukaudessa, summasta on opintolainan valtiontakauksen osuus 850 euroa (noin 60 %). Opintorahan määrä on täysi-ikäisellä itsenäisesti asuvalla enintään 279,38 euroa kuukaudessa ja opintolainan valtiontakauksen määrä 850 euroa kuukaudessa. Asumislisän määrä on 296/248 tai 216 euroa riippuen opiskelijan asuinkunnasta.

Vanhemman luona asuva alle 20-vuotias opiskelija voi saada opintorahaa 109,02 tai enintään 161,26 euroa kuukaudessa oppimateriaalilisä mukaan lukien. Vanhemman luona asuva 20-vuotias tai vanhempi opiskelija voi saada enintään 204,42 euroa kuukaudessa. Opintolainan valtiontakauksen määrä on alle 18-vuotiaalla 400 euroa kuukaudessa. Opintolainan osuus on vanhemman luona asuvan tuesta vähintään 71 prosenttia.

Lasta huoltava opiskelija saa huoltajakorotuksella korotetun opintorahan ja opintolainan valtiontakauksen (421,01 e/kk opintoraha ja 850 e/kk opintolainan valtiontakausta) lisäksi ruokakuntakohtaista yleistä asumistukea. Opintolainan osuus on tällöin noin 50 prosenttia opiskelijaperheen saamasta tuesta. Lisäksi lasta huoltavat opiskelijat voivat saada perhe-etuuksia kuten lapsilisää, vanhempainpäivärahoja ja lasten kotihoidon tukea.

Taulukko 2: Itsenäisesti asuvan 18 vuotta täyttäneen opiskelijan opintotuki

Opiskelijan ikä	Opintoraha e/kk	Opintolaina e/kk	Asumisen tuki e/kk kuntaryhmittäin	Yhteensä e/kk	Lainan osuus %
18 v tai vanhempi	279,38	850	asumislisä 296/248/216	1 425/1 377/1 345	60

Taulukko 3: Lasta huoltavan opiskelijan opintotuki ja asumistuki 1.8.2025

Opiskelijan ikä	Opintoraha e/kk	Opintolainan valtiontakaus e/kk	Yleinen asumistuki*	Yhteensä	Opintolainan osuus %
Alle 18-vuotiaan lapsen yksinhuoltaja	421,01	850	yleinen asumistuki keskimäärin 523 e/kk	1 794	47
2 alle 18-vuotiaan lapsen huoltajaa	421,01 x 2 = 842	850 x 2 = 1 700	yleinen asumistuki keskimäärin 515 e/kk	3 057	55

*Taulukossa on käytetty Kelaston mukaista keskimääräistä asumistukea marraskuussa 2025.

Taulukko 4: Vanhemman luona asuvan ja itsenäisesti asuvan alle 18-vuotiaan opiskelijan opintotuki

Opiskelijan ikä	Opintoraha e/kk	Opintolaina e/kk	Yhteensä e/kk max.	Lainan osuus %
18–19 v	0–161,26*	850	0–1 011	84–100
Alle 18 v	0–161,26*	400	0–561,26	71–100

*Sisältää oppimateriaalilisän 52,24 e/kk.

Taulukko 5: Opintorahan ja opintolainan valtiontakauksen saajat lukuvuonna 2024/2025

	Opintoraha lukuvuonna 2024/2025	Opintorahan saajamäärä	Opintolainan valtiontakaus lukuvuonna 2024/2025	Opintolainan valtiontakauksen saajamäärä
Yliopisto	2 135	89 040	6 800	91 274
Ammattikorkeakoulu	2 070	97 001	6 700	98 221
Ammatillinen oppilaitos	1 482	69 487	5 900	34 607
Lukio	1 171	23 783	5 800	5 321

Lähde: Kelasto

Taulukko 6: Opintorahan huoltajakorotuksen saajat oppilaitosasteen mukaan 4/2025

Oppilaitosaste	Saajat	%
Ammatilliset oppilaitokset	6 260	31 %
Ammattikorkeakoulut	10 782	53 %
Lukiot	68	0 %
Muut oppilaitokset	253	1 %
Ulkomaiset	113	1 %
Yliopistot	2 910	14 %
Yhteensä	20 386	100 %

2.1.2 Opintotuen keskeiset myöntämisedellytykset

Opintotukilain 5 §:n mukaan opintotuen yleisiä myöntämisen edellytyksiä ovat oppilaitokseen hyväksyminen, opintojen päätoiminen harjoittaminen ja opinnoissa edistyminen sekä taloudellisen tuen tarve.

Opintojen päätoimisuus

Opintojen päätoimisuus perustuu opintojen työmäärän mitoitusperusteisiin. Korkeakoulussa opintojen mitoitusperuste on opintopiste. Muussa kuin korkeakoulussa opintojen mitoitusperusteena käytetään kursseja, tunteja, opintoviikkoja, osaamispisteitä ja opintopisteitä. Opintotukilain 5 a §:ssä säädetään kaikkien opintotuen piirissä olevien opintojen päätoimisuudesta. Opintotuessa käytettävä opintojen päätoimisuuden määritelmä on yhteneväinen työttömyysturvalain määrittelyjen kanssa.

Opintojen edistyminen

Opintotukilain 5 b §:ssä säädetään opintojen riittävästä edistymisestä. Opintojen edistymistä pidetään riittävänä, jos opiskelijan päätoiminen opiskeluaika ei tule olennaisesti ylittämään kyseisiä opintoja varten määriteltyä tukiaikaa. Opintojen edistymistä seurataan lukuvuosittain. Opintotuki lakkautetaan tai opintotukihakemus hylätään, jos opiskelijan opinnot eivät ole edistyneet riittävästi. Opiskelijalla tulee olla opintosuorituksia riittävästi. Jos opintosuorituksia on korkeakouluopiskelijalla vähemmän kuin viisi opintopistettä tukikuukautta kohti, opiskelijalle lähetetään selvityspyyntö. Opintotuen maksamista jatketaan vain, jos opiskelijalla on hyväksyttävissä syytä opintojen hidastumiseen. Hyväksyttävä syy voi olla opiskelijan sairaus tai muu siihen rinnastettava opiskelukykyä heikentävä tekijä, hänen lähiomaisensa sairaus, hänen vaikea elämäntilanteensa tai hänen opintojensa edistymiseen tilapäisesti vaikuttanut muu erityinen syy. Opintotuki voidaan lakkauttaa takautuvasti, jos opintosuorituksia on erityisen vähän ja olosuhteista ilmenee, ettei opintoja ole ollut tarkoitukseen harjoittaa päätoimisesti.

Jos opiskelija vastaa selvityspyyntöön opintotuen maksamista jatketaan toistaiseksi tai määräaikaisena, jos selvitys on riittävä tai lähes riittävä. Opintotuen maksamisen jatkuminen harkitaan tapauskohtaisesti opiskelijan esittämän selvityksen perusteella. Opintotukilain 5 b §:n 2 momentin mukaan opintotuki lakkautetaan tai opintotukihakemus hylätään, jos opiskelijan opinnot eivät ole edistyneet riittävästi. Käytännössä opintotuki lakkautetaan, jos edellä mainittu selvitys ei ole riittävä. Opintotuki voidaan periä opintotukilain 27 §:n nojalla takaisin, jos opintosuorituksia on erityisen vähän ja olosuhteista ilmenee, ettei opintoja ole ollut tarkoitukseen harjoittaa päätoimisesti. Opiskelijaa kuullaan erikseen mahdollisesta opintotuen takautuvasta lakkauttamisesta ja takaisinperinnästä. Takaisinperiminen voi tulla kyseeseen esimerkiksi, jos opiskelija ei ole osallistunut opetukseen tai hän on käytännössä keskeyttänyt opintonsa kesken seurantalukuvuoden. Opintotuen maksamista voidaan jatkaa, vaikka opintosuorituksia ei ole riittävästi, jos opiskelija esittää hyväksyttävissä syytä, joiden vuoksi opinnot ovat hidastuneet. Hyväksyttävä syy voi olla opintotukilain 5 b §:n 3 momentin mukaan opiskelijan sairaus tai muu siihen rinnastettava opiskelukykyä heikentävä tekijä, hänen lähiomaisensa sairaus, hänen vaikea elämäntilanteensa tai hänen opintojensa edistymiseen tilapäisesti vaikuttanut muu erityinen syy. Jos opiskelija vetoaa omaan sairauteensa, selvityksen liitteenä tulee olla lääkärintodistus tai muu vastaava selvitys.

Opiskelijan omiin tuloihin perustuva taloudellinen tarveharkinta

Opiskelijan omista tulorajoista säädetään opintotukilain 17 §:ssä. Opiskelijalla voi olla opintorahan lisäksi muita veronalaisia tuloja kalenterivuodessa määrä, jota kutsutaan vapaaksi tuloksi. Opintojen aloittamisvuonna ennen opintojen aloittamiskuukautta tai opintojen päättämisen jälkeen suorittamiskuukauden tai opintotukeen oikeuttavien opintojen päättämisen jälkeen saatuja tuloja ei oteta huomioon siltä osin kuin vapaa tulo ylittyisi niiden perusteella.

Tulorajoja tarkistetaan joka toinen vuosi ansiotasoindeksin muutoksen perusteella. Viimeksi tulorajoja tarkistettiin 1.1.2025. Opiskelijalla voi olla tuloa:

1 118 euroa jokaista kuukautta kohden, jolta hän on saanut opintorahaa tai asumislisää; sekä 3 355 euroa jokaista kuukautta kohden, jolta hän ei ole saanut opintorahaa tai asumislisää.

Opiskelijan tulee huolehtia siitä, että vuositulo ei ylitä vapaata tuloa. Opiskelija voi säädellä vapaata tuloaan hakemalla opintotukea vain osalle opiskelukuukausista, peruuttamalla jo myönnetyn opintotuen halutuilta kuukausilta tai palauttamalla jo maksettujen tukikuukausien opintorahan ja asumislisän. Opintoraha ja asumislisä on palautettava vapaan tulon korottamiseksi tukivuotta seuraavan kalenterivuoden aikana.

2.1.3 Opintotuki perusasteen opintojen jälkeen

Lapsen elatuksesta annetun lain (704/1975) 2 §:n mukaan vanhemmat vastaavat lapsen elatuksesta kykynsä mukaan. Vanhempien elatuskykyä arvioitaessa otetaan huomioon heidän ikänsä, työkykynsä ja mahdollisuutensa osallistua ansiotyöhön, käytettävissä olevien varojen määrä sekä heidän lakiin perustuva muu elatusvastuunsa. Vanhempien elatusvastuun laajuutta arvioitaessa otetaan huomioon myös lapsen kyky ja mahdollisuudet itse vastata elatuksestaan sekä seikat, joiden takia vanhemmille ei aiheudu lapsen elatuksesta kustannuksia tai ne ovat vähäiset. Opintotukilaisissa ei ole käsitettä elatusvelvollisuus, mutta asiallisesti sillä tarkoitetaan opintotuen ehtojen yhteydessä opintotuen tarveharkintaa: opiskelijan iän, asumismuodon (asuuko vanhempien luona vai ei) ja vanhempien taloudellisten edellytysten huomioonottamista.

Opintotukilain 19 §:n 1 momentin mukaan muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden vanhempien tulot otetaan huomioon opintorahaa myönnettäessä, jos opiskelija on alle 20-vuotias ja asuu vanhempansa luona. Tulot otetaan huomioon mainitun ikärajan täyttämistä edeltävän kalenterikuukauden loppuun. Vanhempien tuloja ei kuitenkaan oteta huomioon, jos opiskelija on avioliitossa tai saa opintorahan huoltajakorotusta. Jos opiskelijan vanhemmat ovat eronneet tai asuvat pysyvästi välien rikkoutumisen vuoksi erillään, vain sen vanhemman tulot otetaan huomioon, jonka luona opiskelija asuu tai on viimeksi asunut. Jos opiskelija on alle 18-vuotias ja hän on vanhempansa ja vanhemman uuden aviopuolison yhteisessä kodissa huollettavana, myös uuden aviopuolison tulot otetaan huomioon. Opintotuessa vanhempien elatusvelvollisuutta onkin korostettu nuorimpien opiskelijoiden kohdalla määrittelemällä opintotuen taso alemmaksi ja ottamalla huomioon myös vanhempien tulot. Merkitystä on myös sillä, missä opiskelija asuu sekä huoltajuudella.

Vanhempien tulot otetaan huomioon siten, että opiskelijalla on oikeus täysimääräiseen opintotukilain 11 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiseen opintorahaan, jos vanhempien veronalaisten ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on enintään 43 000 euroa vuodessa. Opintorahaa vähennetään jokaista tulorajan ylittävää täyttä 1 070:tä euroa kohden viisi

prosenttiyksikköä. Jos opiskelijan vanhempien veronalaisten ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on enintään 21 800 euroa vuodessa, korotetaan opintorahan määrää. Korotus pienenee jokaista tuloajan ylittävää täyttä 2 180:tä euroa kohden 10 prosenttiyksikköä. Korotusta ei makseta, jos vanhempien tulojen yhteismäärä ylittää 41 100 euroa.

Opintorahaa on mahdollista saada yleensä 17 ikävuodesta lähtien, koska opintorahaa ei myönnetä opiskelijalle, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisälain (796/1992) mukaista lapsilisää. Vanhempien tulot vaikuttavat opintolainan valtioneuvoston saamiseen muussa kuin korkeakoulutuksessa myös siten, että valtioneuvoston voi saada 18–19-vuotias opiskelija, joka asuu vanhempansa luona, eikä voi saada opintorahaa vanhempien tulojen vuoksi. Alle 17-vuotias itsenäisesti asuva voi saada valtioneuvoston, jos vanhempien yhteenlasketut tulot ovat alle 64 400 euroa vuodessa.

Oppimateriaalilisää voi saada 52,24 euroa kuukaudessa alle 17-vuotias opiskelija, jos vanhempien yhteenlasketut tulot ovat enintään 41 100 euroa vuodessa. Oppimateriaalilisää saavat opiskelijat opiskelevat muussa kuin maksuttomassa koulutuksessa. Esimerkkinä tästä ovat eräät opintotuen piirissä olevat muut kuin julkisen valvonnalliset oppilaitokset. Koska syksystä 2024 kaikki peruskoulunsa päättäneet ja toisen asteen opintonsa aloittaneet ovat kuuluneet maksuttoman koulutuksen piiriin, oppimateriaalilisään oikeutettuja opiskelijoita on melko vähän. Lukuvuonna 2023/2024 oppimateriaalilisää sai 2 018 opiskelijaa, joista ammatillisessa oppilaitoksessa opiskeli 1 314, lukiossa 691 ja muualla 13. Oppivelvollisuuslain (1214/2020) mukaan osaamisen hankkimiseksi tarvittavat oppimateriaalit sekä työvälineet, -asut ja -aineet ovat oppivelvollisuuslain 16 §:ssä tarkoitettuun maksuttomaan koulutukseen oikeutetulle opiskelijalle maksuttomia, jolloin oppimateriaalilisän maksaminen ei olisi enää tarpeellista (HE 173/ 2020 vp).

Opintojen päätoimisuus

Lukio-opinnot ovat opintotukilain 5 a §:n 2 momentin mukaan päätoimisia, jos niiden oppimäärän mukainen laajuus on yhteensä vähintään 150 opintopistettä tai jos ne suoritetaan ammatillisen perustutkinnon yhteydessä aikuisille suunnatun oppimäärän mukaisina lukio-opintoina. Päätoimiseksi opinnoiksi katsotaan myös lukiokoulutukseen valmistava yhden lukuvuoden ja vähintään 50 opintopisteen laajuinen opintokokonaisuus. Lukio-opinnoissa edellytetään lisäksi, että opiskelija osallistuu lukukauden aikana vähintään 20 opintopisteen laajuisiin opintoihin tai niitä vastaaviin opintoihin taikka kahteen ylioppilastutkintoon kuuluvaan kokeeseen. Sisäoppilaitoksessa järjestetyt lukio-opinnot katsotaan kuitenkin aina päätoimisiksi. Päätoimiseksi opinnoiksi katsotaan myös aikuisille suunnatun oppimäärän mukaiset lukio-opinnot, joita suorittaa oppivelvollisuuslain (1214/2020) 16 §:n nojalla maksuttomaan koulutukseen oikeutettu opiskelija. Päätoimista on opintotukilain 5 a §:n 3 momentin mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) mukainen koulutus, jonka tavoitteena on ammatillisen perustutkinnon tai tutkinnon osan taikka työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen suorittaminen. Ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tai mainittujen tutkintojen osien suorittaminen on päätoimista, jos opiskelijan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovittu opintojen laajuus on vähintään 4,5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohti. Päätoimisia ovat opintotukilain 5 a §:n 4 momentin opinnot, joiden tavoitteena on tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettujen koulutusten suorittaminen. Muut kuin edellä mainitut opinnot ovat opintotukilain 5 a §:n 5 momentin mukaan päätoimisia, jos opetusohjelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia, 4,5 osaamispistettä tai kolme opintoviikkoa opiskelukuukautta kohti. Aikuisille tarkoitettu perusopetuslain (628/1998)

mukainen opiskelu on opintotukilain 5 a §:n 6 momentin mukaan päätoimista, jos opintojen laajuus on vähintään 22 kurssia lukuvuodessa.

Opintojen edistymisen seuranta

Opintojen edistymistä seurataan muilla kuin korkeakouluopiskelijoilla siten, että seurannan piiriin joutuu opiskelija, jolla on ollut lukuvuonna alle 20 opintosuoritusta. Lukiolaiset, joilla on opintosuorituksia vähintään 20 opintopistettä läpäisevät seurannan. Ammatillisen koulutuksen opiskelija, jolla on opintosuorituksia vähintään 20 osaamispistettä, läpäisee seurannan. Jos opintosuorituksia on edellä mainittua vähemmän, Kansaneläkelaitos lähettää opiskelijalle selvityspyynnön.

Tukiaika

Opintotukeen oikeuttavasta ajasta on säädetty opintotukilain 7 §:ssä siten, että muissa kuin korkeakoulututkintoon johtavissa opinnoissa opintotukea myönnetään päätoimisten opintojen ajaksi. Toisella asteella on oikeus opintotukeen säännönmukaiselle opiskeluajalle. Säännönmukaisen opiskeluajan päätyttyä opintotukea voidaan myöntää enintään 12 kuukauden ajalle. Säännönmukaisella opiskeluajalla tarkoitetaan ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa enintään neljää vuotta ja muissa opinnoissa opinnoille säädettyä pidentämätöntä opiskelu- tai suoritusaikaa taikka opetussuunnitelman tai opetusohjelman mukaista suoritusaikaa, jos suoritusajasta ei säädetä laissa.

Opintososiaaliset edut

Oppivelvollisuuslain 16 §:ssä säädetään oikeudesta maksuttomaan koulutukseen. Maksuttomuus jatkuu oppivelvollisuuden päätyttyä aina sen vuoden loppuun, jolloin opiskelija täyttää 20 vuotta. Maksuttomuuden laajuudesta säädetään oppivelvollisuuslain 17 §:ssä. Oppivelvollisuuden laajennuttua opiskelussa tarvittavat välttämättömät oppimateriaalit ja työvälineet ovat oppivelvolliselle ja muille oppivelvollisuuslain mukaiseen maksuttomaan koulutukseen oikeutetuille maksuttomia. Maksuttomuus kattaa myös tarpeelliset koulumatkat siten kuin koulumatkatukilaissa (48/1997) säädetään.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (532/2017) 100 §:n 1 momentin mukaan päätoimisessa perustutkintokoulutuksessa sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan sellaisina päivinä, joina opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Opiskelijalla on edellä säädetyn lisäksi oikeus myös muuhun maksuttomaan päivittäiseen ruokailuun koulutuksessa, joka on järjestämisluvan mukaisesti järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti sekä valtioneuvoston asetuksella säädettyissä perustutkinnoissa, joissa osaamisen hankkiminen edellyttää läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa tavanomaista työpäivää pidemmän ajan.

Lukiolain (714/2018) 35 §:n 1 momentin mukaan nuorille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan niinä työpäivinä, joina opetussuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Oppivelvollisella opiskelijalla on edellä mainittu oikeus myös aikuisille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa. Koulutuksessa, joka on 4 §:n 2 momentin perusteella järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti, opiskelijalla on lisäksi oikeus muuhun riittävään päivittäiseen ruokailuun. Asuminen koulutuksen järjestäjän osoittamassa asuntolassa on opiskelijalle

maksutonta. Asuntolapaikan myöntämiseen sovelletaan, mitä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 104 §:n 1 momentissa säädetään.

Majoitus- ja matkakorvaus

Oppivelvollisuuslain 19–21 §:ssä säädetään oppivelvollisen oikeudesta majoitus- ja matkakorvaukseen silloin, jos matka oppivelvollisen kodista lähimpään lukioon tai monialaiseen ammatilliseen oppilaitokseen on yli 100 kilometriä tai päivittäinen koulumatka nopeinta matkustustapaa käyttäen kestää yli kolme tuntia, eikä oppivelvolliselle ole tarjottu mahdollisuutta asua oppilaitoksen maksuttomassa asuntolassa. Majoituskorvauksena korvataan oppivelvollisuuslain 19 §:n 2 momentin mukaan oppivelvolliselle opintojen aikaisesta asumisesta aiheutuvat kohtuulliset kuukausittaiset asumiskustannukset, enintään kuitenkin yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 10 §:ssä säädettyt enimmäisasumismenot. Matkakorvaukseen ovat oikeutettuja myös maksuttomassa asuntolassa asuva oppivelvollinen (joka täyttää majoituskorvauksen saamiseksi edellytetyt ehdot), mutta jolla ei ole oikeutta asua asuntolassa viikonloppuisin. Matkakorvauksena korvataan oppivelvollisuuslain 21 §:n mukaan oppivelvollisen kodin ja opiskeluaikaisen asunnon välisistä matkoista aiheutuvat kustannukset viikonloppujen ja lomien yhteydessä.

Oppivelvollisuuslain mukaan koulutuksen järjestäjä myöntää opiskelijalle hakemuksesta matka- ja majoituskorvausta. Opetus- ja kulttuuriministeriö korvaa nämä kustannukset edelleen koulutuksen järjestäjälle hakemuksesta perusrahoituksen harkinnanvaraisena korotuksena.

Käytännössä on ollut haasteita oppivelvollisuuslain mukaisten majoitus- ja matkakorvausten tulkinnassa. Koulutuksen järjestäjien vuoden 2021 rahoitushakemusten perusteella syntyy vaikutelma, että osalle koulutuksen järjestäjistä oli epäselvää, milloin oppivelvollinen on oppivelvollisuuslain nojalla oikeutettu majoitus- ja matkakorvauksiin. Koulutuksen järjestäjät olivat myöntäneet korvauksia oppivelvollisille silloinkin, kun oppilaitos ei ollut lähin oppivelvollisen kotia sijaitseva monialainen ammatillinen oppilaitos, eivätkä etäisyys tai matka-aika täyttäneet oppivelvollisuuslain ehtoja. Koulutuksen järjestäjät olivat myös tarjonneet oppivelvollisille sellaisia majoitus- ja matkapalveluja, joista kustannukset syntyivät koulutuksen järjestäjille eivätkä oppivelvollisille. Näissäkin tilanteissa koulutuksen järjestäjät hakivat virheellisesti harkinnanvaraista korotusta. Lisäksi oikeuskäytäntö on osoittanut, että oppivelvollisuuslain nojalla myönnettyissä matka- ja majoituskorvauksiin liittyvissä menettelyissä on ollut haasteita. Opetus- ja kulttuuriministeriöön on tullut koulutuksen järjestäjien yhteydenottoja hallinto-oikeuksien päätöksistä. Päätöksiä on pidetty keskenään ristiriitaisina ja niiden on katsottu entisestään hankaloittavan majoitus- ja matkakorvauksista tehtäviä päätöksiä. Oppivelvollisten yhdenvertainen kohtelu ei ole nykykäytännöllä toteutunut².

Koulumatkatuki

Koulumatkatuesta säädetään koulumatkatukilaisissa (48/1997). Koulumatkatuen tarkoituksena on korvata lukio-opintoja ja ammatillisia opintoja harjoittavien opiskelijoiden päivittäisestä koulumatkasta aiheutuvia kustannuksia. Ensisijaisesti tarkoituksena on korvata joukkoliikennettä käyttävän opiskelijan säännöllisiä matkakustannuksia. Tukea voidaan kuitenkin maksaa myös kustannuksiin, joita aiheutuu opiskelijan kuljetuksista, tai oman auton käyttöön. Koulukuljetus on aina kunnan tai kuntayhtymän järjestämää. Tuen tarkoituksena on

---

² Oppivelvollisten opiskelijoiden majoitus- ja matkakorvausten seuranta ammatillisessa koulutuksessa ja lukiokoulutuksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2024:37.

taata eri kunnissa asuville opiskelijoille yhdenvertaiset opiskeluedellytykset silloin, kun koulumatkat ovat pitkiä ja niistä aiheutuu merkittäviä kustannuksia.

1.8.2025 lukien on koulumatkatukioikeus rajattu koskemaan oppivelvollisuuslain 16 §:n nojalla maksuttomaan koulutukseen oikeutettuja oppivelvollisia opiskelijoita. Opiskelijalla ei ole lähtökohtaisesti omavastuuta matkakustannuksista, kun hän opiskelee maksuttomassa koulutuksessa ja hänen yhdensuuntainen koulumatkansa on vähintään seitsemän kilometriä.

Kelan opintoetuustilaston mukaan lukuvuonna 2023/2024 koulumatkatuen saajista (104 248) 42 prosenttia oli nk. omaa matkustustapaa käyttäviä opiskelijoita ja 42 seutuliikennettä käyttäviä opiskelijoita. Matkahuoltoa käyttävien osuus oli 13 prosenttia ja koulutuksen järjestäjien järjestämää kuljetusta käyttävien osuus oli noin 2 prosenttia. Suurin osa opiskeli ammatillisessa oppilaitoksessa (49 349) tuen ollessa yleensä 100–200 euroa kuukaudessa.

2.1.4 Opintotuki korkea-asteella

Korkea-asteen opiskelijan opintotuki muodostuu opintorahasta, opintolainan valtioneuvoston takauksesta sekä asumislisästä kuten muissakin oppilaitoksissa opiskelevien opintotuki. Lisäksi määräajassa korkeakoulututkinnon suorittaneen opintolainasta voidaan osa maksaa opintolainahyvityksenä. Korkeakouluopiskelijalla ei ole maksutonta ruokailua kuten oppivelvollisilla, mutta korkeakouluopiskelijat voivat ostaa ateriatuen määrällä alennettuja opiskelija-aterioita. Ateriatuki maksetaan opiskelijaravintoloille (valtioneuvoston asetus korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukemisen perusteista 375/2020).

Tarveharkinta

Korkea-asteen opiskelijan opintotukeen vaikuttavat vähentävästi vain opiskelijan omat tulot. Vanhempien tulot eivät pienennä opintorahaa, mutta vanhemman luona asuvan tai alle 18-vuotiaan opiskelijan opintorahaa voidaan korottaa vanhempien pienten tulojen perusteella kuten toisellakin asteella voidaan korottaa opiskelevien kohdalla. Opintorahan määrästä ja vanhempien tulojen huomioonottamisesta säädetään opintotukilain 10 §:ssä.

Opintojen päätoimisuus

Opintotukilain mukaan päätoimisia ovat opinnot, joiden tavoitteena on korkeakoulututkinnon suorittaminen. Muut korkeakouluopinnot ovat päätoimisia, kun opintojen laajuus on keskimäärin vähintään viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti (5 a §).

Opintojen edistymisen seuranta

Opintojen edistymisen seurannasta säädetään opintotukilain 5 b §:ssä. Opintotuesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään opintojen riittävän edistymisen arvioimisesta korkea-asteella siten, että opiskelijan täytyy suorittaa korkea-asteella tukikuukautta kohti keskimäärin vähintään 5 opintopistettä ja jokaisen lukuvuoden aikana vähintään 20 opintopistettä (vähimmäissuoritusvaatimus). Vähimmäissuoritusvaatimuksen tarkoitus on, että opintotukea ei nostettaisi, jos opintoja suoritetaan vain vähäisessä määrin.

Tukiaika

Opintotukeen oikeuttavasta ajasta säädetään opintotukilain 7 §:ssä. Yhden korkeakoulututkinnon suorittamista varten tukeen oikeuttava aika määräytyy kyseiselle

tutkinnolle säädetyn laajuuden perusteella siten, että tukeen oikeuttava aika on enintään yhdeksän tukikuukautta tutkinnon laajuuden mukaista lukuvuotta kohti lisättynä kolmella tukikuukaudella. Täydet lukuvuodet ylittävältä puolelta lukuvuodelta tukeen oikeuttava aika on kuitenkin viisi tukikuukautta. Tutkintokohtaisessa tukiajassa on siten joustoa kolme tukikuukautta ja se on mahdollista käyttää jo alemman korkeakoulututkinnon suorittamisen yhteydessä. Sen lisäksi tukiaikaa voidaan pidentää harkinnanvaraisesti kaikkiin korkeakouluopintoihin tarkoitettun ajan puitteissa lain 7 c §:n perusteella.

Korkeakouluopiskelua varten opintotukea voi saada enintään 54 tukikuukautta. Tukeen oikeuttava aika on kuitenkin 57 tukikuukautta, kun alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon laajuus on yhteensä 360 opintopistettä. Nykyisen 54 tukikuukauden enimmäisaika mahdollistaa päätoimista korkeakouluopiskelua noin kuudelle lukuvuodelle. Nämä tukiaikasäännökset koskevat 1.8.2017 opintonsa aloittaneita. Aiemmin aloittaneilla opintotukiaika voi olla 64 tai 70 tukikuukautta. Ennen 1.8.2027 aloittaneilla opiskelijoilla tutkintokohtaisen tukiajan jousto on viisi tukikuukautta.

Opintolainahyvitys

Opintolainahyvityksestä säädetään opintotukilain 15 b—15 g §:ssä. Määräajassa korkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja on tietyin edellytyksin oikeutettu opintolainahyvitykseen, jonka määrä on 40 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka ylittää 2 500 euroa. Opintolainahyvityksen määrä lasketaan enintään sen lainamäärän perusteella, joka vastaa tutkinnon tavoitteellisen suorittamisajan tai laajuutta vastaavan ajan mukaista opintolainan määrää. Opintolainahyvityksen määrää laskettaessa otetaan huomioon opintolainaa enintään 400 euroa tukikuukautta kohti, jos tutkinto on suoritettu suomalaisessa korkeakoulussa, tai enintään 700 euroa tukikuukautta kohti, jos tutkinto on suoritettu ulkomaisessa korkeakoulussa. Opintolainaa otetaan huomioon yhdeksältä kuukaudelta lukuvuodessa. Siten huomioonotettava laina määrä voi olla 300 opintopisteen laajuisen alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneella kotimaassa 18 000 euroa ($400 \text{ e} \times 45 \text{ kk} = 18\,000 \text{ euroa}$) ja hyvityksen enimmäismäärä 6 200 euroa ($18\,000 \text{ e} - 2\,500 \text{ e} \times 40\%$). Opintolainan korkoja ei huomioida hyvityksessä. Hyvityksessä huomioonotettava lainamäärä pienenee, jos opintovelallinen lyhentää lainaansa opiskeluaikana. Opintolainahyvitys myönnetään opintolainansaajalle, joka on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon, sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon, ylemmän korkeakoulututkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon Suomessa tai vastaavan tutkinnon ulkomailla. Opintolainansaajalle voidaan myöntää opintolainahyvitys vain hänen ensimmäiseksi suorittamansa korkeakoulututkinnon perusteella. Jos opintolainansaaja on suorittanut sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon, ensimmäiseksi suoritetuksi korkeakoulututkinnoksi katsotaan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaminen, jollei opintolainahyvitystä ole myönnetty opintolainansaajan hakemuksesta jo alemman korkeakoulututkinnon perusteella.

Opintolainansaajalla on oikeus opintolainahyvitykseen, jos alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkinnon säädetyn tavoitteellisen suorittamisajan enintään yhdellä lukukaudella tai jos sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkintojen yhteenlasketun säädetyn tavoitteellisen suorittamisajan enintään yhdellä lukuvuodella taikka ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkinnon säädetyn tavoitteellisen suorittamisajan enintään yhdellä lukuvuodella. Oikeus opintolainahyvitykseen on myös, jos ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkinnon säädetyn laajuuden

mukaisen ajan enintään yhdellä lukukaudella. Opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinnon suorittamisaikavaatimus koskee myös ulkomaisessa korkeakoulussa suoritettua tutkintoa.

Opintolainansaaja on kuitenkin oikeutettu opintolainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika on edellä kuvattua pidempi. Suorittamisaika voi olla pidempi, jos opintolainansaaja on ollut suorittamassa asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaista palvelusta, saanut sairauden perusteella sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista sairauspäivärahaa, täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa eläkettä tai korvausta taikka kansaneläkelain (568/2007) mukaista työkyvyttömyyseläkettä. Suorittamisaikavaatimusta voidaan pidentää lisäksi lapsen hoitamisen perusteella saadun sairausvakuutuslain mukaisen vähintään 30 päivän mittaisen äitiys-, isyys- tai vanhempainrahajakson perusteella. Lapsen hoitamisen perusteella määräaikaa voidaan pidentää rajoituksetta. Muiden mainittujen olosuhteiden perusteella opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidennetään enintään kahdella lukuvuodella. Ulkomailla korkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja on oikeutettu opintolainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika on enintään kolme kuukautta tavanomaista suoritusaikavaatimusta pidempi, jos tutkinnon suorittamisaikaa on pidentänyt ulkomaisen korkeakoulun poikkeava lukukauden määritelmä ja tutkintotodistuksen myöntökäytäntö. Opintolainahyvityksen suoritusaikavaatimuksen joustoa koskevissa opintotukilain säännöksissä on myös otettu huomioon covid-19-epidemiasta johtuva opintojen viivästyminen. Opintolainahyvityksen tarkoituksena on ollut kannustaa suorittamaan ensimmäinen tutkinto määrääjässä sekä parantaa opintolainan käytettävyyttä opintojen rahoitusmuotona.

Vuonna 2025 opintolainahyvityksen sai 21 611 korkeakoulututkinnon suorittanutta opintovelallista, joista 12 696 oli suorittanut ammattikorkeakoulututkinnon ja 8 913 korkeakoulututkinnon yliopistossa. Keskimääräinen opintolainahyvitys oli ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla noin 3 900 euroa. Alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon yliopistossa suorittaneilla keskimääräinen hyvitys oli noin 6 000 euroa. Opintolainahyvitykset olivat vuonna 2025 yhteensä 102,7 milj. euroa. Hyvityksen saajista 7 659 oli miehiä ja 13 952 naisia ja mediaani-ikä 26 vuotta.

2.1.5 Opintolainan valtioneuvosto

Opintolainan valtioneuvosto ja lainan takaisinmaksu

Opintolainan valtioneuvostosta säädetään opintotukilain 6 luvussa. Valtioneuvosto on voimassa enintään 30 vuotta ensimmäisen lainaerän nostamisesta. Valtioneuvoston voimassaolon edellytyksenä on, että luottolaitos lisää puolivuositain opintolainan pääomaan vuosipuoliskon aikana erääntyvät korot niinä lukukausina, joilta lainansaaja saa opintotukea, sekä välittömästi tällaista lukukautta seuraavana lukukautena (34 §).

Opintotukilain 35 §:n mukaan valtioneuvosto annetaan omavelkaisena julkisen valvonnan alaisen luottolaitoksen myöntämän opintolainan koko nimelliselle määrälle, opintolainan korolle, viivästyskorolle sekä lainan irtisanomisesta aiheutuviin hyväksyttäviin kuluihin. Opintolainan valtioneuvostoihin ei sovelleta, mitä takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta annetun lain (361/1999) 19 §:n 3 momentissa säädetään takaussitoumuksen vanhentumisesta eikä mainitun lain 19 §:n 1 momenttia sovelleta tässä laissa tarkoitettuihin lainoihin niiden lyhennysmaksujen osalta.

Opiskelija sopii pankin kanssa opintolainan takaisinmaksusta ja lainan ehdoista. Yleensä opiskelija maksaa ensin pelkkiä korkoja. Käytännössä korkoja ei kuitenkaan makseta korkojen pääomituksen aikana, joka jatkuu opintojen päätyttyä vielä yhden lukukauden. Opintolainan takaisinmaksu alkaa yleensä 1,5–2 vuoden kuluttua siitä, kun opintotuen maksaminen päättyy. Takaisinmaksun aikataulu on yleensä noin kaksi kertaa opintojen keston pituinen, mutta opintovelallinen ja pankki voivat sopia aikataulusta ja ottaa huomioon myös velallisen elämäntilanne ja maksukyky. Myös opintolainan takaisinmaksu kerralla on mahdollinen, jos velallisen taloudellinen tilanne sen sallii.

Opintolainalle laaditaan lainaehtoihin perustuva maksuohjelma. Pääsääntöisesti opintolainan lyhennykset sovitaan kuukausittain erääntyviksi. Opintolainan valtioneuvoston päätös on voimassa 30 vuotta ensimmäisen lainaerän nostamisesta. Jos opintovelallisen elämäntilanne muuttuu, on maksuohjelman muutoksista mahdollista neuvotella ja sopia uudestaan.

Opintolainan velkakirjassa määritellään opintolainan ehdot, kuten muun muassa luoton nostamisen edellytykset, korko, koron ja luottokustannusten enimmäismäärä, maksut ja palkkiot sekä velan erityiset erääntymisperusteet. Opintovelallinen voi lyhentää opintolainaa myös opiskeluaikana. Tämä pienentää opintojen jälkeistä velkataakkaa ja opintolainahyvityksessä huomioonotettavaa lainan määrää.

Jos lainansaaja on laiminlyönyt koron tai lyhennysmaksun suorittamisen ja jos eräpäivästä on kulunut vähintään kolme kuukautta, luottolaitoksella on oikeus vaatia laina heti kokonaisuudessaan takaisin maksettavaksi. Laiminlyönnistä on kuitenkin ilmoitettava vähintään kuukautta aikaisemmin Kansaneläkelaitokselle (opintotukilaki, 37 §). Pankki ilmoittaa Kelalle (= ”lainan takaaja”) jokaisesta asiakkaan maksulaiminlyönnistä, jonka perusteella Kela lähettää asiakkaalle maksumuistutuskirjeen. Kirjeessä kerrotaan, että lainan korko tai lyhennys on jäänyt suorittamatta ja se tulee maksaa pankkiin. Siinä kerrotaan myös mitä tapahtuu, jos lainaa ei makseta pankille ja korkoavustuksesta. Jos koron tai lyhennyksen erääntymisestä on kulunut kolme kuukautta, eikä asiakas ei pysty maksamaan suoritusta, pankki irtisanoo lainan. Tällöin Kela maksaa lainan valtion takauksen perusteella pankille. Edellä mainitusta pääomittamisen aikataulusta ja irtisanomisprosessin kestosta johtuen takausvastuunotto syntyy eniten yleensä toukokuussa, lokakuussa ja marraskuussa.

Jos lainansaaja on kuollut, luottolaitos voi esittää maksuvaatimuksen Kansaneläkelaitokselle. Luottolaitos voi esittää maksuvaatimuksen myös silloin, kun tuomioistuin on vahvistanut yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/93) tarkoitetun maksuohjelman tai Kansaneläkelaitos antanut suostumuksensa vapaaehtoiseen sopimukseen velkajärjestelystä.

Kuluttajansuojalaki ja kuluttajansuojadirektiivi

Opintolainat ovat kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvussa tarkoitettuja kuluttajaluottoja sekä kuluttajaluottodirektiivin ((EU) 2023/2225) soveltamisalaan kuuluvia luottoja. Siten opintolainojen myöntämiseen ja muihin menettelyihin on sovellettava kuluttajansuojalain 7 luvun sekä kuluttajaluottodirektiivin säännöksiä. Lainansaajan kannalta tärkeitä säännöksiä on erityisesti luoton takaisinmaksua ja luottosopimuksen päättymistä koskeva sääntely.

Opintotukilain valtioneuvoston päätöksen yhteydessä ei ole aikaisemmin ilmennyt tarvetta tarkastella kuluttajansuojalainsäädännön ja opintolainojen koskevien säännösten välistä suhdetta ja yhteensopivuutta. Opintotukilain 37 §:ssä on säädetty, että jos lainansaaja on laiminlyönyt koron tai lyhennysmaksun suorittamisen ja jos eräpäivästä on

kulunut vähintään kolme kuukautta, luottolaitoksella on oikeus vaatia laina heti kokonaisuudessaan takaisin maksettavaksi.

Kuluttajansuojalain 7 luvun 33 §:ssä säädetään, että jos luotonantajalla on sopimuksen mukaan oikeus kuluttajan maksuviivästyksen tai muun sopimusrikkomuksen johdosta vaatia maksuerää, joka muuten ei ole erääntynyt, ottaa myyty tavara takaisin tai saattaa voimaan muu erityinen seuraamus, luotonantaja saa vedota sanottuun oikeuteen, jos maksu on viivästynyt vähintään kuukauden ja on edelleen suorittamatta. Jos kyseessä on kertaluotto, edellytyksenä on lisäksi, että viivästynyt määrä on vähintään kymmenen prosenttia tai, jos siihen sisältyy useampi kuin yksi maksuerä, vähintään viisi prosenttia luoton alkuperäisestä määrästä taikka käsittää luotonantajan koko jäännössaattavan. Luotonantajalla on viivästyneen maksun määrästä riippumatta oikeus saattaa sovittu seuraamus voimaan, jos maksu on viivästynyt vähintään kuusi kuukautta ja se on olennaisissa määrin edelleen suorittamatta.

Opintotukilaissa on siten sääntelyä, joka poikkeaa kuluttajansuojalaissa säädetystä. Opintotukilain säännös johtaa lähtökohtaisesti nopeampaan eräännyttämisaikakohtaan, sillä kuluttajansuojalain mukaiset prosentuaaliset määrät oletettavasti tulevat harvoin käytännössä kolmessa kuukaudessa täyteen. Siten olisi tärkeä arvioida, miten opintotukilainsäädännön valtiontakausta koskevia säännöksiä tulisi muuttaa opintolainansaajan asemaa vahvistavasti. Opintotukilainsäädännön suojan ei ole syytä olla heikompi suhteessa kuluttajansuojalain tarjoamaan suojaan. Opintolainan turvallisuudella voidaan vahvistaa myös takaajan asemaa ja ehkäistä takausvastuiden kasvua.

Opintotukilain ja kuluttajansuojalain suhdetta tarkasteltaessa keskeisestä on sen arvioiminen, onko kuluttajansuojalaissa lainansaajalle säädetty suoja riittävä myös opintolainansaajien osalta vai onko perusteltua, että opintolainansaajan suojaksi ehdotetaan pidemmälle meneviä säännöksiä opintolainan luonteesta johtuen.

Kuluttajansuojalain 13 §:ssä säädetään hyvästä luotonantotavasta. Sen mukaan luotonantajan on luotonannossa meneteltävä vastuullisesti. Erityisesti edellytetään, että luotonantaja antaa kuluttajalle maksuviivästystilanteissa tietoa ja neuvoja maksuvaikeuksien syntymisen tai syvenemisen estämiseksi ja maksukyvyttömyystilanteiden hoitamiseksi sekä tarjoaa kuluttajalle kohtuullisia maksujärjestelyjä luoton takaisinmaksun edistämiseksi, jos niiden tarjoamista voidaan kuluttajan takaisinmaksukyky ja muut olosuhteet huomioon ottaen pitää asianmukaisena.

Opintolainojen osalta on jossain määrin epäselvää, miten luotonantajat noudattavat kyseistä velvollisuutta tarjota maksujärjestelyjä ennen lainan takaisinmaksun vaatimista. Pankkiryhmäkohtaiset eroavaisuudet ovat mahdollisia.

Korkoavustus

Korkoavustuksesta säädetään opintotukilain 16 a ja 16 b §:ssä. Opintojen päätyttyä pienituloisen opintovelallisen opintolainan korot voidaan maksaa korkoavustuksena valtion varoista. Korkoavustusta voi saada, jos opintovelallisen tulot eivät ylitä tulorajaa, joka on velallisen lasten lukumäärästä riippuen 1 662–2 107 e/kk. Tulorajoja tarkistetaan joka toinen vuosi palkkojen ja hintojen muutosten mukaisesti. Korkoavustusta voidaan maksaa enintään 2,5 vuoden ajan.

Korkoavustuksen myöntäminen edellyttää, että lainansaaja on saanut veronalaista tuloa keskimäärin enintään 1 622 euroa kuukaudessa koron säännönmukaista erääntymiskuukautta

edeltävän neljän kuukauden aikana. Asevelvollisen palvelusaikana erääntyvät opintolainan korot maksetaan kuitenkin korkoavustuksen sijasta sotilasavustuslain (781/1993) mukaisena sotilasavustuksena.

Jos lainansaajalla on huollettavanaan omia alaikäisiä lapsia taikka lainansaajan luona asuvia hänen puolisonsa alaikäisiä lapsia, korkoavustuksen enimmäistuloraja on 1.3.2026–28.2.2028:

ei lapsia: 1 622 e/kk
yksi lapsi: 1 919 e/kk
kaksi lasta: 1 989 e/kk
kolme tai useampia lapsia: 2 107 e/kk.

Korkoavustuksen tulorajoja tarkistetaan joka toinen vuosi 1 päivästä maaliskuuta työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitetun palkkakertoimen muutoksen mukaisesti. Palkkakertoimen mukainen euromäärä pyöristetään lähimpään euroon. Tarkistettuja tulorajoja sovelletaan tarkistamisen jälkeen erääntyviin korkoihin myönnettäviin korkoavustuksiin. Tulorajojen tarkistukset vastaavat kulloinkin toteutunutta kahden vuoden ajanjaksona tapahtunutta muutosta.

Hakemukseen on liitettävä selvitys pankin velkomasta korosta tai alkuperäinen tosite jo maksetusta korosta sekä muut mahdolliset Kansaneläkelaitoksen vaatimat selvitykset. Korkoavustuksena maksetaan opintolainan erääntynyt korko ilmoituskuluineen. Korkoavustuksena ei makseta koronmaksun viivästymisestä aiheutuvaa viivästyskorkoa.

Vuonna 2025 korkoavaustausta maksettiin 18 580 lainansaajalle keskimäärin 467,47 euroa. Korkoavustuksen saajamäärä on kasvanut 2020-luvulla merkittävästi. Vuonna 2020 korkoavustusta sai vain 656 lainansaajaa keskimääräisen korkoavustuksen ollessa 91,76 euroa.

Opintolainan valtiontakauksen ja takausvastuuvelan ehtoja

Jos lainansaaja on laiminlyönyt koron tai lyhennysmaksun suorittamisen ja jos eräpäivästä on kulunut vähintään kolme kuukautta, luottolaitoksella on oikeus vaatia laina heti kokonaisuudessaan takaisin maksettavaksi. Laiminlyönnistä on kuitenkin ilmoitettava vähintään kuukautta aikaisemmin Kansaneläkelaitokselle. Jos lainansaaja on kuollut, luottolaitos voi esittää maksuvaatimuksen Kansaneläkelaitokselle. Opintolainaa katsotaan kokonaan erääntyneeksi, kun maksuvaatimus on esitetty. Luottolaitos voi esittää maksuvaatimuksen myös silloin, kun tuomioistuimien vahvistanut yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/93) tarkoitetun maksuohjelman tai Kansaneläkelaitos antanut suostumuksensa vapaaehtoiseen sopimukseen velkajärjestelystä. (37 §).

Opintolainansaaja on opintotukilain 38 §:n mukaan velvollinen maksamaan valtiontakauksen perusteella luottolaitokselle maksetun määrän (*takaussaatava*) Kansaneläkelaitokselle. Takaussaatavalle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista korkoa, jollei valtioneuvoston asetuksella säädetä alemmasta korosta. Tällä hetkellä korko on kiinteä, 4 prosenttia. Kansaneläkelaitos voi sopia takaussaatavan maksujärjestelyistä opintolainansaajan kanssa. Kansaneläkelaitos voi sopia takaussaatavan maksujärjestelyistä opintolainansaajan kanssa. Takaussaatava sekä sille perittävä korko on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007). Mitä mainitussa laissa säädetään saamisen vanhentumisesta, ei kuitenkaan koske 1 momentissa tarkoitettua valtion takautumisoikeutta.

Takaussaatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua siitä, kun Kansaneläkelaitos on maksanut opintolainan luottolaitokselle, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaussaatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika (38 a §).

Takaussaatavan perinnässä pyritään saamaan suoritus takaussaatavalle vapaaehtoisesti. Ensisijaisesti asiakkaan tulisi maksaa takaussaatava kertasuorituksena perimisilmoituksessa ilmoitettuun päivään mennessä. Jos asiakas ei voi maksaa takaussaatavaa kertasuorituksena, Kelan perintäkeskus voi sopia asiakkaan kanssa osamaksusuunnitelmasta. Osamaksusuunnitelman kuukausierä ja kesto määritellään suhteessa velan jäljellä olevaan määrään. Jos opintolainan takaussaatavaa ei ole maksettu annetussa määräajassa eivätkä maksukehotukset tai muut perintätoimet ole tuottaneet tulosta, perintä siirretään ulosottoon.

Opintotukilain 39 §:ssä säädetään takaussaatavan maksuvapautuksesta. Opintolainansaajalla on oikeus saada vapautus koron maksamisesta takaussaatavalle sille ajalle, jolta lainansaajan keskimääräiset veronalaiset tulot eivät ylitä 16 a §:ssä säädettyjä korkoavustuksen myöntämisen edellytyksenä olevia tulo rajoja. Opintolainansaajalla on oikeus saada vapautus takaussaatavan ja sille kertyneiden korkojen maksamisesta, jos lainansaaja on pysyvästi työkyvytön tai hänen määräaikainen työkyvyttömyytensä on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään viisi vuotta. Lisäksi lainansaajan keskimääräiset veronalaiset tulot eivät voi ylittää korkoavustuksen tulo rajoja. Maksuvapautus myönnetään hakemuksesta. Vapautusta koronmaksusta ei myönnetä ilman erityisen painavaa syytä takautuvasti pidemmältä kuin yhden vuoden ajalta ennen sen hakemista.

Takaussaatavan perinnästä voidaan luopua opintotukilain 40 §:n perusteella. Opintolainan valtiontakaukseen perustuvan takaussaatavan ja sille kertyneiden korkojen perinnästä voidaan luopua kokonaan, kun perittävä määrä on vähäinen, perintää ei lainansaajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa tai perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevaan määrään nähden kohtuuttomat kustannukset. Takaussaatavan ja sille kertyneiden korkojen perinnästä luovutaan, kun lainansaaja on kuollut.

Vuonna 2025 opintotukilain 39 ja 40 §:n perusteella 1 594 henkilölle myönnettiin maksuvapautuksia tai luovuttiin takaussaatavan perinnästä. Summa oli yhteensä 7,9 milj. euroa, jossa mukana on myös vanhentuneita saatavia (2,5 milj. e).

2.1.6 Muita opintotukioikeutta koskevia ehtoja

Voimassa olevassa opintotukilaissa (65/1994) säädetään opintotuen soveltamisalasta, laissa käytettävistä määritelmistä, opintotuen saamisen rajoituksista sekä opintotuen toimeenpanosta (hakeminen, maksaminen ja takaisinperintä), tietojen käsittelystä sekä muutoksenhausta. Edellä mainittuihin ehtoihin liittyvä säätely perustuu osin muihin lakeihin.

Soveltamisala

Soveltamisalaa koskee opintotukilain 1 §:ssä, jossa säädetään Suomen kansalaisten ja ulkomaalaisten opintotukioikeudesta. Soveltamisalaa koskevan säätelyssä on huomioitu ulkomaalaisia koskeva lainsäädäntö sekä EU-lainsäädäntö. Säätelyn tarkoituksena on varmistaa se, että Suomessa vakinaisesti asuvalla Suomen kansalaisella tai Suomen kansalaiseen rinnastettavalla henkilöllä on oikeus opintotukeen, mutta opiskelutarkoituksessa Suomessa asuvalla muulla kuin Suomen kansalaisella ei ole oikeutta opintotukeen.

Ahvenanmaalaisten opiskelijoiden toimeentulon tukeminen kuuluu Ahvenanmaan maakunnan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 14 kohdan nojalla Ahvenanmaan lainsäädäntövallan piiriin. Ahvenanmaa myös rahoittaa Ahvenanmaan lainsäädännön mukaisen ja Ahvenanmaalla myönnetyn asumistuen ja opiskelijoiden tukien menot. Opiskelijoille myönnettävästä tuesta ja asumislisästä säädetään erillisellä opintotuesta annetulla maakuntalailla (landskapslag ÅFS 2006:71 om studiestöd), joka koskee vain vakinaisesti Ahvenanmaalla asuvia. Käytännössä ahvenanmaalainen opiskelijan toimeentuloturva perustuu yleensä ahvenanmaalaiseen opintotukeen, mutta opiskelija voi myös valita Suomen opintotukilain mukaisen opintotuen.

Ahvenanmaalaisen opiskelijan oikeus koulumatkatukeen riippuu opiskelijan kotikunnasta. Oikeudesta koulumatkatukeen säädetään koulumatkatukilaisissa (48/1997). Koulumatkatukeen on lain 2 §:n mukaan oikeutettu Suomessa asuva, oppivelvollisuuslain (1214/2020) 16 §:n nojalla maksuttomaan koulutukseen oikeutettu opiskelija, joka opiskelee Suomessa päätoimisesti mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa. Oppivelvollisuuslain 2 §:n mukaan Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia. Suomessa vakinaisesti asuvaksi katsotaan lapsi, jos hänellä on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa. Siten ahvenanmaalainen opiskelija ei ole oikeutettu koulumatkatukeen, vaikka hän opiskelisi Manner-Suomessa, jos hänellä on kotikunta Ahvenanmaalla.

Määritelmät

Opintotuessa tarpeellisista määritelmistä säädetään opintotukilain 3 §:ssä. Määritelmät perustuvat osin muihin lakeihin ja niitä voidaan soveltaa useissa säännöksissä. Esimerkiksi lukuvuoden ja lukukauden käsite opintotuessa noudattelee Suomen koulutuslainsäädännön mukaisia lukukauden ja lukuvuoden käsitteitä.

Rajoitukset

Suomessa on syyperusteinen sosiaaliturva, eikä ensisijaisia etuuksia siten yleensä makseta yhtä aikaa. Eri etuuksien ensisijaisuus huomioidaan opintotuessa siten, että opintotuen myöntäminen ei ole mahdollista, jos henkilön toimeentulo tulee turvatuksi muulla etuudella (opintotukilaki, 6 §).

Toimeenpano

Opintotukitoiminnan yleinen johto, ohjaus ja kehittäminen kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriölle ja opintotuen toimeenpanotehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos yhteistyössä oppilaitosten kanssa (8 §).

Opintotuen toimeenpano varten on opintotukilain 4 luvussa säädetty opintotuen hakemisesta, maksamisesta. Luvussa säädetään ehdoista, jotka ovat välttämättömiä tietyissä tilanteissa etuuden toimeenpanon sujuvoittamiseksi. Käytännössä säätely koskee opintotuen hakemista, opintotuen maksamista ja sen keskeyttämistä, tarkistamista, perimistä ja epäämistä tietyissä tilanteissa. Takaisinperintää koskeva säätely liittyy opiskelijan omien tulojen perusteella tehtävään tuloseurantaan, joka tehdään verotuksen valmistuttua.

Muutoksenhaku

Opintotuen muutoksenhausta säädetään opintotukilain 5 luvussa. Muutoksenhakua koskevaa säätelyä on uudistettu 1.1.2026 siten, että opintotukietuutta koskevaan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta. Muutos tarkoitti

käytännössä opintotuen muutoksenhakulautakunnan lakkauttamista ja tehtävien siirtoa sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle. Muutoksenhakulautakunnan päätökseen tyytymätön voi valittaa vakuutusosoikeuteen. Vakuutusosoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Muutoksenhakua koskevassa luvussa säädetään Kansaneläkelaitoksen mahdollisuudesta oikaista päätös sekä tietyistä valituksen käsittelyssä huomioonotettavista ehdoista. Muutoksenhakua koskevan säätelyn tarkoitus on turvata opintotuen saajan oikeusturvaa. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toiminta lakkasi 1.1.2026 ja opintotuen muutoksenhaku siirrettiin sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan (HE 80/2025 vp).

Erinäiset säädökset

Opintotukilain 7 luvussa on erinäisiä säädöksiä, jotka liittyvät opintotuen toimeenpanossa tarvittavien tietojen saamiseen ja käyttämiseen. Kansaneläkelaitoksen tietojen saantioikeus on laaja. Kansaneläkelaitos hyödyntää sekä opiskelijalta itseltään että eri viranomaisilta saatavaa tietoa. Luvussa säädetään myös opintotukiasian neuvottelukunnasta, rahoituksesta, toimintamenoista sekä korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukemisesta.

2.2 Nykytilan arviointi

2.2.1 Opintotuen taso

Opintotuen taso vaihtelee itsenäisesti asuvalla opiskelijalla kuntaryhmittäin 1.8.2025 siten, että se on 1 425 e/kk, 1 377 e/kk tai 1 345 e/kk. Vanhemman luona asuvalla 20-vuotiaalla tai vanhemmalla opintotuki on enintään 940–1 054 e/kk (opintoraha 90,85 e – 204,42 e + lainatakaus 850 e).

Opintotuen taso (opintoraha, asumislisä ja opintolainan valtiontakaus = 1 400 e/kk) itsenäisesti asuvalla täysi-ikäisellä opiskelijalla riittää turvaamaan nk. viitebudjettien mukaisen minimitoimeentulon. Korkeakouluopiskelijoiden viitebudjetit koskevan selvityksen³ mukaan opiskelijoiden käytettävissä olevat tulot eivät ole riittäviä suhteessa viitebudjettilaskelmiin, mikäli opiskelija ei ota opintolainaa. Pelkkä opintoraha ja asumislisä riittävät kuitenkin paremmin muualla Suomessa kuin pääkaupunkiseudulla. Sen sijaan opintolainan kanssa opintoetuudet ovat riittäviä kaikilla tarkastelluilla kotitaloustyypeillä riippumatta siitä, asuuko opiskelija Helsingissä vai muualla Suomessa.

Tarkoitus on, että ensisijaiset etuudet, kuten opiskelijoiden kohdalla opintotuki, turvaavat toimeentulon. Opintotuen taso opintolainan mukaan lukien tulisi olla vähintään sellainen, ettei se johda viimesijaisen toimeentulotuen kaavamaiseen tarpeeseen. Korkeakouluopiskelijoiden kohdalla ei yleensä synny kaavamaisesta toimeentulotuen tarvetta muutoin kuin tilanteissa, jossa opiskelijalla ei ole ollut mahdollisuutta saada pankista lainaa. Opintolainan hakemista ja nostamista ei kuitenkaan edellytetä, jos se johtaisi asiakkaan erityisten olosuhteiden vuoksi kohtuuttomaan lopputulokseen. Harkinnassa voidaan ottaa huomioon asiakkaan ikä, opintojen luonne, opiskelumenestys sekä muut olosuhteet.

Korkeakouluopiskelijoiden opiskelua ja toimeentuloa vuonna 2025 koskevan (Eurostudent IX:n aineisto) tutkimuksen alustavien tulosten mukaan pääasiassa opintotuella elävien keskimääräinen tulo oli 1 000 euroa kuukaudessa. Opiskelijoilla, joilla tulona oli sekä ansiotyö

---

³ Mitä opiskelijan elämä maksaa? Viitebudjettilaskelmat korkeakouluopiskelijoille ja opintoetuuksien riittävyys. Alisa Jashari, Lauri Mäkinen, Mikko Niemelä, Outi Sarpila ja Essi Davies. Kela. Raportteja 11/2026.

ja opintotuki, keskimääräinen tulo oli noin 2 000 euroa kuukaudessa. Ansiotyöt tai opintotuki muodostivat useimmilla opiskelijoilla pääasiallisen toimeentulonlähteen. Osa nuoremmista opiskelijoista saa suoraa tai epäsuoraa tukea perheeltään. Noin 2/3 kyselyyn vastanneista korkeakouluopiskelijoista ilmoitti käyttävänsä opintolainaa. Toimeentulovaikeuksia ilmoittaa kokevansa noin joka kolmas. Niiden määrä, jotka kokevat toimeentulon vaikeutuneen, on kasvanut edellisestä vuonna 2022 tehdystä tutkimuksesta. Korkeakouluopiskelijoiden keskimääräiset kulutusmenot olivat vuonna 2025 noin 1 000 euroa kuukaudessa. Asumismenot ovat merkittävin menoerä, tyypillisesti niiden osuus on noin puolet menoista. Perheellisillä opiskelijoilla keskimääräiset menot olivat noin 1 600 euroa kuukaudessa. Kelan laatiman tilastoanalyysin mukaan asumistuen ehtojen muutosten jälkeen yleisen asumistuen piirissä on aiempaa pienituloisempia lasta huoltavia opintotuen saajia. Keskimääräinen asumisen tuki opintotukea saavalla kahden huoltajan ruokakunnalla on noin 512 euroa kuukaudessa. Asumistuesta poistui ansiotulovähennys eli 300 euron suojaosan poistaminen ja perusomavastuuprosentin alentaminen ovat johtaneet siihen, että palkkatuloja voi tienata aiempaa vähemmän, ja vähän enemmän ansaitsevat ovat tippuneet tuelta pois.

Indeksisidonnaisuus

Opintorahan määriä on korotettu kansaneläkeindeksin perusteella viimeksi 1.8.2023. Indeksitarkistusten tarkoituksena on ollut, että opintotuki säilyttäisi reaaliarvonsa ja varmistaisi osaltaan opiskelijan elintason säilymisen samalla tasolla. Ilman indeksisidonnaisuutta tuen ostovoima heikkenee eikä sen määrä vastaa enää lainsäädäntöhetkellä tarkoitettua tasoa. Elinkustannusten kehityksen huomioon ottaminen parantaisi osaltaan tukea saavien opiskelijoiden mahdollisuuksia keskittyä opiskeluun opintotuen turvin. Indeksisidonnaisuus ei kuitenkaan ota huomioon elintason yleistä nousua.

Kansaneläkeindeksistä annetun lain (456/2001) mukainen kansaneläkeindeksi seuraa elinkustannusindeksiä, jonka Tilastokeskus laskee keskeisten hyödykkeiden hintatietojen perusteella. Kansaneläkeindeksin pisteluku seuraavalle vuodelle lasketaan jakamalla kuluvan vuoden kolmannen neljänneksen kuukausien (heinä-, elo- ja syyskuun) elinkustannusindeksin pistelukujen keskiarvo luvulla 1,16.

Suurin osa perusturvaetuksista on sidottu kansaneläkeindeksiin, mutta indeksitarkistuksia ei ole tehty 1.1.2024 jälkeen. Indeksijäädytys jatkuu 31 päivään joulukuuta 2027 (laki 1296/2023). Jos kansaneläkeindeksistä annetun lain (456/2001) mukaisesti vahvistettu kansaneläkeindeksin pisteluku on jonain vuotta 2027 edeltävänä lain voimassaolovuotena vähintään 2009, lakia sovelletaan kuitenkin vain kyseisen vuoden loppuun.

Opintorahan taso olisi 1.8. 2028 arviolta 10 prosenttia korkeampi kuin se on ollut 1.8.2023 lukien, jos kansaneläkeindeksin vuotuinen tarkistus olisi tehty normaalisti olettaen indeksitarkistuksen jäädytyksen vaikutuksen toteutuvan 2027.

Opiskelijan omat tulorajat on sidottu ansiotasoindeksiin vuodesta 2015 alkaen, jotta ne eivät jäisi jälkeen yleisestä ansiotason kehityksestä. Indeksisidonnaisuus estää siten tarveharkinnan kiristymisen. Ensimmäinen yleiseen ansiotasoindeksiin perustuva tulorajojen tarkistus tehtiin 1 päivänä tammikuuta 2018. Opiskelijan omia tulorajoja sekä takaisinperinnässä käytettäviä euromääriä on vuoden 2018 jälkeen tarkistettu määrääjain. Vuosina 2022 ja 2023 tulorajoihin tehtiin lisäksi merkittävät tasokorotukset. Tulorajat nousivat vuoden 2021 tasoon verrattuna pysyvästi 50 prosentilla. Voimassa olevan opintotukilain perusteella tulorajoja tarkistetaan joka toinen vuosi 1 päivästä tammikuuta yleisen ansiotasoindeksin muutoksen mukaisesti, mutta vain, jos tulorajat nousevat indeksimuutoksen johdosta. Tulorajojen tarkistukset vastaavat

kulloinkin kolmannen vuosineljänneksen loppuun mennessä toteutunutta kahden vuoden ajanjaksona tapahtunutta muutosta. Yleisen ansiotasoindeksin mukainen euromäärä pyöristetään lähimpään euroon. Seuraava indeksitarkistus olisi määrä tehdä vuoden 2027 alusta. Tilastokeskuksen laskema ansiotasoindeksi on palkansaajien säännölliseltä työajalta maksettavien ansioiden kehitystä mittaava indeksi, joka sisältää tulospalkkiot ja sopimuksiin perustuvat kertaerät.

Korkeavastuksen tuloajat on sidottu vuodesta 2014 alkaen työntekijän eläkelain mukaiseen palkkakertoimen muutokseen, jolloin tuloajoissa tulee huomioiduksi palkkatason nousu Työntekijän eläkelain (395/2006) mukainen palkkakerroin määräytyy palkansaajien ansiotasossa ja kuluttajahinnoissa tapahtuneiden muutosten perusteella. Kertoimessa hintatason muutoksen osuus on 20 prosenttia ja palkansaajien ansiotason muutoksen 80 prosenttia. Palkkakerrointa käytetään yleisesti tarkistettaessa etuuksien tuloajoja. Korkeavastuksen tuloajoja tarkistetaan joka toinen vuosi. Tuloajojen tarkistukset vastaavat kulloinkin toteutunutta kahden vuoden ajanjaksona tapahtunutta muutosta. Tuloajojen seuraavan tarkistuksen ajankohta on 1.3.2028.

Opintotuessa huomioonotettavat vanhempien tuloajat eivät ole indeksiin sidottuja. Tuloajat voitaisiin sitoa palkkakertoimen muutokseen, jotta tarveharkinta ei kiristyisi. Tarveharkinnan kiristyminen tarkoittaa tuen kattavuuden heikkenemistä eli tuen piiriin tulevien määrä pienenee. Myös vanhempien tuloajoja voitaisiin tarkistaa indeksiperusteisesti määrääjain. Yleisen ansiotason kehityksen perusteella tuloajat nousisivat vuosittain noin kaksi prosenttia. Vuoteen 2025 verrattuna palkkakerroin nousi 2026 noin 2,33 prosenttia.

Asumislisässä huomioonotettavat asumiskustannusten määrät voitaisiin sitoa myös indeksiin. Yleisen asumistuen enimmäisasumismenojen määrä ja vuokrien muutokset on sidottu elinkustannusindeksin muutoksiin. Elinkustannusindeksi perustuu kuluttajahintaindeksiin, joka kuvaa kotitalouksien Suomessa ostamien tavaroiden ja palveluiden hintakehitystä, ja sitä käytetään yleisenä inflaation mittarina. Tilaston yhteydessä julkaistaan elinkustannusindeksin pisteluvut sekä yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi.

2.2.2 Opintolainan käyttö

Opintoetuustilaston 2024/2025 mukaan vuonna 2024 tutkinnon suorittaneista opintotukea käyttäneistä opintolainaa oli 11 925 (65 %) ylemmän korkeakoulututkinnon suorittajalla, 18 498 (67 %) ammattikorkeakoulututkinnon suorittajalla ja 8 819 (35,8 %) ammatillisen tutkinnon suorittajalla. Ylioppilastutkinnon suorittaneiden lainamäärää ei ole saatavilla tilastoista, mutta lukuvuonna 2024/2025 lukio-opintoihin opintotukea saaneilla opintovelallisilla (2 898 hlö) oli opintolainaa keskimäärin 5 298 euroa lukuvuoden lopussa.

Opintolainan käyttö on kasvanut siten, että keskimääräinen laina ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneella kasvoi vuoden 2013 noin 8 800 eurosta 2025 noin 24 800 euroon. Keskimääräinen laina ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneella kasvoi puolestaan vuoden 2013 noin 7 000 eurosta noin 20 300 euroon. Keskimääräinen laina ammatillisen tutkinnon suorittaneella kasvoi vuoden 2013 noin 4 400 eurosta noin 10 700 euroon.

Kelan opintoetuustilaston mukaan vuonna 2024 ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista 8 prosentilla oli lainaa enintään 10 000 euroa, 16 prosentilla 10 000–20 000 euroa ja 41 prosentilla yli 20 000 euroa. Ammattikorkeakoulututkinnon vuonna 2024 suorittaneista noin 12 prosentilla oli lainaa enintään 10 000 euroa, 26 prosentilla 10 000–20 000 euroa ja 30 prosentilla lainaa oli yli 20 000 euroa. Ammatillisen tutkinnon suorittaneista noin 18 prosentilla oli lainaa enintään 10 000 euroa, 12 prosentilla 10 000–20 000 euroa ja noin 6 prosentilla yli 20 000

euroa. Mediaanilainamäärä vuonna 2024 oli ammatillisen tutkinnon suorittaneilla 9 800 euroa, ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla 18 700 euroa ja ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneilla 24 700 euroa.

VATT:ssa syksyllä 2025 laaditun opintolainavelallisia koskevan selvityksen⁴ mukaan keskimääräiset velkasummat ovat lukiolaisilla ja ammattikoululaisilla samaa tasoa, mutta lukiossa lainan käyttö harvinaisempaa. Laina käyttö on yhteydessä vanhempien pienituloisuuteen ja matalaan koulutustasoon. Kun tarkastellaan pelkästään hyvätuloisten vanhempien lapsia, on selvityksen mukaan velkaa nostaneiden ammattikoululaisten osuus kolmen opintovuoden jälkeen noin kymmenkertainen lukiolaisiin nähden (22 % vs. 2 %). Pienituloisten vanhempien lapset taas olivat lukiossa nostaneet velkaa moninkertaisesti useammin kuin hyvätuloisista perheistä tulevat (11 % vs. 2 %), mutta ammattikoulussa pieni-, keski- ja suurituloisten vanhempien lapset nostivat velkaa jokseenkin yhtä usein (26 %, 20 % ja 22 %). Selvityksen mukaan esimerkiksi kolmannen lukiovuoden jälkeen 11 %:lla pienituloisten tai ei-työllisten äitien lapsista oli opintovelkaa. Jos taas äidin asuntokunta oli suurituloisen, oli vastaava osuus 2 %. Korkea-asteella yksi erottava tekijä oli äidin työllisyystilanne: opintovelkaa oli 56 %:lla opiskelijoista, joiden äiti ei ollut työllinen, kun sitä oli kolmella neljästä (n. 75 %) niiden joukossa, joiden äiti oli työllinen. Opiskelijat, joiden äidin korkein tutkinto on perusasteelta, ovat pienestä lukumäärästään huolimatta kiinnostava joukko. Toisella asteella opintovelallisten osuus oli tässä joukossa muita korkeampi, korkea-asteella taas selkeästi matalampi. Esimerkiksi yliopistossa alle puolilla (48 %) heistä oli opintolainaa, samaan aikaan kun opiskelijoilla, joiden äidillä oli korkeakoulutus, lainaa oli liki kolmella neljästä (73 %). Keskimääräiset velkasummat eivät eronneet korkea-asteella äidin koulutustaustan mukaan. Velallisten osuus kuitenkin muita selkeästi alempi opiskelijoilla, joiden äidillä oli enintään perusasteen koulutus.

Korkeakouluopiskelijoita koskevan tutkimuksen (Eurostudent IX:n aineisto) alustavien tulosten mukaan neljä yleisintä ”houkuttinta” lainan käyttöön ovat tarve rahoittaa välttämättömiä menoja, tarve varautua yllättäviin menoihin, riittämättömät ansiotulot sekä opintolainahyvitys. Yliopisto-opiskelijoille opintolainahyvitys näyttäytyi jossain määrin suurempana kannustimena nostaa opintolainaa kuin mitä ammattikorkeakouluopiskelijoille. Neljä yleisintä lainan houkuttelevuutta vähentävää syytä puolestaan ovat korkotaso, epävarmat työllisyysnäkyvät, opintolainan takaisinmaksuehdot, pystyy varautumaan yllättäviin menoihin muutenkin, saa riittävästi ansiotuloa.

Korkeakouluopiskelijoiden opintolainan käyttöä tutkivan Mirka Kurkelan pro gradu-tutkielman⁵ mukaan monet opiskelijat nostavat opintolainaa välttämättömyyden takia (46 % vastaajista) ja he ovat käyttäneet siitä lähes kaiken (48 % vastaajista). Vastaajista 69 % käyttää opintolainaa ruoan ostamiseen ja 67 % käyttää opintolainaa asumiseen. Opintolainahyvitys on vaikuttanut tai osittain vaikuttanut 80 % vastaajista päätökseen nostaa opintolainaa. Osa (17 %) kertoo, että opintolainan merkitys talouden ylläpitämisessä on kasvanut koronakriisin myötä. Tutkimuksessa selvitettiin myös sitä, että onko opintolainan nostaminen vähentänyt raha-asioihin liittyvää stressiä ja huolta. Vastaajista 69 % (n=210) oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä, eli heillä stressi raha-asoiden hoidosta on helpottanut opintolainan

---

⁴ VATT: Selvitys opintovelallisista (<https://vattdatahuone.fi/lisamateriaalit/>).

⁵ Opintolaina – opiskelijan pelastus? Opintolainan nostamisen syyt, opintolainan käyttökohteet sekä opintolainan aiheuttama stressi korkeakouluopiskelijoilla. Filosofian pro gradu. Itä-Suomen yliopisto. Mirka Kurkela. 2021.

myötä. Vastaajista 10 % (n=32) oli täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa, eli he eivät koe stressin vähentyneen lainan noston myötä.

Lainapainotteisempi opintotuki siirtää kouluttautumisen kustannuksia opiskelijalle itselleen ja vähentää näin koulutuksen kannattavuutta yksilöiden näkökulmasta. Lainapainotteisuudella on vaikutuksia esimerkiksi opintojen jälkeisiin velkaongelmiin, työuravalintoihin tai perheenmuodostukseen (esim. Velez ym. 2019/31⁶). Valmistuneiden lainamäärät ovat kasvaneet valmistuneiden tuloja nopeammin erityisesti vuoden 2017 jälkeen. On kuitenkin huomioitava, että opintolainahyvitys on leikannut tilastojenkin mukaan korkeakoulusta valmistuneiden velkarasituksen kasvua.

Opintovelallisten velkarasitusta on kasvattanut viime vuosina myös 2010-lukua korkeampi korkotaso. Opintolainojen keskikorko kävi huipussaan Suomen Pankin tilastojen mukaan keväällä 2024, minkä jälkeen keskikorko on laskenut yleisimpien viitekorkojen laskun välittyessä opintolainojen keskikorkoihin.

Korkeakoulututkinnon suorittaneista vuonna 2024 opintolainaa oli Kelan opintoetuustilastojen mukaan käyttänyt lähes 70 prosenttia, vuonna 2014 osuus oli n. 50 %. Opintolainan määrät ja käyttö ovat kasvaneet samaan aikaisesti, kun opintojen läpäisy on parantunut. Tilastokeskuksen opintojen kulkua koskevien tilastojen mukaan ylemmän korkeakoulututkinnon suoritti 2024 tavoiteajassa 38 %, ja ammattikorkeakoulututkinnon 54 %. Lukiokoulutuksen suoritti tavoiteajassa 78 % ja ammatillisen koulutuksen 57 %. Vuonna 2014 ylemmän korkeakoulututkinnon suoritti tavoiteajassa 23,6 %, ammattikorkeakoulututkinnon 43,6 %. Lukiokoulutuksen suoritti tavoiteajassa 80,6 % ja ammatillisen koulutuksen 65,6 %. Tilastokeskuksen mukaan ammattikorkeakoulututkinnon läpäisy tavoiteajassa heikkeni vuonna 2024 neljä prosenttiyksikköä edellisvuoteen verrattuna. Ammatillisen koulutuksen ja ylemmän korkeakoulututkinnon läpäisy parani yhdellä prosenttiyksiköllä.⁷

Opintotuen uudistamista selvittäneen professori Roope Uusitalon selvityksen mukaan opintolainaa käyttävät jonkun verran useammin pienituloisista perheistä tulevat opiskelijat. Uusitalon selvityksen⁸ mukaan palkkatason ja työttömyysriskin vertailu eri koulutustasojen välillä osoittaa, että korkeakoulutus on opiskelijalle keskimäärin erinomainen investointi. Tästä huolimatta korkeakouluopintojen rahallinen tuki voi olla perusteltua. Tavallisimmat perustelut koulutuksen taloudelliselle tukemiselle liittyvät koulutuksen ulkoisvaikutuksiin eli sellaisiin vaikutuksiin, joista hyötyy opiskelijan lisäksi myös muu yhteiskunta sekä koulutusmahdollisuuksien tasa-arvoon erilaisista perheistä tulevien opiskelijoiden kesken.

Opintolainaongelmat

Opintolainan valtiontakaus on merkittävä osa opiskelijan opintotukea. Opintolainamäärät ja siitä aiheutuvat menot ovat kasvaneet. Korkotason nousun myötä tarve korkoavustukseen on lisääntynyt. Myös valtion takaajana maksettavaksi tulevien lainojen määrä ja takausvastuuvälillisten määrä ovat kasvaneet. Vuonna 2025 valtio maksoi takaajana pankeille 108,6 milj. euroa, kun vastaava summa oli vuonna 2015 13,3 milj. euroa. Vuodesta 2015

---

⁶ Velez, E., Cominole, M., & Bentz, A. (2019). Debt burden after college: the effect of student loan debt on graduates' employment, additional schooling, family formation, and home ownership. *Education Economics*, 27(2), 186–206.

⁷ Tilastokeskus: Opintojen kulku -tilasto (<https://stat.fi/fi/tilasto/opku>).

⁸ Opintotuen uudistaminen. Selvitysmiehen raportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:7.

lainakanta on noussut 2 miljardista yli 6 miljardiin euroon. Valtion takaajana maksettavaksi tulevien lainojen osuus lainakannasta on kasvanut merkittävästi vuoden 2015 tasosta.

Kela maksoi pankeille ajalla 1.9.2024–1.9.2025 yhteensä noin 10 000 lainaa. Näistä noin 9 200 lainaa maksettiin pankeille opintotukilain 37.1 §:n mukaisen maksuviivästyksen vuoksi. Näistä 9 200 lainasta noin 4 500 lainaa oli sellaisia, joissa oli eräänntyneenä vain korkoja. Eli noin ½ pankkien maksuvaatimuksista on sellaisia tapauksia, joissa lainan pääoman lyhennykset eivät ole vielä alkaneet. Tämä viittaa siihen, että velalliset eivät aina ole hakeneet korkoavustusta.

Vuonna 2024 pankeille valtion takauksen perusteella maksetuista lainoista (112,1 milj. euroa) 57 prosenttia oli ammatillisen koulutuksen opintovelallisten opintolainoja, 9,1 prosenttia oli yliopistossa opiskelleiden opintolainoja ja 25,1 prosenttia ammattikorkeakoulussa opiskelleiden opintolainoja. Lukiassa opiskelleiden osuus oli 1,4 prosenttia, muissa oppilaitoksissa opiskelleiden osuus oli 2,3 prosenttia ja ulkomaisissa oppilaitoksissa opiskelleiden lainojen osuus oli 4,5 prosenttia. Ministeriössä laadituissa tarkasteluissa havaittiin, että vuosien 2017–2022 uusista takausvastuovelallisista 60 % suoritti ammatillista perustutkintoa. Jos mukaan lasketaan myös ammatti- ja erikoisammattitutkinnot, ammatillisen koulutuksen osuus nousee 69 prosenttiin. Tarkempi tarkastelu osoitti, että tekniikan alalla ja palvelualoilla on lievää yliedustusta takausvastuovelallisissa, ja terveys- ja hyvinvointialoilla aliedustusta. Takausvastuovelalliset ovat melko pienituloisia ja heidän työllisyysasteensa on matala. Noin puolet uusista takausvastuovelallisista on takausvastuuvuonna toimeentulotuen asiakkaita, ja lähes puolet on ollut toimeentulotuen asiakkaita jo kolme vuotta ennen takausvastuutapahtumaa, mikä kertoo pitkittyneistä toimeentulotuen haasteista tässä ryhmässä.

Opintotuen uudistamista pohtineen työryhmän muistiossa on käsitelty opintolainatietoisuuden parantamista ja lainan myöntökäytäntöjen kehittämistarpeita. Muistiossa on listattu toimenpiteitä tilanteisiin, joissa opintolainan maksussa ilmenee haasteita. Pankki voisi antaa neuvontaa, seurata maksuviiveitä ja ottaa yhteyttä asiakkaisiin tarvittaessa. Pankeissa voitaisiin olla joustavia opintolainan takaisinmaksun muutostilanteissa antamalla lyhennysvapaita ja muuttamalla maksuohjelmia asiakkaalle sopivaksi. Lisäksi pankeissa voitaisiin ohjata asiakasta tarkistamaan mahdollisuus saada korkoavustusta Kelasta tai ohjataan asiakas velkaneuvontaan, jos hänellä on pysyviä maksuvaikeuksia. Valtiontalouden tarkastusvirasto on suosittanut, että ministeriön tulisi myös etsiä keinoja toisen asteen opiskelijoiden lainaturvallisuuden lisäämiseksi.⁹

Velallisen tulisi varautua lainan takaisinmaksuun ja tarvittaessa heidän tulisi myös hakea korkoavustusta. Korkoavustuksen saantiedellytyksistä tulisi siis tiedottaa opintotuen maksun päättymisen jälkeen. Korkoavustuksen toimivuutta tulisi myös parantaa siten, että pienituloinen asiakas voisi hakea korkoavustusta ja korkoavustus voitaisiin myöntää etupainotteisesti koko korkokaudelle, esimerkiksi kuudelle kuukaudelle. Jos asiakkaan taloudellinen tilanne paranisi, hän pystyisi maksamaan korot jatkossa itse.

Lainaturvallisuutta lisäisi myös se, että opintolainan korot voitaisiin pääomittaa nykyistä pidemmältä ajalta. Jos opintolainan korot lisättäisiin velkapääomaan esimerkiksi opintojen päättymisen jälkeen vuoden ajan, opintovelallinen voisi varautua lainan takaisinmaksuun paremmin. Oikeus korkoavustukseen olisi tällöin vasta korkojen pääomituksen päätyttyä.

Kansaneläkelaitoksen mukaan pankit esittävät maksuvaatimuksia pienten rästien takia. Tämä voi olla asiakkaalle kohtuutonta. Laissa voitaisiinkin säätää, ettei lainaa voitaisi irtisanoa

---

⁹ VTV: Opintotukiuudistusten tuloksellisuus 2010-luvulla, 2022.

pienien rästien perusteella, jos se olisi ilmeisen kohtuutonta maksulaiminlyönnin vähäisyyden perusteella. Opintovelallisen lainan laiminlyönti käynnistäisi lainan takaisinmaksusuunnitelman tarkistamisen, jos velallinen esittää hyväksyttäviä syitä sille, että hänen maksukykinsä on heikentynyt. Hyväksyttäviä syitä voisivat olla muuttunut perhetilanne kuten ero puolisoista, lapsen syntymä tai vakava terveyden heikkeneminen ja työkyvyttömyys taikka pitkittynyt työttömyys.

Opintolainaa koskevaa sääntelyä uudistettaessa tulee huomioida kuluttajansuojalaissa säädetyt kuluttajan oikeudet ja luotonantajan velvollisuudet. Opintolainan myöntötilanteessa olisi tärkeä varmistaa, että opiskelija ymmärtää keskeiset lainan ehdot ja velvoitteet. Opintolainan takaisinmaksuun liittyvää sääntelyä on sekä opintotukilainissa että kuluttajansuojalaissa. Lisäksi on tiettyjä takaisinmaksun käytänteitä. Opintolainaa koskevaa sääntelyä on mahdollista sisällyttää opintotukilainsäädäntöön, jos se on perusteltua toimeenpanon, valtiontakauksen tai lainansaajan näkökulmasta. Opintolainaa koskevassa sääntelyssä on mahdollista vahvistaa, mutta ei heikentää lainansaajan asemaa suhteessa kuluttajansuojalain tarjoamaan suojaan.

2.2.3 Työssäkäynti

Nykyinen vuositulomalli otettiin käyttöön vuonna 1998. Tulorajat pysyivät muuttumattomina pitkään, kunnes niitä korotettiin vuonna 2008 30 prosentilla. Opiskelijan omat tulorajat on vuonna 2017 sidottu ansiotasoindeksiin muutokseen. Lisäksi vuoden 2022 aikana on voimassa 25 prosentin määräaikainen tulorajojen korotus. Opiskelijoiden omia tulorajoja korotettiin viimeksi 1.1.2023 50 prosentilla vuoden 2021 tasoon verrattuna.

Kelan tilastojen mukaan opintotuen saajien tulot ovat kasvaneet vuosi vuodelta. Opintotuen saajien tulot ovat kasvaneet kaikilla koulutusasteilla. Vuonna 2020 ei tapahtunut kotimaassa opiskelevien tuloissa kasvua, vaan tulotaso pieneni edelliseen vuoteen verrattuna todennäköisesti johtuen koronaepidemiasta.

VATT:n laatiman opintotuen tulorajoja koskevan tutkimuksen¹⁰ mukaan opintotuen tulorajat eivät enää juurikaan rajoita opiskelijoiden työskentelyä. Toisen asteen opiskelijoiden työssäkäyntiin tulorajoilla on ollut alun perinkin vain vähäinen vaikutus, erityisesti siksi, että tulorajat olivat jo ennen korotuksia korkeita suhteessa toisen asteen opiskelijoiden tuloihin. Opintotuen tulorajojen korotukset vuonna 2023 lisäsivät korkeakouluopiskelijoiden työssäkäyntiä vain jonkin verran, mutta eivät olennaisesti heikentäneet heidän opintomenestystään.

2.2.4 Opintotuki osana koulutuspolitiikkaa

Perusasteen opintojen jälkeinen opintotuki

Opintorahan taso on niukka ja tarveharkintainen nuorimmilla opiskelijoilla. Vanhemman luona asuvilla alle 20-vuotiailla opintorahan määrä on 0–109,02 euroa kuukaudessa. Määrä on 161,26, jos oppimateriaalilisä huomioidaan. Lapsilisää korkeampaa opintorahaa voivat saada pienituloisimmista perheistä tulevat opiskelijat. Itsenäisesti asuva ja pienituloisen perheen alaikäinen opiskelija voi saada saman tasoista opintorahaa kuin täysi-ikäinenkin, kun otetaan huomioon muussa kuin maksuttomassa koulutuksessa myönnettävä oppimateriaalilisä. Toisen

---

¹⁰ VATT: Opintotuen tulorajojen vuosien 2022 ja 2023 korotusten arviointi. Kylliäinen, Olavi; Alasalmi, Juho; Tuomala, Juha. Datahuone-raportti 4/2025.

asteen opiskelijoiden opintotukioikeutta ei ole muutettu viime vuosina, eikä tukeen ole tehty leikkauksia kuten korkea-asteen opintotukeen on tehty lukuun ottamatta 1.8.2025 voimaan tullutta koulumatkatukioikeuden rajausta.

Vanhempien tulorajoja on viimeksi korotettu vuonna 2007. Vuonna 2019 tehty vanhempien tulojen tulorajojen korotus liittyi ainoastaan siirtymiseen puhtaista tuloista veronalaisiin tuloihin: 5–6% korotuksella huolehdittiin siitä, että tulokäsittelyn muutos ei kiristänyt tarveharkintaa.

Opintolainan valtiontakausten määriä on nostettu myös toisella asteella. Lisäksi vuonna 2019 vanhempien tulojen vaikutuksesta opintorahan perusmäärään ja asumislisään luovuttiin niiden alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden kohdalla, jotka asuvat muualla kuin vanhempansa luona. Oppivelvollisuuteen sisältyvän maksuttomuuden yhteydessä opiskelun taloudelliset edellytykset paranivat. Maksuttomuuden valmistelun yhteydessä ei arvioitu esimerkiksi sitä, missä määrin maksuttomuus vähentäisi tarvetta opintotukeen tai missä määrin opintolaina on tarpeellinen maksuttomaan koulutukseen oikeutetuilla oppivelvollisilla.

Oppimateriaalit ovat olleet toisella asteella maksuttomia syyslukukaudesta 2021 alkaen. Koulumatkatukioikeutta laajennettiin osana maksutonta toista astetta siten, että koulumatkat korvataan koulumatkatuella ilman opiskelijan omavastuuta opiskelijan yhdensuuntaisen koulumatkan ollessa vähintään seitsemän kilometriä. Siten oppivelvollisuutta suorittava ja säännöllisesti bussilla kulkeva opiskelija on voinut saada 1.8.2021 alkaen matkalipun ilman omaa maksuosuutta. Koulutuksen järjestäjälle tai omaa autoa käyttäville on matkakustannukset puolestaan korvattu laskennallisesti nk. koulumatkatukitaksan mukaan. Maksuttomuus ei kata kaikkia opiskelusta aiheutuvia kuluja. Esimerkiksi koulumatkatukea voivat saada vain ne, joiden yhdensuuntainen koulumatka on vähintään seitsemän kilometriä. Maksuttomasta koulutuksesta huolimatta nuorella on jokapäiväiseen elämään liittyviä välttämättömiä menoja, kuten vaate-, paikallisliikenne-, puhelin- ja harrastus- sekä virkistystoimintamenot. Opintotuen tarpeessa ovat erityisesti ne nuoret, jotka ovat hyvin pienituloisista perheistä. Lisäksi opintotuen lainapainotteisuus ja valtiontakauksen myöntäminen erityisesti alaikäisille vanhempiensa luona asuville opiskelijoille, on ristiriidassa koulutuksen maksuttomuustavoitteen näkökulmasta. Oppivelvollisilla tulisi olla mahdollisimman yhdenvertaiset edellytykset oppivelvollisuuden suorittamiseen riippumatta siitä asuvatko vanhempiensa luona vai itsenäisesti.

Nykyisin oppivelvollinen on oikeutettu matkakorvaukseen, jos hän saa majoituskorvausta. Majoituskorvausta maksetaan opiskelijalle, jolla ei ole mahdollisuutta asua oppilaitoksen maksuttomassa asuntolassa. Ministeriössä laaditussa selvityksessä esitetään majoitus- ja matkakorvausasioiden hoitoa siirrettäväksi koulutuksen järjestäjiltä Kelaan ja majoituskorvaukseen oikeuttava koulumatka laskettavaksi kodista lähimpään sellaisen oppilaitokseen, jossa järjestetään koulutusta oppivelvollisen valitsemaan tutkintoon. Hallinto-oikeuteen tehtyjen valitusten perusteella arvioidaan, että nykyiset säännökset eivät riittävällä tavalla ota huomioon oppivelvollisten opiskelijoiden perustuslaillisia oikeuksia. Oppivelvollisuuslakia onkin päädytty muuttamaan, koska majoitus- ja matkakorvauksiin liittyvä monialainen oppilaitos -käsitteen tulkinta ja soveltaminen ovat osoittautuneet haasteellisiksi (HE laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi).

Opintotuki korkea-asteella

Opintotukikuukausien määrä on mitoitettu korkea-asteella siten, että järjestelmä turvaa vähintäänkin yhden alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamisen. Käytännössä tutkintokohtainen tukiaika on niukka, jos opiskelijan opinnot hidastuvat merkittävästi.

Harkinnanvarainen tukiajan pidennysmahdollisuus turvaa osaltaan opintojen jatkamista tai loppuunsaattamista. Vuonna 2023 harkinnanvarainen pidennys myönnettiin 2 651 korkeakouluopiskelijalle ja 820 hakemusta hylättiin.

Kaikkiin korkeakouluopintoihin tarkoitettuja tukikuukausia voi olla käytössä hyvin vähän tutkinnon suorittamisen jälkeen, mikä voi vaikeuttaa myöhemmin työuralla tapahtuvaa korkeakouluopiskelua. Opintotukikuukausi on käytännössä käytettävissä yleensä enintään 54 tukikuukautta, mikä riittää laskennallisesti yhden alemman ja yhden ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen. Tukikuukausien niukkuus voi aiheuttaa myös toimeentulotuen tarvetta. Toimeentulotukea on voitu toimeentulotuen etuusohjeen mukaan maksaa nykyisin opintojen loppuun saattamiseksi tilanteessa, jossa tukiaika on loppunut kesken tutkinnon suorittamisen.

Opintotuessa on käytössä tutkintojen laajuuteen perustuvat tutkintokohtaiset tukiaikasäännökset. Korkea-asteella on lisäksi käytössä kaikkiin korkeakouluopintoihin tarkoitettu enimmäisaika. Tutkintokohtainen tukiaika riittää korkeakoulututkinnon suorittamiseen, jos opiskelija opinnot edistyvät normaalisti. Tukiaika ei kuitenkaan riitä, jos opinnot viivästyvät opintojen edistymiseen merkittävästi vaikuttaneesta sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä. Tällöin opiskelija voi saada harkinnanvaraisen tukiajan pidennyksen. Harkinnanvarainen tukiajan pidennys on nyt rajattu enintään yhdeksään tukikuukauteen. Pidennys voisi olla nykyistä pidemmälle ajalle, jos opiskelijalla on tukikuukausia ja opiskelija osoittaa opiskelun edellyttävän päätoimista opiskelua pidempään kuin 9 kuukautta. Vaihtoehtoisesti yhdeksän kuukauden rajasta luovuttaisiin kokonaan. Pidennyksen saantiehtoja on myös mahdollista joustavoittaa nykyisestä.

Opintolainahyvityksen käyttöönotolla pyrittiin uudistamaan opintotukijärjestelmää tukemaan päätoimista opiskelua vähentämällä opintolainan käyttöön liittyvää kustannusta ja riskiä, ja kannustamaan nopeampaan valmistumiseen. Opintolainahyvitys otettiin käyttöön ensimmäiset korkeakouluopintonsa lukuvuonna 2014/15 aloittaneille ja se korvasi aiemman verotukseen perustuvan opintolainavähennysjärjestelmän.

2.2.5 Opintotuen kannustavuus

Nykymuotoisen opintotuen kannustimet

Yleistä

Opintotuen kannustavuus voidaan ymmärtää laajasti opiskeluun kannustamisena opintotuella asetettujen tavoitteiden kannalta. Tärkein tavoite on toimeentulon turvaaminen päätoimisen opiskelun aikana. Lisäksi tavoitteena on ollut tutkinnon suorittamiseen kannustaminen opintojen läpäisyn edistämiseksi.

Merkittävä osa toisen asteen opiskelijoista kuuluu vanhempien elatusvelvollisuuden ja maksuttoman oppivelvollisuuden piiriin. Opintotuki toimii lisäksi osalla erityisesti taloudellisena kannusteena oppivelvollisuuden suorittamiseen.

Merkittävä osa opintotuesta on opiskelujen päättymisen jälkeen takaisinmaksettavaa markkinaehtoista lainaa, mikä osaltaan kannustaa ripeään opiskeluun. Opintolainan merkitys osana opiskelijan toimeentuloa on kasvanut. Opintotuen riittävyttä on parannettu viimeksi korottamalla opintolainan valtiontakauksen määriä 1.8.2024.

1.8.2025 muut kuin lasta huoltavat opiskelijat siirtyivät ruokakuntakohtaiselta yleiseltä asumistueltä takaisin, ennen lukuvuotta 2027–2018 käytössä olleen yksilöllisen opintotuen asumislisän piiriin, jonka myötä opiskelijan toimeentuloturva muodostaa aiempaa yhtenäisemmän kokonaisuuden. Samassa yhteydessä asumislisä uudistui siten, että sen määrässä huomioidaan alueelliset asumiskustannusten erot. Asumislisäkuukausia ei voi olla opiskelijalla enempää kuin opintorahakuukausikaan, mikä osaltaan kannustaa suorittamaan opinnot määräajassa.

Opintojen edistymisen seuranta

Opintojen edistymisen seurannan tavoitteena on ollut varmistaa päätoiminen opiskelu ja opintojen eteneminen. Opintojen edistymisen seuranta toimii opiskeluun kannustavasti, koska tukea ei lakkauteta välittömästi opintojen viivästymisen vuoksi. Korkeakouluopintojen edistymisen seurannassa lähetettävien selvityspyynnöiden määrä oli 2024 yhteensä 14 630 (2016 yhteensä 11 752). Selvityspyynnön saaneista noin 8 800 (60 %) tuki jatkuu. Vajaalla 2 000 selvityspyynnön saaneista tuki myönnettiin määräajaksi. Toisella asteella selvityspyynnöitä lähetettiin noin 6 400, joista 2 400 tuen maksaminen jatkui.

Opintotukiaika

Opintotuki myönnetään ensin alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen ja vasta alemman korkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen tukea voidaan myöntää ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen. Tämä kaksiportainen tuen myöntömalli takaa sen, että alempi korkeakoulututkinto tulee suoritetuksi ennen kuin tukea myönnetään ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen. Tukikuukausia on kuitenkin vähennetty valtiontaloudellisista syistä siten, että 300 opintopisteen alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytettyjen mediaani tukikuukausien määrä oli 2023 46 tukikuukautta, mikä on kahdeksan tukikuukautta vähemmän kuin 2013. 210 opintopisteen laajuisen AMK-tutkinnon mediaani tukikuukausien määrä oli 2023 29 tukikuukautta, joka on kolme vähemmän kuin 2013. Nykyisin tukiajan loputtua opiskelija voi saada toimeentulotukea määräajan opintojen loppuun saattamiseksi. 1.1.2026 voimaan tulevan toimeentulotukilain muutoksen mukaan opiskelija, joka opiskelee ensimmäistä ammatillisia valmiuksia antavaa tutkintoaan, ei ole velvollinen ilmoittautumaan työttömänä työnhakijana työvoimaviranomaiseen ennen kuin on kulunut kolme kuukautta hänen opiskelunsa aikaista toimeentuloa turvaamaan tarkoitettua ensisijaisen etuuden päättymisestä. Kolmen kuukauden aikaa voidaan pidentää uudella kolmen kuukauden määräajalla, jos opiskelija esittää riittävän selvityksen opintojen etenemisestä määräajana ja opinnot on mahdollista suorittaa loppuun vuoden kuluessa ensisijaisen etuuden päättymisestä. Määräaikaa voidaan pidentää yhteensä enintään vuoden ajaksi.

Opintolainahyvitys

Opintolainahyvitys otettiin käyttöön opintolainan käytön edistämiseksi sekä tavoiteajassa tutkinnon suorittamiseen kannustamiseksi. Opintolainan valtiontakauksen määriä on korotettu, mutta hyvityksen ehdot ovat pysyneet muuttumattomina nk. koronajoustoja lukuun ottamatta. Selvitysten perusteella hyvityksellä on yhteyttä lainan käytön ja määräajassa ainakin ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden määrän kasvuun. Kelan vuoden 2022 selvityksessä opintolainahyvityksestä¹¹ verrattiin opintolainan käyttöä ja määräajassa valmistumista lukuvuosina 2012/13 ja 2013/14 ensimmäiset korkeakouluopintonsa aloittaneilla lukuvuosina

---

¹¹ Nurminen, T. (2022). Selvitys opintolainahyvityksestä. Kansaneläkelaitos.

2014/15 ja 2015/16 aloittaneisiin. Selvityksen perusteella opintolainan käyttöaste nousi yli 7,4 prosenttiyksikköä 55,1 prosentista 62,5 prosenttiin opintolainahyvityksen käyttöönoton jälkeen, ja keskimääräinen (enimmäis)lainamäärä yli 15 prosenttia 12 160 eurosta 14 023 euroon. Opintolainahyvityksen edellyttämässä, tutkinnon laajuuteen perustuvassa, määräajassa valmistuneiden osuus on noussut 7,2 prosenttiyksikköä 47,8 prosentista 55 prosenttiin. Yliopistoissa tutkintonsa suorittaneilla nousu on ollut yli 12 prosenttiyksikköä.

VATT:n opintovelallisia koskevan selvityksen mukaan korkea-asteella opintolainaa oli useammin ja keskimäärin enemmän niillä opiskelijoilla, jotka valmistuivat opintolainahyvitykseen oikeuttavassa määräajassa. Opintolainahyvitys alentaa lainasummaa keskimäärin noin 20 prosentilla kaikissa tutkinnoissa. VATT:n selvityksen mukaan lainaa nostaneista valmistui määräajassa 70 % ja lainaa nostamattomista valmistui määräajassa 61 %. Selvityksen mukaan ammattikorkeakoulusta kasvatus- tai palvelualalta määräajassa valmistuneiden joukossa oli enemmän niitä, jotka eivät ole käyttäneet lainaa kuin niitä, jotka ovat käyttäneet lainaa. Ammattikorkeakoulun terveystieteiden ja hyvinvointialalta tai kaupan-, hallinnon-, tai oikeustieteen alalta määräajassa valmistuneiden joukossa oli lainaa käyttävien osuus sama kuin niiden, jotka eivät olleet lainaa käyttäneet. Yliopistossa kaikilla aloilla ja ammattikorkeassa humanistisilla ja taidealoilla sekä tekniikan ja yhteiskunnallisella alalla määräajassa valmistuneiden joukossa oli enemmän lainaa käyttäneitä kuin niitä, jotka eivät ole käyttäneet lainaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä laaditun tilastoanalyysin perusteella ammattikorkeakouluissa tutkintoja suoritetaan perinteisesti melko hyvin tavoiteajassa. Osuus on noussut noin kahdeksan prosenttiyksikköä vuodesta 2014 vuoteen 2024. Yliopistoissa tavoiteajassa valmistuneiden osuus oli vielä vuonna 2015 selvästi matalampi kuin ammattikorkeakouluissa, mutta kasvu on ollut suhteellisesti nopeampaa. Silti yliopistotutkinnoista valmistutaan edelleen harvemmin tavoiteajassa — erityisesti ylemmissä korkeakoulututkinnoissa, joissa tavoiteajassa valmistuneiden osuus oli vuonna 2024 vain 37 %. Tavoiteajassa valmistuminen vaihtelee merkittävästi koulutusaloittain. Parhaiten tavoiteajassa valmistutaan aloilta, joissa opintopolku on selkeä ja rakenteeltaan ohjattu — kuten ammattikorkeakoulujen terveystieteiden ja hyvinvointialat sekä yliopistojen lääketieteen ja kasvatustieteiden alat. Ammattikorkeakouluissa yli puolet tutkinnoista suoritetaan tavoiteajassa kaikilla aloilla. Yliopistojen alemmissä korkeakoulututkinnoissa suurimmalla osalla aloista yli puolet opiskelijoista valmistuu tavoiteajassa. Tästä ovat poikkeuksina luonnontieteet, ICT ja humanistiset alat. Sen sijaan ylemmissä korkeakoulututkinnoissa vain lääketieteessä ja kasvatustieteissä vähintään puolet valmistuu tavoiteajassa.

2.2.6 Opintotuen selkeys

Voimassa olevaa opintotukilakia on ollut tarpeen muuttaa useasti opintotuelle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi sekä kulloinkin ajankohtaisten koulutusalojen uudistusten yhteydessä. Säännösten määrää on kasvanut aiheuttaen lakiin myös rakenteellisia muutoksia. Pykälät ovat osin tarpeettoman pitkiä tai ketjumaisia (a, b, s jne.). Säännöksiä ja niiden kirjoitustapaa on uudistusten yhteydessä ajantasaisesti, mutta ei kattavasti. Esimerkiksi periaate säätää yksilön oikeuksista lain tasolla ei toteudu opintotukilaissa kattavasti. Opintotuen monimutkaisuutta ovat lisänneet vuosien saatossa muutosten siirtymäsäännökset. Esimerkiksi tukiaikoja tai opintolainahyvityksen käyttöönottoon liittyvä säätely on koskenut tietynä vuonna opintonsa aloittavia. Lain uudelleen kirjoittamisessa tulisi huomioida vaatimukset lain rakenteen ja säännösten johdonmukaisuudesta sekä hyvää lakikieltä koskevat periaatteet (virheettömyys, täsmällisyys ja yksitulkintaisuus).

Opintotukipäätöksistä tehdään vuosittain hieman yli 4 000 valitusta, mikä on varsin vähäinen määrä opintotuen saajamäärään (n. 300 000) verrattuna. Valitukset liittyvät joidenkin säännösten tulkinnanvaraisuuteen. Opintotuen muutoksenhakulautakunnassa tehdyistä ratkaisuista on valitettu harvoin ja ratkaisut muuttuvat vakuutusosoikeuden käsittelyssä harvoin, mikä osaltaan kertoo lainsäädännön toimivuudesta. Muutoksenhakulautakunnan tietojen mukaan vakuutusosoikeus antoi vuonna 2024 yhteensä 78 ratkaisua opintotukiasioissa. Vakuutusosoikeus muutti tai kumosi muutoksenhakulautakunnan päätöksiä yhteensä yhdeksässä tapauksessa (12 %). Myös opintotuen muutoksenhaussa havaitut epäkohdat tulee lakia uudistettaessa huomioida.

Ehdotetun opintoetuslain pohjana on voimassa oleva opintotukilaki ja nykyinen opintotukijärjestelmä. Keskeiset muutokset ja niiden vaikutukset kuvataan tämän esityksen yleisperusteluissa sekä säännöskohtaisissa perusteluissa. Säännöskohtaisissa perusteluissa kuvataan ehdotettuja muutoksia suhteessa voimassa olevaan lakiin soveltamiskäytännön yhdenmukaisuuden varmistamiseksi. Osa voimassa olevan lain säännöksistä voidaan ottaa uuteen lakiin lähes sellaisenaan tai muutokset ovat luonteeltaan varsin teknisiä. Myös säädöstekniset ja kirjoitustapaan liittyvät muutokset kerrotaan esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa.

Lain kirjoittaminen uudelleen olisi perusteltua tiettyjen poliittisluontoisten tavoitteiden saavuttamisen, järjestelmään liittyvien epäkohtien korjaamisen sekä lainsäädännön ajantasaistamistarpeiden vuoksi.

2.2.7 Opintotuen historia

Valtion opintotukijärjestelmä perustui aluksi opintolainan valtiontakaukseen ja pankkilainoihin. Opintoraha ja asumislisä sekä korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki otettiin käyttöön 1970-luvulla. Opintotuki uudistui opintorahapainotteiseksi 1990-luvulla, jolloin myös opintolainat muuttuivat markkinaehtoisiksi. Aikuisopintorahasta luovuttiin aikuiskoulutustuen myötä. 2000-luvulla otettiin käyttöön määrääjassa korkeakoulututkinnon suorittaneille myönnettävä opintolainavähennys, joka korvattiin 2014 opintolainahyvityksellä.

Yleisellä asumistuella on tuettu aina lasta huoltavien opiskelijoiden asumista ja myös muiden opiskelijoiden asumista vuosina 2017–2025. Syksystä 2025 lähtien muut kuin lasta huoltavat ovat olleet opintotuen asumislisän piirissä. Asumislisän määrän vaikuttaa opiskelijan asuinkunta. Opintorahoihin on tehty tasokorotuksia epäsäännöllisesti ja indeksitarkistuksia 2014 ja 2020–2023. Huoltajakorotus otettiin käyttöön 2018.

Koulumatkatuki on ollut käytössä vuodesta 1998. Sitä maksettiin aluksi lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoilla. Sittemmin koulumatkatukioikeutta laajennettiin eräisiin ammatillisiin koulutuksiin ja aikuisten perusopetukseen. Syksystä 2024 alkaen koulumatkatukioikeus on rajattu maksuttoman koulutuksen opiskelijoille.

Opiskelijan omiin tulorajoihin on tehty eräitä tasokorotuksia ja indeksitarkistuksia vuodesta 2018 alkaen.

1969–1979

1969 valtion takaama opintolaina
1972 opintoraha
1977 asumislisä
1979 korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki

1980–1989

1981–1994 opintorahan huoltajalisä (aiemmin vain opintolainana)
1980 korkoavustus
1986–1994 opintorahan lainanhoitokorotus
1987–2002 aikuisopintoraha

1990–1999

1992 ja 1994 opintotukiuudistus: opintorahapainotteinen opintotuki
1994 opintotuen toimeenpano Kelalle (1.5.)
1997 toisen asteen koulumatkatuki käyttöön
1998 opiskelijan omien tulojen vuositulomalli

2000–2009

2001 aikuisopintorahasta luopuminen, aikuiskoulutustuki tilalle
2005 opintolainavähennys korkeakouluopiskelijoille
2008 opiskelijoiden omien tulorajojen korottaminen 30 prosentilla ja opintorahan korottaminen 15 prosentilla

2010–2019

2011 koulumatkatukioikeus laajeni näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen peruskoulutukseen ja eräisiin muihin ammatillisiin koulutuksiin
2011 korkoavustuksen tulorajojen indeksisidonnaisuus ja korotus
2014 opintolainahyvitys ja korkeammat opintorahat uusille korkeakouluopiskelijoille, opintolainavähennyksestä luovutaan, opintolainan korkojen verovähennyksestä luovutaan
2014 opintorahoihin indeksikorotukset
2017 Suomessa vuokralla asuvat muut kuin lasta huoltavat opiskelijat yleisen asumistuen piiriin
2017 korkea-asteen opintorahan ja tukiajan leikkaus ja opintolainan valtioneuvoston korotus, opintorahamäärät yhtenäistyvät, opiskelijan omat tulorajat sidottiin indeksiin
2018 opintorahan huoltajakorotus
2019 opintorahan oppimateriaalilisä

2020-

2020–2023 opintorahoihin indeksikorotukset
2021 koulumatkatukioikeuden laajennus maksuttoman toisen asteen koulutuksen opiskelijoilla
2022 ja 2023 opiskelijan omien tulorajojen tasokorotus
2023 opintorahojen indeksikorotusten jäädytys
2024 opintorahan huoltajakorotuksen ja opintolainan valtioneuvoston korotus
2025 Suomessa vuokralla asuvat muut kuin lasta huoltavat opiskelijat opintotuen asumislisän piiriin, asumislisä kuntaryhmäkohtaiseksi
2025 koulumatkatukioikeuden rajaaminen maksuttoman koulutuksen opiskelijoille

3 Tavoitteet

Uudistuksen tavoitteena on mahdollistaa ensisijaisesti täysipäiväinen opiskelu, turvata opiskeluaikainen toimeentulo, vahvistaa opintotuen kannustinelementtejä sekä tukea opintojen läpäisyä tavoiteajassa.

Uudistuksessa vahvistetaan myös kaikkein heikoimmassa asemassa olevien opiskelijoiden asemaa, vähennetään alaikäisten velkaantumista ja turvataan perheellisten opiskelijoiden asemaa. Lisäksi järjestelmästä korjataan epäkohtia. Opintotuen uudistuksen tulee olla kustannusneutraali.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Opintotuen taso ja kesto

Opintotuen tulee mahdollistaa täysipäiväinen opiskelu ja turvata opiskelijan toimeentuloa. Esityksessä opintotuen taso ei merkittävästi muuttuisi. Opintorahat sidottaisiin edelleen kansaneläkeindeksiin. Lisäksi opintotuen määrään vaikuttavat vanhempien tulorajat sidottaisiin 1.1.2028 palkkakertoimen muutokseen.

Opintotuki kohdentuisi sitä eniten tarvitseville ja opiskelijan omat tulorajat olisivat 1.1.2027 samat kuin ne ovat olleet 1.1.2025 alkaen. Siten opiskelijan omien tulorajojen indeksisidonnaisuudesta luovuttaisiin 1.1.2027 kahden vuoden mittaiseksi määräajaksi.

Lasta huoltavien opiskelijoiden taloudellisia edellytyksiä opiskeluun vahvistettaisiin ottamalla käyttöön uusi lasten lukumäärän huomioiva huoltajakorotus. Opintorahan huoltajakorotuksen määrä olisi 1.10.2027 nykyisen huoltajakorotuksen (141,63 e/kk) lisäksi kutakin muuta lasta kohden 30 euroa kuukaudessa.

Harkinnanvaraisen tukiajan pidentämistä ehdotetaan joustavoitettavaksi opintojen loppuun saattamiseksi. Harkinnanvarainen tukiaikamalli on jo käytössä korkea-asteella ja se otettaisiin käyttöön myös toisella asteella. Lisäksi opintotukiaikaa rajattaisiin toisella asteella siten, että tukikuukausien enimmäismäärä on oppivelvollisuusopintojen jälkeen enintään 52 kuukautta. Enimmäistukikuukausimalli on jo käytössä korkea-asteella.

Opintotuki toisella asteella

Heikoimmassa asemassa olevien aseman vahvistamiseksi ehdotetaan oppivelvollisten opintososiaaliset etujen parantamista siten, että oppivelvollisille myönnetään koulutuksen järjestäjän maksaman matkakorvauksen sijaan opiskelijan kodin ja opiskelupaikakkakunnan asunnon välisiin viikonloppumatkoihin matkan pituuden mukaan määräytyvä kuukausittain maksettava koulumatkatuki. Asumiskustannuksiin oppivelvollinen saisi tarvittaessa asumislisää, joka vastaisi asumislisässä huomioonotettavia kuukausittaisia asumismenoja. Samalla nykyisestä koulutuksen järjestäjien hoitamasta hankalaksi koetusta oppivelvollisuuslain mukaisesta majoitus- ja matkakorvauksesta luovuttaisiin.

Alaikäisten velkaantumista vähennettäisiin poistamalla oikeus opintolainan valtiontakaukseen alaikäisiltä opiskelijoilta, jotka asuvat vanhemman luona. Koulutus on toisella asteella maksutonta, joten opintolainaan ei ole tarvetta esimerkiksi oppimateriaalien hankkimiseksi.

Opintorahaa voivat jatkossakin saada pienituloisten perheiden opiskelijat. Opintorahaa voi käyttää välttämättömiin menoihin, joita maksuttomuus ei kata. Opintotukeen vaikuttavat vanhempien tulorajat sidotaan palkkakertoimeen, jotta tarveharkinta ei kiristyisi ja opintotuki turvaisi pienituloisista perheistä tulevien opiskelijoiden taloudellisia edellytyksiä opiskeluun.

Opintotuki korkea-asteella

Opintojen läpäisyä tavoiteajassa tuetaan uudistuvalla opintolainahyvityksellä. Korkeakoulussa määräajassa tutkinnon suorittaneille ja opintolainaa käyttäneille kohdennettua opintolainahyvitystä uudistetaan tavoiteajassa valmistumiseen kannustavaksi kaksiportaiseksi opintolainahyvitykseksi. Esityksessä ehdotetaan, että opintolainahyvitys olisi opintolainahyvityksessä huomioonotettavan 8 000 euron ylittävän lainaan osalta 45 % tavoiteajassa tutkinnon suorittaneelle opintolainansaajalle ja 30 % 8 000 euron ylittävän opintolainahyvityksessä huomioonotettavan lainaan osalta määräajassa tutkinnon suorittaneelle lainansaajalle. Ehdotettu 8 000 euron rajan on tarkoitus kohdentaa hyvitys opintolainoihin, jotka eivät ole aivan pieniä. 8 000 euron laina vastaisi lainamäärää, jonka opiskelija voi nostaa yhdelle lukuvuodelle. Hyvityksen enimmäismäärä olisi enintään 7 000 euroa, jonka tarkoitus on ehkäistä velkataakan ja hyvitysmenojen kasvua. Tutkinnon suoritusajan laskennassa otettaisiin huomioon lakisääteiset syyt poissaoloon ensimmäisenä lukuvuonna. Lisäksi suoritusaikavaatimuksessa huomioitaisiin jatkossakin opintolainan saajan olosuhteet, jotka ovat voineet vaikuttaa tutkinnonsuoritusajaksi pidentävästi.

Opintolainan valtioneuvoston

Lainan käyttökelpoisuutta ja turvallisuutta vahvistettaisiin opintolainan valtioneuvoston ehtoja koskevalla säätelyllä. Luotonantajan ja Kansaneläkelaitoksen velvollisuudet määriteltäisiin laissa nykyistä selkeämmin. Opintovelan takaisinmaksun edellytysten parantamiseksi opintolainan korkojen pääomittamista opintojen päätyttyä pidennetään yhdestä lukukaudesta kahteen lukukauteen. Lisäksi pienituloisille opintovelalliselle voitaisiin myöntää korkoavustusta enintään neljältä vuosipuoliskolta korkokautta edeltävän matalan tulotason perusteella ja korkoavustusta voitaisiin maksaa koko korkokaudelta, mikä ehkäisisi nykyistä tehokkaammin koko opintovelan joutumista valtion takauksen perusteella maksettavaksi. Nykyisin ei ole käytössä korkokausittaista korkoavustusta, vaan korkoavustusta voi saada korkojen maksua edeltävien pienten tulojen perusteella ja enintään viideltä vuosipuoliskolta. Luottolaitos ei voisi irtisanoa lainaa alle kuuden kuukauden maksuviivästyksen tai vähäisen maksurästän perusteella, eikä myöskään silloin, jos Kansaneläkelaitos maksaa opintovelan korot korkoavustuksena. Opintovelallisen tulisi kohdatessaan maksuvaikeuksia ensisijaisesti sopia luottolaitoksen kanssa lainan takaisinmaksuohjelman muutoksista.

Muut lakiehdotukset

Voimassa oleva opintotukilaki kumottaisiin. Ehdotettu opintoetuslaki olisi nykyistä opintotukilakia selkeämpi toimeenpanon ja etuuden saajan näkökulmasta. Ehdotetuissa säädöksissä on määritelty selkeästi eri osapuolten oikeudet ja velvollisuudet.

Opintotukeen oikeuttavien opintojen, opintotukiajan sekä lukuvuoden tukikuukausien määrän ehdoissa otettaisiin huomioon koulutusastekohtaisia erityispiirteitä.

Keskeiset muutokset ja vaikutukset

Muutos	Vaikutus	Kohderyhmän koko, opiskelijamäärä
Huoltajakorotus uudistuu	Parantaisi perheellisten opiskelijoiden toimeentuloa.	n. 21 100
Rajataan oikeutta valtioneuvoston alaikäisillä	Vähentäisi alaikäisten velkaantumista ja velkaongelmia.	n. 10 000 (joista n. 4 000:lla takaus)
Oppivelvollisten tuet muuttuvat	Selkeyttäisi etuuksia ja parantaa koulutuksen saavutettavuutta.	n. 1 000
Harkinnanvaraiseen tukiaikaan lisää joustoa	Lisäisi järjestelmään joustoa elämäntilanteiden mukaan.	n. 500
Tukiaikaa rajataan oppivelvollisuusopintojen jälkeen	Rajoittaisi tukiaikaa mutta mahdollistaisi tutkinnon suorittamisen.	n. 2 000
Opiskelijan omien tulorajojen indeksijäädytys	Mahdollistaisi lisätulot jäädytyksestä huolimatta.	n. 224 000 (jäädytyksen piirissä n. 13 000)
Vanhempien tulorajojen indeksisidonnaisuus	Ehkäisisi tarveharkinnan kiristymistä.	n. 70 000
Opintolainahyvitys uudistuu	Kannustaisi valmistumaan tavoiteajassa.	n. 23 000
Opintolainan ehtoihin muutoksia	Helpottaisi takaisinmaksuun sopeutumista sekä vähentäisi riskitilanteita ja velkaongelmia.	n. 270 000 valtioneuvoston saajaa
Korkeavustus uudistuu	Kohdentuisi paremmin pienituloisille ja vähentäisi velkaongelmia.	n. 20 000

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

4.2.1.1 Vaikutukset opiskelijan taloudelliseen asemaan

Opintoraha

Opintorahan määrät eivät muuttuisi ja euromäärät sidottaisiin jatkossakin KEL-indeksiin. Opintorahaan vaikuttavat vanhempien tulorajat sidottaisiin palkkakertoimeen 1.1.2028 tarveharkinnan kiristymisen estämiseksi.

Opintorahan ja opintolainan suhde ei muuttuisi lukuun ottamatta lasta huoltavia opiskelijoita tai opiskelijoita, jotka ovat alaikäisiä ja asuvat vanhemman luona. Alle 20-vuotias vanhemman luona asuva olisi edelleen oikeutettu opintorahaan, jonka määrään vaikuttaisivat opiskelijan

omien tulojen lisäksi myös vanhemman tulot joko vähentävästi tai korottavasti. Vanhemman luona asuvista alle 20-vuotiaista opintorahan saajia olisi vuosittain noin 44 000 ja 20 vuotta täyttäneitä noin 7 000. Itsenäisesti asuvia alaikäisiä olisi noin 19 000. Opintolainan valtiontakaus ei kuitenkaan myönnettäisi enää alle 18-vuotiaille vanhemman luona asuville opiskelijoille.

Oppimateriaalilisästä (52,24 e/kk) luovuttaisiin, jolloin toisen asteen opiskelijoiden opintorahan määrät yhtenäistyisivät. Oppimateriaalilisään on ollut oikeus alle 20-vuotiailla pienituloisten perheiden opiskelijoilla, jotka opiskelevat muussa kuin maksuttomassa koulutuksessa. Oppimateriaalilisää sai lukuvuonna 2024/2025 alle 200 opiskelijaa. He ovat opiskelleet esimerkiksi opintotukeen oikeuttavassa, mutta maksuttomuuden ulkopuolella olevassa muussa kuin julkisen valvonnallaisessa koulutuksessa, joka vastaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta. Muutos kannustaisi oppivelvollisia hakeutumaan ensisijaisesti julkisen valvonnan alaiseen koulutukseen.

Opintotuen taso

Taulukko 7: Opintotuki 1.8.2027 vanhemman luona asuvilla opiskelijoilla

Vanhemman luona asuva opiskelija	Opintoraha	Opintolainan valtiontakaus	Yhteensä enintään, noin	Opintolainan osuus %
20 v tai vanhempi	90,85–204,42a	850	941–1 055	90–81
18 tai 19 v	0–109,02ab	850	960	0–89
Alle 18 v	0–109,02ab	-	110	-

a = opintorahaa voidaan korottaa vanhempien tulojen perusteella, ab = opintorahaa voidaan korottaa tai alentaa vanhempien tulojen perusteella

Taulukko 8. Opintotuki 1.8.2027 itsenäisesti asuvilla opiskelijoilla

Itsenäisesti asuva opiskelija	Opintoraha e/kk	Asumislisä e/kk	Opintolainan valtiontakaus e/kk	Yhteensä e/kk, noin	Opintolainan osuus %
18 v tai vanhempi	279,38	296/248/216	850	1 426/1 378/1 346	60
Alle 18 v	113,57–227,14a	296/248/216	400	810/762/730 924/876/844	55–40
Ulkomailla opiskeleva opiskelija	279,38	210	1 000	1 490	67

a = opintorahaa voidaan korottaa vanhempien tulojen perusteella

Taulukko 9. Lasta huoltavien opiskelijoiden opintotuki 1.10.2027

Huoltajien määrä	Opintoraha e/kk	Asumisen tuki	Opintolainan valtiontakaus	Yhteensä e/kk
Lasta huoltava opiskelija, kaksi huoltajaa	2 x 421 = 842	yleinen asumistuki opiskelijaruokakunnilla keskimäärin on kahden huoltajan ruokakunnissa 516 e/kk*	850	3 058
	- 1 lapsi 2 x 451 = 902			3 118
	- 2 lasta 2 x 481 = 962			3 178
Lasta huoltava opiskelija, yksi huoltaja	421	yleinen asumistuki opiskelijaruokakunnilla keskimäärin on kahden huoltajan ruokakunnissa 523 e/kk*	850	1 794
	- 1 lapsi 451			1 824
	- 2 lasta 481 - 3 lasta tai enemmän			1 854

*marraskuu 2025/Kelasto

Vanhempien tulorajat

Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden taloudelliset edellytykset päätoimiseen opiskeluun muuttuisivat lisäksi siten, että opintotukeen vaikuttavia vanhempien tulorajoja tarkistettaisiin jatkossa palkkakertoimen muutoksen perusteella alkaen vuodesta 2028. Käytännössä muutos vaikuttaisi 1.1.2028 myönnettäviin opintorahoihin. Keskimääräinen korotus olisi arviolta 1,7 prosenttia. Opintorahaan vanhemman tulot vaikuttavat on noin 69 600 opiskelijalla. Työntekijän eläkelain (395/2006) mukainen palkkakerroin määräytyy palkansaajien ansiotasossa ja kuluttajahinnoissa tapahtuneiden muutosten perusteella. Kertoimessa hintatason muutoksen osuus on 20 prosenttia ja palkansaajien ansiotason muutoksen 80 prosenttia. Palkkakerrointa käytetään yleisesti tarkistettaessa etuuskien tulorajoja, esimerkiksi sairausvakuutuslain mukaisten sairaus-, äitiys-, isyys ja vanhempainrahojen, erityishoitotukien sekä kuntoutusrahan tulorajoissa.

Opintorahan enimmäismäärä olisi vanhemman luona asuvalla alle 20-vuotiaalla enintään 109,02 euroa kuukaudessa. Käytännössä vanhemman pienten tulojen perusteella vähintään 43,15 euroa kuukaudessa saisivat ne opiskelijat, joiden vanhempien yhteenlasketut tulot ovat alle 44 070 euroa. 109,02 euroa kuukaudessa (43,15 + 65,87 e/kk) saisivat ne opiskelijat, joiden vanhempien yhteenlasketut tulot ovat alle 23 980 euroa. Vanhempien tulot vaikuttivat vuonna 2025 noin 74 000 opiskelijan opintotukeen korottavasti tai vähentävästi.

Oppivelvolliset

Oppivelvollisuuslain 19–21 §:n mukaiset matka- ja majoituskorvaukset korvattaisiin opintoetuuslakiin lisättävällä vastaavalla sääntelyllä. Oppivelvollisuutta suorittavat opiskelijat, jotka ovat joutuneet hakeutumaan suorittamaan oppivelvollisuusopintoja lähimpään soveltuvaan oppilaitokseen yli 100 kilometrin päähän kotoaan, saisivat koulumatkan pituuteen perustuvaa kuukausikohtaista opiskelijan kodin ja oppilaitoksen sijaintipaikkakunnan

välisen viikonloppumatkojen koulumatkatukea. Matkakustannukset korvattaisiin eräiden koulumatkakustannusten laskentaperusteista annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen perusteella ja korvauksen määrä olisi enintään 300 euroa kuukaudessa. Ehdotettu 300 euron raja mahdollistaisi viikonloppumatkoista aiheutuvien kohtuullisten kustannusten korvaamisen, vaikka kodin ja opiskelupaikkakunnan matka olisi huomattavan pitkä. Oppivelvollisuuslain mukaan matkakorvaus maksetaan halvimman käytettävissä olevan matkustustavan mukaan ja mikäli matkoihin ei ole mahdollisuutta käyttää joukkoliikennettä, sovelletaan matkakustannusten määrittämisessä, mitä koulumatkatukilaissa säädetään oman matkustustavan matkakustannuksista. Ehdotettu muutos saattaisi vaikuttaa yksittäisten opiskelijoiden saamaan korvauksen määrään, mutta sillä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia opiskelijoiden taloudelliseen asemaan yleisesti. Taksa-asetusta käytetään jo nykyisin matkakorvauksen määrittämisen perusteena tilanteessa, jossa joukkoliikenteen käyttäminen ei ole mahdollista. Asetuksen mukaisen korvausmäärän voidaan arvioida kattavan tosiasialliset matkakustannukset. Kohderyhmän kokoa on vaikea arvioida, koska nykyisessä matkaedussa voi olla alikäyttöä. Edun piiriin arvioidaan tulevan noin 1 000 oppivelvollista.

Pääsääntöisesti oppivelvollisille tarjotaan maksuton asuntolapaikka, sillä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 105 §:n mukaan asuntolapaikat on myönnettävä ensisijaisesti oppivelvollisuuslaissa tarkoitetuille oppivelvollisille, joten oppivelvollisuuslain mukainen majoituskorvaus on tullut käytännössä maksettavaksi vain harvoissa tilanteissa. Jos asuntolapaikkaa ei ole tarjolla tai oppivelvollinen ei voi hyväksyttävästä syystä ottaa asuntolapaikkaa vastaan, heillä olisi jatkossa oikeus opintoetuslain mukaiseen oppivelvollisen erityiseen asumislisään. Asumislisän määrä voisi olla enintään asumislisässä huomioonotettavien asumismenojen määrä. Oppivelvollisen asumislisä olisi siten opiskelijan asuinkunnasta riippuen enintään 370, 310 tai 270 euroa kuukaudessa. Asumislisän saajien määrä tässä kohderyhmässä olisi jatkossakin vähäinen, koska oppivelvollisille tarjotaan yleensä maksuton asuntolapaikka. Majoitusetua on maksettu viime vuosina 20 opiskelijalle, mutta asumislisä saavien määrä voi olla tulevaisuudessa korkeampikin. Oppivelvollisen kodin ja opiskelupaikkakunnan välisen viikonloppumatkojen kuukausittainen tuki sekä asumislisä voivat osaltaan vähentää oppivelvollisilla opintolainan tarvetta. Muutokset kosisivat oppivelvollisia, jotka aloittavat oppivelvollisuusopintonsa 1.8.2027 tai sen jälkeen. Ennen 1.8.2027 oppivelvollisuusopinnot aloittaneisiin oppivelvollisten majoitus- ja matkakorvauksiin sovelletaan lain voimaantullessa voimassa olleita oppivelvollisuuslain säännöksiä.

Lasta huoltavat opiskelijat

Lasta huoltavien opiskelijoiden opintorahan tasoon vaikuttaisi jatkossa lasten lukumäärä, mikä vähentäisi perheellisten opiskelijoiden opintotuen lainapainotteisuutta. Opintotukea saavia alle 18-vuotiaan lapsen huoltajia olisi arviolta 37 000. Jos lapsia on enemmän kuin yksi, huoltajakorotuksen määrä olisi 141,63 euron lisäksi 30 euroa kuukaudessa kutakin muuta lasta kohden. Siten huoltajakorotuksen määrä olisi kahta alaikäistä lasta huoltavalla 171,63 euroa kuukaudessa ja kolmea lasta huoltavalla 201,63 euroa kuukaudessa. Opintorahan määrä olisi tällöin yhtä lasta huoltavalla opiskelijalla 421,01 (279,38 + 141,63) euroa kuukaudessa ja kahta lasta huoltavalla 451,01 (279,38 + 171,63) euroa kuukaudessa ja kolmea lasta huoltavalla opiskelijalla 481,01 (279,38 + 201,63) euroa kuukaudessa. Huoltajakorotusten määrä tuplaantuisi, jos molemmat lapsen huoltajat olisivat opintotuen saajia. Opintotukea saavia alle 18-vuotiaan yhden lapsen huoltajia olisi noin 15 200 ja kahden lapsen huoltajia olisi arviolta 14 000. Kolmen tai useamman lapsen huoltajia olisi arviolta 7 400. Huoltajakorotuksen saavista opiskelijoista noin 2/3 olisi korkeakouluopiskelijoita ja 1/3 muita opiskelijoita.

Opintolainan valtioneuvoston

Opintolainan valtioneuvoston määrät eivät muuttuisi. Opintolainan valtioneuvoston olisi täysi-ikäisillä itsenäisesti asuvilla 850 euroa ja alle 18-vuotiailla itsenäisesti asuvilla 400 euroa kuukaudessa. Ulkomailla opiskelevilla opintolainan valtioneuvoston määrä olisi 1 000 euroa kuukautta kohti.

Opintotuki olisi nykytilaa vastaavasti yleensä lainapainotteinen lukuun ottamatta opintotuen piirissä olevia alaikäisiä opiskelijoita. Opintolainan valtioneuvoston saisi, jos olisi oikeutettu opintorahaan. Lisäksi oikeus opintolainan valtioneuvoston olisi myös opiskelijalla, joka asuu vanhempansa luona ja on täyttänyt 18 vuotta, mutta joka ei vanhempiensa tulojen perusteella ole oikeutettu opintorahaan. Myös muualla kuin vanhempansa luona asuvalla opiskelijalla, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisää ja jonka vanhempien veronalaisten ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on alle 64 400 euroa vuodessa, olisi oikeus opintolainan valtioneuvoston. Näitä opiskelijoita on arviolta 2 000. Lisäksi oikeus opintolainan valtioneuvoston olisi oikeus opiskelijalla, jolle ei oppilaitoksen maksaman päivärahan tai vastaavan etuuden vuoksi myönnetä opintorahaa. Näitä opiskelijoita on joitakin kymmeniä ja he opiskelevat Raja- ja merivartiokoulussa tai Maanpuolustuskorkeakoulussa. Opintolainan valtioneuvoston ei myönnettäisi alaikäiselle opiskelijalle, joka asuu vanhempansa luona. Lainatakauksen muutos koskisi siten noin 10 000 opintorahan piirissä olevia 17-vuotiaita vanhempansa luona asuvia opiskelijoita sekä 16-vuotiaita opiskelijoita, joille myönnetään opintorahaa sen sijaan että vanhemmille maksettaisiin lapsilisää.

Opiskelijoiden kasvavaan velkaantumiseen ja lainan takaisinmaksuun liittyvien ongelmien vuoksi lainapainotteisuutta vähennetään poistamalla lainatakausoikeus niiltä alaikäisiltä opiskelijoilta, jotka asuvat vanhemman luona. Tämä ei merkittävästi vaikuttaisi näiden opiskelijoiden opintojen suorittamiseen taloudellisiin edellytyksiin, sillä oppivelvollisuuslain mukainen maksuton koulutus kattaa käytännössä kaikki peruskoulunsa päättäneet toisen asteen opintonsa aloittaneet alle 18-vuotiaat nuoret.

Opintolainan korkojen pääomituskauden pidennys ja korkoavustus toimivat yhdessä valtion takausvastuun ennalta ehkäisevästi. Opintolainan korot lisättäisiin velkapääomaan opintotuen maksamisen päätyttyä seuraavan kahden lukukauden ajan nykyisen yhden lukukauden sijaan. Siten opintovelallisuuden olisi aikaa varautua korkojen maksamisen alkamiseen nykyistä pidemmän aikaa, mikä on tärkeää erityisesti vastavalmistuneiden tulotaso ja työllistymisen liittyvä epävarmuus huomioiden. Nykyistä pidempi pääomitus lisäisi opintovelallisuuden lainasaldoa. Esim. noin 17 700 euron lainasaldoa se lisäisi 255 eurolla koron ollessa 2,82 %. Vaikutus 15 vuoden takaisinmaksuaikana olisi tällöin noin kaksi euroa kuukaudessa. Toisaalta opintolainansaajalla olisi mahdollisuus sopia pankin kanssa lainan lyhentämisestä myös korkojen pääomituksen aikana.

Korkoavustusta voitaisiin maksaa enintään neljältä vuosipuoliskolta nykyisen viiden vuosipuoliskon sijaan. Korkoavustusta maksettaisiin siis nykytilaan verrattuna lyhyemmältä ajalta, mutta korkojen pääomitus tehtäisiin vastaavasti pitemmältä ajalta. Sääntelyä selkeytettäisiin myös sen suhteen, missä tilanteissa korkokauden aikana erääntyvät maksamattomat korot maksettaisiin suoraan luottolaitokselle.

Sääntelyä muutettaisiin myös siten, että luottolaitos ei voisi irtisanoa opintolainaa sinä aikana, kun opintolainansaajan korot maksetaan korkoavustuksena. Opintolainansaajan olisi tässä tilanteessa tarvittaessa sovittava luottolaitoksen kanssa lainan lyhennysvapaasta tai

takaisinmaksusuunnitelman muutoksesta. Opintolainansaajan tulisi hakea korkoavustusta riittävän ajoissa, jotta se voitaisiin ottaa huomioon luottolaitoksessa.

Lisäksi sääntelyä muutettaisiin siten, että luottolaitos ei voisi irtisanoa opintolainaa lyhytaikaisen maksuviivästyksen tai euromäärältään vähäisen maksurästin perusteella.

Edellä luetelluilla muutoksilla pyrittäisiin tukemaan opintonsa juuri päättäneen opintolainansaajan taloudellista tilannetta ja ehkäisemään opintolainan päätymistä maksettavaksi luottolaitokselle valtion takausvastuun perusteella. Vuonna 2025 maksetuista takausvastuulainoista enintään 8 000 euron suuristen opintolainojen osuus on noin 44 %, 8 001–16 000 euron suuristen lainojen osuus 20 % ja yli 16 000 euron lainojen osuus 28 %. Keskimääräinen luottolaitokselle maksettu takausvastuuelvelka oli vuonna 2025 10 514 euroa. Tilastojen mukaan noin korkoavustusta oli maksettu 2023 ja 2024 yhteensä 19 411 henkilölle ja näistä 1 913 henkilön (10 %) lainat oli maksettu takaajana pankille 27.2.2026 mennessä. Korkoavustuksen maksaminen suoraan luottolaitokselle voisi vähentää takausvastuuelvelkojen määrää.

Tukiaika

Korkea-asteella enimmäisaika olisi edelleen enintään 54 tai 57 tukikuukautta. Ero korkea-asteen enimmäistukiajan pituudessa johtuu tutkintojen erilaisesta mitoituksesta. Muissa kuin korkeakouluopinnoissa enimmäisaika olisi oppivelvollisuusopintojen jälkeen suoritettavissa opinnoissa enintään 52 tukikuukautta. Nykyisin opintotukea voi saada muihin kuin korkeakouluopintoihin rajoituksetta.

Opintotukiajan harkinnanvaraisen pidentämisen perusteet olisivat jatkossa samat toisen asteen ja korkea-asteen opinnoissa. Korkea-asteella harkinnanvaraisen pidennyksen saisi jatkossa noin 1 800 opiskelijaa määrän kasvaessa nykytasosta noin 500 opiskelijalla. Muussa kuin korkeakoulussa pidennyksen saisi arviolta enintään 2 000 opiskelijaa, joka vastaisi nykyisin opintotukea säännönmukaista opintotukiaikaa pidemmälle ajalle saavien opiskelijoiden määrää. Enimmäisajan pidentämisen edellytyksenä on, että opiskelija osoittaa opintojensa viivästyksen aiheutuneen sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä. Opiskelija voi saada enimmäisajan pidennyksen hyväksyttävien syiden perusteella kuitenkin opintoihin tarkoitetun enimmäistukiajan puitteissa.

Harkinnanvaraisen pidennyksen piirissä olisi uusina saajina esimerkiksi urheilijoita, ulkomailla opiskelleita tai opintoalan vaihtajia. Näitä syitä ei ole aiemmin huomioitu tukiajan pidennystä harkittaessa.

Opiskelijan omat tulorajat

Opiskelijan omat tulorajat olisivat vuonna 2027 nykytasolla eli 1 118 euroa tuellista kuukautta kohti ja 3 355 euroa tuetonta kuukautta kohden. Tällöin esimerkiksi 12 tukikuukaudella vuosituloraja on noin 13 416 euroa ja yhdeksällä tukikuukaudella se on noin 20 127 euroa eli noin 1 677 euroa keskimäärin kuukaudessa (20 127/12 kk). Seuraava tulorajojen indeksitarkistus tehtäisiin 1.1.2029.

Jos tulorajoihin ei tehdä indeksitarkistusta 2027, niin se vaikuttaisi arviolta noin 13 300 opiskelijan opintotukeen. Näistä noin 3900 opiskelijalla tuki pieneneisi vuonna 2027 keskimäärin noin yhdellä kuukaudella (n. 530 euroa). Lisäksi noin 9 400 opintotuen saajaa

joko palauttaisi tai heiltä perittäisiin takaisin tukea keskimäärin yksi tukikuukausi vuoteen 2031 mennessä.

Selvitysten mukaan nykyiset tulorajat eivät estä työssäkäyntiä ja mahdollistavat myös toimeentulon parantamisen heikentämättä päätoimisen opiskelun edellytyksiä. Opiskelijan omat tulorajat nousisivat voimassa olevan indeksisidonnaisuuden perusteella joka toinen vuosi noin 3–4 prosentilla. Tulorajojen jäädytyksen ei oleteta kuitenkaan vähentävän nykyisten tulorajojen ylärajoilla olevien opiskelijoiden työssäkäyntiä, koska se vähentäisi näiden opiskelijoiden käyttövaroja.

Opintolainahyvitys

Korkea-asteella tutkinnon suorittaville myönnettävän opintolainahyvityksen ehdot uudistuisivat lain voimaan tultua tai sen jälkeen ensimmäisen korkeakoulututkinnon aloittavilla opintolainansaajilla.

Tutkintojen tavoitteellinen suorittamisaika perustuisi lähtökohtaisesti säädettyihin (yliopistolain, ammattikorkeakoululain, poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain sekä maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain) mukaisesti tavoitteellisiin korkeakoulututkintojen suorittamisaikoihin. Tutkinnon suorittamisen määräaika olisi tavoitteellinen suorittamisaika lisätynä yhdellä lukukaudella, jos opintolainansaaja olisi suorittanut alemman korkeakoulututkinnon tai tutkinnon ammattikorkeakoulussa. Tutkinnon suorittamisen määräaika olisi tavoitteellinen suorittamisaika lisätynä yhdellä lukuvuodella, jos opintolainansaaja olisi suorittanut alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon yliopistossa tai sellaisen ylemmän korkeakoulututkinnon, johon ei kuulu alempaa korkeakoulututkintoa (esim. lääketiede).

Opintolainahyvityksen määrä olisi nykyisellä käyttöasteella tavoitteellisessa ajassa ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla opintolainansaajilla keskimäärin 4 300 euroa ja yliopistossa tutkinnon suorittaneilla opintolainansaajalla 5 600 euroa. Määräajassa ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla opintolainansaajilla opintolainahyvitys olisi keskimäärin 4 100 euroa ja yliopistossa tutkinnon suorittaneilla opintolainansaajilla 5 300 euroa. Opintolainahyvityksen saajista 14 300 olisi ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita ja 8 900 yliopistossa korkeakoulututkinnon suorittaneita. Hyvityksen saajamääriä ei pystytä ennustamaan tarkasti, koska määrään vaikuttaa olennaisesti muun muassa lainan käytön halukkuus. Lainan käyttöä voi lisätä tai vähentää mm. korkotaso ja työllisyystilanne, joiden muutosta ei voida ennakoita tarkasti.

Taulukko 10. Keskimääräinen opintolainahyvitys

	Tavoiteajassa tutkinnon suorittajat	Määräajassa tutkinnon suorittajat	Keskimääräinen hyvitys tavoiteajassa/ määräajassa €	Keskimääräinen hyvitys nykyisin €
Ammattikorkeakoulututkinnon suorittajat	9 900	4 400	4 300/4 100	4 100
Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittajat	3 400	5 500	5 600/5 300	6 200

Opintolainahyvitys voi olla suurempi tutkinnon tavoiteajassa suorittaneilla opintolainansaajilla kuin määräajassa tutkinnon suorittaneilla lainansaajilla. Opintolainan saaja voi olla oikeutettu täysimääräiseen hyvitykseen, vaikka hänen suoritusaikavaatimuksensa ylittyisi. Suoritusaikavaatimus voi lakisääteisin syin ylittyä enintään kahdella lukuvuodella. Tällöin tavoiteajan mukaisen hyvityksen voisi saada tutkinnon suorittamisajan ollessa esimerkiksi 300 opintopisteen laajuisen tutkinnon kohdalla enintään seitsemän lukuvuotta. Määräajassa tutkinnon suorittamisen perusteella määräytyvän hyvityksen voisi puolestaan saada, jos vastaava tutkinto tulisi suoritetuksi kahdeksan lukuvuoden sisällä. Käytännössä lasta huoltavien suoritusaikavaatimus joustaisi muiden suoritusaikavaatimusten pidennysperusteiden lisäksi lasten lukumäärän mukaan rajattomasti kuten nykyisinkin.

Opintolainahyvityksen enimmäismäärä olisi kaikilla enintään 7 000 euroa. Siten hyvityksen enimmäismäärä olisi nykyistä korkeampi kotimaassa korkeakoulututkinnon suorittaneilla lainansaajilla, mutta nykyistä matalampi erityisesti ulkomailla tutkinnon suorittaneilla. Euromääräinen katto kannustaisi harkitsemaan lainan käyttöä. Se myös osaltaan hillitsee velkaantumista ja takausvastuunenoja.

Ehdotettu 8 000 euron raja olisi nykyistä huomioon otettavan lainan alarajaa, 2 500 euroa alempi, koska hyvitys on tarkoitettu kohdentaa merkittäviin lainoihin. Summa vastaisi noin yhden lukuvuoden lainaa, jos opiskelija hyödyntäisi lainatakauksen täysimääräisesti (850 euroa x 9/10 kk). Laskennallisesti 8 000 euroa on noin 1/3 ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneen lainansaajan lainasta. Myöskin 2 500 euron raja oli opintolainavähennyksen käyttöönnoton aikana noin 1/3 ylemmän korkeakoulututkinnon lainamäärästä.

Koska huomioon otettaisiin vain 8 000 euroa ylittävät lainat, eivät sellaiset opintolainansaajat saisi lainkaan hyvitystä, joiden lainamäärät jäävät sen alle. Hyvityksen ulkopuolelle jäisivät siten ne ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet, joiden tutkinnon laajuus on 60 opintopistettä, koska heillä tavoiteajan lainakertymä ei ylittäisi 8 000 euron rajaa lainkaan (9 x 850 = 7 650 euroa). Näitä oli hyvityksen saajina vuonna 2025 vain yksi. Hyvityksen sai 2025 yhteensä yhdeksän ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanutta lainansaajaa ja heistä kahdeksan oli suorittanut 90 opintopisteen laajuisen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon. Laajuudeltaan 120 tai 90 opintopisteen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet voisivat saada jatkossakin hyvityksen, sillä heillä lainamäärä voisi ylittää 8 000 euron rajan. Hyvityksen määrä jäisi kuitenkin näiden tutkinnon suorittajilla nykyistä pienemmäksi. Ylempi ammattikorkeakoulu suoritetaan useimmiten työn ohessa, jonka vuoksi tällaisia opintolainansaajia on hyvityksen saajina vähäinen määrä.

Taulukko 11. Opintolainamäärät korkeakoulututkinnon suorittaneilla 2025

Lainan määrä (euroa)	Saajamäärä	%-osuus
enintään 8 000	1 624	7,6
8 001–16 000	4 640	21
16 001–24 000	8 876	41
24 001–	6 471	30
	21 611	100

Ehdotettu 7 000 euron hyvityskatto rajaisi hyvityksen määrää niillä opintolainansaajilla, joiden lainat ylittävät 24 000 euroa. Näitä oli vuonna 2025 hyvityksen saajina kolmannes. Hyvitys voi

nykyisin olla enemmän kuin 7 000 euroa Suomessa suoritetuissa eläinlääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa ja lääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa (n. 7 600 euroa). Myös kaikissa ulkomailla suoritetuissa ylemmissä korkeakoulututkinnoissa hyvityksen enimmäismäärä voi ylittää nykyisin 7 000 euroa, koska hyvityksessä otetaan huomioon opintolainaa 700 euroa kuukaudessa. Hyvitys on tällöin tyypillisesti yli 10 000 euroa. Esimerkiksi 45 kuukautta lainaa nostaneella ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneella opintolainansaajalla voi hyvitys olla 11 600 euroa ($45 \text{ kk} \times 700 - 2\,500 \times 0,40$). Vuonna 2025 oli 1 048 hyvityksen saajaa, joilla hyvitys oli yli 7 000 euroa. Saajista noin puolet oli opiskellut tutkinnon ulkomailla ja toinen puoli Suomessa.

Jos korkeakouluopiskelija käyttäisi säännöllisesti ja maltillisesti opintolainaa (500 e/kk), hyvityksen osuus lainamäärästä olisi suurempi tavoitteellisessa ajassa valmistuneilla kuin määräajassa valmistuneilla lainansaajilla. Taulukkoon on valittu maltilliseksi lainamääräksi 500 euroa, koska tällöin opiskelijalla olisi käytössään opintotukea noin 1 000 euroa kuukaudessa. Itsenäisesti asuvan opiskelijan opintoraha on 279,38 euroa – verot, asumislisä keskimäärin 250 e/kk ja laina 500 e/kk. Tuoreimman viitebudjetiselvityksen perusteella muualla kuin pääkaupunkiseudulla yksin asuvan opiskelijan viitebudjetti on hieman alle 1 000 euroa kuukaudessa (Taulukko 12).

Jos korkeakouluopiskelija hyödyntäisi opintolainan valtiontakauksen enimmäismäärän (850 e/kk) tavoiteaikana, voisi hän yleensä saada enintään enimmäismääräisen hyvityksen riippumatta siitä suorittaako hän tutkinnon tavoiteajassa vai määräajassa. Alemman korkeakoulututkinnon tavoiteajassa tai määräajassa suorittaneen opintolainansaajan tai 210 opintopisteen laajuisen ammattikorkeakoulututkinnon määräajassa suorittaneen opintolainansaajan opintolainahyvitys jäisi alle 7 000 euron. (Taulukko 13)

Esimerkkejä kaksipuolaisesta opintolainahyvityksestä

Taulukoissa 12 ja 13 kuvataan mikä on opintolainahyvityksen enimmäismäärä eräissä tutkinnoissa, kun opiskelija nostaa lainaa säännöllisesti tutkinnon tavoiteaikana joko maltillisesti (500 e/kk) tai enimmäismäärän (850 e/kk).

Hyvityksen laskukaavat:

1. porras: huomioonotettava laina e/kk x tavoiteajan lainatukikuukaudet – 8 000 e x 45 % = tavoiteajan opintolainahyvityksen enimmäismäärä
2. porras: huomioonotettava laina e/kk x tavoiteajan lainatukikuukaudet – 8 000 e x 30 % = tavoiteajan opintolainahyvityksen enimmäismäärä

Taulukko 12. Opintolainahyvitys ja maltillinen lainan käyttö tavoiteaikana (500 €/kk)

Tutkinto (opintopiste, tuki-kk, lainasumma tavoiteajassa, kun 500 €/kk)	Opintolainahyvitys tavoiteajassa (€)	Opintolainahyvitys määräajassa (€)	Laina hyvityksen jälkeen ilman korvoja	Opintolaina- hyvityksen osuus tavoiteajan lainasta (%)
AMK-tutkinto (210 op, 32 kk, 16 000 €)	3 600	2 400	12 400– 13 600	23–15
AMK-tutkinto (240 op, 36 kk, 18 000 €)	4 500	3 000	13 500– 15 000	25–17
AMK-tutkinto (270 op, 41 kk, 20 500 €)	5 625	3 750	14 875– 16 750	27–18
YAMK (120 op, 18 kk, 9 000 €)	450	300	8 550– 8 700	5–3
Alempi korkeakoulututkinto (180 op, 27 kk, 13 500 €)	2 475	1 650	11 025– 11 850	18–12
Yliopistotutkinto (300 op, 45 kk, 22 500 €)	6 525	4 350	15 975– 18 150	29–19
Yliopistotutkinto (330 op, 54 kk, 27 000 €)	7 000	5 100	18 000– 19 900	28–20
Yliopistotutkinto (360 op, 54 kk, 27 000 €)	7 000	5 700	20 000– 21 300	26–21
Ulkomailla suoritettu tutkinto (300 op, 45 kk, 22 500 €)	6 525	4 350	15 975– 18 150	29–19

Taulukko 13. Opintolainahyvitys ja täysimääräinen lainan käyttö tavoiteaikana (850 €/kk kotimaassa, 1 000 €/kk ulkomailla)

Tutkinto (opintopisteet, tuki- kk, lainasumma tavoiteajassa, kun 850 €/kk)	Opintolainahyvitys tavoiteajassa (€)	Opintolainahyvitys määräajassa (€)	Laina opintolaina- hyvityksen jälkeen ilman korvoja	Opintolaina- hyvityksen osuus tavoiteajan lainasta (%)
AMK-tutkinto (210 op, 32 kk, 27 200 €)	7 000	5 760	20 200– 21 440	26–21
AMK-tutkinto (240 op, 36 kk, 30 600 €)	7 000	6 780	23 600– 23 820	23–22
AMK-tutkinto (270 op, 41 kk, 34 850 €)	7 000	7 000	27 850	20
YAMK (90 op, 14 kk, 11 900 €)	1 755	1 170	10 145– 10 750	15–10

YAMK (120 op, 18 kk, 15300 €)	3 285	2 190	12 015– 13 110	21–14
Alempi korkeakoulututkinto (180 op, 27 kk, 22 950 €)	6 727	4 485	16 223– 18 465	29–20
Yliopistotutkinto (300 op, 45 kk, 38 250 €)	7 000	7 000	31 250	18
Yliopistotutkinto (330 op, 50 kk, 42 500 €)	7 000	7 000	35 500	16
Yliopistotutkinto (360 op, 54 kk, 45 900 €)	7 000	7 000	38 900	15
Ulkomailla suoritettu tutkinto (300 op, 45 kk, 45 000 €, 1000 €/kk)	7 000	7 000	38 000	16

Nykyisen opintolainahyvityksen ja kaksiportaisen opintolainahyvityksen vertailua

Ehdot	Nykyinen	Kaksiportainen	Perustelu muutokselle
Mitkä lainat huomioidaan	Tavoiteajan laina, 2 500 euron ylittävä osa. 2 500 euroa oli n. 1/3 yliopistosta valmistuneen lainasta 2000-luvun alussa.	Tavoiteajan laina, 8 000 euron ylittävä osa. 8 000 euroa on n. 1/3 yliopistosta valmistuneen lainasta nykyisin.	Hyvitys kohdennetaan merkittäviin lainoihin. Huomioidaan lainamäärien kasvu.
Huomioon otettava laina tavoiteaikana	kotimaassa 400 e/kk ulkomailla 700 e/kk	kotimaassa 850 e/kk, ulkomailla 1 000 e/kk	Lainatakausten määrät ovat nousseet.

Ehdot	Nykyinen	Kaksiportainen	Perustelu muutokselle
Tavoiteajan lainamäärä	Opintolainahyvityksen määrä lasketaan enintään sen lainamäärän perusteella, joka vastaa tutkinnon tavoitteellisen suorittamisajan mukaista opintolainan määrää. Opintolainaa otetaan huomioon enintään yhdeksältä kuukaudelta lukuvuodessa. Siltä osin kuin tutkinnon tavoitteellinen suorittamisaika tai laajuus ei ole täysiä vuosia, hyvityksen enimmäismäärää laskettaessa opintolainaa otetaan huomioon viideltä kuukaudelta lukukautta kohti.	Opintolainahyvityksen määrä lasketaan enintään sen lainamäärän perusteella, joka vastaa tutkinnon tavoitteellisen suorittamisajan mukaista opintolainan määrää. Opintolainaa otetaan huomioon enintään yhdeksältä kuukaudelta lukuvuodessa. Siltä osin kuin tutkinnon tavoitteellinen suorittamisaika tai laajuus ei ole täysiä vuosia, hyvityksen enimmäismäärää laskettaessa opintolainaa otetaan huomioon viideltä kuukaudelta lukukautta kohti.	Ei muutosta.
Hyvityksen määrä	40 % 2 500 euron ylittävältä osalta, jos tutkinto suoritettu määräajassa.	45 % 8 000 euron ylittävältä osalta, jos tutkinto suoritettu tavoiteajassa 30 % 8 000 euron ylittävältä osalta, jos tutkinto suoritettu määräajassa.	Kannustetaan lainan käyttöön ja suorittamaan tutkinto tavoiteajassa tai määräajassa.
Enimmäismäärä	Ei ole yhtä euromääräistä enimmäismäärää. Enimmäismäärä riippuu tutkinnon laajuudesta ja tavoiteajasta. Esim. yliopiston 300 op:n tutkinnossa enimmäismäärä on 6 200 euroa kotimaassa ja vastaavassa tutkinnossa ulkomailla 11 600 euroa.	Hyvitys voi olla enintään 7 000 euroa. Enimmäismäärä riippuu tutkinnon laajuudesta ja tavoiteajasta. Esim. yliopiston 300 op:n tutkinnossa ja vastaavassa tutkinnossa ulkomailla 7 000 euroa.	Euromääräinen katto ehkäisee hyvitysmenojen kasvua ja ohjaa käyttämään lainaa suunnitelmallisesti.

Ehdot	Nykyinen	Kaksiportainen	Perustelu muutokselle
Keskimääräinen hyvitys, €	<p>Keskimääräinen hyvitys 2025: AMK-tutkinto: 3 900 euroa.</p> <p>Ylempi korkeakoulututkinto: 6 000 euroa.</p>	<p>Keskimääräinen hyvitys tavoiteajassa: AMK-tutkinto: 4 300 euroa.</p> <p>Ylempi korkeakoulututkinto: 5 600 euroa.</p> <p>Keskimääräinen hyvitys: AMK-tutkinto: 4 100.</p> <p>Ylempi korkeakoulututkinto: 5 300.</p>	Kannustetaan suorittamaan tutkinto tavoiteajassa.
Tutkinnon suoritusaikavaatimus	<p>Määräaika: AMK-tutkinto: tavoiteaika + 1 lukukausi.</p> <p>Alempi ja ylempi kk-tutkinto: tavoiteaika + 1 lukuvuosi.</p>	<p>Tavoiteaika: Esimerkiksi 210 opintopisteen AMK-tutkinnossa 3,5 lukuvuotta ja 300 opintopisteen alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnossa 5 lukuvuotta.</p> <p>Määräaika: AMK-tutkinto: tavoiteaika + 1 lukukausi.</p> <p>Alempi ja ylempi kk-tutkinto: tavoiteaika + 1 lukuvuosi.</p>	Kannustetaan lainan käyttöön ja suorittamaan tutkinto tavoiteajassa tai määräajassa. Tavoiteaika olisi uusi suoritusaikavaatimus. Määräaika olisi sama kuin nykyisin.

Ehdot	Nykyinen	Kaksiportainen	Perustelu muutokselle
Joustopot	<p>Huomioidaan lakisääteiset syyt opintojen viivästymiseen: asevelvollisuus, siviilipalvelus tai naisten vapaaehtoinen asepalvelus, sairauspäivärahan saaminen, lapsen saamiseen perustuvan päivärahan saaminen, opiskelumaan sotatila.</p> <p>Suoritusaikavaatimus pitenee enintään kahdella lukuvuodella.</p>	<p>Huomioidaan samat lakisääteiset syyt opintojen viivästymiseen kuten nykyisin. Lisäksi suoritusajan laskenta alkaa ensimmäisestä läsnäololukukaudesta, jos opiskelijalla on nk. lakisääteisiä syitä poissaoloon. Näitä syitä olisivat: asevelvollisuus, siviilipalvelus tai naisten vapaaehtoinen asepalvelus, vapaa lapsen saamisen tai adoption vuoksi, oma sairaus tai vamma estää opintojen aloittamisen.</p> <p>Suoritusaikavaatimus pitenee enintään kahdella lukuvuodella.</p>	<p>Suoritusaikavaatimus joustavoituu erityisesti asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, naisten vapaaehtoinen asepalveluksen, lapsen saamisen, sairauden tai vamman perusteella.</p>
Saajamäärät	<p>Määräajassa: AMK-tutkinnon suorittajat: 12 698.</p> <p>Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittajat: 8 913.</p>	<p>Tavoiteajassa: AMK-tutkinnon suorittajat: 9 900.</p> <p>Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittajat: 3 400.</p> <p>Määräajassa: AMK-tutkinnon suorittajat: 4 400.</p> <p>Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittajat: 5 500.</p>	<p>Saajamäärät kasvavat.</p>

4.2.1.2 Vaikutukset julkiseen talouteen

Uudistus on kustannusneutraali vuoteen 2030 mennessä. Opintoraha- ja asumislisämenot (Mom 29.70.55) kasvavat vuoteen 2030 mennessä 3 milj. euroa. Summassa on huomioitu opintorahaan vaikuttavat muutokset sekä opiskelijan omien tulorajojen indeksisidonnaisuudesta määrääjäksi luopuminen. Kaksiportainen opintolainahyvitys malli puolestaan vähentää momentin 29.70.52 menoja vuonna 2030 arviolta 2,7 miljoonaa euroa.

Koulumatkatukeen aiheutuvat lisämenot 0,7 milj. euroa vuonna 2027 ja 1,4 milj. euroa vuodesta 2028 alkaen. Vastaavia oppivelvollisille maksettavia matkakorvausmenoja ei kuitenkaan enää syntyisi katettavaksi ammatillisen koulutuksen määrärahoista. Uudistus on kustannusneutraali tarkasteltaessa muutosten aiheuttamia vaikutuksia pidemmällä aikavälillä.

Uudistus on lievästi säästävä tarkasteltaessa muutosten aiheuttamia menovaikutuksia pidemmällä aikavälillä.

Taulukko 14. Vaikutukset opintotukimenoihin 2027–2030 (milj. e)

Opintolainojen valtiontakaus 29.70.52	2027	2028	2029	2030
Opintolainahyvityksen uudistus			-0,3	-2,7
Opintoraha ja asumislisä 29.70.55	2027	2028	2029	2030
Huoltajakorotuksen uudistus	2	6	6	6
Vanhempien tulorajojen indeksisidonnaisuus		1,2	1,8	2,3
Harkinnanvarainen tukiajan pidennys		1	1	1
Opiskelijan omien tulorajojen indeksijäädytys 2027	-2	-3,3	-5,5	-6,3
Yhteensä	0	4,9	3,3	0,3
Koulumatkatuki 29.70.59	2027	2028	2029	2030
Viikonloppumatkojen koulumatkatuki	0,7	1,4	1,4	1,4

Takausvastuumenojen määrään vähentävästi vaikuttavia yleisestä taloustilanteesta johtuvia muutoksia on vaikea ennakoida. Tässä esityksessä takausvastuumenoihin vaikuttavia muutoksia ovat opintolainan valtiontakauksen poistaminen alaikäisiltä vanhempiensa luona asuvilta sekä

opintolainan turvallisuutta lisäävät muutokset: opintolainan korkojen pääomituksen pidennys, korkoavustuksen ehtojen uudistaminen sekä eräät opintolainan irtisanomiseen/eräännyttämiseen liittyvät muutokset. Vuonna 2024 takausvastuulainoista noin 0,7 milj. euroa aiheutui alle 18-vuotiaana otetuista lainoista. Opintolainan valtiontakauksesta luopuminen ehkäisee nuorimpien opiskelijoiden velkaantumista ja riskiä myöhemmistä maksuvaikeuksista.

Opintolainan korkojen pääomituskauden pidennys ja korkoavustus toimivat takausvastuunenoja ennalta ehkäisevästi, koska ne parantaisivat opintovelallisen edellytyksiä lainan takaisinmaksuun opintojen päättymisen jälkeen. Opintolainan irtisanomiseen/eräännyttämiseen liittyvät ehdot edistäisivät myös opintovelallisten edellytyksiä maksaa lainansa takaisin. Ehdotetut muutokset voivat osaltaan vaikuttaa vähentävästi valtion takaaajana maksettavaksi tulevien lainojen määrään ja siten myös valtion takausvastuunoihin.

4.2.1.3 Vaikutukset kansantalouteen

Nykyinen opintolainahyvitys on nopeuttanut opintojen läpäisyä. Opetus- ja kulttuuriministeriössä tehdyn arvon mukaan ilman opintolainahyvitystä korkeakoulutetun työvoiman määrä olisi noin 0,2 % matalampi kuin mitä se on nyt (Opintolainahyvityksen vaikutus opintojen kestoon. 2025. Allan Seuri).

Opintolainahyvityksen ehtojen muuttamisen vaikutukset ovat todennäköisesti maltilliset. Ehdotettu lainahyvitysmalli todennäköisesti parantaa läpäisyä. Vaikutuksen mittaluokka on arviolta 2 %-yksikköä tavoiteajassa valmistuneiden osuutta nostava. Noin puolet opintolainahyvityksen saajista valmistuu nykyään tavoiteajassa. Esityksellä edistetään siten tavoiteajassa valmistumista, mikä osaltaan parantaa myös osaavan työvoiman saatavuutta.

Esityksessä on huomioitu myös julkisen talouden tila ja hallituksen tavoitteet verorahoitteisten menojen vähentämiseen luopumalla opiskelijan omien tulorajojen indeksisidonnaisuudesta määräajaksi. Opintolainan ehtojen muutokset voivat vähentää valtion takausvastuunenoja pidemmällä aikavälillä.

4.2.1.4 Vaikutukset viranomaisten ja luottolaitosten toimintaan

Ehdotetuilla muutoksilla olisi vaikutusta opintotuen toimeenpanoon erityisesti Kansaneläkelaitoksessa ja opintolainan myöntämiseen luottolaitoksissa.

Ehdotetut muutokset edellyttäisivät muutoksia Kansaneläkelaitoksen ja luotonantajien tietojärjestelmiin, ohjeisiin, lomakkeisiin, asiakastiedotukseen ja verkkopalveluihin. Lisäksi muutos aiheuttaa henkilöstön koulutustarpeita. Neuvontatilanteiden määrä kasvaa erityisesti muutoksen voimaantulovaiheessa.

Harkinnanvaraisen tukiajan myöntäminen edellyttää Kansaneläkelaitoksessa uutta työtä ja tapauskohtaista harkintaa. Lainanmyöntökäytäntöihin liittyvillä toimenpiteillä ja uusimuotoisen korkoavustuksen käyttöönotolla on vaikutusta sekä luottolaitosten että Kansaneläkelaitoksessa tehtävään työhön.

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien tehtävänä ollut majoitus- ja matkakorvauksen myöntäminen ja maksaminen lakkaisi, koska oppivelvollisia tuettaisiin jatkossa Kansaneläkelaitoksen maksamalla asumislisällä ja koulumatkatulla. Tämä vähentäisi jossain määrin koulutuksen järjestäjien hallinnollista työtä, mutta toisaalta koulutuksen

järjestäjien tehtäväksi jäisi edelleen etuuksien myöntöedellytysten vahvistaminen Kansaneläkelaitokselle.

4.2.2 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

4.2.2.1 Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat vaikutukset

Esityksellä on myönteisiä vaikutuksia lasten ja nuorten asemaan. Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat vaikutukset syntyvät vanhempien elatuskykyyn vaikuttavien muutosten kautta. Näitä ovat vanhempiensa elatuksesta riippuvien opiskelijoiden osalta oppivelvollisten asumislisän ja koulumatkatukioikeuden laajennus, vanhemman luona asuvien alaikäisten opiskelijoiden lainatakatuoksesta luopuminen, opintorahan määrää ja vanhempien tulorajojen muutosta koskevat muutokset sekä huoltajakorotusta koskevat muutokset.

Opiskelijoiden velkaantumista on tarve vähentää kasvaneiden velkaongelmien vuoksi. Opintolainan valtiontakauksen poistaminen alaikäiseltä vanhemman luona asuvalta opiskelijalta tarkoittaisi sitä, että opiskelija olisi nykyistä korostetummin riippuvainen vanhempiensa elatusvelvollisuudesta. Lapsen elatuksesta annetun lain (704/1975) 1 §:n mukaan lapsella on oikeus riittävään elatukseen. Se käsittää lapsen kehitystason mukaisten aineellisten ja henkisten tarpeiden tyydyttämisen, lapsen tarvitseman hoidon ja koulutuksen sekä tästä aiheutuvat kustannukset. Lain 2 §:n mukaan vanhemmat vastaavat lapsen elatuksesta kykynsä mukaan. Vanhempien elatuskykyä arvioitaessa otetaan huomioon heidän ikänsä, työkykynsä ja mahdollisuutensa osallistua ansiotyöhön, käytettävissä olevien varojen määrä sekä heidän lakiin perustuva muu elatusvastuunsa. Vanhempien elatusvastuun laajuutta arvioitaessa otetaan huomioon myös lapsen kyky ja mahdollisuudet itse vastata elatuksestaan sekä seikat, joiden johdosta vanhemmille ei aiheudu lapsen elatuksesta kustannuksia tai ne ovat vähäiset. Lain 3 §:n mukaan lapsen oikeus saada elatusta vanhemmiltaan päättyy, kun hän täyttää kahdeksantoista vuotta. Vanhemmat vastaavat lapsen koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista myös sen jälkeen, kun lapsi on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, mikäli se harkitaan kohtuulliseksi. Tällöin otetaan erityisesti huomioon lapsen taipumukset, koulutuksen kesto-aika, siitä aiheutuvien kustannusten määrä sekä lapsen mahdollisuudet koulutuksen päätyttyä itse vastata koulutuksestaan aiheutuneista kustannuksista.

Vanhemman luona asuva alle 20-vuotias opiskelija voisi esityksen mukaan saada opintorahaa, jonka määrään vaikuttaisi vanhemman tulot sekä tarveharkinnatonta koulumatkatukea, jos koulumatka on pitkä. Tarvetta opintolainaan esimerkiksi oppimateriaalien hankkimiseksi ei enää ole oppivelvollisuuskoulutuksen maksuttomuuden vuoksi. Vanhempien tulorajojen indeksisidonnaisuudella turvattaisiin erityisesti pienituloisista perheistä olevien opiskelijoiden taloudellista asemaa. Vanhempien tuloihin perustuva tarveharkinta ei muuttuisi muutoin. Opintotuki toimisi jatkossakin oppivelvollisilla maksuttomuutta täydentävänä tukena kohdentuen pienituloisista perheistä tuleville nuorille erityisesti silloin kun on kyse muussa kuin korkeakoulussa opiskelevista alle 20-vuotiaista vanhempiensa luona asuvista opiskelijoista.

Oppivelvollisten majoitus- ja matkakorvauksen poistumisen ja tilalle tulevan koulumatkatuen ja asumislisän yhteydessä on punnittu oppivelvollisuutta suorittavien lasten etuja sekä muutosta myös suhteessa muihin oppivelvollisten etuihin. Koulumatkatuen ja asumislisän myöntäminen kuukausittain kodistaan pitkän matkan päässä oppivelvollisuutta suorittamaan joutuville oppivelvollisille opiskelijoille edistää koulutuksen saavutettavuutta yhdenvertaisesti. Koulumatkatuki maksetaan opiskelijalle kuukausittain, eikä opiskelijan tarvitse enää ensin itse maksaa matkakustannuksia ja hakea menoihin korvausta jälkikäteen, kuten nykyisin. Asumislisällä puolestaan korvataan kohtuulliset asumiskustannukset silloin, kun oppivelvollinen ei voi asua maksuttomassa asuntolassa.

Opintolainana olisi jatkossakin oleellinen osa opintotukea. Opintolainansaajalla on velvollisuus perehtyä opintolainan ehtoihin ja noudattaa niitä sekä ilmoittaa luotonantajalle mahdollisista maksuvaikeuksista viipymättä. Opintolainan turvallisuus paranisi valtiontakausta koskevalla uudella säätelyllä monin tavoin turvaten aiempaa paremmin nuoren opintolainansaajan asemaa hänen kohdatessaan maksuvaikeuksia. Opintolainaa ei voisi irtisanoa/eräännyttää jatkossa yhtä nopeasti kuin nykyisin, mikä antaisi aikaa maksujärjestelyille. Lainansaajan maksukykyä vahvistettaisiin pidentämällä opintolainan korkojen pääomituskautta ja joustavammalla korkoavustuksella. Luotonantajan ottaisi edelleen huomioon kuluttajasuojalain ehdot kuten esimerkiksi lainan takaisinmaksun yhteydessä ilmenevät lainansaajan sosiaaliset suoritusasteet.

Oppivelvollisuusopintojen jälkeen voisi saada nykyistä rajoitetummin opintotukea muihin kuin korkeakouluopintoihin. Ehdotettu 52 tukikuukauden määrä riittäisi käytännössä tyypillisen 180 osaamispisteen laajuisen kolmena lukuvuonna suoritettavaksi tarkoitetun toisen asteen ammatillisen perustutkinnon suorittamiseen sekä sen lisäksi myös muuhun opiskeluun myöhemmin työuran aikana. Jos opiskelija käyttäisi ammatillisen perustutkinnon suorittamiseen esimerkiksi 30 tukikuukautta, olisi hänellä sen jälkeen vielä käytettävissä 22 tukikuukautta muihin toisen asteen opintoihin. Tutkintokohtaisen tukiajan pidentäminen olisi myös muissa kuin korkeakouluopinnoissa harkinnanvaraista. Opintojen loppuun saattamista opintotuella varmistettaisiin sillä, että harkinnanvaraisen tukiajan pidentämisen perusteet olisivat kuitenkin varsin joustavat. Opiskelija voitaisiin ohjata muiden tarpeellisten tukitoimien piiriin, jos tukiajan pidentämiseen ei olisi perusteita.

Huoltajakorotuksen uudistamisella lasten lukumäärän huomioivaksi vaikutettaisiin opiskelevien perheiden lasten oikeuteen saada elatusta vanhemmiltaan. Huoltajakorotuksen korottaminen lisäisi perheen taloudellista hyvinvointia, mikä osaltaan lisäisi myös perheen lasten hyvinvoinnin edellytyksiä.

YK:n lapsen oikeuksia koskevalla yleissopimuksella, jonka sisältöä on kuvattu kohdassa 2.1.1 Perusoikeudet ja kansainväliset velvoitteet. YK:n lapsen oikeuksien komitean Yleiskommentti nro 14 (2013) koskee lapsen oikeutta saada etunsa otetuksi ensisijaisesti huomioon. Yleiskommentissa todetaan [43]: ”Koska 3 artiklan 1 kohta kattaa kuitenkin monia erilaisia tilanteita, komitea tunnustaa, että sen soveltamisessa on noudatettava tiettyä joustavuutta. Kun lapsen etu on arvioitu ja määritetty, se saattaa olla ristiriidassa muiden etujen tai oikeuksien kanssa (esimerkiksi muiden lasten, suuren yleisön ja vanhempien edut ja oikeudet). Mahdolliset ristiriidat yksittäisen lapsen edun 93 ja lapsiryhmän tai lasten yleisen edun välillä on ratkaistava tapauskohtaisesti, jolloin kaikkien osapuolten edut on tasapainotettava huolellisesti ja pyrittävä löytämään sopiva sovitteluratkaisu. Samoin on meneteltävä, jos muiden henkilöiden oikeudet ovat ristiriidassa lapsen edun kanssa. Jos yhteensovittaminen ei ole mahdollista, viranomaisten ja päätöksentekijöiden on analysoitava ja punnittava kaikkien asianosaisten oikeuksia ja pidettävä mielessä, että lapsen oikeus saada etunsa otetuksi ensisijaisesti huomioon tarkoittaa, että lapsen edulla on korkeampi prioriteetti eikä se ole pelkästään yksi monista huomioon otettavista seikoista. Tästä syystä lasta parhaiten palvelevalle näkökulmalle on annettava enemmän painoarvoa”.

4.2.2.2 Vaikutukset opintoihin ja opintojen läpäisyyn

Hallitus on ohjelmassaan asettanut tavoitteeksi koulutustason nostamisen. Uudistuva opintotuki kannustaisi oppivelvollisuuden suorittamiseen sekä hakeutumaan korkea-asteen opintoihin. Opintolainan käyttökelpoisuus paranisi ja opintolainahyvitys vähentäisi jatkossakin merkittävästi korkeakouluopiskelijoiden opintovelkataakkaa. Opintolainahyvityksen ehdot kannustaisivat tutkinnon suorittamiseen sekä tavoiteajassa että määräajassa. Ehdotettu

opintolainahyvyysmalli todennäköisesti lisäisi tavoiteajassa korkeakoulututkinnon suorittavien määrää.

Harkinnanvaraisen tukiajan pidentämisen tarkoitus on edistää opintojen loppuunsaattamista opintotuella. Opinnot on tarkoituksenmukaista saattaa loppuun opintotuella opintojen keskeyttäminen estämiseksi. Harkinnanvaraisen opintotuen myöntäminen vähentäisi myös opiskelijoiden tarvetta hakeutua toimeentulotuen hakijaksi. Harkinnanvaraisen tukiajan ehdot olisivat samat kaikilla koulutusasteilla. Siten myös muussa kuin korkeakoulussa tukiajan pidennykseen tulisi olla jatkossa hyväksyttävä syy kuten korkea-asteella jo tähän saakka on ollut. Jos harkinnanvaraista tukiajan pidennystä ei voitaisi myöntää, tulisi opiskelija ohjata muiden tukitoimien piiriin.

Toisen asteen opintotuen enimmäistukiajan rajauksen myötä opintotukea ei voisi käyttää muihin kuin korkeakouluopintoihin enää määrättömästi. Käytännössä rajauksen myötä opintotukea myönnettäisiin oppivelvollisuusopintojen jälkeen enintään noin viiden lukuvuoden vuoden päätoimisiin opintoihin. Tukiaika mahdollistaisi oppivelvollisuusopintojen jälkeen ammatillisen tutkinnon suorittamisen tai alan vaihdon työuran aikana. Opintotuen huoltajakorotuksen uudistus edistäisi myös osaltaan aikuiskoulutustuen lakattua aikuisopiskelijoiden taloudellisia edellytyksiä opiskelun ja lapsen hoidon yhdistämiseksi.

Opintojen edistymisen seurannassa arviointikriteereistä säädettäisiin edistymisen seurannassa käytettyjen jo vakiintuneen kriteeristön pohjalta, mikä tukisi jatkossakin sekä oppivelvollisuuden että oppivelvollisuuden jälkeisten opintojen suunnitelmallista suorittamista.

4.2.2.3 Vaikutukset tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen

Vanhempien sosioekonomisella taustalla on yhteys lasten ja nuorten hyvinvointiin ja koulutuksellisiin ratkaisuihin. VATT:n opintovelallisia koskevan selvityksen mukaan toisella asteella lukiolaisten keskuudessa velan nosto oli harvinaista ja korreloi voimakkaasti vanhempien tulotason kanssa. Opintolainan turvallisuuden lisääminen voi vähentää opiskelijoiden sosioekonomiseen taustasta johtuvia opintolainan käytön eroja ja velkaongelmia.

Opintolainahyvitykseen ehdotettavat säännökset ottavat huomioon merkittävimmät eri sukupuoliin kohdistuvat opintoaikoja pidentävät syyt entistä paremmin ja varmistavat korkeakouluissa opiskelevien yhdenmukaisen kohtelun erityisesti äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaiden sekä asevelvollisuuden suorittamisen aiheuttamien poissaolojen suhteen.

4.2.2.4 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin

Esitys liittyy perustuslain 16 §:n sivistyksellisiin oikeuksiin sekä yhdenvertaisuuteen, lasten oikeuksiin, oikeusturvaan ja julkisen vallan velvollisuuteen turvata perusoikeuksien toteutuminen. Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä, eikä ketään saa asettaa eri asemaan ilman hyväksyttävää perustetta. Opintotuen ehtojen muutosten arvioinnissa on siten huomioitava erityisesti opiskelijoiden ikään, sukupuoleen, terveydentilaan tai muuhun henkilöön liittyvään syyhyyn liittyvät yhdenvertaisuuskysymykset.

Opintotuen tarveharkinta määräytyy alle 20-vuotiailla yhdenvertaisin perustein koulutusasteittain. Muussa kuin korkeakoulutuksessa vanhempiensa luona asuvien alle 20-vuotiaiden vanhempien tulot voivat sekä alentaa että korottaa opintorahaa. Tämä täydentää oppivelvollisuuslain mukaista maksuttomuutta, joka kattaa opetuksen, oppimateriaalit ja koulumatkat. Lisäksi nuorille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa päätoimisessa perustutkintokoulutuksessa sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa

opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan päivittäin ilman ikärajaa. Korkea-asteella vanhempiensa luona asuvien alle 20-vuotiaiden opiskelijoiden vanhempien tulojen perusteella opintorahaa voidaan korottaa, mutta ei alentaa. Tämä tarkoittaa sitä, että he voivat saada opintorahaa noin 43 euroa kuukaudessa. Summa riittää päivittäisiin aterioihin. Korkeakouluopiskelijoilla ei ole oikeutta maksuttomaan ateriaan.

Perustuslakivaliokunta on useissa lausunnoissaan todennut, että vanhempien tulojen huomioon ottaminen opintotuessa on periaatteellisesti hyväksyttävää, mutta erityisesti itsenäisesti asuvien toisen asteen opiskelijoiden kohdalla aiempi sääntely oli ongelmallista. Tämän vuoksi vanhempien tulojen vähentävä vaikutus itsenäisesti asuvien täysi-ikäisten kohdalla on sitemmin poistettu. Nyt ehdotettu sääntely vastaa tältä osin nykytilaa.

Perustuslain 16 §:n 2 momentin mukaan julkisella vallalla on velvollisuus turvata yhtäläiset mahdollisuudet saada muuta kuin perusopetusta varattomuuden estämättä. Opintotuella toteutetaan tätä velvollisuutta. Lainsäätäjälle kuuluu harkintavalta sääntelyn tarkemmasta sisällöstä, kunhan oikeuden turvaaminen tapahtuu lain tasolla.

Perustuslain 21 §:ssä säädetään oikeusturvasta. Säännöksen mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiinsa ja velvollisuuksiinsa koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsitteilyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla. Ehdotetussa opintoetuslaissa säädettäisiin muutoksenhausta voimassa olevan opintotukilain mukaisesti.

Perustuslain 17 §:ssä säädetään oikeudesta omaan kieleen ja kulttuuriin. Säännöksen mukaan julkisen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan. Oppivelvollisten eräissä tilanteissa korotettu asumislisä (opintoetuslaki 26 ja 27 §) ja koulumatkatuki (koulumatkatukilaki 3 b §) turvaavat osaltaan ruotsinkielisen väestön yhdenvertaisuutta ja varmistavat mahdollisuuden osallistua opiskelijan äidinkielellä järjestettävään maksuttomaan oppivelvollisuuskoulutukseen.

Uudistuksen yhteydessä otettaisiin huomioon myös saamelaisten kielelliset ja kulttuurilliset oikeudet sekä saamelaisalueen erityispiirteet. Saamelaisten kotiseutualueella asuvalla saamelaisella oppivelvollisella olisi nykyistä oppivelvollisuuslaki vastaavasti oikeus asumislisäään ja viikonloppumatkojen koulumatkatukeen, jos hän suorittaa oppivelvollisuuttaan Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa, vaikka jokin muu toisen asteen oppilaitos sijaitisi hänen kotiaan lähempänä.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Nykymalli vai kokonaan uusi?

Nykyisen opintotuen rakenteen pohjalta opintotuen uudistamista puoltaa se, että meillä on jo runsaasti tietoa sen toimivuudesta ja muutostarpeista. Muutosten vaikutukset voidaan siten myös arvioida suhteessa nykyiseen järjestelmään. Aivan erilaisen järjestelmän vaikutusten arviointi olisi epävarmimmalla pohjalla. Opiskelijoiden käyttäytymisen ennustaminen järjestelmämuutosten yhteydessä pitkälle tulevaisuuteen on vaikeaa. Jos siirryttäisiin kokonaan

erilaiseen tukimalliin, olisi meillä käytössä nykyinen ja uusi järjestelmä pitkään johtuen varsin pitkistä opiskeluaajoista sekä järjestelmään sisältyvistä joustoista. Uudistamista nykyjärjestelmän pohjalta puoltaa erityisesti myös se, että uudistaminen on tarkoitus toteuttaa kustannusneutraalisti. Kustannusten arviointi on luotettavamaa muutosten tapahduttua melko lyhyellä aikavälillä. Yleensä radikaalien muutosten vaikutukset tapahtuvat pitkällä aikavälillä, mikä vaikeuttaa kustannusneutraalisuuden varmistamista.

5.1.2 Opintorahapainotteinen vai opintolainapainotteinen opintotuki

Indeksisidonnaisuus ja sen vaihtoehdot

Opintorahat sidottiin ensimmäisen kerran indeksiin 1.8.2014, josta luovuttiin valtiontaloudellista syistä 1.8.2016. Opintorahan määrät yhtenäistettiin osana opintotuki uudistusta korkea-asteella toisen asteen opintorahojen kanssa 1 päivänä elokuuta 2017, eikä niitä tarkistettu sen jälkeen elinkustannusten kehityksen perusteella ennen lukuvuotta 2020–2021. Opintorahoja korotettiin kansaneläkeindeksin perusteella säännöllisesti vuosina 2020–2023.

Ilman indeksisidonnaisuutta tuen ostovoima heikkenee eikä sen määrä vastaa enää lainsäädäntöhetkellä tarkoitettua tasoa. Elinkustannusten kehityksen huomioon ottaminen parantaa tukea saavien opiskelijoiden mahdollisuuksia keskittyä opiskeluun opintotuen turvin. Indeksisidonnaisuus ei kuitenkaan ota huomioon elintason yleistä nousua. Opintotuen tulisi olla riittävä turvaamaan päätoimisen opiskelujan toimeentulo, mikä edellyttää opintorahan lisäksi myös asumislisän ja opintolainan valtiontakauksen määrien tarkistamista elinkustannusten noustessa.

Indeksitarkistukset ovat ennakoitavia ja automaattisia. Vaihtoehtoisesti tuen tasoa voitaisiin tarkistaa kohdennetusti ja päätöspäätöksellisesti. Tämä mahdollistaisi valtiontaloudellisten edellytysten huomioonottamisen. Jos indeksisidonnaisuudesta luovuttaisiin kokonaan, tuen tason riittävyttä tulisi seurata ja arvioida määräajoin opiskelijan elinkustannusten kehitystä. Määräajoin voitaisiin arvioida mm. opiskelijoiden ostovoiman sekä välttämättömyysmenojen kustannusten muutosta. Korotusperustetta määriteltäessä tulisi määritellä olennainen muutos, jonka perusteella tuen tasoon tehtäisiin tarkistus. Tällöin mahdolliset korotukset tulisivat viiveellä, mutta ne olisi mahdollista kohdentaa eri tavalla kuin automaattisesti indeksien perusteella.

Indeksisidonnaisuudelle vaihtoehtoisen tuen tarkistusmekanismin käyttöönotto edellyttäisi tuekseen tukimusta opiskelijan budjetista. Viimeisin viitebudjettitutkimus tuottaakin tietoa opiskelijoiden budjeteista. Viitebudjettien hyödyntämistä tukijärjestelmien tason ja toimivuuden määrittelyssä tulisi selvittää tarkemmin.

Muita vaihtoehtoja

Opintorahan tason korottaminen tai keston pidentäminen voisivat vähentää opintolainan ja työssäkäynnin tarvetta. Merkittävät tasonkorotukset tai keston pidennykset lisäisivät opintotukimenoja, mutta voisivat vähentää myös toimeentulotuen tarvetta. Kustannusneutraalisuustavoitteen vuoksi tason korottamisesta tai keston pidentämisestä aiheutuvien lisämenojen vuoksi opiskelijan omiin tuloihin perustuvan tarveharkintaa olisi samalla tarpeen tiukentaa. Samalla vähenisi opiskelijoiden kannustin työssäkäyntiin, mistä

aiheutuisi verotulojen vähenemistä. Tarveharkintaisemmasta, tasoltaan korkeammasta tai kestoltaan pidemmästä opintotuesta hyötyisi siten todennäköisesti nykyistä pienempi opiskelijajoukko.

Opintorahan osuuden korottaminen voisi vähentää valtiontakauksesta aiheutuvia menoja. Kustannusneutraalisuus huomioiden tulisi opintorahan korotuksen kohdentua erityisesti opiskelijoille, joilla on opintolainan takaisinmaksussa ongelmia. Kohderyhmän määrittely on ongelmallista, koska velkaongelmia voi olla kaikilla koulutusasteilla opiskelevilla opintolainan saajilla. Opintorahan tasojen eriyttäminen koulutusasteittain lisäisi eriarvoisuutta ja monimutkaistaisi järjestelmää. Nykyisen opintorahan uudelleen kohdentamista eri tavalla vaikeuttaa se, että muihin etuuksiin verrattuna melko niukka opintoraha kohdentuu jo nykyisin eniten tuen tarpeessa oleville eli itsenäisesti asuville sekä pienituloisista perheistä tulevat toisen asteen opiskelijoille. Opintolainasta voitaisiin luopua kokonaan vain, jos opintorahan tasoa korotettaisiin merkittävästi. Esimerkiksi jokainen 100 e/kk korotus opintorahoihin lisäisi opintotukimenoja vuositasolla itsenäisesti asuvien osalta noin 203 milj. euroa (100 e/kk x 9 kk x 225 000 opiskelijaa).

Lainan takaisinmaksurasitusta voitaisiin pienentää korkokatolla, korkotuella tai korkosuojauksilla. Yleinen korkokatto tai korkotuki osana opintolainan ehtoja voisi lisätä valtion menoja merkittävästi ja kohdentuisi myös velallisille, jotka sitä eivät tarvitse. Korkotuki voidaan myös nähdä ongelmallisena valtiontukisääntelyyn näkökulmasta. Opintolainojen korkosuojaus olisi puolestaan haastavaa toteuttaa ja hinnoitella, sillä lopullista lainamäärää tai laina-ajan pituutta ei ole tiedossa lainan nostohetkellä. Korkosuojauksen hinta riippuisi myös vallitsevasta korkotilanteesta ja olisi opintovelalliselle kallis opintolainan suhteellisen pieneen kokoon nähden. Korkoihin liittyvät instrumentit monimutkaistaisivat ja jäykistäisivät opintolainan ehtoja ja olisivat myös vaikeasti ymmärrettäviä.

Yhteistä takausvastuvelallisilla on pienituloisuus. Siten lainan takaisinmaksuun liittyviä voitaisiin ehkäistä lainaturvallisuutta lisäämällä kohdentaen tukea sitä eniten tarvitseville. Tähän soveltuu hyvin nykymuotoinen korkoavustus, jota myönnetään pienituloiselle opintovelalliselle. Korkoavustuksen ehtojen kehittämisen yhteydessä on arvioitu eri vaihtoehtoja kuten nykyisten tulo-rajoiden korottamista ja tulojen huomioonottamismallin muuttamismahdollisuuksia. Tulo-rajoiden korottaminen lisäisi korkoavustuksen saajien määrää ja korkoavustusmenoja. Jos korkoavustusta myönnettäessä otettaisiin huomioon korkojen maksun aikainen tulotaso nykyisen korkojen maksua edeltävän tulotason sijaan, seuraisi mallista korkoavustuksen takaisinperintöjä tulotason nousun vuoksi. Vastaavaa ongelmaa ei synny mallissa, jossa pienituloisuus määritellään korkokautta edeltävän tulotason perusteella. Korkoavustuksen vaikuttavuuden parantamisessa olennaista olisi lisätä tietoisuutta korkoavustuksesta, mahdollistaa korkoavustuksen maksaminen nykyistä joustavammin suoraan pankkiin sekä estää lainan irtisanominen/eräännyttäminen korkoavustuksen aikana. Pelkkä korkoavustuskaan ei auta, jos opintovelallinen ei voi suoriutua lainan lyhennyksistä. Korkoavustuksen ja lainan takaisinmaksuehtojen yhteensopivuuden parantamisella voitaisiin ehkäistä myös takausvastuumenojen kasvua.

Tulotasoon sidottu opintolainan takaisinmaksumalli on ollut esillä opintolainan käyttökelpoisuutta pohdittaessa, koska sen oletetaan pienentävän opintolainan riskisyyttä esimerkiksi työttömyyden tai työkyvyttömyyden aikana. Kyseinen malli on työnteon kannusteiden kannalta ongelmallinen, koska tulotason nousu merkitsisi suurempaa opintolainan takaisinmaksuvelvoitetta eli käytännössä lisäveroa. Nykymuotoiset opintolainat ovat kulutusluottoja, joiden takaisinmaksun ehdoista sopivat velallinen ja luottolaitos. Velallisen tulotason heikentyessä velallisen asemaa turvaavat kuluttajansuojalain säännökset. Tulosidonnainen opintolaina edellyttäisikin valtion myöntämä opintolainajärjestelmää ja siihen

liittyvää uutta sääntelyä ja määrärahoja. Lisäksi valtion opintolainajärjestelmän toimeenpanoa varten tulisi perustaa oma virasto, kuten muissa pohjoismaissa. Vuoden 2025 lopussa opintolainoja oli pankeissa 6,7 miljardia euroa. Lukuvuonna 2024/2025 opintolainoja nostettiin pankeista 932,9 milj. euroa. Valtion talouden sopeuttamistarpeet asettavat tällä hetkellä rajoituksia merkittäville määrärahatarpeille, joita valtion opintolainajärjestelmästä väistämättä aiheutuisi.

5.1.3 Nopeaan valmistumiseen kannustaminen

Opintorahakauden lyhentäminen

Opintorahakauden maksimikeston lyhentämiseen johtavassa mallissa opintorahakautta lyhennettäisiin siten, että rahamuotoista opintotukea myönnettäisiin esimerkiksi vain alempaa korkeakoulututkintoa varten. Ylempää korkeakoulututkintoa (maisteritutkinto tai ylempi AMK-tutkinto) varten myönnettäisiin valtion takaama opintolaina. Tämän jälkeen sekä opintoraha että asumislisä lakkaisi ja loppuosa opintotuesta olisi valtion takaamaa opintolainaa. Tällainen uudistus pienentäisi opintotukimenoja. Opintorahaoikeuden rajaaminen esimerkiksi vain kolmeen vuoteen saattaisi kuitenkin lisätä työssäkäyntiä maisterivaiheen opintojen aikana ja viivästyttää opintojen valmistumista läpäisyä heikentäen. Jos maisterivaiheen opiskelijat rahoittaisivat opintonsa työssäkäynnillä, jäisi opintotukijärjestelmälle vähemmän keinoja tavoiteajassa valmistumisen kannustamiseksi.

Opintolaina opintojen lopussa-mallissa opintolainaa voitaisiin myöntää opintorahakauden päättymisen jälkeen siten, että viivästyneet opinnot voisi suorittaa opintolainan turvin loppuun. Malli vähentäisi toimeentulotuen tarvetta opintojen loppuun saattamiseksi, mutta voisi lisätä työssäkäyntiä velkaantumisen välttämiseksi. Kokonaan opintolainaa perustuva tuki ei ole houkutteleva vaihtoehto erityisesti korkotason noustessa. Lisäksi on otettava huomioon sekin, että kaikki eivät saa opintolainaa pankista.

Yhtä tutkintoa varten myönnettävien opintorahakuukausien määrä voitaisiin rajata tutkinnon laskennallista kestoja vastaavaksi. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että 300 opintopisteen laajuisen tutkinnon tukiaika olisi 45 kuukautta eli kolme kuukautta nykyistä lyhyempi. Opintorahakuukausien yhteismäärän rajaaminen olisi ongelmallisinta opintoalaa vaihtavien kohdalla sekä tutkintoon täydentävien kohdalla. Tämä malli lisäisi suorittamispainetta heikentäen erityisesti opinnoissaan vaikeuksiin joutuneiden henkistä hyvinvointia. Todennäköisesti malli vähentäisi opintotukimenoja, mutta voisi johtaa opintojen pitkittymiseen.

Lukuvuosikohtainen kannustin

Nykyisen tutkinnon suorittamisen jälkeen realisoituvalle opintolainahyvitykselle vaihtoehtoisena kannustin voisi olla lukuvuosikohtainen kannustin. Kannustin olisi käytännössä esimerkiksi opintorahabonus tai ylimääräinen lainan lyhennys valtion varoista. Lukuvuosittainen kannustin lisäisi menoja, koska kannustin realisoituisi tiheimmin osasuorituksista eikä kuten hyvityksessä yhdellä kertaa vasta määräajassa suoritetun tutkinnon perusteella. Lukuvuosittainen lainaan liittyvä bonus saattaisi kannustaa lainan käyttöön jopa tarpeettomasti. Opintolainahyvitykseen verrattuna lukuvuosittainen kannustin olisi toimeenpanolta työläämpi, koska kannustimen saantiedellytyksiä tarkasteltaisiin lukuvuosittain, kun taas hyvityksessä se tehdään vasta opintojen päätyttyä.

Opintolainahyvityksen vaihtoehdot

Opintolainahyvitystä voitaisiin kehittää kannustavamaksi. Selvitysten mukaan nykyistä tiukemmat hyvityksen ehdot voisivat kuitenkin heikentää koulutuksen läpäisyä ja nykyistä joustavimmat ehdot puolestaan pitkittäisivät opintoja lisäten samalla hyvitysmenoja. Siten hyvityksen ehtoja tulee uudistaa mahdollisimman maltillisesti huomioiden tutkinnon suoritusajaksi vaikuttavat tekijät. Hyvityksen kannustavuutta voidaan lisätä parantamalla tavoiteajassa tutkinnon suorittavien hyvitystä. Hyvitys voisi olla nykykuotoinen määräajassa tutkinnon suorittaneille lainansaaajille kohdennettu etuus. Vaihtoehtoisesti hyvitys voisi olla kaksiportainen siten, että hyvityksen määrä olisi korkeampi tavoiteajassa valmistuneille ja matalampi määräajassa valmistuneilla lainansaaajille. Eri vaihtoehtoja on arvioitu uudistuksen taustamateriaalina olevassa muistiossa Opintolainahyvityksen vaihtoehdot.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Opintojen tuki toisella asteella

Pohjoismaissa päätoimiseen opiskeluun kannustetaan opiskelijalle itselleen maksettavalla opintotuella, joka muodostuu sekä opintoraha- että lainamuotoisesta tuesta. Suomessa ei ole opintotuella alaikäraja, mutta opintorahaa ei makseta, jos maksetaan lapsilisää, jolloin ikäraja 17 vuotta. Ruotsissa opintotuen alaikäraja on 16 vuotta. Norjassa ei ole alaikäraja ja opintotukea ja lapsilisää voi saada yhtä aikaa. Tanskassa alaikäraja on 18 vuotta.

Vanhemman tulot vaikuttavat tukeen kaikissa Pohjoismaissa. Tuki on lainapainotteisinta Suomessa myös alaikäisillä. Sosiaaliturvan toimivuutta käsittelevän selvityksen¹² mukaan suurimmassa osassa vertailumaista tarjotaan toisen asteen opiskelijoille jonkinlaista tukea elinkustannuksiin tai opiskelukuluihin. Poikkeuksena on Islanti ja Alankomaat, joissa toisen asteen opiskelijoille ei ole varsinaista opintorahajärjestelmää. Myös Iso-Britannian opintotukijärjestelmä eroaa muista vertailumaista: toisen asteen opintotuki on tarveharkintainen ja vaihtelee alueittain. Eroja löytyy myös siinä, että joissakin maissa vanhempien matalat tulot vaikuttavat suoraan opintorahaan, kun taas toisissa maissa on erillisiä lisätukia matalan tulotason perheistä tuleville opiskelijoille.

Suomessa, Tanskassa ja Norjassa vanhempien tulot otetaan huomioon, jos opiskelija asuu samassa kotitaloudessa vanhempien kanssa. Suomessa ja Tanskassa vanhempien matalat tulot voivat korottaa opintorahaa, kun taas Norjassa vanhempien luona asuminen voi estää opintorahan saamisen. Suomessa vanhempien tulot vaikuttavat myös itsenäisesti asuvan 17-vuotiaan tai nuoremman toisen asteen opiskelijan opintorahassa, joka voi olla korkeampi, jos vanhempien tulot ovat matalat. Suomessa ja Tanskassa opiskelijoiden tuloilla on lisäksi vuosituloraja. Ruotsissa toisen asteen opiskelijoiden opintoraha on kaikilla sama kiinteä summa, johon opiskelijan omat tai vanhempien tulot eivät vaikuta. Ruotsissa on mahdollista saada myös lisätukea, jos vanhempien tulot ovat matalat. Suomessa ja Tanskassa toisen asteen opiskelijoiden on mahdollista saada myös opintolainaa. Myös Alankomaissa, joissa ei ole varsinaista opintorahajärjestelmää kaikille toisen asteen opiskelijoille, opiskelija voi saada tarveharkintaista opintotukea, jos vanhempien tulot ovat matalat. Toisen asteen opiskelijan itsenäinen asuminen on merkittävä tekijä monissa vertailumaissa opintorahaan vaikuttavana asiana. Esimerkiksi Norjassa vanhempien luona asuminen usein estää opintorahan saamisen. Suomessa ja Tanskassa opintoraha on korkeampi, jos opiskelija asuu itsenäisesti. Ruotsissa

---

¹² Sosiaaliturvan toimivuus nuorten erilaisissa ja muuttuvissa elämäntilanteissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2024:40.

toisen asteen opiskelijan itsenäinen asuminen huomioidaan erikseen haettavassa asumistuessa. Myös Islannissa on mahdollista saada tukea, jos toisen asteen opiskelija joutuu muuttamaan opintojen vuoksi kotoa toiselle paikkakunnalle. Suomessa ja Tanskassa toisen asteen opiskelijoiden on mahdollista saada myös opintolainaa. Norjassa opintolainaa on voi hakea vain, jos opiskelijalla on jo aiempi tutkinto. Muissa vertailumaissa (Ruotsi, Alankomaat, Iso-Britannia ja Islanti) opintolaina on suunnattu pääasiassa korkeakouluopiskelijoille. Virossa toisen asteen opintojen tuki kohdistuu ammatillisen koulutuksen opiskelijoille, ja opintorahan saamiseen vaikuttaa opintoissa menestyminen.

Opintotuki korkea-asteella

Opintotuki on korkea-asteella Islannissa, Norjassa, Suomessa ja Ruotsissa on lainapainotteinen ja opintorahapainotteinen Tanskassa. Tyypillinen opintotuen ja asumistuen enimmäismäärä on Pohjoismaissa korkeakouluopiskelijalla noin 1 200–1 500 euroa kuukaudessa. Erillistä asumistukea voidaan maksaa tietyn edellytyksin opintotukea saaville opiskelijoille Ruotsissa ja Tanskassa. (HE 160/2024 vp)

Ruotsissa opintotukiaika on rajattu ja opintojen on edistytävä opintotuen saamiseksi. Opintotuen enimmäisaika on korkeakoulutuksessa 240 viikkoa eli noin kuudeksi lukuvuodeksi. Myös Norjassa opintorahan määrän vaikuttaa opintosuoritusten määrä. Korkeakoulutuksessa opintorahan osuus tutkinnon suorittaneilla voi olla enintään 40 prosenttia tuen määrästä. Opintorahan osuus on 15 prosenttia tuen enimmäismäärästä, jos tutkintoa ei ole suoritettu lainkaan. Tanskassa opintotukeen tarkoitetut tukikuukauden korkea-asteella vähenevät 70 kuukaudesta 58 tukikuukauteen vuonna 2027 voimassa astuvassa uudistuksessa. Opintorahakuukausien loputtua voi opintojen loppuunsaattamiseksi saada valtion lainaa enintään 24 kuukautta. Nk. vammaislisän saajat ja yksinhuoltajat voivat saada 12 ylimääräistä opintorahakuukautta.

Sosiaaliturvan toimivuutta käsittelevän selvityksen mukaan Suomessa, Tanskassa ja Ruotsissa on opintorahassa vuosituloraja sekä opintorahan huoltajakorotus. Ruotsissa on lisäksi käytössä tarveharkintainen lisätuki pienituloisille opiskelijoille, joilla on huollettavia lapsia. Virossa korkeakouluopiskelijoille suunnattu opintoraha on tarveharkintainen, ja sen saamiseen vaikuttavat opiskelijan omien tulojen lisäksi vanhempien tulot siihen saakka, kun nuori täyttää 25 vuotta. Tarveharkintaisen opintorahan lisäksi Virossa on saatavilla lisätuki erityisten taloudellisten haasteiden varalle. Myös Tanskassa on erillinen tarveharkintainen lisätuki opiskelijoille, joilla on taloudellisia haasteita.

Vuosina 2015–2023 Alankomaissa kokeiltiin lainapainotteista korkeakouluopintojen rahoitusjärjestelmää, mutta tästä luovuttiin (ks. Rijksoverheid, 2022). Lainaan perustuvasta opintotukijärjestelmästä luopumiseen on saattanut vaikuttaa vähävaraisista perheistä tulevien opiskelijoiden koulutuksellinen tasa-arvo. Alankomaissa siirryttiin takaisin edelliseen järjestelmään, jossa korkeakouluopiskelijoille myönnetään opintoraha, joka sisältää lainaelementtejä: opintoraha on maksettava takaisin, mikäli valmistuminen viivästyy merkittävästi. Lisäksi maassa on saatavilla tarveharkintaista lisätukea opiskelijoille, joiden perheillä on matalat tulot. Lisätuen suuruuteen vaikuttaa opiskelijan asumismuoto: itsenäisesti asuvat opiskelijat saavat usein enemmän tukea kuin vanhempiensa luona asuvat. Vaikka lisätuki on niin ikään lainapohjainen, se voidaan muuttaa stipendiksi, mikäli opinnot suoritetaan määrääjässä.

Iso-Britanniassa, Islannissa ja Norjassa korkeakouluopiskelijat rahoittavat opintonsa opintolainalla. Islannissa ja Norjassa osa opintolainasta voidaan kuitenkin muuttaa stipendiksi

opintojen päättymisen jälkeen, jos opinnot suoritetaan vaadittavassa ajassa. Islannissa enimmillään 30 prosenttia ja Norjassa 40 prosenttia nostetusta opintolainasta voidaan muuttaa stipendiksi. Opiskelijan tulot vaikuttavat siihen, kuinka suuri osuus opintolainasta voidaan hyvittää. Iso-Britanniassa opintolaina täytyy aina maksaa takaisin ja lainan takaisinmaksu on sidottu tulotasoon. Sekä Islannissa että Iso-Britanniassa opintolainaa haetaan erikseen asumiskustannuksiin ja lukukausimaksuihin. Myös Alankomaissa opintolainaa voi hakea erikseen yleisiä kustannuksia ja lukukausimaksuja varten.

Lasta huoltavien tuki Pohjoismaissa

Alaikäisen lapsen huoltajuus huomioidaan Pohjoismaiden opintotukijärjestelmissä. Eroa on muun muassa tarveharkintaperusteissa sekä siinä maksetaanko huoltajakorotusta tai lapsikohtaista lasten lukumäärään perustuvaa opintorahan korotusta molemmille vai vain toiselle lapsen huoltajalle. Suomessa huoltajakorotus on yksinkertainen ja huoltajakohtainen. Suomessa opintorahan huoltajakorotus maksetaan molemmille opintotukeen oikeutetulle alaikäisen lapsen huoltajalle. Tanskan huoltajakorotus on myös huoltajakohtainen. Tanskassa voi myös saada korotuksen opintolainaa, jos lapsen huoltaja asuu toisen opiskelijan kanssa. Norjassa ja Ruotsissa on käytössä lasten lukumäärään perustuva opintorahan korotus siten, että korotuksen määrä kasvaa lasten lukumäärän kasvaessa. Ruotsissa lapsikorotus on muista poiketen tarveharkinnaton kuten lapsilisäkin. Norjassa edellytetään lisäksi, että lapsi asuu opiskelijan luona. Vertailumaissa lapsiperheille maksetaan myös lapsilisää.

Taulukko 15. Lasta huoltavien opintotuki Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa lukuvuonna 2025–2026 (€/kk: määrät muunnettu 15.1.2026)

Maa	Opintolaina €/kk	Opintoraha €/kk	Huoltajakorotus €/kk
Ruotsi	843,01	366,68 €	1. lapsi: 69,42 2. lapsi: 113,56 3. lapsi: 136,70
Tanska	509,07 + 254	995,08 €	397,44 €
Norja	1 289,37	–	1. lapsi: 177,40 2. lapsi: 177,40 Muut lapset: 115,35
Suomi	850,00	279,38	141,63

6 Lausuntopalaute

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Opintoetuuslaki

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Lain tarkoitus. Pykälässä säädettäisiin lain tarkoituksesta. Pykälän mukaan lain tarkoituksena olisi tukea opintoetuuksilla taloudellisen tuen tarpeessa olevan päätoimisen

opiskelijan toimeentuloa, kannustaa opiskelemaan ja suorittamaan tutkinto tavoiteajassa sekä tukea opintolainansaajaa opintolainan takaisinmaksussa. Voimassa olevassa opintotukilaissa ei ole säännöstä lain tarkoituksesta.

2 §. Opintoetuudet. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan opintotukilain 2 §:ää, mutta enää ei olisi tarpeen viitata kumotun opintotukilain (28/1972) mukaisiin opintolainojen erääntyneisiin korkoihin, koska niiden perusteella ei enää myönnetä korkoavustusta.

Pykälässä säädettäisiin opintoetuuksista. Opintoetuuksia olisivat ehdotuksen mukaan opintotuki, joka koostuu opintorahasta, asumislisästä ja opintolainan valtioneuvostonavustuksesta. Lisäksi laissa säädetyin edellytyksin opintolainan saajalla olisi oikeus saada korkoavustusta sekä opintolainahyvitystä.

3 §. Toimeenpano. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan opintotukilain 8 §:ää.

Pykälän *1 momentin* mukaan opintotukitoiminnan yleinen johto, ohjaus ja kehittäminen kuuluisi opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Pykälän *2 momentin* mukaan ehdotetun lain mukaiset toimeenpanotehtävät hoitaisi Kansaneläkelaitos yhteistyössä oppilaitosten kanssa.

Pykälän *3 momentin* mukaan Kansaneläkelaitoksen tehtävänä olisi huolehtia myös korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukemiseen tarkoitettun valtion talousarvioon varatun määrärahan rajoissa tuen myöntämisestä opiskelijaravintoloiden pitäjille ja muusta tähän liittyvästä hallinnosta. Säännös olisi samansisältöinen kuin voimassa olevan opintotukilain 49 pykälä. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki on harkinnanvarainen valtioneuvostonavustus, jonka myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä säädetään valtioneuvostonavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän *4 momentin* mukaan oppilaitoksen tehtävänä olisi antaa yleisneuvontaa opintotukiasioissa, antaa oma-aloitteisesti taikka Kansaneläkelaitoksen tai opiskelijan pyynnöstä opintotukiasioiden käsittelyssä tarvittavia tietoja, vastaanottaa oppilaitoksessa opiskelevan opintoetuushakemus, merkitä hakemukseen asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot ja toimittaa hakemus Kansaneläkelaitokselle sekä valvoa osaltaan, että opintoetuuden saantiin on edellytykset ja ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle, jos opintoetuuden keskeyttämiseen tai lakkauttamiseen on aihetta.

4 §. Oikeus opintotukeen Suomen kansalaisuuden, Euroopan unionin lainsäädännön tai Suomessa oleskelun perusteella. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan opintotukilain 1 §:ää, jossa säädetään opintotukilain soveltamisalasta. Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan tarkemmin pykälän sisältöä. Lisäksi kirjoitustapaa muutettaisiin siten, että säännöksissä määriteltäisiin yksilön oikeus myöntämisoikeuden sijaan.

Ulkomaalaisten maassa oleskelun peruste arvioitaisiin vakiintuneen voimassa olevan opintotukilain soveltamiskäytännön mukaisesti ulkomaalaisen ensisijaisen maahantulosityn perusteella. Kansaneläkelaitos arvioisi maassa oleskelun ensisijaisen perusteen asiakkaan kokonaistilanteen perusteella. Kansaneläkelaitoksen arvio ei olisi siten sidoksissa ainoastaan Maahanmuuttoviraston antaman oleskeluluvan perusteeseen. Tarkoitus olisi, että opiskelutarkoituksessa Suomeen tulevan opiskelijan toimeentulo on turvattu ja varmistettu ennen maahantuloa. Suomen opintoetuslain mukaista opintotukea myönnettäisiin vain sellaisille henkilöille, jotka ovat riittävässä määrin integroituneet suomalaiseen yhteiskuntaan.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Suomen kansalaisen oikeudesta opintotukeen. Ehdotuksen mukaan Suomen kansalaista koskevia tämän lain säännöksiä sovellettaisiin myös henkilöön, joka Euroopan yhteisön lainsäädännön taikka Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen nojalla on oikeutettu tämän lain mukaiseen opintotukeen, jolla on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetty oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa taikka jolla on Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen 2019/C 384 I/01 (erosopimus) 15 artiklan mukainen oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Suomessa vakinaisesti asuvan ulkomaalaisen oikeudesta opintotukeen. Ehdotuksen mukaan ulkomaalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, on oikeus opintotukeen, jos hänelle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu jatkuva (A) tai pysyvä (P) oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa (P-EU) tai hän on ulkomaalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin kansalainen tai tähän rinnastettava taikka hänen perheenjäsenensä, jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti tai hän on Pohjoismaan kansalainen, joka on rekisteröinyt oleskelunsa ulkomaalaislain 157 §:ssä säädetyllä tavalla siten kuin Pohjoismaiden välillä väestön rekisteröinnistä on sovittu, taikka hän on Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen tai hänen perheenjäsenensä, hänen oleskeluoikeutensa perustuu erosopimukseen ja hänellä on erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan mukaisen hakumenettelyn perusteella annettu oleskeluoikeuden osoitukseksi ulkomaalaislain 33 a §:ssä tarkoitettu oleskelulupakortti. Momentti vastaisi voimassa olevan opintotukilain 1 pykälän 2 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Suomen kansalaisen ja 2 momentissa tarkoitetun henkilön oikeudesta opintotukeen ulkomaisessa oppilaitoksessa. Ehdotuksen mukaan Suomen kansalaisella ja 2 momentissa tarkoitetulla henkilöllä on tässä laissa säädetyin edellytyksin oikeus opintotukeen ulkomaisessa oppilaitoksessa suoritettavaan koulutukseen, jos hän on vähintään kahden vuoden ajan opintojen alkamista edeltäneiden viiden vuoden aikana ollut kotikuntalaisena (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa tai hänellä on elinolosuhteiden perusteella muuten kiinteä yhteys Suomeen, jolloin otetaan huomioon henkilön perhesuhteisiin, toimeentuloon, ammatillisiin ja muihin vastaaviin elinolosuhteisiin liittyvät seikat. Momentti vastaisi voimassa olevan opintotukilain 1 pykälän 3 momenttia. Ulkomailta sijaitsevalla oppilaitoksella tarkoitettaisiin myös sen Suomessa sijaitsevassa toimipisteessä suoritettavaa koulutusta.

Ehdotetussa sääntelyssä otettaisiin voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti myös huomioon liikkuvuuden lisääntyminen ja EU-tuomioistuimen ratkaisut. Ehdotetulla sääntelyllä pyrittäisiin osaltaan estämään myös niin kutsuttu ”opintorahashoppailu”. Esimerkiksi EU-tuomioistuimessa käsitellyissä opintotukitapauksissa (mm. C-20/12 Giersch) on korostettu hyväksyttävänä päämääränä ”opintorahaturismin” estämistä, kun on arvioitu EU-maiden suhteellisen tiukkoja linjauksia opintotuen saamisedellytysten osalta. Olisi tarkoituksenmukaista pitää yllä suhteellisen tiukkaa linjaa opintotuen kohdentamisessa niille opiskelijoille, joiden voidaan olettaa integroituvan Suomen yhteiskuntaan ja asettuvat opintojensa päätyttyä Suomen työmarkkinoiden käytettäväksi. Korkeakoulututkinon suorittaneiden osuuden lisääminen asukkaiden keskuudessa tämän jäsenvaltion talouden kehityksen edistämiseksi on hyväksyttävä tavoite, jolla erilaisen kohtelun oikeuttaminen on mahdollista, kunhan lainsäädännön edellytyksillä ei ylitetä sitä, mikä on sillä tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi tarpeen. Edellytyksissä pitää ottaa huomioon sellaiset seikat, jotka voivat kuvata tosiasiallisen liittynän astetta kyseisen taloudellisen tuen hakijan ja kyseisen jäsenvaltion yhteiskunnan tai työmarkkinoiden välillä.

5 §. Määritelmät. Pykälässä säädettäisiin lain keskeisistä määritelmistä. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan opintotukilain 3 pykälää.

Pykälän 1 kohdassa säädettäisiin tukikuukauden määritelmä. Tukikuukaudella tarkoitettaisiin kuukautta, jonka aikana opiskelija saa opintorahaa tai asumislisää. Määritelmä olisi sama kuin voimassa olevan opintotukilain 3 §:n 3 kohta.

Pykälän 2 kohdassa säädettäisiin lukuvuoden määritelmästä. Sen mukaan lukuvuodella tarkoitetaan aikaa, joka alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy seuraavan vuoden heinäkuun 31 päivänä. Määritelmä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 3 §:n 1 kohtaa.

Pykälän 3 kohdassa säädettäisiin lukukauden määritelmä. Lukukaudella tarkoitettaisiin syyslukukautta ja kevätlukukautta, jolloin syyslukukausi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä joulukuuta ja kevätlukukausi alkaa 1 päivänä tammikuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta. Määritelmä vastaisi nykyisen opintotukilain 3 §:n 2 kohtaa.

Pykälän 4 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi korkeakoulua koskeva määritelmä. Korkeakoululla tarkoitettaisiin yliopistolaissa (558/2009) tarkoitettuja yliopistoja, Maanpuolustuskorkeakoulusta annetussa laissa (1121/2008) tarkoitettua Maanpuolustuskorkeakoulua, ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tarkoitettuja ammattikorkeakouluja ja Poliisiammattikorkeakoulusta annetussa laissa (1164/2013) tarkoitettua Poliisiammattikorkeakoulua. Määritelmä vastaisi nykyisen opintotukilain 3 §:n 4 kohtaa.

Pykälän 5 kohdassa säädettäisiin muuta oppilaitosta koskeva määritelmä. Muulla oppilaitoksella tarkoitettaisiin muita kuin 4 kohdassa tarkoitettuja oppilaitoksia. Määritelmä vastaisi nykyisen opintotukilain 3 §:n 5 kohtaa.

Pykälän 6 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi puolisoiden määritelmä. Puolisoilla tarkoitettaisiin aviopuolisoita ja avioliitonomaisissa olosuhteissa eläviä henkilöitä. Määritelmä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 3 §:n 3 kohtaa.

Pykälän 7 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi lapsen huoltajaa koskeva määritelmä. Lapsen huoltajalla tarkoitettaisiin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) mukaisia huoltajia. Määritelmä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 12 §:n 1 momenttia.

Pykälän 8 kohdaksi ehdotetaan säädettäväksi korkokautta koskeva määritelmä. Korkokaudella tarkoitettaisiin vuosipuolisko, joka on ajanjakso tammikuun alusta kesäkuun loppuun tai heinäkuun alusta joulukuun loppuun. Määritelmä olisi uusi ja tarpeellinen, koska uusimuotoista korkoavustusta voitaisiin maksaa korkokausittain.

2 Luku Opintotuen saamisen edellytykset ja rajoitukset

6 §. Opintotukeen oikeuttavat opinnot. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan opintotukilain 4 §:ää.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että opintotukeen oikeuttavien opintojen olisi oltava päätoimisia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevan opintotukilain 4 §:n 1 momenttia vastaavasti, että opintotukea voitaisiin myöntää koulutukseen, joka on julkisen valvonnan

alaista. Julkisen valvonnan alaiseksi katsottaisiin koulutus tai oppilaitos, joka on opetusviranomaisten tai oman alansa viranomaisten valvoma tai rahoittama.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että opintotukea myönnetään muussa kuin korkeakoulutuksessa opiskelijalle, joka suorittaa: ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) säädettyä koulutusta, lukiolaissa (714/2018) säädettyä lukiokoulutusta tai lukiokoulutusta Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetussa laissa (1463/2007) tarkoitettussa oppilaitoksessa, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020) tarkoitettua koulutusta, muuta kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua koulutusta vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettussa kansanopistossa, liikunnan koulutuskeskuksessa tai Snellman-korkeakoulu-nimisessä oppilaitoksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa (252/2010) tarkoitettussa koulutuskeskuksessa, perusopetuslain (628/1998) 46 §:ssä säädettyä aikuisille tarkoitettua perusopetusta tai muun alan viranomaisten kuin opetusviranomaisten valvomaa 1 kohdassa tarkoitettua koulutusta vastaavaa ammatillista koulutusta. Momentti vastaisi voimassa olevan opintotukilain 4 §:n 3 momenttia, mutta lukiokoulutukseen valmistava koulutusta ei enää olisi tarpeen mainita, koska TUVA-koulutus käsittää nykyisin myös entisen LUVA-koulutuksen.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että korkeakoulutuksessa opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa taikka tieteellistä, tai taiteellista jatkotutkintoa, ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa taikka ammattikorkeakoululain 10 §:n 3 momentissa tarkoitettua maahanmuuttajille suunnattua koulutusta, muuta kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua opintokokonaisuutta, jos opiskelija on suorittanut korkeakoulututkinnon. Momentti vastaisi voimassa olevan opintotukilain 2 momenttia, mutta erillistä täydennyskoulutusohjelmaa ei olisi tarpeen mainita, koska se sisältyisi ehdotetun momentin kolmanteen kohtaan. Momentissa tarkoitettuja korkeakouluja olisivat opintotukilain 5 §:n 5 kohdan määritelmäsäännöksessä tarkoitettut korkeakoulut.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin opintotuen myöntämisestä opiskeluun ulkomailla. Ehdotuksen mukaan opintotukea myönnetään opiskeluun ulkomailla, jos opinnot vastaavat 1–3 momentissa tarkoitettuja opintoja Suomessa tai sisältyvät Suomessa suoritettaviin opintotukeen oikeuttaviin opintoihin. Opintotukea myönnetään myös Ahvenanmaan maakuntalainsäädännön perusteella järjestettyyn koulutukseen Ahvenanmaan maakunnassa, jos opinnot vastaavat 1–3 momentissa tarkoitettuja opintoja tai sisältyvät valtakunnassa suoritettaviin opintotukeen oikeuttaviin opintoihin. Momentti vastaisi voimassa olevan opintotukilain 4 §:n 4 momenttia.

7 §. *Opintotukioikeus muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa.* Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 4 a §:ää.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että opiskelijalla on oikeus opintotukeen muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa, jos Kansaneläkelaitos on koulutuksen järjestäjän hakemuksesta myöntänyt koulutukseen opintotukioikeuden. Opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksenä olisi, että koulutus vastaisi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta, jonka tavoitteena on tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaminen; ja koulutuksen järjestäjällä olisi toiminnalliset, ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen järjestämiseen.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että opetushallitus antaisi Kansaneläkelaitoksen pyynnöstä lausunnon siitä, vastaako 1 momentin mukainen koulutus sisällöltään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta. Lausunnotomennettelyllä varmistettaisiin, että

Kansaneläkelaitos saisi päätöksenteon tueksi asiantuntevan ja luotettavan arvion koulutuksen sisällöstä opetushallitukselta, joka vastaa ammatillisen koulutuksen ohjauksesta ja kehittämisestä. Lausunnosta tulisi selkeästi käydä ilmi, vastaako koulutus ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta. Opetushallituksen asiantuntemus varmistaisi, että arviointi perustuisi voimassa olevaan sääntelyyn.

Pykälän 3 *momentin* mukaan oikeus opintotukeen voitaisiin myöntää myös valtioneuvoston asetuksella erikseen säädettävään muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun koulutukseen, jos koulutus tuottaa yleisesti tunnustetun ammattipätevyyden ja muut opintotuen myöntämisen edellytykset täyttyvät.

Pykälän 4 *momentin* mukaan Kansaneläkelaitos voisi perua koulutukseen myönnetyn oikeuden opintotukeen, jos opintotuen myöntämiselle säädetyt edellytykset eivät täyty. Jos koulutuksen oikeus opintotukeen peruttaisiin, olisivat opintotukeen oikeuttavassa koulutuksessa ennen oikeuden perumista aloittaneet opiskelijat oikeutettuja opintotukeen koulutuksen päättymiseen asti.

Pykälän 5 *momentin* mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksistä, opintotukioikeuden hakemisesta, myöntämisestä ja perumisesta sekä koulutuksen järjestäjän selvitys- ja ilmoitusvelvollisuudesta.

8 §. Päätoimiset opinnot lukiokoulutuksessa. Nykyisin päätoimisista opinnoista eri kouluasteilla säädetään 5 a §:ssä. Eri koulutusasteiden päätoimisuuden edellytyksistä säädettäisiin selkeyden vuoksi tässä lakiehdotuksessa omissa pykälissään.

Pykälässä säädettäisiin päätoimisista opinnoista lukiokoulutuksessa. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan opintotukilain 5 a §:n 2 momenttia. Ehdotuksen mukaan päätoimisia opintoja lukiokoulutuksessa olisivat pykälän ensimmäisen kohdan mukaan lukiolain mukaiset opinnot, jonka tavoitteena on 150 opintopisteen laajuisen nuorille tarkoitetun oppimäärän suorittaminen tai lukiolain 6 §:n erityisen koulutustehtävän mukainen koulutus, jonka tavoitteena on ylioppilastutkinnosta annetun lain 25 §:ssä tarkoitetun ylioppilastutkintoa tasoltaan vastaavan kansainvälisen tutkinnon suorittaminen. Toisen kohdan mukaan päätoimisia olisivat lukiolain mukaiset opinnot, joiden tavoitteena on 88 opintopisteen laajuisen aikuisille tarkoitetun oppimäärän suorittaminen tai lukion oppiaineen oppimäärän suorittaminen, kun niitä suoritetaan ammatillisen perustutkinnon yhteydessä taikka lukiolain 4 §:n mukaisella järjestämisluvalla sisäoppilaitosmuotoisesti. Kolmannen kohdan mukaan päätoimisia olisivat lukiolain mukaiset opinnot, joiden tavoitteena on 88 opintopisteen laajuisen aikuisille tarkoitetun oppimäärän suorittaminen, kun sitä suorittaa oppivelvollisuuslain (1214/2020) 16 §:n nojalla maksuttomaan koulutukseen oikeutettu opiskelija.

Voimassa olevan opintotukilain mukaan lukio-opinnoissa edellytetään lisäksi, että opiskelija osallistuu lukukauden aikana vähintään 20 opintopisteen laajuisiin opintoihin tai niitä vastaaviin opintoihin taikka kahteen ylioppilastutkintoon kuuluvaan kokeeseen. Tästä sääntelystä luovuttaisiin. Lukukausikohtaisen päätoimisuusedellytyksen asettaminen ei ole tarkoituksenmukaista, koska opintojen edistymistä seurataan. Säännöstä on myös sovellettu arvioitaessa ulkomailla suoritettavan lukiokoulutuksen päätoimisuutta, mikä on rajannut vaihto-opiskelijana opiskelevien opintotukioikeutta. Sääntelystä luopuminen edistäisi siten toisen asteen opiskelijoiden yhdenvertaisia opiskeluedellytyksiä opiskella ulkomailla.

Opetushallituksen tilaston mukaan lukuvuonna 2024–2025 ulkomaisissa lukioissa on 192 opiskelijaa koko lukukauden tai lukuvuoden pituisella vaihto-oppilasjaksolla olevia

opiskelijoita. Uusi sääntelyn muutos voisi lisätä opintotukimenoja vähäisessä määrin menovaikutuksen jäädessä todennäköisesti vuositasolla alle 200 000 euron.

9 §. Päätoimiset opinnot ammatillisessa koulutuksessa. Pykälässä säädettäisiin päätoimisista opinnoista ammatillisessa koulutuksessa. Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan opintotukilain 5 a pykälän 3 momenttia. Sääntelyn selkeyden ja johdonmukaisuuden vuoksi ammatillisen koulutuksen päätoimisuudesta säädettäisiin omassa pykälässään. Päätoimisia opintoja ammatillisessa koulutuksessa olisivat ensimmäisen kohdan mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiset opinnot, joiden tavoitteena on ammatillisen perustutkinnon tai tutkinnon osan taikka työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen suorittaminen. Ehdotetun toisen kohdan mukaan päätoimisia olisivat ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiset opinnot, joiden tavoitteena on ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tai mainittujen tutkintojen osien suorittaminen, jos opintojen laajuus on vähintään 4,5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohti. Ehdotetun kolmannen kohdan mukaan päätoimisia olisivat muut ammatilliset opinnot, jos opintojen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia, 4,5 osaamispistettä, 4 opintopistettä tai kolme opintoviikkoa opiskelukuukautta kohti.

10 §. Päätoimiset opinnot korkeakoulutuksessa. Pykälässä säädettäisiin päätoimisista opinnoista korkeakoulutuksessa. Pykälä vastaisi sisällöllisesti voimassa olevan opintotukilain 5 a §:n 1 momenttia. Sääntelyn selkeyden ja johdonmukaisuuden vuoksi päätoimisista opinnoista korkeakoulutuksessa säädettäisiin omassa pykälässään. Päätoimisia opintoja korkeakoulutuksessa olisivat ehdotuksen mukaan opinnot, joiden tavoitteena on korkeakoulututkinnon suorittaminen. Muut korkeakouluopinnot olisivat päätoimisia, kun opintojen laajuus on keskimäärin vähintään viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti.

11 §. Päätoimiset opinnot eräissä muissa koulutuksissa. Pykälässä säädettäisiin päätoimisista opinnoista eräissä muussa koulutuksissa. Sääntely vastaisi voimassa olevan opintotukilain 5 a §:n 5 momentin säätelyä. Päätoimisia opintoja eräissä muussa kuin koulutuksissa olisivat: 1) aikuisille tarkoitettu perusopetuslain 46 §:n mukainen koulutus, jos opintojen laajuus on vähintään keskimäärin 2 kurssia opiskelukuukautta kohti; 2) tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu koulutus; 3) vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettu kansanopistossa, liikunnan koulutuskeskuksessa tai Snellman-korkeakoulu-nimisessä oppilaitoksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa annetussa laissa tarkoitettu koulutuskeskuksessa järjestetty muu kuin 8 ja 9 §:ssä taikka tämän pykälän 1 ja 2 kohdissa tarkoitettu koulutus, jos opintojen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia, 4,5 osaamispistettä, 4 opintopistettä tai kolme opintoviikkoa opiskelukuukautta kohti.

12 §. Päätoimiset opinnot ulkomaisessa oppilaitoksessa. Pykälässä säädettäisiin ulkomaisessa oppilaitoksessa suoritettavien opintojen päätoimisuudesta. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan opintotukilain 5 a §:n 7 momenttia.

Ehdotuksen mukaan ulkomaisessa oppilaitoksessa opinnot olisivat päätoimisia, jos oppilaitos on määritellyt ne päätoimisiksi. Korkeakouluopinnot voitaisiin katsoa päätoimisiksi myös, jos opintojen laajuus vastaa keskimäärin vähintään viittä opintopistettä opiskelukuukautta kohti. Muut opinnot voitaisiin katsoa päätoimisiksi myös, jos opetussuunnitelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia.

Voimassa olevan opintotukilain mukaan opintotukea ei kuitenkaan myönnetä ulkomaisessa oppilaitoksessa kokonaan etäopintoina järjestettäviin opintoihin. Tästä sääntelystä luovuttaisiin, mikä edistää ulkomaisissa oppilaitoksissa suoritettavan koulutuksen saavutettavuutta.

Etäopiskelusta on tullut yhä suosittumpi opiskelumuoto, eikä sen rajoittaminen enää olisi tarkoituksenmukaista. Sääntelystä luopumisen ei oleteta lisäävän opintotukimenoja, koska nykyinen sääntely on jo mahdollistanut opintotuen myöntämisen etäopiskeluun. Opiskelijalta on voitu sääntelyn perusteella edellyttää käytännössä yksittäisiä lähiopiskelupäiviä, joita ei enää jatkossa edellytettäisi.

13 §. *Opintotukeen oikeuttava enimmäisaika muissa kuin korkeakouluopinnoissa.* Voimassa olevassa opintotukilaissa opintotukeen oikeuttavasta ajasta säädetään 7 §:ssä. Ehdotetussa laissa eri koulutusten opintotukeen oikeuttavasta ajasta säädettäisiin omilla pykälissään. Lisäksi pykälien otsikoita muutettaisiin opintotukeen oikeuttavaksi enimmäisajaksi, koska se vastaisi paremmin niiden sisältöä.

Pykälässä säädettäisiin opintotukeen oikeuttavasta ajasta muussa kuin korkeakoulutuksessa. Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan opintotukilain 7 §:n 9 momenttia.

Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että opiskelijalla on oikeus opintotukeen opintojen säännönmukaisen keston ajalle. Säännönmukaisella opiskeluaajalla tarkoitettaisiin ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa enintään neljää vuotta ja muissa opinnoissa opinnoille säädettyä pidentämätöntä opiskelu- tai suoritusaikaa taikka opetussuunnitelman tai opetusohjelman mukaista suoritusaikaa, jos suoritusajasta ei säädetä laissa.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin enimmäisajan pidentämisen edellytyksistä. Ehdotetun 2 momentin mukaan opiskelija voisi saada tutkinnon suorittamista varten opintotukea vielä tutkintokohtaisen tukiajan loputtua harkinnanvaraisin perustein, jos opiskelija osoittaa opintojensa viivästymisen aiheutuneen sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä. Opiskelijan olisi liitettävä enimmäisajan pidentämistä koskevaan hakemukseen lääkärintodistus tai muu riittävä selvitys. Opiskelija voisi saada enimmäisajan pidentämistä yhteensä enintään 12 kuukauden ajalle kuitenkin siten, että momentin mukainen tukikuukausien määrä ei ylittyisi. Hyväksyttävänä syynä opintojen viivästymiseen syynä voi olla vakiintuneen käytännön mukaan edelleen opiskelijan oma sairaus. Muuna erityisen painavana syynä opintojen viivästymiselle voitaisiin pitää vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaisesti läheisen sairautta, kun opiskelija on osallistunut hänen hoitamiseensa tai opiskelijan muutoin vaikeaa elämäntilannetta, kuten esimerkiksi läheisen kuolemaa, parisuhde-eroa tai rikoksen uhriksi joutumista. Myös muu perusteltu syy, joka on merkittävästi aiheuttanut opintojen järjestämisvaikeuksia, voitaisiin ottaa huomioon. Esimerkiksi tavoitteellinen kilpaurheilu, koulutusalan vaihto sairauden, vamman tai muun painavan syyn vuoksi tai ulkomailla opiskelu voivat aiheuttaa opintojen järjestämisvaikeuksia ja voitaisiin hyväksyä enimmäisajan pidentämisen perusteeksi. Kansaneläkelaitos arvioisi enimmäisajan pidentämisen edellytykset opiskelijan oman selvityksen perusteella. Tavoitteellisella kilpaurheilulla tarkoitettaisiin esimerkiksi urheiluakatemiaan 1. tai 2. tason mukaista urheilua¹³.

Ehdotettua sääntelyä ei ole aiemmin sovellettu muissa kuin korkeakouluopinnoissa. Harkinnanvarainen pidennys olisi muissa kuin korkeakouluopinnoissa 12 kuukautta. Ammatillisessa koulutuksessa opinnot sijoittuvat tavanomaisen lukuvuoden lisäksi kesäajalle esimerkiksi luonnonvara-alalla, jolloin opintoja voi olla 12 kuukautena lukuvuodessa.

Pykälän *3 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että opintotukea voisi saada muuhun kuin oppivelvollisuuslain 16 §:n mukaiseen maksuttoman koulutuksen piiriin kuuluvaan opiskeluun enintään 52 tukikuukautta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa tukikuukausimääriin

---

¹³ Urheiluakatemia- ja valmennuskeskustoiminnan ohjeisto 2024.

perustuvaa rajoitusta. Muutoksen tarkoitus on siten rajoittaa opintotuen käyttöä. Lisäksi ehdotetaan, että jos opiskelija, jolle olisi myönnetty opintotukea koulutuksen suorittamiseen, aloittaisi opinnot toisen koulutuksen suorittamista varten, hänen aiemman koulutuksensa suorittamiseksi käytetyt tukikuukaudet otettaisiin huomioon tukeen oikeuttavaa aikaa laskettaessa.

Ehdotettu säännös on uusi. Ehdotettu sääntely rajaisi jossain määrin nykyisestä opintotukioikeutta oppivelvollisuuden suorittamisen jälkeen. Toisaalta se mahdollistaisi edelleen toisen asteen opintojen suorittamisen myös oppivelvollisuuden suorittamisen jälkeen. Ehdotettu 52 tukikuukautta vastaisi noin viiden lukuvuoden opintoja, jos opintotukea myönnettäisiin viiden lukuvuoden aikana 10 kuukautena eli elokuusta toukokuun loppuun. Sääntelyn perusteella voitaisiin määritellä tukikuukausien määrä esimerkiksi opiskelijan vaihtaessa opintoalaa tai aloittaessaan uudet opinnot tutkinnon suorittamisen jälkeen. Esimerkiksi lukion oppimäärän suorittanut henkilö voisi hyödyntää ehdotettua 52 tukikuukautta ammatillisen koulutuksen tutkinnon suorittamiseen. Tukikuukausia kuluisi tyypillisessä tilanteessa esimerkiksi 30, jos hän hyödyntäisi opintotukea 10 kuukautena lukuvuosittain (3 x 10 kk). Tällöin hänellä olisi muihin työuran ajalla tapahtuviin opintoihin jäljellä vielä 22 tukikuukautta (52 – 30 kk).

Oppivelvollisuuslain 16 §:n nojalla maksuttomaan koulutukseen oikeutettujen opiskelijoiden tukikuukausien määrää ei kuitenkaan rajattaisi. Käytetyt tukikuukaudet vähennettäisiin kuitenkin 52 kuukauden enimmäistukiajasta tilanteessa, jossa oppivelvollisuuslain 16 §:n nojalla maksuttomassa koulutuksessa aloittanut opiskelija ei ehtisi valmistua ennen kuin oikeus maksuttomaan koulutukseen päättyy.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta. Momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin erilaajuisten opintojen enimmäisajasta. Voimassa olevassa opintotukilaisissa ei ole vastaavaa säännöstä. Asetuksenantovaltuutta voitaisiin hyödyntää opintojen modulimaisuuden mahdollisesti yleistyessä.

14 §. *Opintotukeen oikeuttava enimmäisaika korkeakouluopinnoissa.* Pykälässä säädettäisiin opintotukeen oikeuttavasta ajasta. Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan opintotukilain 7 §:ää. Pykälän otsikkoa muutettaisiin paremmin sen sisältöä vastaavaksi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin opintotukeen oikeuttavan ajan määräytymisestä vastaavalla tavalla kuin nykyisin voimassa olevan opintotukilain 7 §:n 1 momentissa on säädetty. Ehdotuksen mukaan yhden korkeakoulututkinnon suorittamista varten tukeen oikeuttava aika määräytyy kyseiselle tutkinnolle säädetyn laajuuden perusteella siten, että tukeen oikeuttava aika on enintään yhdeksän tukikuukautta tutkinnon laajuuden mukaista lukuvuotta kohti lisättyinä kolmella tukikuukaudella. Täydet lukuvuodet ylittäväältä puolelta lukuvuodelta tukeen oikeuttava aika on kuitenkin viisi tukikuukautta.

Ehdotetussa pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa sääntelyä vastaavasti tukeen oikeuttavasta ajasta tilanteessa, jossa, opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa. Tällöin opintotuki myönnettäisiin erikseen alemman ja ylempään korkeakoulututkinnon suorittamiseen. Tukeen oikeuttava aika olisi kuitenkin yhteensä enintään näiden tutkintojen yhteenlasketun laajuuden perusteella 1 momentin mukaisesti määräytyvä tukiaika.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että jos opiskelija, jolle on myönnetty opintotukea korkeakouluopintoihin, ei ole suorittanut korkeakoulututkintoa, aloittaa opinnot toisen korkeakoulututkinnon suorittamista varten, aiemman tutkinnon suorittamiseksi käytetyt

tukikuukaudet otetaan huomioon tukeen oikeuttavaa aikaa laskettaessa. Jos opiskelija olisi otettu suorittamaan sekä alemmaa että ylempää korkeakoulututkintoa, aiemman tutkinnon suorittamiseksi käytetyt tukikuukaudet otettaisiin huomioon tutkintojen yhteenlaskettua tukiaikaa laskettaessa. Ehdotettu pykälä vastaisi nykyisin voimassa olevaa sääntelyä.

Pykälän *4 momentissa* enimmäisajan pidentämisen edellytyksistä. Ehdotetun momentin mukaan opiskelija voisi saada tutkinnon suorittamista varten opintotukea vielä tutkintokohtaisen tukiajan loputtua harkinnanvaraisin perustein, jos opiskelija osoittaa opintojensa viivästymisen aiheutuneen sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä. Opiskelijan olisi liitettävä enimmäisajan pidentämistä koskevaan hakemukseen lääkärintodistus tai muu riittävä selvitys. Opiskelija voisi saada enimmäisajan pidentämistä yhteensä enintään 9 kuukauden ajalle kuitenkin siten, että 6 momentin mukainen tukikuukausien määrä ei ylittyisi. Hyväksyttävänä syynä opintojen viivästymiseen syynä voi olla vakiintuneen käytännön mukaan edelleen opiskelijan oma sairaus. Muuna erityisen painavana syynä opintojen viivästymiselle voitaisiin pitää vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaisesti läheisen sairautta, kun opiskelija on osallistunut hänen hoitamiseensa tai opiskelijan muutoin vaikea elämäntilanne, kuten läheisen kuolema, parisuhde-ero, rikoksen uhriksi joutuminen tai muu perusteltu syy, joka on merkittävästi vaikuttanut opintojen viivästymiseen aiheuttaen opintojen järjestämisvaikeuksia. Esimerkiksi tavoitteellinen kilpaurheilu, koulutusalan vaihto sairauden, vamman tai muun painavan syyn vuoksi tai ulkomailla opiskelu voivat aiheuttaa opintojen järjestämisvaikeuksia ja voitaisiin hyväksyä enimmäisajan pidentämisen perusteeksi. Tavoitteellisella kilpaurheilulla tarkoitettaisiin esimerkiksi urheiluakatemia 1. tai 2. tason mukaista urheilua.

Enimmäisajan pidennys voisi olla enintään 9 kuukautta, mikä vastaa nykyistä sääntelyä ja tyypillistä yhden lukuvuoden tukikuukausien määrää. Pidennystä ei ole tarkoituksenmukaista mitoitaa samalla tavalla kuin toisella asteella korkea-asteen erilaisen enimmäisaikarajauksen vuoksi.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin, että muussa kuin korkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelijalla olisi oikeus opintotukeen päätoimisten opintojen ajalle. Ehdotetun sääntelyn tarkoituksena olisi huomioida myös ne korkeakouluopinnot, jotka eivät johda tutkinnon suorittamiseen. Lisäksi momentissa säädettäisiin siitä, että yliopistojen jatkotutkinnon suorittamista varten tukeen oikeuttava enimmäisaika on yhdeksän kuukautta. Säännös vastaisi voimassa olevan opintotukilain 7 §:n 5 momenttia.

Pykälän *6 momentissa* säädettäisiin voimassa olevaa sääntelyä vastaavasti, että korkeakouluopiskelua varten opintotukea voisi saada enintään 54 tukikuukautta. Tukeen oikeuttava aika olisi kuitenkin 57 tukikuukautta, kun alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon laajuus on yhteensä 360 opintopistettä. Pidempi tukiaika koskisi lääketieteen lisensiaatin ja eläinlääketieteen lisensiaatin tutkinnon suorittajia sekä niitä ulkomailla koko tutkinnon suorittavia, joiden tutkinnon laajuuden mukainen säännönmukainen opiskeluaika on kuusi lukuvuotta.

Pykälän *7 momentti* sisältäisi nykyistä vastaavasti asetuksenantovaltuuden, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin erilaajuisten korkeakoulututkintojen / tutkintojen ja koulutusten opintotuen enimmäisajasta.

15 §. *Opintotukeen oikeuttava enimmäisaika ulkomaisessa oppilaitoksessa.* Pykälässä säädettäisiin opintotukeen oikeuttavasta ajasta ulkomaisessa oppilaitoksessa suoritettavassa koulutuksessa. Opintotukeen oikeuttava aika määräytyisi ehdotuksen mukaan siten kuin 13 ja 14 §:ssä säädetään ja oppilaitoksen ilmoittaman koulutuksen laajuuden ja keston perusteella. Sääntely kattaisi opintotukeen oikeuttavan ajan määritelmän ulkomaisessa oppilaitoksessa

suoritettavissa korkeakouluopinnoissa tai muissa kuin korkeakouluopinnoissa. Voimassa olevan opintotukilain 7 §:n 6 momentti säädetään opintotukeen oikeuttavasta ajasta ulkomaisessa korkeakoulussa suoritettavassa tutkinnossa siten, että ulkomaisessa korkeakoulussa suoritettavassa opintotukeen oikeuttava aika määräytyy tässä pykälässä säädetyin perustein tutkinnon laajuuden perusteella. Muiden kuin korkeakouluopintojen osalta voimassa olevassa opintotukilaissa ei ole vastaavaa sääntelyä.

16 §. Lukuvuoden tukikuukausien määrä. Pykälässä säädettäisiin lukuvuoden tukikuukausien määrästä. Ehdotettu pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan opintotukilain 7 c §:ää.

Pykälän *1 momentin* ensimmäisen kohdan mukaan opintotuki myönnettäisiin korkeakoulututkintoa varten yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa. Momentin toisen kohdan mukaan tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen ja ammatillista perustutkintoa varten opintotuki myönnettäisiin kymmeneksi kuukaudeksi lukuvuodessa. Ehdotetun sääntelyn lähtökohtana on se, että yleensä päätoimiset korkeakouluopiskelijat opiskelevat Suomessa syyskuusta toukokuun loppuun. Ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa ja ammatillista perustutkintoa puolestaan opiskellaan päätoimisesti elokuusta toukokuun loppuun. Säännös mahdollistaisi sen, että Kansaneläkelaitos voisi myöntää tutkintoa suorittaville lukuvuosittaisen tuen ohjelmallisesti yleensä joko yhdeksälle tai kymmenelle kuukaudelle, ellei opiskelija itse olisi hakenut tukea lyhyemmälle tai pidemmälle ajalle. Ulkomailla päätoimiset opinnot saattavat ajoittua eri tavalla kuin kotimaassa. Kansaneläkelaitos voisi myöntää ulkomailla tutkintoa suorittaville lukuvuosittaisen tuen ohjelmallisesti yhdeksälle tai kymmenelle kuukaudelle siten kuin kyseisessä koulutuksessa opiskellaan päätoimisesti, ellei opiskelija itse olisi hakenut tukea lyhyemmälle tai pidemmälle ajalle. Korkeakouluopintojen 9 kuukauden lukuvuosittainen tukiaika voi esimerkiksi joissain maissa ajoittua ajalle 1.10.–30.6. Opiskelijalle voitaisiin hakemuksesta myöntää opintotukea myös ajalle 1.7.–30.9., jos kyseisten kuukausien aikana on opiskelua.

Pykälän *2 momentin* mukaan muussa kuin 1 momentin mukaisissa opinnoissa opintotuki myönnettäisiin niille kalenterikuukausille, joissa on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää. Tällaisia muita opintoja voivat olla vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitetut opinnot, jos niitä järjestetään kansanopistoissa, liikunnan koulutuskeskuksissa tai Snellman-korkeakoulu-nimisessä oppilaitoksessa. Lisäksi muita opintoja voivat olla opinnot saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa tarkoitetussa koulutuskeskuksessa. Edellytys 18 päivän vähimmäismäärästä perustuu voimassa olevan opintotukilain 7 c §:n 3 momenttiin.

Ehdotetun *3 momentin* mukaan opintotuki voitaisiin hakemuksesta myöntää 1 momentissa säädettyä lyhyemmäksi ajaksi. Opintotuki voitaisiin hakemuksesta myöntää myös 1 momentissa säädettyä pidemmäksi ajaksi, jos opiskelija osoittaa harjoittavansa opintoja lukuvuoden aikana sitä pidemmän ajan. Lukiokoulutuksessa opintotuki voitaisiin myöntää kesä- tai heinäkuulle vain, jos opiskelija suorittaa oppilaitoksessa lukion oppimäärään sisältyviä opintoja. Opintotukea voitaisiin myöntää 1 momentissa säädettyä pidemmäksi ajaksi vain niille kalenterikuukausille, joissa on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää.

Voimassa olevan lain 7 c §:n 4 momentin mukaan ulkomailla opiskelua varten opintotuki myönnetään täysien opiskelukuukausien mukaan opintojen alkamispäivästä siten, että opiskelukuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää. Tästä sääntelystä luovuttaisiin, koska opintotukeen oikeuttava aika määräytyisi ehdotetun 1 ja 2 momentin mukaan.

17 §. Tukikuukauden käyttäminen. Pykälässä säädettäisiin tukikuukauden käyttämisestä. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 7 b §:ää. Pykäläviittaukset päivitetäisiin vastaamaan ehdotettua lakia.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että tukikuukausi katsotaan käytetyksi, kun tukikuukauden opintoraha tai asumislisä on maksettu.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin vapaaehtoisesti takaisinmaksetun opintorahan ja asumislisän myöntämisestä uudelleen eli vapaaehtoisen takaisinmaksun perumisesta. Ehdotuksen mukaan vapaaehtoisesti takaisinmaksettu opintoraha ja asumislisä myönnettäisiin uudelleen noudattaen 57 §:n 4 momentin mukaista hakuaikaa. Jos opiskelija on maksanut vapaaehtoisesti takaisin esimerkiksi syyskuun opintorahan, opintoraha syyskuulta voitaisiin myöntää uudelleen, jos opiskelija jättää tätä koskevan hakemuksen syyskuun aikana. Säännöstä sovellettaisiin kaikissa niissä tilanteissa, kun opiskelija maksaa opintotukea vapaaehtoisesti takaisin, esimerkiksi tukikuukausien säästämiseksi tai vuositulorajan korottamiseksi.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että takaisinperintä ei palauta tukikuukautta uudelleen käytettäväksi, ellei takaisinperintä aiheudu virheellisestä maksatuksesta tai 19 §:ssä tarkoitetun etuuden takautuvasta maksatuksesta.

18 §. Opintojen riittävä edistyminen. Pykälässä säädettäisiin opintojen riittävästä edistymisestä. Voimassa olevan opintotukilain 5 b §:n 1 momentin mukaan opintojen edistymistä pidetään riittävänä, jos opiskelijan päätoiminen opiskelu-aika ei tule olennaisesti ylittämään kyseisiä opintoja varten määriteltyä tukiaikaa ja opintojen edistymistä seurataan. Voimassa oleva 1 momentin sanamuoto on osoittautunut tulkinnanvaraiseksi. Opintojen edistymisen seurantaan koskevat säännökset on voimassa olevassa laissa kirjoitettu korkea-asteen opintojen edistymisen seurannan näkökulmasta. Käytännössä edistymisen seuranta tehdään nykyisin myös toisella asteella ja sitä tehdään käytännössä yhteistyössä oppilaitosten kanssa.

Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että opintotuen saamisen edellytyksenä olisi opintojen edistyminen. Pykälän mukaan opintojen edistymistä pidettäisiin riittävänä, jos opiskelija suorittaa opinnot opintotukeen oikeuttavassa ajassa. Kansaneläkelaitos seuraisi yhteistyössä oppilaitosten kanssa opintojen edistymistä vuosittain. Sääntelyn olisi tarkoitus kannustaa opiskelemaan siten, että opintotukiaika riittää koko opintojen ajalle.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan voimassa olevan opintotukilain 5 b §:n 2 momenttia vastaavasti, että opintotuki lakkautetaan tai opintotukihakemus hylätään, jos opiskelijan opinnot eivät ole edistyneet riittävästi. Opintotuki lakkautetaan sen lukukauden lopussa, jonka aikana edistymisen seuranta suoritetaan. Opintotuki voitaisiin lakkauttaa takautuvasti, jos opintosuorituksia on erityisen vähän ja olosuhteista ilmenee, ettei opintoja ole ollut tarkoituksaan harjoittaa päätoimisesti.

Pykälän *3 momentissa* ehdotetaan voimassa olevaa opintotukilain 5 b §:n 3 momenttia vastaavasti, että opiskelijalla on oikeus opintotukeen, vaikka hänen opintonsa eivät ole edistyneet riittävästi, jos hän esittää hyväksyttävän syyn, jonka vuoksi opinnot ovat hidastuneet. Hyväksyttävä syy voisi olla opiskelijan sairaus tai muu siihen rinnastettava opiskelukykyä heikentävä tekijä, hänen lähiomaisensa sairaus, hänen vaikea elämäntilanteensa tai hänen opintojensa edistymiseen tilapäisesti vaikuttanut muu erityinen syy.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin voimassa olevan opintotukilain 5 b §:n 4 momenttia vastaavasti tilanteesta, jossa opintojen edistymisen katsotaan edellyttävän erityistä seuranta. Opintotuki myönnettäisiin tai sen maksamista jatkettaisiin tällöin määräaikaaisesti.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintojen riittävän edistymisen arvioimisesta, 4 momentissa tarkoitettua määrärajan pituudesta ja opintosuoritusvaatimuksesta opintotuen lakkauttamisen jälkeen. Asetuksen antovaltuutta koskeva säätely olisi voimassa olevan opintotukilain 5 b §:n 5 momentissa säädettyä tarkkarajaisempi. Valtioneuvoston asetuksessa voitaisiin säätää sekä korkea-asteen että toisen asteen opintojen edistymisen seurannasta. Nykyisin valtioneuvoston asetuksella on säädetty vain korkea-asteen opintojen edistymisen arvioimisesta. Toisen asteen opintojen edistymisen arvioimiseen liittyvien vaihtoehtojen vaikutuksia on vielä tarpeen arvioida, ennen kuin niistä voidaan säätää asetuksen tasolla.

19 §. Opintotuen saamisen rajoitukset. Pykälässä säädettäisiin opintotuen saamisen rajoituksista. Pykälässä olisi nykyistä vastaavasti luettelo etuuksista ja olosuhteista, jotka estävät opintotuen myöntämisen. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan opintotukilain 6 §:ää, mutta luetteloa ajantasaistettaisiin.

Pykälän 1 momentin 1–11 kohdissa säädettäisiin voimassa olevan 6 §:n mukaisista etuuksista, jotka estävät opintotuen myöntämisen. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että opintotukeen ei ole oikeutta henkilöllä, joka saa 1–11 kohdissa lueteltuja etuuksia. Käytännössä sanamuodon muutos tarkoittaisi samaa kuin voimassa olevan 6 pykälän 1 momentin sanamuoto. Muutoksella halutaan korostaa opintotukioikeuden rajoitusta yksilölle, tuen myöntämisen rajoittamisen sijaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muista opintotukioikeuden rajoituksista. Säätely vastaa pääosin voimassa olevan opintotukilain 6 §:ssä säädettyä. Ehdotuksen mukaan opintotukeen ei myöskään olisi oikeutta henkilöllä, joka suorittaa asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) (285/2022) mukaista palvelusta taikka ulkomaisen lainsäädännön mukaista vastaavaa palvelusta tai henkilölle, joka suorittaa vapausrangaistusta, tai on tutkintavankeudessa. Myöskään henkilölle, joka on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan järjestetyssä oppisopimuskoulutuksessa tai työvoimakoulutuksessa tai työvoimapolitiikan järjestämisestä annetun lain (380/2023) mukaisessa työvoimakoulutuksessa ei olisi oikeus opintotukeen. Tarkoitus olisi, että näissä tilanteissa opiskelijan toimeentulo turvataan hänelle tarkoitettua ensisijaisen toimeentuloturvan muodon kautta. Oppisopimuskoulutuksessa opiskelijalle maksetaan työehtosopimuksen mukaista palkkaa tai opintososiaalisia etuuksia (päiväraha, perheavustus, matka- ja majoituskorvaus). Työvoimapolitiikan perusteiden koulutuksessa oleville henkilöille maksetaan toimeentulon turvaamiseksi työvoimapolitiittisia etuuksia.

Voimassa olevasta laista poiketen esteenä opintotuen saamiselle olisi myös se, että opiskelija on tutkintavankeudessa. Opintotuen saamisen yhtenä yleisenä edellytyksenä on taloudellisen tuen tarve. Koska vapaus- ja tutkintavangeilla ei ole vankeuden aikana kuluja ja koska vankila maksaa vangeille opiskelusta toimintarahaa, ei olisi tarkoituksenmukaista myöntää vangeille opintotukea. Muilta osin ehdotetut rajoitukset vastaisivat voimassa olevan opintotukilain 6 §:ää.

3 Luku Opintoraha, asumislisä ja opintolainan valtiontakaus

20 §. Oikeus opintorahaan. Pykälässä säädettäisiin oikeudesta opintorahaan. Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan opintotukilain 10 §:ää, jossa säädetään opintorahan myöntöoikeudesta. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin yksilön oikeudesta opintorahaan.

Pykälän 1 momentin mukaan opintorahaan olisi oikeus opiskelijalla, jolle voidaan myöntää tämän lain mukaista opintotukea. Voimassa olevan opintotukilain 10 §:n 1 momentissa

säädetään, että opintoraha myönnetään opiskelijalle, jolle 1 luvun mukaan voidaan myöntää tämän lain mukaista opintotukea. Siten pykälän 1 momentissa säädettäisiin myöntöoikeuden sijaan yksilön oikeudesta opintorahaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että opintorahaan ei olisi kuitenkaan oikeutta opiskelijalla, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisälain (796/1992) mukaista lapsilisää taikka vastaavaa etuutta ulkomailta. Voimassa olevan opintotukilain 10 §:n 2 momentin mukaan opintorahaa ei kuitenkaan myönnetä oppimateriaalilisää lukuun ottamatta opiskelijalle, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisälain mukaista lapsilisää taikka vastaavaa etuutta ulkomailta. Oppimateriaalilisää ei enää jatkossa myönnettäisi, joten siihen liittyvä viittaus poistettaisiin. Oppimateriaalilisästä (52,24 e/kk) luovuttaisiin, jolloin toisen asteen opiskelijoiden opintorahan määrät yhtenäistyisivät. Oppimateriaalilisään on ollut oikeus alle 20-vuotiailla pienituloisten perheiden opiskelijoilla, jotka opiskelevat muussa kuin maksuttomassa koulutuksessa. Näitä oli opintotuen saajina lukuvuonna 2024/2025 alle 200 opiskelijaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, ettei opintorahaan myöskään olisi oikeutta opiskelijalla, joka saa oppilaitokselta opintojen ajalta maksettavaa päivärahaa tai vastaavaa etuutta. Tarkoitus on, että opintorahaa ei maksettaisi opiskelijalle, jonka toimeentuloa varten maksetaan muuta rahamuotoista etuutta. Pykälä vastaisi osittain sisällöllisesti voimassa olevan opintotukilain 20 §:ää, jonka mukaan opintorahaa ei myönnetä opiskelijalle, joka saa oppilaitokselta opintojen ajalta maksettavaa päivärahaa tai vastaavaa etuutta määrän, joka keskimäärin kuukaudessa ylittää kyseiseen koulutukseen myönnettävän korkeimman opintorahan määrän.

Sääntely selkiintyisi, koska jatkossa päivärahan tasolla ei olisi vaikutusta opintorahaoikeuteen. Voimassa olevan opintotukilain mukainen sääntely olisi myös tarpeeton, koska tiedossa ei ole opintorahan määrän alittavia oppilaitoksen maksamia päivärahoja tai vastaavia etuuksia. Oppilaitoksen maksama päiväraha estäisi opintorahan myöntämisen vain sen oppilaitoksen opinnoissa, josta opiskelija saa päivärahaa. Nykyisin oppilaitoksen maksama päiväraha estää opintorahan myöntämisen Maanpuolustuskorkeakoulussa sotatieteiden kandidaatin tutkintoa suorittavilta ja Raja- ja merivartiokoulussa rajavartijan koulutusta suorittavilta. Näissä koulutuksissa päivärahan määrä ylittää opintorahan määrän.

21 §. Opintorahan määrä. Pykälässä säädettäisiin opintorahan määrästä. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan opintotukilain 11 §:ää. Sääntelyä selkeytettäisiin siten, että opintorahan perusmääristä ja vanhempien tulojen vaikutuksesta opintorahan määrään säädettäisiin eri pykälissä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan opintorahan määrä kuukaudessa olisi vanhempansa luona asuvalla opiskelijalla 43,15 euroa, kun opiskelija on alle 20-vuotias, vanhempansa luona asuvalla opiskelijalla 90,85 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 20 vuotta, muualla kuin vanhempansa luona asuvalla opiskelijalla 113,57 euroa, kun opiskelija on alle 18-vuotias ja avioliitossa olevalla opiskelijalla taikka muualla kuin vanhempansa luona asuvalla opiskelijalla 279,38 euroa, kun opiskelija on tai täyttänyt 18 vuotta. 23 §:n perusteella opintorahan huoltajakorotukseen oikeutetulle opiskelijalla opintoraha on 279,38 euroa kuukaudessa lisättyinä huoltajakorotuksen määrällä.

Voimassa olevan opintotukilain 11 §:n 4 momentin mukaan opiskelija on oikeutettu määrältään samaan opintorahaan kuin vanhempansa luona asuva opiskelija, jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempansa omistamassa asunnossa, joka on samassa kiinteistössä kuin vanhemman vakituinen asunto. Tästä sääntelystä luovuttaisiin, koska samassa kiinteistössä ja erillisen asunnon kriteerit täyttävässä asunnossa vanhemman kanssa asuvia on

Kansaneläkelaitoksen mukaan hyvin vähän. Muutoksen myötä vanhemman luona asumisen tulkinta yhtenäistyisi ja opiskelija tulkittaisiin asuvan vanhemman luona opiskelijan asuessa samassa asunnossa vanhempiensa kanssa. Tällöin hän olisi oikeutettu ehdotetun 1 momentin 1 tai 2 kohdan mukaiseen opintorahaan. Opiskelijan katsottaisiin aina asuvan vanhemman luona käytännössä, jos opiskelijan osoite on sama kuin hänen vanhemmillaan on.

Ehdotetun 2 momentin mukaan oikeus korkeampaan opintorahaan iän perusteella alkaisi sen kuukauden alusta, jona tuensaaja täyttää säädetyn iän.

22 §. Vanhempien tulojen vaikutus opintorahaan. Pykälässä säädettäisiin vanhempien tulojen vaikutuksesta opintorahaan. Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan opintotukilain 11 §:ää, jossa säädetään opintorahan määrästä. Selkeyden vuoksi vanhempien tulojen vaikutuksesta opintorahaan säädettäisiin omassa pykälässään.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vanhempien tulojen vähentävästä vaikutuksesta opintorahaan. Vanhempansa luona asuvalla alle 20-vuotiaan muulla kuin korkeakouluopiskelijalla olisi oikeus opintorahaan, jos vanhempien veronalaisten ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä olisi enintään 43 000 euroa vuodessa. Opintorahaa vähennettäisiin jokaista tulorajan ylittävää täyttä 1 070:tä euroa kohden viisi prosenttiyksikköä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vanhempien tulojen korottavasta vaikutuksesta. Jos opiskelijan vanhempien veronalaisten ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä olisi enintään 21 800 euroa vuodessa, niin ehdotetun 21 §:n mukaista opintorahan määrää korotettaisiin seuraavasti:

- 1) 43,15 euron opintorahaa enintään 65,87 eurolla;
- 2) 90, 85 euron opintorahaa enintään 113,57 eurolla;
- 3) 113,57 euron opintorahaa enintään 113,57 eurolla.

Pykälän 3 momentin mukaan edellä ehdotetussa 2 momentissa säädetty korotus pienenesi jokaista tulorajan ylittävää täyttä 2 180:tä euroa kohden 10 prosenttiyksikköä. Korotusta ei maksettaisi, jos 2 momentissa tarkoitettujen tulojen yhteismäärä ylittää 41 100 euroa.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden vanhempien tulot otettaisiin huomioon mainitun ikärajan täyttämistä edeltävän kalenterikuukauden loppuun. Vanhempien tuloja ei kuitenkaan otettaisi huomioon, jos opiskelija on avioliitossa tai saa opintorahan huoltajakorotusta. Jos opiskelijan vanhemmat ovat eronneet tai asuvat pysyvästi välien rikkoutumisen vuoksi erillään, vain sen vanhemman tulot otettaisiin huomioon, jonka luona opiskelija asuu tai on viimeksi asunut. Ehdotettu sääntely vastaa pääosin voimassa olevan opintotukilain 19 §:ää, mutta vanhemman uuden aviopuolison tuloja ei kuitenkaan otettaisi enää huomioon. Voimassa olevan sääntelyn tarkoitus on ollut korostaa aviopuolisoiden elatusvelvollisuutta. Uusi aviopuoliso ei ole lapsen elatuksesta annetun lain mukaan elatusvelvollinen, joten hänen tulojensa huomioimista ei voitaisi pitää perusteltuna.

23 §. Oikeus huoltajakorotukseen. Pykälässä säädettäisiin oikeudesta huoltajakorotukseen.

Pykälän 1 momentti vastaisi pääosin voimassa olevan opintotukilain 12 §:n 1 momenttia. Lapsen huoltajaa koskevasta määritelmästä säädettäisiin ehdotetun lain määritelmäpykälässä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että oikeus opintorahan huoltajakorotukseen alkaa sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka kuluessa opiskelijasta on tullut alaikäisen lapsen huoltaja. Oikeus opintorahan huoltajakorotukseen kunkin lapsen osalta päättyy sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka kuluessa opiskelijan huollettavana oleva lapsi täyttää 18 vuotta tai olosuhteissa tapahtuu muu sellainen muutos, jonka seurauksena opiskelija ei enää ole alaikäisen lapsen huoltaja.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi huoltajakorotuksen määrästä. Voimassa olevassa opintolaissa huoltajakorotuksen määrästä on säädetty opintorahan määrää koskevan 11 §:n 6 momentissa. Selkeyden vuoksi huoltajakorotuksen määrästä säädettäisiin samassa pykälässä kuin muistakin huoltajakorotuksen edellytyksistä. Ehdotuksen mukaan huoltajakorotuksen määrä olisi 141,63 euroa kuukaudessa.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että jos huollettavia lapsia olisi enemmän kuin yksi, olisi huoltajakorotuksen määrä 3 momentissa säädetyn lisäksi kutakin muuta lasta kohden 30 euroa kuukaudessa. Ehdotuksen mukaan huoltajakorotuksen määrää korotettaisiin ja huoltajakorotuksen määrään vaikuttaisi lasten lukumäärä. Tarkoituksena olisi lisätä lasta huoltavien opiskelijoiden käyttövaroja ja vahvistaa lapsen oikeutta saada elatusta vanhemmiltaan sekä parantaa opiskelun ja lapsen hoidon yhdistämistä.

24 §. Oikeus asumislisään. Pykälässä säädettäisiin opiskelijan oikeudesta asumislisään. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 14 §:ää. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että asumislisään on oikeutettu opiskelija, joka asuu vuokra-asunnossa tai asumisoikeusasunnossa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että asumislisään ei kuitenkaan olisi oikeutettu opiskelija, joka asuu vanhempansa luona, asuu samassa asunnossa oman tai puolisonsa lapsen kanssa, asuu puolisonsa omistamassa asunnossa, olisi oikeutettu maksuttomaan asuntolapaikkaan oppilaitoksen puolesta, ellei ole erityisen painavia syitä sille, että opiskelija ei voi ottaa asuntolapaikkaa vastaan tai saa eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) mukaista asumistukea tai asuu samassa asunnossa mainitun lain mukaista asumistukea saavan puolisonsa kanssa.

Erityisen painavana syynä kieltäytyä maksuttomasta asuntolapaikasta pidettäisiin vakiintuneen käytännön mukaan esimerkiksi sitä, että opiskelija on jo ennen opintojen alkamista asunut itsenäisesti vakituudessa asunnossa, jossa hän voi asua myös opiskeluajan tai sitä, että maksuttomaan asuntolapaikkaan on oikeus vain arkipäivinä.

Opiskelijan katsottaisiin asuvan vanhemman luona, kun opiskelija asuu vanhemman kanssa samassa asunnossa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että sen estämättä, mitä 2 momentin 2 ja 5 kohdassa säädetään, opiskelijalle voidaan kuitenkin myöntää asumislisä sellaisen asunnon asumismenoihin, joka on vuokrattu opiskelun vuoksi ja joka sijaitsee muulla paikkakunnalla kuin perheen vakituinen asunto.

25 §. Asumislisän määrä. Pykälässä säädettäisiin opiskelijan asumislisän määrästä. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 14 a §:ää.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että asumislisän määrä on enintään 80 prosenttia kuukausivuokrasta, käyttövastikkeesta taikka niihin rinnastettavista vuokrasopimuksen tai asumisoikeussopimuksen mukaisista kiinteän suuruista kuukausittaisista asumismenoista. Asumislisää myönnettäessä asumismenoja ei oteta huomioon:

1) 370 euron ylittävältä osalta, kun opiskelijan asuinkunta on Espoo, Helsinki, Kauniainen tai Vantaa;

2) 310 euron ylittävältä osalta, kun opiskelijan asuinkunta on Hyvinkää, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Kuopio, Lahti, Lohja, Nokia, Nurmijärvi, Oulu, Porvoo, Raisio, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sipoo, Siuntio, Tampere, Turku, Tuusula tai Vihti;

3) 270 euron ylittävältä osalta, kun opiskelijan asuinkunta on muu kuin 1 tai 2 kohdassa mainittu kunta tai asuinkunta on Ahvenanmaan kunta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempansa omistamassa asunnossa, asumislisän määrä on enintään 83 euroa kuukaudessa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että Suomessa kansanopistossa, liikunnan koulutuskeskuksessa tai Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa maksullisella linjalla opiskeleva, oppilaitoksen asuntolassa asuva opiskelija on oikeutettu asumislisään, jonka määrä on 88,87 euroa kuukaudessa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että ulkomailla vuokralla asuvan ja opiskelevan opiskelijan asumislisän määrä on 210 euroa kuukaudessa.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että opiskelijan osuus asumismenoista saadaan jakamalla koko asunnon asumismenot asukkaiden lukumäärällä, jollei erityisestä syystä hyväksyttyä muuta jakoperustetta.

26 §. *Oppivelvollisen asumislisä eräissä tilanteissa.* Pykälässä säädettäisiin oppivelvolliselle maksettavasta asumislisästä eräissä tilanteissa. Asumislisä eräissä tilanteissa vastaisi voimassa olevan oppivelvollisuuslain 19 pykälän mukaisia majoituskorvaukseen oikeuttavia tilanteita. Asumislisään olisivat oikeutettuja ne oppivelvolliset, joiden kotoa on niin pitkä matka lähimpään oppilaitokseen, ettei heidän voida kohtuudella olettaa kulkevan päivittäisiä koulumatkoja. Säännöksellä turvattaisiin oppivelvollisten perustuslain mukaista oikeutta maksuttomaan oppivelvollisuuskoulutukseen. Säännöstä ei kuitenkaan sovellettaisi oppivelvollisen käyttäessä vapaata hakeutumisoikeuttaan ja hakeutuessa muualle kuin kotiaan lähimpään soveltuvaan oppilaitokseen. Sääntelyllä turvattaisiin oppivelvollisuuskoulutuksen maksuttomuus myös siinä tilanteessa, että oppivelvollisuuden suorittaminen päivittäin kodin ja oppilaitoksen välillä kulkien ei ole pitkän välimatkan vuoksi mahdollista.

Oppivelvollisen oikeus majoituskorvaukseen määräytyy nykyisin sen perusteella, kuinka kaukana on lähin sellainen ammatillinen oppilaitos, joka järjestää koulutusta tutkintoon, jonka oppivelvollinen on valinnut suoritettavakseen. Ammatillisessa koulutuksessa opiskelijan koulumatkan pituus lasketaan lähimpään monialaiseen oppilaitokseen, jossa järjestetään koulutusta opiskelijan suorittamassa tutkinnossa. (HE xxx)

Ehdotetun 1 momentin 1 kohdan mukaan oppivelvollinen olisi oikeutettu ehdotetun lain 27 §:n pykälän mukaiseen asumislisään, jos matka opiskelijan kodista lähimpään sellaiseen lukioon tai monialaiseen ammatilliseen oppilaitokseen, jossa järjestetään koulutusta oppivelvollisen suorittamaan tutkintoon, on yli 100 kilometriä tai päivittäinen koulumatka nopeinta matkustustapaa käyttäen kestää yli kolme tuntia.

Oppivelvollisella tulisi olla mahdollisuus valita, haluaako hän suorittaa oppivelvollisuuttaan lukiokoulutuksessa vai ammatillisessa koulutuksessa. Jos alle 100 kilometrin etäisyydellä on

tarjolla vain joko lukiokoulutusta tai ammatillista koulutusta, majoituskorvaukseen olisi oikeus kuitenkin vain siinä koulutusmuodossa, johon välimatka on yli 100 kilometriä. Monialaisella ammatillisella oppilaitoksella tarkoitettaisiin oppilaitosta, jossa on tarjolla enemmän kuin yhden koulutusalan opintoja. Matkan pituuden määrittelyssä noudatettaisiin koulumatkatuen myöntämisessä noudatettavia matkan pituuden laskentaperiaatteita ja matkan pituus määriteltäisiin lyhintä kulkukelpoista reittiä pitkin.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin vapaan hakeutumisoikeuden merkityksestä oikeuteen saada ehdotetun lain 27 §:n mukaista asumislisää. Säännöksen mukaan oikeus asumislisään olisi vain silloin, jos oppivelvollinen opiskelisi siinä lukiossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa, joka sijaitsee lähinnä oppivelvollisen kotia tai jonne muutoin joukkoliikennettä tai muuta soveltuvaa kulkutapaa käyttäen on nopein kulkuyhteys ja jossa on mahdollisuus saada opetusta oppivelvollisen perusopetuslain 10 §:ssä tarkoitetun opetuskielen mukaisesti suomen tai ruotsin kielellä. Jos oppivelvollinen käyttää vapaata hakeutumisoikeuttaan ja hakeutuu opiskelemaan muualle kuin lähimpään oppilaitokseen, oikeutta majoituskorvaukseen ei olisi.

Ehdotetun 1 momentin 3 kohdan mukaan oppivelvollinen olisi oikeutettu tämän pykälän mukaiseen asumislisään, jos hänellä ei ole mahdollisuutta asua oppilaitoksen maksuttomassa asuntolassa. Asuntolapaikkoja tarjotaan ensisijaisesti oppivelvollisille. Jos oppivelvolliselle on tarjottu asuntolapaikkaa, mutta hän ole ottanut sitä vastaan, hänellä ei pääsääntöisesti olisi oikeutta asumislisään. Oikeus asumislisään voisi olla kuitenkin silloin, jos opiskelija ei esimerkiksi terveydellisistä syistä voisi asua oppilaitoksen asuntolassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asumislisän myöntämisestä, jos oppivelvollinen opiskelee tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa. Ehdotetun säännöksen mukaan oppivelvollisella olisi oikeus asumislisään myös näissä koulutuksissa, jos asumislisän myöntämiselle säädetty edellytykset muutoin täyttyvät. Oikeus majoituskorvaukseen olisi siis silloin, jos matka sellaiseen lähimpään oppilaitokseen, jossa on tarjolla oppivelvolliselle soveltuvaa valmentavaa koulutusta, on yli 100 kilometriä, ja oppivelvollinen opiskelee tässä lähimmässä oppilaitoksessa. Säännöstä sovellettaisiin myös silloin, jos oppivelvolliselle on lain 15 §:n mukaisesti osoitettu opiskelupaikka valmentavassa koulutuksessa

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin saamelaisten kotiseutualueella asuvan oppivelvollisen oikeudesta saada asumislisää. Saamelaiskäräjistä annetun lain 4 §:n mukaan saamelaisten kotiseutualueella tarkoitetaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueita sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevaa Lapin paliskunnan aluetta. Ehdotetun säännöksen mukaan ehdotetun 27 §:n mukainen asumislisä myönnettäisiin poiketen siitä, mitä ehdotetun 1 momentin 1 ja 2 kohdassa ja 2 momentin 2 kohdassa säädetään, saamelaisten kotiseutualueella asuvalle saamelaiselle, joka opiskelee Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa, jos matka oppivelvollisen kodista kyseiseen oppilaitokseen olisi yli 100 kilometriä, vaikka oppivelvollisen kotia lähempänä olisikin ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla jokin muu oppilaitos. Ehdotetulla säännöksellä turvattaisiin saamelaisten oikeutta asumislisään heidän opiskellessaan saamenkieliseen koulutukseen saamelaisten kotiseutualueella. Opiskelijan saamelaisuuden toteaminen perustuisi oppivelvollisen tai hänen huoltajansa omaan ilmoitukseen siitä, että oppivelvollinen tulee saamelaisesta perheestä tai suvusta. Pykälää sovellettaisiin vain saamelaisalueella asuvaan saamelaiseen.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa oppivelvollinen ei voisi terveydentilansa tai muun erityisen tuen tarpeensa vuoksi opiskella kotiaan lähimmässä oppilaitoksessa. Ehdotetun säännöksen mukaan oppivelvollinen olisi tällöin oikeutettu asumislisään, jos hän ei terveydentilaansa tai erityisen tuen tarpeeseen liittyvistä syistä voisi ottaa vastaan

opiskelupaikkaa 26 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa lähimmässä oppilaitoksessa, mutta hän opiskelisi muutoin lähimmässä hänelle soveltuvassa oppilaitoksessa, jonne matka oppivelvollisen kodista olisi yli 100 kilometriä. Säännöstä sovellettaisiin esimerkiksi silloin, jos lähimmässä oppilaitoksessa on tarjolla vain sellaisia koulutusaloja, joiden opiskelu ei sovellu oppivelvolliselle terveydellisistä syistä. Säännöstä sovellettaisiin myös silloin, jos oppivelvollisella on tarve vaativaan erityiseen tukeen ja sitä ei ole tarjolla lähimmässä oppilaitoksessa. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös tilanteesta, jossa opiskelija on ehdotetun pykälän 1 momentin 2 kohdassa ja 2 momentin 2 kohdassa edellytetyllä tavalla hakeutunut lähimpään oppilaitokseen, mutta häntä ei ole otettu opiskelijaksi tähän oppilaitokseen. Oppivelvollisella olisi tällöin oikeus asumislisään, jos hän opiskelisi mainitussa kohdassa säädetyllä tavalla lähimmässä hänelle soveltuvassa oppilaitoksessa, jonne matka oppivelvollisen kodista olisi yli 100 kilometriä. Säännös tarkoittaisi sitä, että oppivelvollisen olisi tullut hakeutua lähimpään oppilaitokseen ja jos hän ei olisi tullut sinne valituksi, hän voisi hakeutua seuraavaksi lähimpään oppilaitokseen ja saada majoituskorvausta myös tällöin. Säännös ei kuitenkaan takaisi opiskelijalle subjektiivista oikeutta saada opiskelupaikkaa. Jos oppivelvollinen ei tulisi valituksi haluamaansa oppilaitokseen, hänelle viimesijaisesti osoitettaisiin opiskelupaikka valmentavassa koulutuksessa. Tällöin oppivelvollinen olisi ehdotetussa pykälässä säädetyllä tavalla oikeutettu asumislisään opiskellessaan valmentavassa koulutuksessa.

Ehdotetun 5 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä arvioisi oppivelvollisen pyynnöstä, täytyvätkö ehdotetussa pykälässä säädetyt asumislisän myöntämisedellytykset. Tiedon tallentamisvelvollisuudesta säädettäisiin valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884 /2017) 9 c §:ssä. Kansaneläkelaitos käyttäisi edellä mainittuja tietovarannon tietoja ratkaistessaan oppivelvollisen oikeuden ehdotetun pykälän mukaiseen asumislisään.

27 §. *Oppivelvollisen asumislisän määrä.* Pykälässä säädettäisiin oppivelvollisen asumislisän määrästä.

Pykälän 1 momentin mukaan ehdotetussa 26 §:ssä tarkoitettulle opiskelijalle asumislisää maksettaisiin lukuvuosittaisen opintojen alkamis- ja päättymispäivän väliseltä ajalta, jos opintojen suorittaminen edellyttää asumista oppilaitoksen sijaintipaikkakunnalla. Asumislisän määrä olisi enintään kuukausivuokran, käyttövastikkeen taikka niihin rinnastettavan vuokrasopimuksen tai asumisoikeussopimuksen mukaisen kiinteän suuruisen kuukausittaisista asumismenon määrä, kuitenkin enintään opiskelijan asuinkuntaan mukaan määräytyvä ehdotetun lain 25 §:ssä 1 momentissa säädetty asumislisässä huomioonotettava kuukausittainen asumismenon määrä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempansa omistamassa asunnossa, asumislisän määrä on enintään 83 euroa kuukaudessa. Asumislisän määrä olisi tällöin sama kuin muillakin asumislisän piirissä oleville, jotka asuvat vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempansa omistamassa asunnossa.

28 §. *Indeksisidonnaisuus.* Ehdotetun 1 momentin mukaan edellä 21 ja 22 §:ssä säädettyä opintorahan määrää ja 23 §:ssä säädettyä opintorahan huoltajakorotuksen määrää tarkistettaisiin kunkin lukuvuoden alusta lukien noudattaen, mitä kansaneläkeindeksistä annetussa laissa säädetään.

Ehdotetun 2 momentin mukaan edellä 22 §:ssä säädettyjä vanhempien tulorajoja tarkistettaisiin kunkin vuoden alusta lukien työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettun palkkakertoimen muutoksen mukaisesti. Palkkakertoimen mukainen euromäärä pyöristetään

lähimpään euroon. Tulorajojen tarkistukset vastaavat kulloinkin kolmannen vuosineljänneksen loppuun mennessä toteutunutta vuoden ajanjaksona tapahtunutta muutosta.

Voimassa olevan lain mukaan opintorahan määrät on sidottu kansaneläkeindeksiin, mutta opiskelijan vanhempien tulorajoja ei tarkisteta palkkakertoimen muutoksen perusteella. Indeksisidonnaisuuden tarkoituksena on ylläpitää etuuden saajan ostovoima, muutoin etuudet jäisivät jälkeen elinkustannusten kehityksestä. Tulorajojen indeksisidonnaisuuden tarkoituksena on puolestaan huomioida ansiotason kehitys ja estää tarveharkinnan kiristyminen.

29 §. *Oikeus opintolainan valtioneuvoston päätökseen.* Pykälässä säädettäisiin oikeudesta opintolainan valtioneuvoston päätökseen. Pykälä vastaisi muutoin voimassa olevan opintotukilain 15 §:n sääntelyä, mutta vanhempiensa luona asuvat alle 18-vuotiaat opiskelijat eivät voisi enää saada opintolainan valtioneuvoston päätökseen. Säännöksen tarkoituksena olisi suojata alaikäisiä tarpeettomalta velkaantumiselta ja ehkäistä mahdollisia tulevia velkaongelmia. Säännöksen tavoitteena olisi myös osaltaan vähentää valtion takausvastuun määriä.

Ehdotetussa *1 momentissa* säädettäisiin, että oikeus opintolainan valtioneuvoston päätökseen on opiskelijalla, joka saa tämän lain mukaista opintorahaa.

Ehdotetussa *2 momentissa* säädettäisiin, että oikeus opintolainan valtioneuvoston päätökseen olisi myös opiskelijalla, joka asuu vanhempiensa luona ja on täyttänyt 18 vuotta, mutta jolla ei vanhempiensa tulojen perusteella ole oikeutettu opintorahaan tai muualla kuin vanhempiensa luona asuvalle opiskelijalla, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisää ja jonka vanhempien veronalaisten ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on alle 64 400 euroa vuodessa tai opiskelijalla, jolle ei 20 §:n 3 momentin mukaan myönnetä opintorahaa.

Ehdotetussa *3 momentissa* säädettäisiin, että opintorahaa saavalle korkeakouluopiskelijalle valtioneuvoston päätöksellä myönnetään opintotukea koskevassa päätöksessä ilman erillistä hakemusta.

Ehdotetussa *4 momentissa* säädettäisiin, että oikeutta opintolainan valtioneuvoston päätökseen ei olisi vanhempiensa luona asuvalla alle 18-vuotiaalla opiskelijalla. Voimassa olevan opintotukilain 15 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston päätökseen ei myönnetä vanhempiensa luona asuvalle opiskelijalle, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisää. Ehdotettu sääntely poistaisi voimassa olevan sääntelyn lisäksi oikeuden opintolainan valtioneuvoston päätökseen myös 17-vuotiailta vanhemman luona asuvilta opiskelijoilta.

Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin, että oikeutta opintolainan valtioneuvoston päätökseen ei olisi myöskään opiskelijalla, jonka opintolainan takausvastuun perusteella Kansaneläkelaitoksen perittävänä. Voimassa olevan opintotukilain 15 §:n 4 momentin toisen kohdan mukaan valtioneuvoston päätökseen ei myönnetä opiskelijalle, jonka opintolainan takausvastuun perusteella Kansaneläkelaitoksen perittävänä, ellei Kansaneläkelaitos erityisestä syystä toisin määrää. Ehdotetussa momentissa ei Kansaneläkelaitos voisi enää erityisestä syystä määrätä valtioneuvoston päätökseen myöntämisestä.

Pykälän *6 momentissa* säädettäisiin poikkeuksesta 4 momenttiin. Sen mukaan 5 momentista poiketen valtioneuvoston päätöksellä myönnetään jos; 1) opintolainansaaja olisi lyhentänyt säännöllisesti takausvastuunvelkaa maksusuunnitelman mukaisesti; 2) opintolainansaaja on yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) mukaisessa velkajärjestelyssä tai Kansaneläkelaitos on antanut suostumuksensa vapaaehtoiseen sopimukseen velkajärjestelystä ja opintolainansaaja hoitaa velkaansa velkajärjestelyn maksuohjelman tai sopimuksen mukaisesti; tai jos 3) takausvastuunvelan määrä olisi vähäinen. Ehdotettu sääntely olisi uutta ja vastaisi käytännössä voimassa olevan opintotukilain 15 §:n 4 momentin 2 kohdan

soveltamiskäytäntöä tilanteessa, jossa Kansaneläkelaitos on voinut erityisestä syystä määrätä valtioneuvoston päätöksen myöntämisestä.

Pykälän 7 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että valtioneuvoston päätös myönnetään enintään lukuvuodeksi kerrallaan. Päätös valtioneuvoston päätöksestä voisi kuitenkin sisältää valtioneuvoston päätöksen lukuvuotta edeltävää kesä- ja heinäkuuta varten. Jos opiskelu kestää enintään 12 kuukautta, valtioneuvoston päätös voitaisiin myöntää yhdellä päätöksellä koko opiskeluaikalle. Ehdotettu sääntely vastaisi voimassa olevan opintotukilain 15 §:n 5 momenttia.

30 §. Opintolainan myöntäminen. Pykälässä säädettäisiin opintolainan myöntämisestä. Voimassa olevan opintotukilain 15 a §:n 1 momentissa säädetään, että opintolainaa annetaan Kansaneläkelaitoksen vahvistaman kaavan mukaista velkakirjaa vastaan. Opintoja varten voidaan myöntää yksi opintolainaa, jonka määrää lisätään myönnettyllä uudella opintolainalla. Pykälän otsikkoa muutettaisiin ja velkakirjaa koskevia edellytyksiä ja lainan myöntämiseen liittyviä luottolaitoksen ja Kansaneläkelaitoksen tehtäviä koskevaa sääntelyä selkeytettäisiin.

Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin, että luottolaitos myöntäisi opintolainan valtioneuvoston päätöksellä velkakirjassa sovittavin ehdoin. Kansaneläkelaitos varmistaisi, että luottolaitoksen käyttämä velkakirjamalli täyttäisi tässä laissa säädetyt edellytykset opintolainalle. Opintoja varten voitaisiin myöntää yksi opintolainaa, jonka määrää lisätään myönnettyllä uudella opintolainalla.

Opintolainat ovat kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvussa tarkoitettuja kuluttajaluottoja sekä kuluttajaluottodirektiivin 2008/48/EY soveltamisalaan kuuluvia luottoja. Siten opintolainojen myöntämiseen ja muihin menettelyihin olisi sovellettava kuluttajansuojalain 7 luvun sekä kuluttajaluottodirektiivin säännöksiä. Kuluttajansuojalaki on yleislaki ja opintotukilaki erityislainsäädäntöä, joten uudessa opintoetuuslaissa olisi tietyin edellytyksin mahdollista säätää myös kuluttajansuojalaista poikkeavasti.

31 §. Opintolainan nostaminen. Pykälässä säädettäisiin opintolainan nostamisesta. Ehdotetun 1 momentin mukaan opintolainaa olisi nostettava sen lukuvuoden aikana, jota varten valtioneuvoston päätös on myönnetty. Opintolainaa ei kuitenkaan saisi nostaa opintojen päättymisen tai keskeytymisen jälkeen, ellei ehdotetusta 3 momentista muuta johdu. Sääntely vastaisi voimassa olevan opintotukilain 15 a §:n 2 momenttia.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin, että 1) ulkomaisessa oppilaitoksessa suoritettavaan tutkintoon tai tieteellisiin jatko-opintoihin myönnetty opintolainaa voidaan nostaa yhtenä eränä; 2) korkeakouluopintoihin myönnetystä lainasta syyslukukaudelle tarkoitettu osuus voidaan nostaa aikaisintaan 1 päivänä elokuuta ja kevätlukukaudelle tarkoitettu osuus aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta; 3) muihin kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuihin opintoihin myönnetty opintolainaa on nostettavissa seuraavasti: a) elo–lokakuulle tarkoitettujen lainaerät aikaisintaan 1 päivänä elokuuta; b) marras- ja joulukuulle tarkoitettujen lainaerät aikaisintaan 1 päivänä marraskuuta; c) tammi–maaliskuulle tarkoitettujen lainaerät aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta; d) huhti–heinäkuulle tarkoitettujen lainaerät aikaisintaan 1 päivänä huhtikuuta. Sääntely vastaisi voimassa olevan opintotukilain 15 a §:n 3 momenttia.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin, että jos opintolainan valtioneuvoston päätös sisältyisi valtioneuvoston päätöksen lukuvuotta edeltävää kesä- tai heinäkuuta varten, lainan ensimmäisen erän saa nostaa jo mainittujen kuukausien aikana. Jos valtioneuvoston päätös olisi myönnetty yhdellä päätöksellä enintään 12 kuukauden opintoihin, laina olisi nostettavissa näiden kuukausien aikana. Jos päätöksen antamisesta opintojen tai lukuvuoden päättymiseen olisi aikaa vähemmän kuin kaksi kuukautta, taikka päätös annetaan lukuvuoden tai opintojen päättyttyä, laina olisi

nostettava viimeistään kahden kuukauden kuluttua päätöksen antamisesta. Sääntely vastaisi voimassa olevan opintotukilain 15 a §:n 4 momenttia.

Ehdotetussa *4 momentissa* säädettäisiin, että ennen kuin opiskelija nostaa uuden opintolainaerän, luottolaitoksen on varmistettava Kansaneläkelaitokselta, että valtioneuvosto on voimassa. Sääntely vastaisi voimassa olevan opintotukilain 15 a §:n 5 momenttia.

32 §. Valtiontakauksen määrä. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 16 §:ää.

Ehdotetun 1 momentin mukaan opintolainan valtioneuvoston määrää tukikuukautta kohden olisi korkeakouluopiskelijalla 850 euroa, muulla kuin korkeakouluopiskelijalla 400 euroa, jos opiskelija on täyttänyt 18 vuotta, ja 400 euroa, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Oikeus korkeampaan valtioneuvostokaukukseen alkaisi sen kuukauden alusta, jona opiskelija täyttää 18 vuotta. Ulkomailla opiskelevalla opiskelijalla valtioneuvoston määrää olisi 1 000 euroa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan valtioneuvoston määrää korotettaisiin niinä lukukausina, jolloin opiskelija saa opintotukea, sillä opintolainan lisäyksellä, jonka luottolaitos antaa opiskelijalle lukuvuoden aikana erääntyvän opintolainan koron maksamiseksi. Sääntely tarkoittaa, että opintolainan korot pääomitaan eli lisätään velkapääomaan. Säännös vastaa voimassa olevan opintotukilain 16 §:n 2 momenttia.

4 Luku Taloudellinen tarveharkinta

33 §. Opiskelijan omien tulojen vaikutus opintorahaan ja asumislisään. Pykälässä säädettäisiin opiskelijan omista tuloajoista 1.1.2027 lukien. Vapaan tulojen käsite korvattaisiin vakiintuneella vuositulokäsitteellä.

Ehdotetun *1 momentin* mukaan opiskelijalla voisi olla opintorahan lisäksi muita veronalaisia tuloja kalenterivuodessa määrää, jota kutsutaan vuosituloksi. Vuositulo lasketaan siten, että opiskelijalla voi olla tuloa:

- 1) 1 118 euroa jokaista kuukautta kohden, jolta hän on saanut opintorahaa tai asumislisää; sekä
- 2) 3 355 euroa jokaista kuukautta kohden, jolta hän ei ole saanut opintorahaa tai asumislisää.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi opiskelijan omista tuloajoista, jotka vastaisivat voimassa olevan opintotukilain mukaisia tuloajoja. Opiskelijan omia tuloajoja tarkistettiin viimeksi 1.1.2025 ansiotasoindeksin muutoksen perusteella. Voimassa olevan opintotukilain 17 §:n 1 momentissa on säädetty tuloajoista, jotka vastaavat 2023 voimassa olevia tuloajoja.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan, että opintojen aloittamisvuonna ennen opintojen aloittamiskuukautta tai opintojen päättämiskuukautta tutkinnon suorittamiskuukauden tai opintotukeen oikeuttavien opintojen päättämisen jälkeen saatuja tuloja ei otettaisi huomioon siltä osin kuin vuositulo ylittyisi niiden perusteella. Selkeyden vuoksi ehdotetaan lisäksi, että tutkinnon suorittamiskuukauden aikana saadut tulot otettaisiin huomioon, jos opiskelija on saanut kyseiseltä kuukaudelta opintorahaa tai asumislisää. Jos opiskelija ei olisi saanut tutkinnon suorittamiskuukaudelta opintorahaa tai asumislisää, kyseisen kuukauden aikana saatuja tuloja ei otettaisi huomioon siltä osin kuin vuositulo ylittyisi niiden perusteella.

Pykälän *3 momentin* mukaan opintotukeen oikeuttavat opinnot katsottaisiin päättyneiksi, kun opiskelija on saanut opintotukea kyseisiä opintoja varten myönnettävän 13–15 §:ssä säädetyn enimmäisajan. Opiskelijan olisi esitettävä tulojen saantiajankohdasta selvitys. Momentti

vastaisi osin voimassa olevan opintotukilain 17 §:n 2 momenttia, jossa säädetään korkeakouluopiskelijan tuloseurannan perusteista.

Pykälän 4 momentti vastaisi voimassa olevan opintotukilain 17 §:n 3 momenttia. Jos opiskelija olisi otettu suorittamaan sekä alemmaa että ylempää korkeakoulututkintoa, tarkoitettaisiin 2 momentin mukaisella tutkinnon suorittamiskuukaudella ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiskuukautta ja mainitun momentin mukaisella enimmäistukiajan päättymisellä alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon yhteenlasketun enimmäistukiajan päättymistä. Alemman korkeakoulututkinnon suorittamiskuukausi voitaisiin kuitenkin katsoa 2 momentin mukaiseksi tutkinnon suorittamiskuukaudeksi, jos opiskelija on todisteellisesti päättänyt opintonsa alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen. Ehdotettu sääntelytarve aiheutuu edelleen siitä, että yliopiston korkeakoulututkinto on kaksiportainen.

Ehdotetun 5 momentin mukaan opiskelijan tulisi huolehtia siitä, että vuositulo ei ylitä. Opiskelija voisi säädellä vuosituloaan hakemalla opintotukea vain osalle opiskelukuukausista, peruuttamalla jo myönnetyn opintotuen halutuilta kuukausilta tai palauttamalla jo maksettujen tukikuukausien opintorahan ja asumislisän. Opintoraha ja asumislisä olisi palautettava vuositulon korottamiseksi tukivuotta seuraavan kalenterivuoden aikana. Palauttamisen määräajasta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Pykälän 5 momentti vastaisi myös voimassa olevan opintotukilain 17 §:n 4 momenttia.

34 §. Opiskelijan omien tulojen tuloajojen tarkastaminen. Pykälässä ehdotetaan nykytilaa vastaavasti, että opiskelija omat tulorajat sidottaisiin ansiotasoindeksiin muutokseen, mutta tarkistuksia ei kuitenkaan tehtäisi vuonna 2027.

Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin, että 33 §:ssä säädettyjä tuloajoja tarkistetaan joka toinen vuosi 1 päivästä tammikuuta yleisen ansiotasoindeksiin muutoksen mukaisesti, mutta vain, jos tulorajat nousevat indeksimuutoksen johdosta. Tulorajojen tarkistukset vastaavat kulloinkin kolmannen vuosineljänneksen loppuun mennessä toteutunutta kahden vuoden ajanjaksona tapahtunutta muutosta. Yleisen ansiotasoindeksiin mukainen euromäärä pyöristetään lähimpään euroon.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin, että poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, 33 §:ssä säädettyjä tuloajoja ei kuitenkaan tarkisteta ansiotasoindeksiin muutoksen mukaisesti vuosina 2027 ja 2028. Omien tuloajojen indeksijäädytys vaikuttaa siten, että osa opiskelijoista jättää tukea nostamatta, osa palauttaa ja osalta tukea peritään takaisin. Muutoksella on tarkoitus korottaa päätoimisen opiskelun ensisijaisuutta ja kohdentaa tukea eniten tarvitseville sekä ottaa huomioon myös valtionalouden tila. Nykyiset opintotuen tulorajat mahdollistavat hyvin työssä käynnin ilman, että se vähentää tukea.

Voimassa olevan opintotukilain 17 a §:n 1 momentin mukaan edellä 17 §:ssä säädettyjä tuloajoja tarkistetaan joka toinen vuosi 1 päivästä tammikuuta yleisen ansiotasoindeksiin muutoksen mukaisesti, mutta vain, jos tulorajat nousevat indeksimuutoksen johdosta. Tulorajojen tarkistukset vastaavat kulloinkin kolmannen vuosineljänneksen loppuun mennessä toteutunutta kahden vuoden ajanjaksona tapahtunutta muutosta. Yleisen ansiotasoindeksiin mukainen euromäärä pyöristetään lähimpään euroon. Voimassa olevan opintotukilain 17 a §:n 2 momentin mukaan poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, 17 §:ssä säädettyjä tuloajoja sekä 27 §:n 4 momentissa säädettyjä euromääriä ei tarkisteta yleisen ansiotasoindeksiin muutoksen mukaisesti vuonna 2023, vaan vuoden 2024 kolmannen vuosineljänneksen loppuun mennessä toteutunutta kahden vuoden ajanjaksona tapahtunutta muutosta vastaava 1 momentissa tarkoitettu ansiotasoindeksiin perustuva tarkistus tehdään vasta 1 päivästä tammikuuta 2025.

35 §. *Veronalaiset tulot.* Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 22 §:ää.

Ehdotetun *1 momentin* mukaan opiskelijan veronalaisella tulolla tarkoitettaisiin ehdotettua lakia sovellettaessa, mitä tuloverolaissa (1535/1992) säädetään veronalaisesta pääomatulosta ja ansiotulosta. Opiskelijan ulkomailla saamat tulot rinnastettaisiin tuloverolaissa tarkoitettuihin veronalaisiin tuloihin, jos vastaavanlainen tulo Suomessa saatuna olisi veronalainen.

Ehdotetun *2 momentin* mukaan opiskelijan vanhempien veronalaisella tulolla tarkoitettaisiin tätä lakia sovellettaessa, mitä tuloverolaissa säädetään veronalaisesta pääomatulosta ja ansiotulosta. Opiskelijan vanhempien tulot otettaisiin huomioon viimeksi toimitetun valtionverotuksen tietojen perusteella verotuksen päättymisen jälkeen seuraavan vuoden alusta. Vanhempien ulkomailla saamat tulot rinnastettaisiin tuloverolaissa tarkoitettuihin veronalaisiin tuloihin, jos vastaavat tulot Suomessa saatuna olisivat veronalaisia. Hakijan tulisi esittää selvitys vanhempiensa ulkomailla saamista tuloista siltä vuodelta, jonka verotustietojen pohjalta tulot muutoin otetaan huomioon opintotukea myönnettäessä tai tarkistettaessa. Jos vanhempien taloudellinen tilanne on verovuoden jälkeen olennaisesti muuttunut, muutokset voidaan ottaa 61 §:n mukaisesti huomioon opintorahaa myönnettäessä.

5 Luku Opintolainan valtioneuvosto

36 §. *Valtioneuvoston voimassaolo ja vanhentuminen.* Pykälässä säädettäisiin valtioneuvoston voimassaolosta.

Pykälän *1 momentin* mukaan valtioneuvosto olisi voimassa enintään 30 vuotta ensimmäisen lainaerän nostamisesta.

Voimassa olevan opintotukilain 34 §:ssä säädetään, että valtioneuvosto on voimassa enintään 30 vuotta ensimmäisen lainaerän nostamisesta. Valtioneuvoston voimassaolon edellytyksenä on, että luottolaitos lisää puolivuositain opintolainan pääomaan vuosipuoliskon aikana erääntyvät korot niinä lukukausina, joilta lainansaaja saa opintotukea, sekä välittömästi tällaista lukukautta seuraavana lukukautena. Ehdotetussa pykälässä ei enää säädettäisi voimassa olevan lain mukaisesta korkojen pääomittamisesta, vaan siitä säädettäisiin 38 §:ssä.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin valtioneuvoston vanhentumisesta. Ehdotuksen mukaan valtioneuvostoon ei sovellettaisi, mitä takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta annetun lain (361/1999) 19 §:n 3 momentissa säädetään takauksittomuuden vanhentumisesta. Pykälä vastaisi muutoin voimassa olevaa opintotukilain 36 §:ssä säädettyä, mutta siitä poistettaisiin tarpeettomana maininta siitä, ettei takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta annetun lain 19 §:n 1 momenttia sovelleta tässä laissa tarkoitettuihin lainoihin niiden lyhennysmaksujen osalta.

37 §. *Opintolainan valtioneuvoston sisältö.* Pykälän mukaan valtioneuvosto annettaisiin omavelkaisena julkisen valvonnan alaisen luottolaitoksen myöntämän opintolainan koko nimelliselle määrälle, opintolainan korolle, viivästyskorolle sekä lainan irtisanomisesta aiheutuviin hyväksyttäviin kuluihin. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 35 §:ää.

38 §. *Opintolainan korkojen pääomittaminen.* Pykälässä säädettäisiin opintolainan korkojen pääomittamisesta. Pykälän mukaan luottolaitoksen olisi lisättävä puolivuositain opintolainan pääomaan vuosipuoliskon aikana erääntyvät korot niinä lukukausina, joilta opintolainansaaja saa opintotukea, sekä välittömästi tällaista lukukautta seuraavan kahden lukukauden aikana.

Voimassa olevan opintotukilain 34 §:n mukaan luottolaitos lisää puolivuositain opintolainan pääomaan vuosipuoliskon aikana erääntyvät korot niinä lukukausina, joilta lainansaaja saa

opintotukea, sekä välittömästi tällaista lukukautta seuraavana lukukautena. Ehdotettu kahden lukukauden aika olisi pidempi kuin nykyisin voimassa olevan lain mukainen lukukauden mittainen aika. Pidennyksen tarkoitus olisi antaa opintolainansaajalle nykyistä enemmän aikaa työllistyä opintojen päätyttyä ja kerryttää varoja suoriutua lainan takaisinmaksusta.

39 §. *Kansaneläkelaitoksen velvollisuudet.* Ehdotettu sääntely olisi uutta. Pykälässä säädettäisiin Kansaneläkelaitoksen velvollisuuksista.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että Kansaneläkelaitos huolehtisi valtion edusta opintolainan takaajana. Säännöksen tarkoituksena olisi korostaa Kansaneläkelaitoksen vastuuta valtion edun valvojana.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että Kansaneläkelaitos sopii luotonantajien kanssa ehdotetussa laissa tarkoitettujen tietojen luovuttamiseen liittyvistä menettelytavoista. Kyse olisi opintolainojen, niiden korkojen ja lyhennysten, lainan takaisinmaksun vaatimisen, opintolainahyvitysten sekä näiden käsittelyssä tarpeellisten tietojen välittämisestä osapuolten välillä sekä mainittuja asioita koskevista tarkemmista menettelytavoista. Säännös olisi tarpeellinen ja vastaisi nykykäytäntöä.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että Kansaneläkelaitos vastaa luottolaitoksen irtisanoman opintolainan takaisinmaksamisesta luottolaitokselle. Kansaneläkelaitos maksaisi luottolaitoksen irtisanoman opintolainan valtion varoista luottolaitokselle. Voimassa olevassa opintotukilaissa menettely perustuu 37 §:ään. Sääntely on peräisin 1990-luvulta, joten sitä olisi tarpeen ajantasaistaa.

40 §. *Luottolaitoksen velvollisuudet.* Ehdotettu sääntely olisi uutta. Pykälässä säädettäisiin luottolaitoksen velvollisuuksista. Opintolainalla on valtioneuvoston päätös, jonka vuoksi valtion intressi on varmistaa luottolaitoksen velvollisuudet opintolainansaajan ollessa usein enimmäistä lainaa hakeva nuori henkilö. Ehdotuksen mukaan luottolaitoksen olisi ilmoitettava opintolainansaajalle vähintään kuukautta ennen korkojen pääomittamisen päättymistä korkojen ja lainanlyhennysten takaisinmaksun alkamisesta sekä annettava ohjeet korkoavustuksen hakemiseen. Lisäksi luottolaitoksen olisi annettava opintolainansaajalle maksumuistutuksen yhteydessä ohjeet korkoavustuksen hakemiseen. Ehdotuksen tavoitteena olisi varmistaa, että opintolainansaaja saisi tarpeellisen tiedon opintolainaan liittyvistä oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan ja siten myös ennalta ehkäistä velkaongelmia. Hyvissä ajoin annettu ilmoitus vähentäisi riskiä laiminlyönneistä tietämättömyyden vuoksi. Laiminlyönneistä voi aiheutua velalliselle viivästyskorkoja ja perintätoimia, jotka voivat johtaa maksuhäiriömerkintöihin ja vaikeuttaa lainansaajan taloudellista asemaa. Opintolainansaajalle annetaan korkojen maksun alkamisen yhteydessä ohjeet korkoavustuksen hakemiseen. Sääntelyllä halutaan varmistaa se, että opintolainansaaja varautuu korkojen maksuun ja tarvittaessa hakee korkoihin korkoavustusta. Korkoavustuksen tarkoitus on ehkäistä koko lainan joutumista valtion varoista maksettavaksi. Korkoavustuksen maksamisen aikana luottolaitos ei voisi ehdotetun 41 §:n 3 momentin mukaan irtisanoa opintolainaa.

41 §. *Opintolainan takaisinmaksun vaatiminen.* Pykälässä säädettäisiin opintolainan takaisinmaksun vaatimisesta.

Lainan takaisinmaksun vaatimiseen ehdotetaan uutta sääntelyä, jonka tarkoitus olisi nykyistä paremmin ottaa huomioon sekä luotonantajan että opintolainansaajan oikeuksia ja velvollisuuksia. Tavoitteena on ehkäistä opintolainansaajien velkaongelmia ja pienentää valtion takausvastuuriskiä.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin luottolaitoksen velvollisuudesta ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle, jos opintolainansaaja on laiminlyönyt koron tai lyhennysmaksun suorittamisen. Luottolaitoksen olisi ilmoitettava laiminlyönnistä välittömästi Kansaneläkelaitokselle, kuitenkin viimeistään kuukauden kuluttua laiminlyönnistä. Tarkoitus olisi, että Kansaneläkelaitos olisi luottolaitoksen ilmoituksen jälkeen yhteydessä opintolainansaajaan ja kehottaisi maksamaan luottolaitoksen vaatiman suorituksen.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että luottolaitoksella olisi oikeus vaatia opintolainansaajalta laina kokonaisuudessaan takaisinmaksettavaksi, jos lainansaaja on laiminlyönyt koron tai lyhennyksen suorittamisen ja eräpäivästä on kulunut vähintään kuusi kuukautta. Luottolaitoksella ei olisi ehdotuksen mukaan kuitenkaan oikeutta vaatia lainaa kokonaisuudessaan takaisinmaksettavaksi, jos yhden tai useamman laiminlyödyn maksuerän määrä olisi yhteensä alle 100 euroa. Luottolaitos ei siis voisi vaatia lainaa kokonaisuudessaan takaisinmaksettavaksi, vaikka maksuerän laiminlyönnistä olisi kulunut kuusi kuukautta, ellei kyseiseen ajanhetkeen mennessä laiminlyötyjen erien yhteismäärä ole vähintään 100 euroa. Tällainen tilanne olisi esimerkiksi silloin, jos erääntyneet maksuerät ovat erittäin pieniä tai lainansaaja on osittain maksanut laiminlyömiään maksueriä. Jos laiminlyötyjä maksueriä on maksettu osittain, kuuden kuukauden määräaika laskettaisiin ajallisesti vanhimmasta vielä maksamatta olevasta maksuerästä.

Ehdotettu sääntely on uutta ja sen tarkoitus olisi varmistaa se, että opintolainansaaja sopisi luottolaitoksen kanssa maksujärjestelyistä. Lainaa ei tällöin eräännytetäisi maksettavaksi valtion varoista alle kuusi kuukautta viivästyneen pienen maksuerän perusteella.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että luottolaitos ei saisi vaatia lainaa takaisinmaksettavaksi, jos viivästynyt korko tai lyhennysmaksu olisi erääntynyt maksettavaksi sinä aikana, jolloin korot pääomitaan 38 §:n perusteella tai jolloin lainansaajalle on myönnetty korkoavustusta. Opintolainan korkojen pääomituksen ja korkoavustuksen tarkoitus on turvata opintolainansaajan takaisinmaksukykyä. Lakiehdotuksen 38 §:n mukaan luottolaitos lisäisi puolivuositain opintolainan pääomaan (koron pääomitus) vuosipuoliskon aikana erääntyvät korot niinä lukukausina, joilta opintolainansaaja saa opintotukea, sekä välittömästi tällaista lukukautta seuraavan kahden lukukauden aikana. Opintolainan korkojen pääomitus ajoittuu siten opiskeluaikaan sekä opintojen päättymisen jälkeiseen aikaan, jolloin opintolainansaajan toimeentulo ei vielä ole vakiintunut.

Lakiehdotuksen mukaan korkoavustusta saa pienituloisen lainansaaja enintään neljältä korkokaudelta (korkokausi 1.1.–30.6. tai 1.7.–31.12.). Jotta korkoavustus toimisi tarkoituksenmukaisesti, olisi perusteltua, ettei luottolaitos voisi vaatia lainaa kokonaan takaisinmaksettavaksi sellaisena aikana erääntyvien lyhennysten perusteella, jolloin lainansaajalle on myönnetty korkoavustusta. Jos lainansaajalle olisi myönnetty korkoavustusta esimerkiksi korkokaudelle 1.1.–30.6., ei luottolaitos voisi vaatia lainaa kokonaan takaisinmaksettavaksi kyseisenä ajanjaksona erääntyvien lyhennysten perusteella. Lakiehdotuksen 48 §:n mukaan korkoavustus myönnetään opintolainansaajan hakemuksesta ja sitä on haettava viimeistään kahden kalenterikuukauden aikana korkokauden päättymisestä. Säännöksen sanamuodon mukaan este vaatia lainaa kokonaan takaisinmaksettavaksi muodostuisi vain myönnetyn korkoavustuksen perusteella, joten lainansaajan tulisi hakea korkoavustusta riittävän ajoissa korkokauden aikana. Jos luottolaitos ehtisi vaatimaan lainaa kokonaan takaisinmaksettavaksi ennen kuin korkoavustusta on myönnetty, korkoavustuksen myöntäminen ei peruuttaisi irtisanomista. Lakiehdotuksen mukaan luottolaitos voisi irtisanoa lainan aikaisintaan kuuden kuukauden kuluttua eräpäivästä, joten lainansaajalla olisi riittävästi aikaa hakea korkoavustusta ennen kuin luottolaitokselle muodostuu peruste vaatia lainaa

kokonaan takaisinmaksettavaksi. Luottolaitos ja lainansaaja voisivat sopia muutoksen lainan takaisinmaksuaikatauluun, jos lainansaajalla olisi vaikeuksia lainan lyhennysten maksamisessa.

Valmistelun yhteydessä on arvioitu opintotukilain ja kuluttajansuojalain mukaisten kertaluottojen eräännyttämistä koskevan sääntelyä antavaa suojaa lainansaajalle. Jos opintotukilaissa ei säädettäisi omaa ehtoa lainan takaisinmaksun vaatimiselle, niin tällöin lainan eräännyttämiseen sovellettaisiin kuluttajansuojalain 7 luvun 33–35 pykälää. Niiden mukaan eräännyttämiseen sovelletaan ensin tiettyjä prosentuaalisia rajoja viivästyksen määrästä aikaisintaan kuukauden jälkeen maksuviivästyksestä. Luotonantaja saa vedota eräännyttämisessä myös kuluttajan muuhun sopimusrikkomukseen. Luotonantajalla on viivästyksen määrästä riippumatta oikeus saattaa sovittu seuraamus voimaan, jos maksu on viivästynyt vähintään kuusi kuukautta ja se on olennaisissa määrin edelleen suorittamatta. Luotonantajalla ei ole oikeutta saattaa voimaan kyseistä seuraamusta, jos kysymys on maksun viivästyisestä ja viivästyminen johtuu kuluttajan sairaudesta, työttömyydestä tai muusta siihen verrattavasta hänestä riippumattomasta seikasta, paitsi jos tämä viivästyksen kesto ja muut olosuhteet huomioon ottaen olisi luotonantajalle ilmeisen kohtuutonta. Lainansaajan on vedottava itse tähän sosiaalisen suoritusesteeseen. Nyt ehdotettu sääntely antaisi opintolainansaajalle tarvittaessa aikaa maksujärjestelyihin enemmän kuin kuluttajansuojalaki, koska ehdotettu uusi sääntely johtaisi lähtökohtaisesti nykyistä myöhäisempään eräännyttämisajankohtaan. Lisäksi opintotukeen ehdotettu säännös laiminlyötyjen maksuerän euromäärästä on kuluttajansuojalain sääntelyä ymmärrettävämpi ja selkeämpi lainansaajan ja takausvastuuperinnän näkökulmasta. Kuluttajansuojalain mukaiset viivästynyttä maksua koskevat prosentuaaliset määrät voivat tulla harvoin, mutta käytännössä jo kolmessa kuukaudessa täyteen.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että jos opintolainansaaja on kuollut, luottolaitoksen olisi esitettävä maksuvaatimus Kansaneläkelaitokselle. Opintolaina katsottaisiin kokonaan erääntyneeksi, kun maksuvaatimus on esitetty. Käytännössä pankit ovat voineet periä suorituksia kuolinpesältä suoraveloituksena, mikä ei ole tarkoituksenmukaista. Maksuvaatimuksen esittäminen Kansaneläkelaitokselle ehdotetaan siten säädettäväksi velvoittavaan muotoon. Ehdotetun muutoksen tarkoituksena olisi myös varmistaa yhtenäinen menettely ja nopeuttaa maksuvaatimusten esittämistä ja vähentää näin Kansaneläkelaitoksen maksettavaksi tulevia korkokuluja. Voimassa olevan opintotukilain 37 §:n 2 momentin sanamuodon mukaan luottolaitos voi esittää maksuvaatimuksen.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että luottolaitos voisi esittää maksuvaatimuksen myös silloin, kun tuomioistuimien on vahvistanut yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/93) tarkoitetun maksuohjelman tai Kansaneläkelaitos antanut suostumuksensa vapaaehtoiseen sopimukseen velkajärjestelystä. Momentti vastaisi voimassa olevan opintotukilain 37 §:n 3 momenttia.

42 §. Opintolainan takaussaatava. Pykälässä säädettäisiin opintolainan takaussaatavasta. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 38 §:ää.

Ehdotetun 1 momentin mukaan opintolainansaaja olisi velvollinen maksamaan valtiontakauksen perusteella luottolaitokselle maksetun määrän (takaussaatava) Kansaneläkelaitokselle. Takaussaatavalle olisi maksettava korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentin mukaista korkoa, jollei valtioneuvoston asetuksella säädetä alemmasta korosta.

Ehdotetun 2 momentin mukaan Kansaneläkelaitos voisi sopia takaussaatavan maksujärjestelyistä opintolainansaajan kanssa. Takaussaatava sekä sille perittävä korko olisi suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädettäisiin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta

annetussa laissa (706/2007). Mitä mainitussa laissa säädetään saamisen vanhentumisesta, ei kuitenkaan koske 1 momentissa tarkoitettua valtion takautumisoikeutta.

43 §. Takaussaatavan vanhentuminen. Pykälässä säädettäisiin takaussaatavan vanhentumisesta.

Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevan opintotukilain 38 a §:ää. Siinä säädettäisiin, että takaussaatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua siitä, kun Kansaneläkelaitos on maksanut opintolainan luottolaitokselle, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaussaatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin takaussaatavan täytäntöönpanokelpoisuuden määräajasta ja lopullisesta vanhentumisesta. Voimassa olevassa opintotukilaissa ei ole sääntelyä takaussaatavan lopullisesta vanhenemisajasta. Momentin mukaan takaussaatavan täytäntöönpanokelpoisuuden määräaikaan ja lopulliseen vanhentumiseen sovellettaisiin, mitä ulosottokaaren (705/2007) 2 luvun 24 §:ssä sekä 27 §:n 1 momentissa säädetään. Lopullinen vanhentumisaika laskettaisiin siitä päivästä lähtien, jolloin Kansaneläkelaitos on maksanut opintolainan takaajana pankille.

Ulosottokaaren 2 luvun 24 §:ssä säädetään ulosottoperusteen määräajasta. Sen mukaan tässä laissa tarkoitettu ulosottoperuste, jossa luonnolliselle henkilölle on asetettu maksuvelvoite, on täytäntöönpanokelpoinen 15 vuoden ajan (ulosottoperusteen määräaika). Määräaika on 20 vuotta, jos ulosottoperusteesta tarkoitettu velkoja on luonnollinen henkilö tai jos korvaussaatava perustuu rikokseen, josta velallinen on tuomittu vankeuteen, valvontarangaistukseen tai yhdyskuntapalveluun. Jos velallinen osoittaa, että saatava on ennen ulosottoperusteen antamista siirretty luonnolliselle henkilölle muulta kuin toiselta luonnolliselta henkilöltä, 1 momentissa tarkoitettu määräaika on 15 vuotta. Jos ulosottoperusteen määräajan kuluessa saatavan perimiseksi on toimitettu ulosmittaus tai saatava on ilmoitettu 5 luvussa tarkoitettussa myynnissä, määräajan umpeen kulumisen tai velan vanhentuminen lopullisesti velan vanhentumisesta annetun lain 13 a §:n nojalla ei estä maksun saamista ulosmitatuista varoista.

Ulosottokaaren 2 luvun 27 §:ssä säädetään saatavan vanhentumisesta ja määräajan jatkamista koskevasta tuomiosta. Sen mukaan saatava vanhentuu, kun ulosottoperusteen määräaika kuluu umpeen. Saatavasta on sen jälkeen voimassa, mitä vanhentuneesta velasta säädetään velan vanhentumisesta annetussa laissa (728/2003). Tuomiossa, jolla ulosottoperusteen määräaika sen päättymisen jälkeen jatketaan, velalliselle asetetaan maksuvelvollisuus sellaisena kuin se oli määräajan päättyessä taikka saatavan vanhentuuessa lopullisesti velan vanhentumisesta annetun lain 13 a §:n nojalla, jollei sen jälkeen tapahtuneesta maksusta tai muusta vastaavasta seikasta muuta johdu. Velallisen maksuvelvollisuus tulee voimaan heti ja on voimassa jatkettun määräajan päättymiseen saakka. Sitä koskeva lainvoimaa vailla oleva tuomio on täytäntöönpanokelpoinen niin kuin edellä tässä luvussa säädetään. Tuomiossa, jolla ulosottoperusteen määräaika ennen sen päättymistä jatketaan, vahvistetaan, että ulosottoperuste on täytäntöönpanokelpoinen jatkettun määräajan päättymiseen saakka. Tätä koskevan lainvoimaa vailla olevan tuomion perusteella alkuperäinen ulosottoperuste on täytäntöönpanokelpoinen niin kuin lainvoimaa vailla oleva tuomio. Ulosottoperusteen määräajan jatkaminen ei vaikuta muiden samasta velasta vastuussa olevien asemaan.

Opintolainan takaussaatavan perinnässä ei ole ulosottokaaren 2 luvun 2 §:n mukaista ulosottoperustetta, josta määräaika laskettaisiin. Sen vuoksi opintolainan takaussaatavan määräaika laskettaisiin päivästä, jolloin Kansaneläkelaitos on maksanut opintolainan pankille.

Lopullinen vanhentumisaika laskettaisiin siten siitä päivästä lukien, jona Kansaneläkelaitos on maksanut opintolainan pankille. Ehdotuksen tavoitteena olisi selkeyttää sääntelyä ja helpottaa lain soveltamista. Muutos vastaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä.

44 §. *Maksuvapautuksen myöntäminen takaussaatavan korosta.* Pykälässä säädettäisiin maksuvapautuksen myöntämisestä takaussaatavan korosta, josta säädetään voimassa olevan opintotukilain 39 §:n 1 ja 3 momentissa. Pykälän 1 momentin mukaan opintolainansaajalla olisi oikeus saada hakemuksesta vapautus takaussaatavan koron maksamisesta enintään hakemiskuukautta seuraavan kuuden kuukauden ajalle, jos opintolainansaajan keskimääräiset veronalaiset tulot maksuvapautuksen hakemista edeltävän neljän kuukauden aikana eivät ylitä korkoavustuksen myöntämisen edellytyksenä olevia tulorajoja. 1 momentti vastaisi tulorajojen osalta voimassa olevan opintotukilain 39 §:n 1 momenttia, mutta tulojen huomioonottamisesta säädettäisiin tarkemmin. Muutoksella tarkoitus olisi joustavoittaa ja yksinkertaistaa maksuvapautusten hakemista ja myöntämistä. Maksuvapautushakemusten ratkaiseminen yksinkertaistuisi, kun tulojen tarkastelu suoritettaisiin yhdenmukaisesti hakemiskuukautta edeltävien neljän kuukauden tulojen perusteella. Muutoksella ei olisi vaikutusta maksuvapautusten määriin.

45 §. *Maksuvapautuksen myöntäminen takaussaatavasta.* Pykälässä säädettäisiin opintolainansaajan oikeudesta saada hakemuksesta vapautus takaussaatavan ja sille kertyneiden korkojen maksamisesta. Ehdotetun pykälän 1 kohdan mukaisesti kyseisen maksuvapautuksen voisi saada, jos opintolainansaaja on pysyvästi työkyvytön tai hänen määräaikainen työkyvyttömyytensä on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään viisi vuotta ja ehdotetun 2 kohdan mukaan, jos opintolainansaajan keskimääräiset veronalaiset tulot maksuvapautuksen hakemista edeltävän neljän kuukauden aikana eivät ylitä korkoavustuksen myöntämisen edellytyksenä olevia tulorajoja. Muutoksen perustelut ovat samat kuin ehdotetussa 44 §:ssä.

46 §. *Takaussaatavan perinnästä luopuminen.* Pykälässä säädettäisiin takaussaatavan perinnästä luopumisesta. Pykälän 1 momentin mukaan opintolainan valtiontakaukseen perustuvan takaussaatavan ja sille kertyneiden korkojen perinnästä voitaisiin luopua kokonaan, kun perittävä määrä on vähäinen, perintää ei opintolainansaajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa tai perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevaan määrään nähden kohtuuttomat kustannukset. Pykälän 2 momentin mukaan takaussaatavan ja sille kertyneiden korkojen perinnästä luovuttaisiin, kun opintolainansaaja on kuollut. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 40 §:ää.

47 §. *Korkoavustus.* Pykälässä säädettäisiin korkoavustuksesta. Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan opintotukilain 16 a §:ää.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että ehdotetun lain nojalla myönnettyjen opintolainojen erääntyneet korot ja ilmoituskulut voitaisiin maksaa korkoavustuksena valtion varoista enintään neljältä sellaiselta korkokaudelta, jolloin opintolainan korkoja ei lisätä lainapäömaan 38 §:n nojalla. Korkoavustuksena ei maksettaisi koronmaksun viivästymisestä aiheutuvaa viivästyskorkoa. Myöskään mahdollisia maksumuistutuksia ei maksettaisi korkoavustuksena. Asevelvollisen erääntyvät opintolainan korot maksettaisiin kuitenkin sotilasavustuslain (781/1993) mukaisena sotilasavustuksena siten kuin sotilasavustuslain 10 a §:ssä säädetään. Ehdotuksen mukaan opintolainojen korkojen lisäksi myös ilmoituskulut maksettaisiin korkoavustuksena valtion varoista. Ilmoituskulujen maksamisesta säädetään voimassa olevan opintotukilain 16 b pykälän 3 momentissa, mutta selkeyden vuoksi ehdotetaan ilmoituskuluja koskevan sääntelyn siirtämistä korkoavustusta koskevaan pykälään. Ilmoituskuluilla tarkoitettaisiin kuukausittaisia tilinhoitomaksuja lainan hallinnoinnista ja maksuerien veloituksista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että korkoavustuksen myöntäminen edellyttäisi, että lainansaaja on saanut veronalaista tuloa keskimäärin enintään 1 662 euroa kuukaudessa korkokautta edeltävää kalenterikuukautta edeltävien neljän kalenterikuukauden aikana. Tällöin tulo saataisiin tulorekisteristä ja tarkasteltaisiin kevään korkokauden osalta 1.8.–30.11. ja 1.2.–30.5. syksyn korkokauden osalta.

Ehdotettu sääntely poikkeaisi voimassa olevan opintotukilain 16 a §:ssä säädetyistä. Ehdotus mahdollistaisi korkoavustuksen ennakoivan myöntämisen koko korkokaudelle eli puolivuotisjaksolle. Korot voitaisiin maksaa suoraan pankkiin, jos opintolainansaaja hakisi korkoavustusta viimeistään erääntymiskuukauden viidentenä päivänä (48 §). Korkoavustuksessa huomioitaisiin korkokautta edeltävä matala tulotaso, mikä tukisi työnteon kannusteita korkokauden aikana.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tulo rajoista tilanteessa, jossa lainansaajalla on huollettavanaan omia alaikäisiä lapsia taikka lainansaajan luona asuvia hänen puolisonsa alaikäisiä lapsia. Tulorajat vastaisivat voimassa olevan opintotukilain mukaisia tulo rajoja.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tulo rajojen tarkistamisesta. Sääntely vastaisi muutoin voimassa olevan 16 a §:n 5 momenttia, mutta maaliskuun sijaan tulo rajoja tarkistettaisiin joka toinen vuosi 1 päivästä tammikuuta työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettuna palkkakertoimen muutoksen mukaisesti. Tarkistamisajakohta muuttuisi ja se olisi sidoksissa korkokauden määrittelyyn. Ehdotetut tulo rajat olisivat samat kuin voimassa olevan opintotukilain perusteella määrittyvät tulo rajat. Ehdotetut vastaisivat siten vuoden 2026 palkkakertoimen pistelukua, jolloin niitä on viimeksi tarkistettu.

48 §. Korkoavustuksen hakeminen ja maksaminen. Pykälässä säädettäisiin korkoavustuksen hakemisesta ja maksamisesta. Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan opintotukilain 16 b §:ää. Ehdotetun sääntelyn taustalla on voimakkaasti kasvaneet takausvastuunot. Takausvastuunojen kasvu antaa viitteitä siitä, että korkoavustusta ei haeta aina, vaikka sen saamiseen olisi edellytyksiä. Korkoavustus voisi oikea-aikaisesti myönnettynä vähentää valtion takauksen perusteella maksettavaksi tulevien lainojen määrää. Korkoavustuksen parempi toimivuus tulevaisuudessa hillitsisi oletettavasti myös lainojen siirtymistä Kelan perittäväksi. Jos opintolainansaaja saisi korkoavustuksen oikea-aikaisesti, voisi se estää pankkia irtisanomasta lainaa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että korkoavustus myönnetään opintolainansaajan hakemuksesta. Korkoavustusta olisi haettava viimeistään kahden kalenterikuukauden aikana korkokauden päättymisestä. Hakemukseen olisi liitettävä selvitys luottolaitoksen perimästä korosta ja ilmoituskuluista sekä muut mahdolliset Kansaneläkelaitoksen vaatimat selvitykset.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että korkokauden aikana erääntyvät maksamattomat korot maksettaisiin suoraan luottolaitokselle, jos opintolainansaaja on hakenut korkoavustusta viimeistään koron erääntymiskuukauden viidentenä päivänä. Muutoin korkoavustus maksettaisiin opintolainansaajalle tai opintolainansaajan pyynnöstä luottolaitokselle. Lainansaaja voi hakea korkoavustusta myös ennen korkojen erääntymistä. Tällöin korot voitaisiin maksaa suoraan luottolaitokselle opintolainansaajan pyynnöstä. Sääntelyllä varmistetaan se, ettei luottolaitos voisi irtisanoa lainaa maksamattomien korkorästien perusteella.

Ehdotetut 47 ja 48 §:t tulisivat voimaan 1.1.2028. Korkokausittaisen korkoavustuksen toimeenpano vaatii Kelan ja pankkien väliseen tietoliikenteeseen muutoksia ja niille muutoksille pitää varata aikaa.

6 Luku Opintolainahyvyitys

49 §. Opintolainahyvyitys. Pykälässä säädettäisiin opintolainahyvyityksestä. Rahalaitoksen sijaan säännöksissä käytettäisiin käsitettä luottolaitos. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan opintotukilain 15 b §:ää.

Pykälän *1 momentin* mukaan korkeakoulututkinnon suorittaneen opintolainansaajan luottolaitoksessa olevaa opintotukilain nojalla myönnettyä opintolainaa lyhennettäisiin valtion varoista maksettavalla opintolainahyvyityksellä opintotukilaissa säädetyin edellytyksin. Opintolainahyvyitys myönnettäisiin kerralla tutkinnon suorittamisen jälkeen siten, että Kansaneläkelaitos maksaisi osan opintolainasta pääsääntöisesti suoraan luottolaitokselle. Opintolainahyvyitys olisi Suomen opintotukijärjestelmän mukainen etuus ja ulkomaisessa korkeakoulussa tutkinnon suorittaneella opiskelijalla olisi oikeus lainahyvyitykseen, jos hän on ollut hyvyitykseen oikeuttavaa tutkintoa suorittaessaan Suomen opintotukijärjestelmän piirissä.

Pykälän *2 momentin* mukaan opintolainahyvyitys myönnettäisiin opintolainansaajalle, joka on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon, sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon, ylemmän korkeakoulututkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon Suomessa taikka vastaavan tutkinnon ulkomailla. Lainahyvyitykseen oikeuttavat tutkinnot vastaisivat voimassa olevan opintotukilain mukaisen opintolainahyvyitykseen oikeuttavia tutkintoja.

Pykälän *3 momentin* mukaan opintolainansaajalle voitaisiin myöntää opintolainahyvyitys vain hänen ensimmäiseksi suorittamansa korkeakoulututkinnon perusteella. Hyvyityksellä on tarkoitus kannustaa siirtymistä työmarkkinoille ensimmäisen tutkinnon suorittamisen jälkeen. Jos henkilö olisi suorittanut sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon, ensimmäiseksi korkeakoulututkinnoksi katsottaisiin ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaminen, jollei opintolainahyvyitystä olisi opintolainansaajan hakemuksesta myönnetty jo alemman korkeakoulututkinnon perusteella. Pelkkää alempaa korkeakoulututkintoa suorittamaan otettu opintolainansaaja (esim. farmasian alan tutkinto tai vastaava) olisi oikeutettu lainahyvyitykseen hakemuksesta. Myös opintolainansaaja, joka olisi valittu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa voisi hakea lainahyvyitystä jo alemman korkeakoulututkinnon suorittettuaan. Tällöin hänellä ei olisi oikeutta lainahyvyitykseen enää ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamisen perusteella. Tyyppillisin tilanne olisi kuitenkin se, että alempaa ja ylempää korkeakoulututkintoa suorittamaan otetulle opintolainansaajalle myönnetään oikeus opintolainahyvyitykseen, kun hän on suorittanut tavoitteena olleen ylemmän korkeakoulututkinnon.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin poikkeuksesta 3 momenttiin. Ehdotuksen mukaan, opintolainansaajalla olisi myös oikeus opintolainahyvyitykseen, jos hän olisi suorittanut sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK) ja tämän tutkinnon lisäksi joko samanaikaisesti taikka tutkinnon suorittamisen jälkeen ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen. Sääntelyn tarkoituksena olisi varmistaa oikeus opintolainahyvyitykseen jatkossa, kun ensihoitajaksi, kätilöksi ja terveydenhoitajaksi ei enää valmistuta suorittamalla tutkinto, johon liitetään ensihoitajan, kätilön tai terveydenhoitajan tutkintonimike vaan vastaava pätevyys toimia ammatissa saadaan sairaanhoitajatutkinnon lisäksi suoritettavan koulutuksen kautta. Säännöksen tarkoitus olisi varmistaa opintolainansaajien yhdenvertainen kohtelu opintolainahyvyitystä myönnettäessä riippumatta siitä, onko kyseessä tutkinnon vai tutkinnon sekä koulutuksen suorittaminen. Esimerkiksi ehdotetun 51 §:n mukaiset tilanteet otettaisiin huomioon opintojen viivästyessä sekä tutkinnon että koulutuksen aikana.

Opintolainahyvitykseen olisi ehdotuksen mukaan oikeus sekä silloin, kun ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitettu kättilö-, ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutus olisi suoritettu samaan aikaan sairaanhoitaja (AMK)-tutkinnon kanssa tai heti sen perään. Oikeus opintolainahyvitykseen syntyisi, jos koulutuskokonaisuus olisi suoritettu määräajassa, joka on kättilöillä 5,5 lukuvuotta ja ensi- ja terveydenhoitajilla 4,5 lukuvuotta. Opintolainahyvitys sairaanhoitajatutkinnon suorittamisen lisäksi kättilö-, ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen suorittaneille merkitsisi poikkeusta ehdotetussa 3 momentissa säädettyyn opintolainahyvityksen pääsääntöön, jonka mukaan hyvityksen saa yhdellä kertaa ensimmäiseksi suoritettuna korkeakoulututkinnon perusteella. Ehdotetun 3 momentin mukaan opintolainansaaja saa opintolainahyvityksen ensimmäisen korkeakoulututkinnon perusteella eli esimerkiksi ammattikorkeakoulututkinnon tai alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaja saa yhdellä kertaa opintolainahyvityksen suoritettuaan tutkinnot säädettyssä määräajassa. Opintolainansaaja voi kuitenkin hakea opintolainahyvityksen myös alemman korkeakoulututkinnon perusteella. Tämä vastaa jo nykyisin voimassa olevan opintotukilain 15 b §:n 3 momentissa säädettyä.

Ehdotettu sääntely olisi tarpeen, jotta nekin opintolainansaajat, jotka ovat opintolainahyvitykseen oikeuttavassa määräajassa suorittaneet ripeästi ensin sairaanhoitajan tutkinnon ja välittömästi sen jälkeen ensihoitajan, kättilön tai terveydenhoitajan koulutuksen, olisivat oikeutettuja opintolainahyvitykseen. Eli ensihoitajan ja terveydenhoitajakoulutuksen osalta määräaika olisi 4,5 lukuvuotta ja kättilökoulutuksen kohdalla 5,5 lukuvuotta. Kättilöksi opiskeleville opintolainansaajille sääntely olisi erityisen tarpeellinen. Kättilökoulutusta ei voida järjestää yhtä aikaa sairaanhoitajakoulutuksen kanssa, koska ammattipätevyysdirektiivi asettaa kättilökoulutukseen pääsyn edellytykseksi suoritettuna sairaanhoitajatutkinnon. Opintolainansaajat, jotka hakeutuvat ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutukseen erikseen sairaanhoitajatutkinnon suorittamisen jälkeen eivät useimmiten kuitenkaan saisi opintolainahyvitystä, koska he eivät ehtisi suorittaa opintoja edellä kuvatussa suoritusajassa niiden yhtenäisesti suoritettavaa tutkintoa pidemmän keston vuoksi. Opintolainahyvitykseen on oikeus lähtökohtaisesti yhden, ensimmäisen korkeakoulututkinnon perusteella, joten sitä osin tilanne vastaisi nykytilaa. Muutoksella halutaan kuitenkin mahdollistaa se, että ripeästi sairaanhoitajatutkinnon ja ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen suorittavat opintolainansaajat voisivat myös saada opintolainahyvityksen. Opintolainahyvityksen tarkoitus on kannustaa hyödyntämään opintolainaa ja suorittamaan opinnot määräajassa. Opintolainahyvitykseen ei kuitenkaan olisi oikeutta, jos ensihoitaja- ja terveydenhoitajaopintojen suorittamiseen kuluisi enemmän aikaa kuin nykyisinkään. Opintolainahyvityksen ehtoja ei laajennettaisi, koska se lisäisi menoja ja olisi ristiriidassa opintolainahyvityksen alkuperäisen opintojen nopeuttamistavoitteen kanssa.

50 §. *Opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinnon suorittamisaika.* Pykälässä säädettäisiin opintolainahyvitykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamisajasta. Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan opintotukilain 15 c pykälää.

Opintolainahyvitystä ehdotetaan muutettavaksi kaksiportaiseksi siten, että hyvityksen määrään vaikuttaa aiempaa enemmän tutkinnon suorittamisaika. Pykälässä olisi siten tarpeen viitata tutkinnon säädettyihin tavoitteellisiin suorittamisaikoihin sekä säätää tutkinnon suorittamisesta määräajassa. Säädettyillä tavoitteellisilla suorittamisajoilla tarkoitettaisiin yliopistolain 40 §:ssä ja ammattikorkeakoululain 14 §:ssä säädettyjä tavoitteellisia suorittamisaikoja.

Ehdotetun *1 momentin* mukaan opintolainansaajalla olisi oikeus opintolainahyvitykseen, jos:

1) ammattikorkeakoulututkinto, ylempi ammattikorkeakoulututkinto taikka yliopiston alempi korkeakoulututkinto on suoritettu asianomaista koulutusta koskevan lainsäädännön mukaisessa tavoitteellisessa suorittamisajassa;

2) sekä alempi että ylempi korkeakoulututkinto on suoritettu tutkintojen yhteenlasketussa säädettyssä tavoitteellisessa suorittamisajassa taikka sellainen ylempi korkeakoulututkinto, johon ei kuulu alempaa korkeakoulututkintoa, on suoritettu säädettyssä tavoitteellisessa suorittamisajassa;

3) 1 kohdassa tarkoitetun tutkinnon tavoitteellinen suorittamisaika ylittyy enintään yhdellä lukukaudella;

4) 2 kohdassa tarkoitetun tutkinnon tavoitteellinen suorittamisaika ylittyy enintään yhdellä lukuvuodella.

Ammattikorkeakoululain 14 §:n mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tulee pituudeltaan vastata vähintään kolmen ja enintään neljän lukuvuoden päätoimisia opintoja. Erityisestä syystä tutkinto voi olla tätä pidempi. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tulee pituudeltaan vastata vähintään yhden lukuvuoden ja enintään puolentoista lukuvuoden päätoimisia opintoja. Ammattikorkeakoulu voi kuitenkin päättää, että kansainvälisenä yhteistyönä järjestettävään ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tulee pituudeltaan vastata kahden lukuvuoden päätoimisia opintoja. Ammattikorkeakoulun on järjestettävä tutkintoon johtavat opinnot ja opintojen ohjaus niin, että kokopäiväopiskelija voi suorittaa opinnot niiden laajuutta vastaavassa ajassa (tavoitteellinen suorittamisaika).

Ammattikorkeakoulututkintojen laajuudesta säädetään ammattikorkeakouluista annetussa valtioneuvoston asetuksen (1129/2014) 3 §:ssä Ammattikorkeakoululain perusteella tavoitteellinen suorittamisaika olisi siten kolme lukuvuotta, kun tutkintoon johtavien opintojen laajuus on 180 opintopistettä, kolme ja puoli lukuvuotta, kun tutkintoon johtavien opintojen laajuus olisi 210 opintopistettä, neljä lukuvuotta, kun tutkintoon johtavien opintojen laajuus olisi 240 opintopistettä, neljä ja puoli lukuvuotta, kun tutkintoon johtavien opintojen laajuus olisi 270 opintopistettä. Tavoitteellinen suoritusajaksi olisi yksi lukuvuosi, kun ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen laajuus on 60 opintopistettä, yksi ja puoli lukuvuotta, kun tutkintoon johtavien opintojen laajuus on 90 opintopistettä ja kaksi lukuvuotta, jos ylempi ammattikorkeakoulututkinto järjestetään kansainvälisenä yhteistyönä ja tutkintoon johtavien opintojen laajuus on 120 opintopistettä.

Yliopistolain 40 §:n mukaan alemman korkeakoulututkinnon tavoitteellinen suorittamisaika on kuvataiteen kandidaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kolme ja puoli lukuvuotta ja muuhun alempaan korkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa kolme lukuvuotta. Ylemmän korkeakoulututkinnon tavoitteellinen suorittamisaika on eläinlääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kolme lukuvuotta, lääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kolme lukuvuotta, kun koulutukseen kuuluu alempi korkeakoulututkinto, ja kuusi lukuvuotta, kun koulutukseen ei kuulu alempaa korkeakoulututkintoa. Hammaslääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa tavoitteellinen suorittamisaika on kaksi ja puoli lukuvuotta, kun koulutukseen kuuluu alempi korkeakoulututkinto, ja viisi ja puoli lukuvuotta, kun koulutukseen ei kuulu alempaa korkeakoulututkintoa. Musiikin maisterin ja psykologian maisterin tutkintoon johtavassa koulutuksessa tavoitteellinen suorittamisaika on kaksi ja puoli lukuvuotta. Muuhun ylempään korkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa tavoitteellinen suorittamisaika on kaksi lukuvuotta. Siten esimerkiksi 180 opintopisteen laajuisen alemman ja 120 pisteen laajuisen

ylemmän korkeakoulututkinnon yhteenlaskettu tavoitteellinen suoritus aika on viisi lukuvuotta. Kansainvälisenä yhteistyönä järjestettävään tutkintoon johtavassa koulutuksessa yliopisto voi kuitenkin päättää tavoitteelliseksi suorittamisajaksi kahden lukuvuoden sijasta yksi tai puolitoista lukuvuotta.

Poliisiammattikorkeakoulusta annetussa valtioneuvoston asetuksen (282/2013) 10 §:n mukaan Poliisiammattikorkeakoulun on järjestettävä tutkintoon johtavat opinnot niin, että kokopäiväopiskelija voi suorittaa poliisialan ammattikorkeakoulututkinnon opinnot kolmessa vuodessa, poliisialan ylempään ammattikorkeakoulututkinnon opinnot kahdessa vuodessa ja pelastusalan ammattikorkeakoulututkinnon opinnot neljässä vuodessa.

Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain (1121/2008) mukaisessa Maanpuolustuskorkeakoulussa voi suorittaa sekä alempia että ylempiä korkeakoulututkintoja. Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun valtioneuvoston asetuksen (1124/2008) 7 §:n mukaan sotatieteiden kandidaatin tutkintoon vaadittavien opintojen laajuus on 180 opintopistettä. Maanpuolustuskorkeakoulu järjestää koulutuksen siten, että tutkinto voidaan suorittaa päätoimisesti opiskellen kolmessa lukuvuodessa. Opintolainahyvitykseen olisi oikeus sotatieteiden kandidaatin tutkinnon suorittaneella opintolainansaajalla, koska kyseinen tutkinto voi olla Maanpuolustuskorkeakoulussa suoritettava ensimmäinen hyvitykseen oikeuttava korkeakoulututkinto. Ylempi korkeakoulututkinto ei lähtökohtaisesti voi olla ensimmäinen korkeakoulututkinto, koska opinnot suoritetaan sotatieteiden kandidaatin tutkinnon ja pääsääntöisesti viisi vuotta kestävä työlämäjaksun jälkeen.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin, että ulkomaisessa korkeakoulussa tutkinnon tavoitteellinen suoritus aika määräytyy kyseistä tutkintoa koskevan tutkinnon laajuuteen perustuvan säännönmukaisen suorittamisajan perusteella. Muutoin sovelletaan, mitä 1 momentissa säädetään opintolainahyvitykseen oikeuttavasta tutkinnon suorittamisajasta.

Tutkinnon suorittamiseen käytetty aika laskettaisiin ehdotetun 3 momentin mukaan sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ensimmäisen kerran ottanut vastaan opiskelupaikan suomalaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa.

Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin joustosta suoritusajan laskentaan siten, että jos opiskelija on otettuaan opiskelupaikan vastaan ilmoittautunut poissa olevaksi ammattikorkeakoululain (932/2024) 29 §:n 3 momentin tai yliopistolain (558/2009) 39 §:n 3 momentin nojalla ensimmäisenä lukuvuonna, tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan kuitenkin sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ollut ensimmäistä kertaa läsnä oleva. Poissaoloa ei siten laskettaisi suoritusajastaan, jos opiskelija on ilmoittautunut poissa olevaksi seuraavista syistä: opiskelija suorittaa asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaista palvelua; opiskelija tarvitsee vapaata opintoistaan lapsensa hoitamiseksi tämän syntymän tai adoption yhteydessä; tai opiskelija on oman sairautensa tai vammansa vuoksi kykenemätön aloittamaan opintojaan. Ulkomailta tutkinnon suorittaneella opintolainansaajalla suoritusajan laskenta alkaisi vastaavasti sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ollut ensimmäistä kertaa läsnä oleva.

Ehdotettu 5 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden. Sen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä opintolainansaajan opintolainahyvitykseen oikeuttavasta opintojen suorittamisajasta, kun opintolainansaaja suorittaisi sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon liitetään tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), sekä tämän lisäksi ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen. Opintolainahyvitykseen olisi oikeus silloin kun opiskelija valmistuu sekä sairaanhoitajaksi että

ensihoidajaksi tai terveydenhoitajaksi neljässä ja puolessa lukuvuodessa, mikä on yhtenäisesti suoritettavan sairaanhoitajatutkinnon ja ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen ammattikorkeakoululain 14 §:n 3 momentissa säädettyä esitetty tavoiteaika lisättyä yhden lukukauden joustolla, josta säädetään ehdotetun pykälän 1 momentissa. Opintolainahyvitykseen olisi oikeutettu myös opiskelija, joka valmistuu sairaanhoitajaksi ja kättilöksi viidessä ja puolessa lukuvuodessa, mikä on sairaanhoitajatutkinnon ja ammattikorkeakoululain 14 §:n 3 momentissa säädettyä esitetty kättilökoulutuksen yhteenlaskettu tavoiteaika lisättyä yhden lukukauden joustolla, josta säädetään ehdotetun pykälän 1 momentissa.

51 §. *Opintolainahyvitys opintojen viivästyessä.* Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan opintotukilain 15 d §:ää. Pykälässä säädetäisiin niistä tilanteista, joissa opintolainansaaja olisi oikeutettu opintolainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika olisi 50 §:ssä säädettyä pidempi. Jotta opintolainahyvitys voitaisiin myöntää tutkinnon suorittamisajan ollessa 50 §:ssä säädettyä opintolainahyvitykseen oikeuttavaa suorittamisaikaa pidempi, tulisi pykälässä tarkoitettua suorittamisaikaa pidentävän olosuhteen vaikuttaa 50 §:n 1 momentissa tarkoitettuna aikana.

Pykälän *1 momentin* 1 kohdan mukaan opintolainansaaja olisi oikeutettu opintolainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika olisi 50 §:ssä säädettyä pidempi, jos opintolainansaaja on mainitussa pykälässä tarkoitettuna aikana ollut suorittamassa asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaista palvelusta. Momentin 2 kohdan mukaan opintolainansaaja olisi oikeutettu lainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika olisi 50 §:ssä säädettyä pidempi, jos opintolainansaaja on esittänyt lääkärintodistuksen siitä, että on ollut sairauden vuoksi estynyt ehdotetussa 1 momentissa tarkoitettuna aikana suorittamasta opintojaan tai saanut sairauden perusteella sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa, täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa eläkettä tai korvausta taikka kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä.

Voimassa olevassa opintotukilaisissa edellytetään, että opintolainansaaja on saanut sairauden perusteella sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa. Edellytys on osoittautunut turhan rajoittavaksi, eikä sitä voida siksi pitää tarkoituksenmukaisena. Opintolainansaajat eivät välttämättä ole oikeutettuja sairauspäivärahaan tai hae sitä, vaikka olisivat sairauden vuoksi estyneitä edistämään opintojaan. Ehdotuksen mukaan sairauden toteamiseksi riittäisi myös lääkärintodistuksen esittäminen. Momentin 3 kohdan mukaan opintolainansaaja olisi oikeutettu lainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika olisi 50 §:ssä säädettyä pidempi, jos opintolainansaaja on mainitussa pykälässä tarkoitettuna aikana saanut lapsen hoitamisen perusteella sairausvakuutuslain mukaista vanhempainrahaa. Tarkoitus on, että lapsen hoitamisen perusteella ei menettäisi oikeuttaan opintolainahyvitykseen.

Pykälän *2 momentin* mukaan 1 momentin 1—2 kohdissa tarkoitettujen olosuhteiden perusteella opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinnon suorittamisaikaa pidennettäisiin yhteensä enintään kahdella lukuvuodella. Pykälän 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuna olosuhteen, eli lapsen hoitamisen perusteella hyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisajan pidentämistä ei rajoitettaisi.

Pykälän *3 momentin* mukaan 1 momentin 1-3 kohdissa tarkoitettuna olosuhteen perusteella opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidennettäisiin yhdellä lukukaudella, jos se olisi kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään 30 päivää. Tätä lyhyemmät jaksot eivät pidentäisi 50 §:ssä säädettyä suorittamisaikaa. Yhden lukukauden aikana voitaisiin ottaa huomioon vain yksi pidentämiseen oikeuttava jakso. Esimerkiksi yksi sairauslomajakso, jonka

aikana opiskelija saa sairauspäivärahaa yhtäjaksoisesti vähintään 30 päivän ajan, pidentäisi 50 §:ssä säädettyä hyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa yhdellä lukukaudella.

Pykälän 4 momentin mukaan ulkomailla korkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja on oikeutettu opintolainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika on enintään kolme kuukautta 50 §:ssä säädettyä pidempi, jos tutkinnon suorittamisaikaa on pidentänyt ulkomaisen korkeakoulun 5 §:stä poikkeava lukukauden määritelmä ja tutkintotodistuksen myöntökäytäntö

Pykälän 5 momentin mukaan mitä tässä pykälässä säädetään tutkinnon suorittaneen oikeudesta opintolainahyvitykseen, koskee myös opintolainansaajaa, joka on suorittanut säädetyssä suorittamisajassa sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK) ja tämän lisäksi ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen.

52 §. Opintolainahyvityksestä päättäminen. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan opintotukilain 15 e §:ää, mutta pykälän 3 momentin pykäläviittaus muutettaisiin vastaamaan ehdotettua lakia.

Pykälän 1 momentin mukaan Kansaneläkelaitos tutkisi viran puolesta korkeakoulun ilmoittaman opintojen aloittamispäivän ja tutkinnon suorittamispäivän perusteella, onko ylemmän korkeakoulututkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja tutkinnon suorittamisajan perusteella oikeutettu opintolainahyvitykseen. Käytännössä Kansaneläkelaitokselle tulee korkeakouluilta kuukausittain tieto tutkinnon suorittaneista ja luottolaitokselta tutkinnon suorittamisluokauden loppuun mennessä kertyneestä opintolainasta loka- ja maaliskuussa, jolloin päätös opintolainahyvityksestä olisi mahdollista antaa jo tutkinnon suorittamisluokautta seuraavan lukukauden aikana.

Pykälän 2 momentin mukaan alemman korkeakoulututkinnon tai tutkinnon ulkomaisessa korkeakoulussa suorittaneen opintolainansaajan oikeuden opintolainahyvitykseen Kansaneläkelaitos tutkisi opintolainansaajan hakemuksesta. Hakemus olisi jätettävä Kansaneläkelaitokselle kahden vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisesta. Ulkomaisessa korkeakoulussa tutkinnon suorittaneen opintolainansaajan tulisi toimittaa selvitys opintojen aloittamisesta ja tutkinnon suorittamisesta. Selvityksestä tulisi käydä luotettavasti ilmi opintojen aloitusajankohta sekä tutkinnon suorittamisajankohta. Sellaisen opintolainansaajan, joka on suorittanut sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon liitetään tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), sekä tämän lisäksi ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen kohdalla ehdotus merkitsisi seuraavaa. Opintolainansaajan olisi haettava itse opintolainahyvitystä Kansaneläkelaitokselta sairaanhoitajatutkinnon perään suoritettun ensihoitaja-, kättilö- tai terveydenhoitajakoulutuksen perusteella. Opintolainahyvitystä tulisi hakea kahden vuoden sisällä koulutuksen suorittamisesta. Kahden vuoden aikaraja on jo nykyisin käytössä opintotukilain 15 e §:n 2 momentissa, Jatkossakin Kansaneläkelaitos myöntäisi nykytilaa vastaavasti ilman hakemusta opintolainahyvityksen sairaanhoitajatutkinnon perusteella sekä yhtä aikaa suoritettun sairaanhoitajatutkinnon ja ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen perusteella.

Pykälän 3 momentin mukaan, jos opintolainansaaja olisi tutkinnon suorittamisen perusteella oikeutettu opintolainahyvitykseen, laskisi Kansaneläkelaitos luottolaitokselta saamiensa tietojen perusteella 54 §:ssä tarkoitetun opintolainahyvityksen määrän ja antaisi asiassa päätöksen. Lainansaajalle myönteinen päätös voitaisiin antaa asianosaista kuulematta.

Pykälän 4 momentin mukaan, jos opintolainansaaja ei olisi tutkinnon suorittamisaikaa koskevien tietojen tai luottolaitosten ilmoittamien tietojen perusteella oikeutettu opintolainahyvitykseen, antaisi Kansaneläkelaitos asiassa päätösehdotuksen. Päätösehdotuksen mukainen päätös tulisi voimaan, jos opintolainansaaja ei valituksen tekemiseen varatussa määräajassa pyytäisi asian käsittelemistä uudelleen. Voimassa olevassa laissa säädettyä kirjallista pyyntöä ei enää edellytetä, vaan uudelleen käsittelypyynnön voisi tehdä myös suullisesti. Uudelleenkäsittelypyynnössä opintolainansaaja voisi antaa oman selvityksen lainahyvitysoikeuteen vaikuttavista seikoista, kuten opintojen viivästyisestä ehdotetussa 51 §:ssä säädetyllä perusteella. Kansaneläkelaitos antaisi uudelleenkäsittelypyynnön tehneelle opintolainansajalle päätöksen, johon opintolainansaaja voisi hakea muutosta muutoksenhakua koskevien säännösten mukaisesti.

Pykälän 5 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin opintolainahyvityksen haku- ja päätöksenantomenettelyä.

53 §. *Opintolainahyvitykseen oikeuttava lainamäärä.* Pykälässä säädettäisiin opintolainahyvitykseen oikeuttavasta lainamäärästä. Ehdotetussa säännöksessä opintolainahyvitykseen oikeuttava lainamäärä perustuisi voimassa oleviin valtioneuvoston päätöksiin. Voimassa olevassa opintotukilainassa opintolainahyvityksen määrästä säädetään 15 f §:ssä. Tässä lakiehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi hyvitykseen oikeuttavasta lainamäärästä ja hyvityksen määrästä kahdessa eri pykälässä.

Pykälän 1 momentin mukaan opintolainahyvitykseen oikeuttavalla opintolainalla tarkoitettaisiin 49 §:ssä tarkoitettujen korkeakouluopintojen ensimmäistä aloituspäivää edeltävän lukukauden lopun ja hyvitykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamispäivää seuraavan lukukauden alun välisenä aikana kertynyttä ehdotetun lain mukaista opintolainaa ilman lainaan pääomitettuja korkoja. Hyvitykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamislukukautta seuraavan lukukauden alun opintolainasaldosta vähennettäisiin lainaan pääomitettujen korkojen lisäksi opintolainansajalla korkeakouluopintojen aloittamista edeltävän lukukauden lopussa ollut opintolainasaldo. Hyvitykseen oikeuttavien opintojen aikana mahdollisesti tehtyjä opintolainan lyhennyksiä ei voitaisi huomioida hyvityksen määrää laskettaessa. Ainoastaan sellaisessa poikkeuksellisessa tapauksessa, että opintolainansaaja pystyisi todisteellisesti osoittamaan, että hän on hyvitykseen oikeuttavien opintojen aikana lyhentänyt muuta kuin hyvitykseen oikeuttaviin opintoihin nostettua opintolainaa, voitaisiin kuvatasta kaavamaisesta laskutavasta poiketa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan opintolainahyvityksen määrä lasketaan enintään sen lainamäärän perusteella, joka vastaa tutkinnon tavoitteellisen suorittamisajan vastaavan ajan mukaista opintolainan määrää. Opintolainahyvityksen määrää laskettaessa otetaan huomioon opintolainaa enintään 850 euroa tukikuukautta kohti, jos tutkinto on suoritettu suomalaisessa korkeakoulussa, tai enintään 1 000 euroa tukikuukautta kohti, jos tutkinto on suoritettu ulkomaisessa korkeakoulussa. Opintolainaa otetaan huomioon enintään yhdeksältä kuukaudelta lukuvuodessa. Siltä osin kuin tutkinnon tavoitteellinen suorittamisaika tai laajuus ei ole täysiä vuosia, hyvityksen enimmäismäärää laskettaessa opintolainaa otettaisiin huomioon viideltä kuukaudelta puolta lukuvuotta kohti.

Esimerkiksi viiden vuoden tavoitteellisen suorittamisajan mukaisen korkeakoulututkinnon suorittaneen opintolainansaajan opintolainahyvityksessä huomioonotettava lainamäärä laskettaisiin enintään viideltä lukuvuodelta ja yhdeksältä kuukaudelta lukuvuodessa.

54 §. *Opintolainahyvityksen määrä.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että opintolainahyvityksen määrä olisi 45 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa

opintolainaa, joka ylittää 8 000 euroa, jos opintolainansaaja on suorittanut tutkinnon 50 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädettyssä tavoitteellisessa suorittamisajassa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että opintolainahyvityksen määrä on 30 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka ylittää 8 000 euroa, jos opintolainansaaja on suorittanut tutkinnon 50 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa säädettyssä määräajassa. Opintolainahyvityksen voisi saada vain, jos opintolainansaaja on nostanut lainaa hyvitykseen oikeuttaviin opintoihin enemmän kuin ehdotetun 8 000 euron omavastuun määrän. Ehdotettu 8 000 euron omavastuun määrä vastaisi yhden vuoden aikana nostettua opintolainan määrää valtiontakauksen määrän ollessa 850 euroa kuukaudessa.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että opintolainahyvityksen määrä olisi enintään 7 000 euroa. Ehdotettu euromäärä ohjaisi opiskelijaa maltilliseen lainan käyttöön. Enimmäismäärän tarkoitus on siten samalla ehkäistä velkataakan, hyvitysmenojen sekä takausvastuun kasvu.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että jos opintolainansaaja, joka on suorittanut sellaisen sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), on tämän jälkeen suorittanut ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitettua koulutuksen opintolainan hyvitys olisi 1 momentissa säädetyn estämättä enintään 45 ja 2 momentissa säädetyn estämättä enintään 30 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka on kertynyt kyseisten opintojen ensimmäistä aloituspäivää edeltävän lukukauden lopun ja hyvitykseen oikeuttavan koulutuksen suorittamispäivää seuraavan lukukauden alun välisenä aikana ilman lainaan pääomittettuja korkoja. Jos ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitettu koulutus alkaisi samana lukukautena kuin aiempi opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinto on suoritettu, koulutuksen perusteella huomioitaisiin opintolainahyvitysoikeutta ratkaistaessa opintolainan koulutuksen aloittamista seuraavan lukukauden alusta alkaen. Opintolainahyvityksen määrä laskettaisiin enintään sen lainamäärän perusteella, joka vastaisi kyseisten koulutusten tavoitteellisen suorittamisajan tai laajuutta vastaavan ajan mukaista opintolainan määrää. Sääntelyn tarkoituksena olisi myös varmistaa, ettei saman lukukauden ajalta nostettua opintolainaa huomioitaisi sekä sairaanhoitajatutkinnon että kättilökoulutuksen perusteella ratkaistavassa opintolainahyvityksessä. Esimerkiksi jos opiskelija suorittaisi sairaanhoitajan tutkinnon 31.3.2029, huomioitaisiin tämän tutkinnon perusteella ratkaistavassa opintolainahyvityksessä 31.7.2029 asti kertynyt opintolaina. Jos kyseinen opiskelija aloittaisi esimerkiksi kättilökoulutuksen suorittamisen 1.4.2029, huomioitaisiin kättilökoulutuksen perusteella ratkaistavassa opintolainahyvityksessä opintolaina kuitenkin vasta 1.8.2029 alkaen.

Opintolainahyvitykselle sairaanhoitajatutkinnon perään suoritettua kättilö-, ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen perusteella, ei säädettäisi 8 000 euron omavastuurajaa kuten tutkinnon perusteella myönnettävässä opintolainahyvityksessä on, vaan hyvityksen määrä olisi enintään 30 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka on kertynyt kyseisten opintojen ensimmäistä aloituspäivää edeltävän lukukauden lopun ja hyvitykseen oikeuttavan koulutuksen suorittamispäivää seuraavan lukukauden alun välisenä aikana ilman lainaan pääomittettuja korkoja. Tämä vastaa ehdotuksen mukaisia muita tutkintoja, joissa alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnot suorittavan opintolainahyvitystä määriteltäessä otetaan huomioon 8 000 euron omavastuu vain kerran. Sairaanhoitajatutkinnon jälkeen suoritettua kättilö-, ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen perusteella haettavan opintolainahyvityksen saajilla omavastuu on siten huomioitu jo sairaanhoitajatutkinnon opintolainahyvityksessä. Sairaanhoitajatutkinnon jälkeen suoritettua kättilö-, ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen perusteella myönnettävä opintolainahyvitykseen oikeuttava

opintolaina voisi olla vain kyseisen koulutuksen aikana nostettu opintolaina. Kansaneläkelaitos tutkisi näissä tilanteissa oikeuden opintolainhyvitykseen tapauskohtaisesti.

Esimerkiksi sairaanhoitajatutkinnon suorittanut kätilöksi valmistunut opintolainansaaja voisi saada ensin opintolainahyvityksen sairaanhoitajatutkinnon perusteella ilman hakemusta. Tällöin hyvitys perustuisi enintään 32 tukikuukauden mukaisen suoritusajan perusteella laskettavaan opintolainahyvitykseen määrään. Suoritettuaan kätilökoulutuksen opintolainansaaja voisi hakea erikseen opintolainahyvitystä suoritetun koulutuksen perusteella. Tällöin opintolainahyvityksessä huomioon otettava lainan määrä perustuisi enintään 13 tukikuukauden perustella laskettuun opintolainahyvityksen määrään. Hyvityksessä huomioon otettava viiden lukuvuoden tavoiteajan mukainen lainakuukausien määrä on enintään 45 kuukautta. Siten sairaanhoitajatutkinnon jälkeen suoritetulle kätilökoulutukselle jää huomioitavaksi kolmetoista kuukautta (45 – 32). Esimerkiksi sairaanhoitajatutkinnon suorittanut ensihoitajaksi tai terveydenhoitajaksi valmistunut opintolainansaaja voisi saada ensin opintolainahyvityksen sairaanhoitajatutkinnon perusteella ilman hakemusta. Tällöin hyvitys perustuisi enintään 32 tukikuukauden mukaisen suoritusajan perusteella laskettavaan opintolainahyvitykseen määrään. Suoritettuaan ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen opintolainansaaja voisi hakea erikseen opintolainahyvitystä suoritetun koulutuksen perusteella. Opintolainahyvityksessä huomioon otettava lainan määrä perustuisi terveydenhoitajakoulutuksen ja ensihoitajakoulutuksen suorittaneilla opintolainansaajilla enintään neljän tukikuukauden perusteella laskettuun opintolainahyvityksen määrään. Näissä tilanteissa neljän lukuvuoden tavoiteajan mukainen lainakuukausien määrä on enintään 36 kuukautta. Siten sairaanhoitajatutkinnon jälkeen suoritetuille kyseisille koulutuksille jää huomioitavaksi neljä kuukautta.

Edellä kuvattujen esimerkkien lainakuukausimäärät perustuisivat nykyisen opintotukilain 15 f §:n 2 momenttiin, jonka mukaan opintolainahyvityksen määrä lasketaan enintään sen lainamäärän perusteella, joka vastaa tutkinnon tavoitteellisen suorittamisajan tai laajuutta vastaavan ajan mukaista opintolainan määrää.

55 §. Opintolainahyvityksen maksaminen. Pykälässä säädettäisiin opintolainahyvityksen maksamisesta. Ehdotus vastaisi voimassa olevan opintotukilain 15 g §:ää.

Pykälän *1 momentin* mukaan Kansaneläkelaitos maksaisi lainahyvityksen luottolaitokselle, kun päätös oikeudesta opintolainahyvitykseen ja sen määrästä olisi annettu.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin maksettavan opintolainahyvityksen kohdistamisesta opintolainansaajan opintolainoihin. Hyvityksellä lyhennettäisiin valtion takaamaa opintolainaa lainojen suuruusjärjestyksen mukaisesti. Hyvityksellä lyhennettäisiin ensin sitä opintolainaa, joka on kokonaismäärältään suurin hyvityksen maksamishetkellä. Jos lainahyvityksen määrä olisi enemmän kuin opintolainansaajalla luottolaitoksessa oleva suurin opintolaina, lyhennettäisiin ensin tehdyn lyhennyksen jälkeen jäävän lainahyvityksen määrällä seuraavaksi suurinta valtion takaamaa opintolainaa.

Pykälän *3 momentin* mukaan opintolainahyvityksen määrä vähennettäisiin kuitenkin ensisijaisesti Kansaneläkelaitoksen perittävänä olevasta takaussaatavasta, jos Kansaneläkelaitos olisi takaajana maksanut opintolainan luottolaitokselle ja opintolaina olisi Kansaneläkelaitoksen perittävänä. Koska lainahyvitys olisi tutkinnon tavoiteajassa tai määräajassa suorittamisesta palkitsemista, ei sillä, että kyseinen opintolaina on valtion takautumisoikeuden perusteella Kansaneläkelaitoksen perittävänä, tulisi heikentää opintolainansaajan oikeutta opintolainahyvitykseen. Hyvityksen vähentäminen perittävänä olevasta takaussaatavasta olisi

henkilölle usein edullisempaa muun muassa takaussaatavalle säädetyn pankkien perimää korkoa korkeamman koron vuoksi.

Pykälän 4 momentin mukaan, jos opintolainansaajalla olevan opintolainan määrä olisi hyvityksen maksamishetkellä pienempi kuin maksettavaksi tulevan opintolainahyvityksen määrä, maksettaisiin jäljellä jäävän lainahyvityksen määrä 4 momentin mukaan suoraan opintolainansaajalle. Käytännössä lainahyvitystä voitaisiin maksaa opintolainansaajalle itselleen silloin, kun opintolainansaaja olisi itse lyhentänyt opintolainansa hyvitykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamislukukauden jälkeen siten, että jäljellä oleva lainapääoma olisi hyvityksen maksamishetkellä pienempi kuin maksettavaksi tulevan lainahyvityksen määrä. Opintolainansaajalla itselleen maksettaisiin vain se osa hyvityksestä, joka jää jäljelle opintolainaan tehdyn lyhennyksen jälkeen.

Pykälän 5 momentin mukaan opintolainahyvityksen maksamisesta voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

7 Luku Opintotuen toimeenpanoa koskevat säännökset

56 §. *Opintotukietuutta koskeva päätös.* Ehdotuksen mukaan Kansaneläkelaitos antaisi kirjallisen päätöksen tämän lain mukaisen opintoetuuden myöntämisestä, hylkäämisestä, tarkistamisesta, lakkauttamisesta ja takaisinperinnästä. Päätökseltä edellytettäisiin aina kirjallista muotoa ja sen tulisi olla perusteltu.

57 §. *Opintotuen hakeminen ja myöntäminen.* Pykälässä säädettäisiin opintotuen hakemisesta ja myöntämisestä. Pykälään tehtäisiin päivityksiä säännösviittauksiin, minkä lisäksi pykälää tarkennettaisiin vastaamaan nykyistä soveltamiskäytäntöä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että opintotukea haetaan Kansaneläkelaitokselta. Hakemuksen voisi jättää Kansaneläkelaitokselle tai asianomaiseen oppilaitokseen Kansaneläkelaitokselle toimitettavaksi. Ulkomailla opiskelevan tulisi kuitenkin toimittaa hakemus Kansaneläkelaitokselle. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hakumenettelystä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että opintotuki myönnetään aikaisintaan sen kuukauden alusta, jona hakemus on jätetty.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että kun opiskelu alkaisi tai jatkuisi keskeytymisen jälkeen taikka opiskelija hakisi opintotukea 19 §:n mukaisen opintotuen saamisen rajoituksen päättymisen jälkeen, opintoetus myönnettäisiin aikaisintaan sellaisen kalenterikuukauden alusta, jossa on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää. Edellytys 18 päivän vähimmäisvaatimuksesta perustuu voimassa olevan opintotukilain 7 c §:n 3 momenttiin. Koska edellytyksellä on vaikutusta opiskelijan opintotukioikeuksiin, siitä on perusteltua säätää laissa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että opintotukihakemus voitaisiin hylätä, jos ajankohta, josta lukien tukea haetaan tai jolloin edellytykset tuen myöntämiseksi täytyvät, on myöhempi kuin kuusi kuukautta hakemuksen jättämisaikahetkestä.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että jos opiskelijan 19 §:ssä mainittua opintotuen myöntämisen estävää etuutta koskeva hakemus on hylätty, opintotuki voitaisiin myöntää sen kuukauden alusta, jona estävää etuutta koskeva hakemus on jätetty. Opintotuki olisi haettava kuuden kuukauden kuluessa sen kuukauden päättymisestä, jonka aikana päätös estävää etuutta koskevan hakemuksen hylkäämisestä on tullut lainvoimaiseksi.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin, että jos opiskelijan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) mukaista asumistukea koskeva hakemus tai opiskelijan taikka hänen puolisonsa eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain mukaista asumistukea koskeva hakemus on hylätty, opintotuen asumislisä voitaisiin myöntää sen kuukauden alusta, jona asumistukea koskeva hakemus on jätetty.

58 §. Opintorahan ja asumislisän maksaminen. Pykälässä säädettäisiin, että opintoraha ja asumislisä maksetaan kuukausittain opiskelijan ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille. Maksupäivästä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Yksittäinen tukierä voitaisiin kuitenkin maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei olisi mahdollista tai jos tuen hakija tai saaja esittäisi Kansaneläkelaitoksen hyväksymän erityisen syyn.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin pienimmästä maksettavasta etuuden määrästä. Opintorahaa ja asumislisää ei maksettaisi, jos kuukausierän määrä yhteensä jäisi 8, 40 euroa pienemmäksi. Momentti vastaisi voimassa olevan opintotukilain 21 §:ssä säädettyä. Sääntelyn selkeyden ja johdonmukaisuuden vuoksi asiasta säädettäisiin opintotuen maksamiseen liittyvän pykälän yhteydessä.

Pykälä vastaisi muilta osin voimassa olevan opintotukilain 24 §:ää.

59 §. Opintotuen tarkistaminen ja keskeyttäminen. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan opintotukilain 25 §:ää, mutta sen 7 momenttiin ehdotetaan muutosta vastaamaan voimassa olevaa soveltamiskäytäntöä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että opintotukea tarkistettaisiin tai se lakkautettaisiin, jos opiskelijan olosuhteissa on tapahtunut muutos, joka vaikuttaa oikeuteen saada tukea tai tuen määrään. Olosuhdemuutostilanteita olisivat esimerkiksi muutto pois vanhempien luota tai vanhempien luokse, muutto asunnosta toiseen, ensimmäisen lapsen syntyminen, estävän etuuden saamisen alkaminen tai päättyminen, vaihto-opiskelu ulkomailla, opintojen keskeyttäminen sekä valmistuminen.

Muissa kuin korkeakouluopinnoissa suurin osa opiskelijoista valmistuu etukäteen tiedossa olevana opintolinjan päättymispäivänä, jolloin myös opintotuen lakkautusajankohta voidaan määrittellä lukuvuoden säännönmukaisen tukiajan perusteella. Opiskelija voi kuitenkin keskeyttää opintonsa, valmistumisajankohta voi olla tavanomaisesta poikkeava ja korkeakouluopiskelijoiden kohdalla valmistumisajankohta on vain harvoin tiedossa tuen myöntöhetkellä. Näissä tilanteissa tuen lakkauttamisajankohta joudutaan määrittelemään opintojen keskeyttämis- tai valmistumispäivämäärän perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos on perusteltua syytä olettaa, että opintoetuus olisi lakkautettava tai sen määrää vähennettävä, etuuden maksaminen voitaisiin väliaikaisesti keskeyttää tai maksettavaa määrää vähentää, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Jos etuuden saaja ei toimita pyydettyä selvitystä, asia voidaan ratkaista lopullisella päätöksellä niiden selvitysten perusteella, jotka ovat Kansaneläkelaitoksen käytettävissä. Väliaikaiseen päätökseen ei saisi erikseen hakea muutosta. Momentti vastaisi voimassa olevan opintotukilain 25 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että opintotuen maksaminen voitaisiin lakkauttaa myös opiskelijan pyynnöstä. Momentti vastaisi voimassa olevan opintotukilain 25 §:n 3 momenttia.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, siitä milloin opintotuki lakkautettaisiin, kun opiskelija valmistuisi tai keskeyttäisi opintonsa. Se voitaisiin tehdä ehdotuksen mukaan valmistumis- tai

keskeyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alusta lukien. Voimassa olevan opintotukilain 25 §:n 4 momentin mukaan opintotuki lakkautetaan edellä mainituissa tilanteissa valmistumisen tai keskeyttämiskuukauden alusta lukien, kun opiskelija valmistuu ennen kuukauden 18 päivää. Ehdotetun sääntelyn tarkoituksena olisi vähentää opintotuen liikamaksuja. Ehdotettu muutos huomioisi myös sen, että opiskelija ei voi vaikuttaa oppilaitoksen määrittelemään valmistuspäivään.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin opintotuen tarkistamisesta tai lakkauttamisesta muun olosuhdemuutoksen kuin opintojen keskeytymisen tai valmistumisen perusteella. Tällaisia syitä olisivat esimerkiksi ensimmäisen lapsen syntyminen, jonka perusteella oikeus asumislisään lakkaa tai muutto toiseen asuntoon, jonka perusteella asumislisän määrää tulee tarkistaa. Ehdotuksen mukaan opintotuki tarkistettaisiin tai lakkautettaisiin sen kuukauden alusta lukien, jona uusi olosuhde kestää ensimmäisen kerran vähintään 18 päivää. Säännös vastaa voimassa olevan opintotukilain 25 §:n 5 momenttia.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin opintotuen tarkistamisesta ennalta tiedossa olevan määräajan kestäväen olosuhteen perusteella. Tällöin sekä muutoksen alkamis- että päättymisajankohta ovat tuen tarkistushetkellä tiedossa. Määräajan vaikuttavia muutoksia ovat esimerkiksi vaihto-opiskelujakso ulkomailla, jolla on vaikutusta asumislisän ja opintolainan valtiontakauksen määrään tai palkallinen työssä oppimisjakso. Tällöin tuki tarkistettaisiin niiltä kuukausilta, jona olosuhde kestää ensimmäisen kerran vähintään 18 päivää. Säännös on uusi ja vastaisi voimassa olevan opintotukilain soveltamiskäytäntöä.

Pykälän 7 momentissa säädettäisiin, että opintotuki lakkautettaisiin sen kuukauden alusta lukien, jonka aikana 19 §:n mukainen etuuden saamisen rajoitus kestää ensimmäisen kerran vähintään 18 päivää. Kun opiskelija hakee opintotukea etuuden saamisen rajoituksen päättymisen jälkeen, etuus myönnettäisiin aikaisintaan sellaisen kalenterikuukauden alusta, jossa on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää. Edellytys 18 päivän vähimmäisvaatimuksesta perustuu opintotukilain 7 c §:n 3 momenttiin. Koska edellytyksellä on vaikutusta opiskelijan opintotukeen, siitä on perusteltua säätää laissa. Opintotukea ei tarkistettaisi 6 momentin mukaisesti, vaikka 19 §:n mukainen etuuden saamisen rajoitus kestäisi määrätyn ajan.

Pykälän 8 momentissa säädettäisiin, että jos opiskelija olisi otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, opintotuki ylempään korkeakoulututkinnon suorittamiseen voitaisiin myöntää alemman korkeakoulututkinnon suorittamiskuukautta seuraavasta kalenterikuukaudesta lukien. Momentti vastaisi voimassa olevan opintotukilain 25 §:n 8 momenttia. Voimassa olevan lain 25 §:n 7 momentti ei enää olisi tarpeen, koska lakkauttamisesta opintojen valmistumisen ja keskeyttämisen yhteydessä säädettäisiin ehdotetussa 4 momentissa.

60 §. *Opintotuen tarkistaminen ilman hakemusta.* Pykälässä säädettäisiin opintotuen tarkistamisesta ilman hakemusta. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan opintotukilain 25 a §:ää.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että opintotuki tarkistetaan tai lakkautetaan ilman hakemusta kalenterivuositain vuoden alussa verotuksen valmistumisen jälkeen vanhempien verotustietojen perusteella. Tarkistusta ei kuitenkaan tehtäisi, jos etuutta koskeva päätös on annettu edeltävän syyslukukauden aikana vanhempien taloudellisessa tilanteessa tapahtuneen olennaisen muutoksen johdosta. Sääntely vastaisi muutoin voimassa olevan opintotukilain 25 a §:ää, mutta säännöksen soveltamisen selkeyttämiseksi ehdotetaan säädettäväksi etuutta koskevasta päätöksen antamisesta tarkistuksen tekemisen sijaan. Soveltamiskäytännössä on

ollut epäselvyyttä tarkistamisen ajankohdasta, joten etuutta koskeva päätös olisi ajallisesti tarkkarajaisempi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että opintotuki voitaisiin tarkistaa oppilaitoksen ilmoittaman lukuvuoden keston muutoksen perusteella ilman hakemusta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että opintotuki voitaisiin lakkauttaa opiskelijaa kuulematta, kun oppilaitos ilmoittaa opiskelijan valmistumisesta tai opiskelun keskeyttämisestä. Opiskelun keskeyttämisen perusteella opintotuki voitaisiin lakkauttaa opiskelijaa kuulematta kuitenkin vain, jos oppilaitoksen antama tieto perustuu opiskelijan omaan ilmoitukseen. Opintotuki myönnetään yleensä yhdellä hakemuksella koko opiskelujaksiksi. Jos oppilaitoksen päätöksellä lukuvuoden kestoja muutetaan siten, että sillä on vaikutusta tukeen oikeuttavien kuukausien määrään, on tarkoituksenmukaista, että yksittäisten opiskelijoiden opintotukipäätökset voidaan ilman hakemusta tarkistaa oppilaitokselta saadun tiedon perusteella. Tämän vuoksi opintotuki voitaisiin tarkistaa oppilaitoksen ilmoittaman lukuvuoden keston muutoksen perusteella ilman hakemusta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa ja opintotuki on myönnetty alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen, opintotuki voitaisiin tarkistaa ja myöntää ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen ilman hakemusta, kun korkeakoulu ilmoittaisi alemman korkeakoulututkinnon suorittamisesta.

61 §. *Opintotuen tarkistaminen vanhempien tulojen muuttuessa.* Pykälässä säädettäisiin opintotuen tarkistamisesta vanhempien tulojen muuttuessa. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan opintotukilain 25 b §:ää.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että opiskelijan vanhempien taloudellisen tilanteen katsottaisiin olennaisesti muuttuneen, jos vanhempien tulot ovat viimeksi toimitetun verotuksen jälkeen muuttuneet vähintään 20 prosenttia. Kun etuus olisi hakemuksesta myönnetty tai etuutta koskeva päätös olisi annettu edellä tarkoitettujen muuttuneiden tulojen perusteella kevätlukukauden aikana, etuutta voidaan maksaa niiden perusteella saman vuoden loppuun. Kun opintotuki olisi hakemuksesta myönnetty tai etuutta koskeva päätös tehty edellä tarkoitettujen tulojen perusteella syyslukukauden aikana, etuutta voitaisiin maksaa niiden perusteella seuraavan kalenterivuoden loppuun. Pykälä vastaisi muutoin voimassa olevan opintotukilain 25 b §:n 1 momenttia, mutta sääntelyä selkeytettäisiin säätämällä etuutta koskevan päätöksen antoajankohdasta tarkistamisen sijaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että yrittäjänä, maatalousyrittäjänä tai apurahansaajana saatu tulo otettaisiin huomioon yrittäjän eläkelain (1272/2006) ja maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) perusteella vahvistetun työtulon mukaisena.

62 §. *Opintotuen epäminen.* Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 26 §:ää. Pykälän mukaan opintotuki voitaisiin evätä kokonaan tai osittain, jos joku on tahallaan antanut väärän tai harhaanjohtavan tiedon tai vääriä tietoja antamalla tai salaamalla todellisen asianlaidan on saanut aikaan sen, että opintotukea on maksettu perusteettomasti.

63 §. *Takaisinperintä.* Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan opintotukilain 27 §:ää. Pykälän 4 momenttiin tehtäisiin teknisluontoiset muutokset muuttamalla vapaa tulo- termi vuosituloksi ja päivittämällä pykäläviittaus ehdotetun lain mukaiseksi.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että jos tämän lain mukaista etuutta on maksettu aiheetta tai määrältään liian suurena, liikaa maksettu etuus on perittävä takaisin.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että takaisinperinnästä voidaan luopua joko kokonaan tai osittain, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi eikä aiheeton maksaminen ole johtunut etuuden saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai jos aiheettomasti maksettu määrä on vähäinen. Lisäksi takaisinperinnästä voidaan luopua kokonaan takaisinperintää koskevan päätöksen antamisen jälkeen myös silloin, kun takaisinperintää ei etuuden saajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa tai kun perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevaan etuuden määrään nähden kohtuuttomat kustannukset.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että takaisin perittävä määrä voidaan kuitata Kansaneläkelaitoksen myöhemmin maksamasta etuudesta. Ilman suostumusta kuittaaminen voidaan kuitenkin kohdistaa vain tämän lain mukaiseen tai siihen rinnastettavaan muuhun etuuteen.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan, että jos opiskelijan veronalaiset tulot ylittävät 33 §:n 1 momentin mukaan määräytyvän vuositulon, ylityksen jokaista alkavaa ylityskynnystä kohden peritään takaisin yhden tukikuukauden opintoraha ja asumislisä alkaen kalenterivuoden viimeisestä tukikuukaudesta. Ylityskynnys määräytyy tämän lain 33 §:n 1 momentin 2 ja 1 kohdan euromäärien erotuksena. Jos vuositulon ylitys on ollut enintään 374 euroa, liikaa maksettua tukea ei kuitenkaan peritä takaisin. Tuensaajalle annetaan päätösehdotus liikaa maksetun tuen takaisinperimisestä. Ehdotuksen mukainen päätös tulee voimaan, jos tuensaaja ei valituksen tekemiseen varatussa määräajassa pyydä asian käsittelemistä uudelleen.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan, että opiskelijan omien tulojen perusteella takaisinperittäväksi määrätyn opintorahan ja asumislisän määrää korotetaan voimassa olevan opintotukilain 27 §:n 5 momentin mukaisesti 7,5 prosentilla, jollei valtioneuvoston asetuksella säädetä alemmasta korotuksesta. Korotuksen tarkoitus on osaltaan ohjata opiskelijaa ensisijaisesti palauttamaan liikaa nostamansa etuuden määräajassa.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan, että takaisinperintää koskeva lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio.

64 §. Takaisinperintäsaatavan vanhentuminen. Pykälässä säädettäisiin takaisinperintäsaatavan vanhentumisesta. Ehdotuksen mukaan päätös aiheettomasti maksetun etuuden takaisinperinnästä olisi tehtävä viiden vuoden kuluessa etuuden maksupäivästä lukien. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuisi viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentuminen katkeaisi siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 tai 11 §:ssä säädetään. Tämän vanhentumisajan katkaisemisesta alkaisi kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika.

Voimassa olevan opintotukilain 38 a §:ssä säädetään takaussaatavan vanhentumisesta. Pykälän mukaan takaussaatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua siitä, kun Kansaneläkelaitos on maksanut opintolainan luottolaitokselle, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaussaatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika.

Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan opintotukilain 27 a §:ää. Ehdotuksen mukaan pykälän nimikettä täsmennettäisiin. Lisäksi säännöksessä määriteltäisiin se, mihin mennessä päätös

aiheettomasti maksetun etuuden takaisinperinnästä on tehtävä ja miten vanhentumisajan laskenta määräytyy. Vanhentumisaika vastaisi voimassa olevan lain vanhentumisaikaa.

65 §. *Opintotuen periminen eräissä tapauksissa.* Pykälässä säädettäisiin opintotuen perimisestä eräissä tapauksissa. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 28 §:ää mutta säädösviittausta ja sanamuotoja päivitetäisiin vastaamaan ehdotettua lakia.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että jos opiskelija on saanut opintorahaa tai asumislisää samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti ehdotetun lain 19 §:ssä tarkoitettua etuutta, Kansaneläkelaitos saisi periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun opintotuen takautuvasti suoritettavasta muusta etuudesta. Mainituissa pykälässä säädettäisiin opintotuen saamisen rajoituksista.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että Kansaneläkelaitoksen olisi ilmoitettava *1 momentissa* tarkoitetun etuuden maksajalle vähintään kaksi viikkoa ennen maksamista, että etuus tulee *1 momentin* mukaisesti maksaa Kansaneläkelaitokselle.

66 §. *Opintorahan huoltajakorotuksen maksaminen Kansaneläkelaitokselle.* Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 13 §:ää.

Pykälässä säädettäisiin, että opintorahan huoltajakorotus maksetaan Kansaneläkelaitokselle sen pyynnöstä elatustuen korvauksena ajalta, jona lapselle maksetaan elatustukilain (580/2008) mukaista elatustukea sen vuoksi, että opintorahan saaja on laiminlyönyt lapsen elatusvelvollisuuden. Säännös on tarpeen etuuksia yhteensovitettaessa.

67 §. *Rahoitus.* Pykälä vastaisi muutoin voimassa olevan opintotukilain 46 §:ää, mutta siihen tehtäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön nimeen liittyvät tekniset muutokset ja pykäläviittaukset päivitetäisiin vastaamaan ehdotetun lain pykälää.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle tämän lain nojalla maksettavista etuuksista aiheutuvat kustannukset.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että Kansaneläkelaitoksen on viisi arkipäivää ennen opintorahojen ja asumislisien maksupäivää ilmoitettava valtiolle arvio seuraavana kuukautena maksettavien opintorahojen, asumislisien, takausvastuiden ja ateriatuen rahamäärästä. Valtion on ilmoituksen perusteella maksettava Kansaneläkelaitokselle ilmoituksen mukainen määrä viimeistään yhtä arkipäivää ennen edellä tarkoitettua maksupäivää.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että opintoetuuden maksukuukautta seuraavan kuukauden aikana lähetettävän arvion yhteydessä Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava opetus- ja kulttuuriministeriölle edellisenä kuukautena maksetun etuuksien yhteismäärä sekä 63 ja 65 §:n perusteella takaisinperittyjen etuuksien määrä. Lisäksi Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava opetus- ja kulttuuriministeriölle 44 ja 45 §:n perusteella takaisinperittyjen takaussaatavien määrä saatavien syntymyvöden mukaan eriteltyinä sekä takaussaataville perittyjen korkojen määrä. Kalenterikuukautena maksettujen opintoetuuksien ja pankeille takausvastuun perusteella maksettujen opintolainojen yhteismäärästä vähennetään saman kuukauden opintoetuuden ennakkojen ja takaisinperittyjen etuuksien sekä takaisinperittyjen takaussaatavien ja niiden korkojen summa. Näin saatu erotus otetaan huomioon arvion lähettämisestä seuraavan kuukauden ennakkoa määrättäessä.

Kansaneläkelaitoksen on kuukausittain ilmoitettava valtiolle 43 §:n nojalla myönnettyjen maksuvapautusten määrät saatavien syntymyvöden mukaan eriteltyinä.

Pykälän 4 momentti vastaisi muutoin voimassa olevan opintotukilain 47 §:ää, mutta oppilaitoksia koskeva säädösviittaus päivitetäisiin ehdotetun lain mukaiseksi. Pykälän mukaan tämän lain toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat menot luetaan Kansaneläkelaitoksen toimintamenoiksi ja oppilaitoksille 3 §:n 4 momentissa säädettyistä tehtävistä aiheutuvat menot kyseisen oppilaitoksen menoiksi.

8 Luku Muutoksenhaku

68 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta. Opintoetuutta koskevaan päätökseen tyytymätön saisi hakea siihen muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta ja muutoksenhakulautakunnan päätökseen tyytymätön vakuutusosoikeudelta. Vakuutusosoikeuden päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 29 §:ää.

69 §. Itseoikaisu. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 30 §:ää. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että jos Kansaneläkelaitos hyväksyisi kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 66 §:ssä säädetään.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että jos Kansaneläkelaitos ei voisi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 1 momentissa mainituin tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Kansaneläkelaitos voisi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, on väliaikaisesta päätöksestä ilmoitettava sille viipymättä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että edellä 2 momentissa tarkoitetusta määräajasta voitaisiin poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

70 §. Valituksen myöhästyminen. Pykälässä säädettäisiin valituksen myöhästyisestä. Pykälän mukaan, jos sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle tai vakuutusosoikeudelle annettava valitus olisi saapunut 66 §:ssä säädetyn määräajan jälkeen, asianomainen muutoksenhakuelin voisi tästä huolimatta ottaa valituksen tutkittavakseen, jos myöhästyminen on ollut painavia syitä. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 30 a §:ää.

71 §. Asian uudelleen ratkaiseminen muun etuuden myöntämisen johdosta. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 30 b §:ää.

72 §. Asian uudelleen ratkaiseminen, kun opintoja ei ole aloitettu. Pykälän mukaan, jos opiskelija ei olisi lainkaan aloittanut opintojaan oppilaitoksessa, Kansaneläkelaitos voisi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista opintotukea koskevan asian uudelleen. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 30 c §:ää.

73 §. Päätöksen poistaminen. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 30 b §:ää.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että jos tässä laissa tarkoitettua etuutta koskeva Kansaneläkelaitoksen antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lainvastainen, sosiaaliturva-asioiden

muutoksenhakulautakunta voi asianosaisen tai Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen muilta kuin myönnettyä opintolainan valtioneuvoston päätöskäytäntästä koskevilta osin ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluiksi ennen asian ratkaisemista. Muutoksenhakulautakunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan tai vakuutusosoikeuden antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai se on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosoikeus voi asianosaisen tai Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen muilta kuin myönnettyä opintolainan valtioneuvoston päätöskäytäntästä koskevilta osin ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Vakuutusosoikeuden on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluiksi ennen asian ratkaisemista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että jos Kansaneläkelaitos tekee päätöksen poistamista koskevan vaatimuksen, se voi väliaikaisella päätöksellä keskeyttää etuuden maksamisen tai maksaa sen vaatimuksensa mukaisena siihen asti, kunnes asia on uudelleen ratkaistu.

Pykälän 4 momentin mukaan poistamista on haettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman. Erityisen painavista syistä päätös voidaan poistaa määräajan jälkeenkin tehdystä hakemuksesta.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun tai myöntää edun aikaisempaa suurempana.

Pykälän 6 momentin mukaan myös sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosoikeus voisivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Muutoksenhausta säädetään 68 §:ssä.

Pykälän 7 momentin mukaan edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu kuuleminen toimitettaisiin tiedoksi siten kuin hallintolain (434/2003) 59 §:ssä säädetään.

74 §. Asiavirheen korjaaminen. Pykälän ensimmäinen virke sisältäisi informatiivisen viittauksen hallintolain 50 §:ään, jossa säädetään asiavirheen korjaamisesta ja jota Kansaneläkelaitos soveltaisi lukuun ottamatta toisessa virkkeessä säädettyä poikkeusta 50 §:n 1 momentin 4 kohdan osalta.

Hallintolain 50 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen (momentin 1 kohta), päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen (momentin 2 kohta), päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe (momentin 3 kohta) tai asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen (momentin 4 kohta).

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätös voidaan korjata 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Asiavirhe voidaan aina korjata etuuden saajan eduksi lainvoimaisen päätöksen estämättä. Hallintolain 50 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen perustella asiavirhettä ei voi korjata asianosaisen vahingoksi tilanteessa, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Ehdotetusta muutoksesta johtuen Kansaneläkelaitoksen päätöksessä olevan asiavirheen korjaamiseen ei jatkossa tarvittaisi asianosaisen suostumusta tilanteissa, joissa asianosainen on itse omalla menettelyllään aikaansaanut päätöksen virheellisyyden. Tällä viitataan lähinnä niihin tilanteisiin, joissa on kysymys asianosaisen vilpillisestä menettelystä tai vakavasta laiminlyönnistä. Säännös ei kuitenkaan ehdottomasti edellyttäisi asianosaisen menettelyltä tahallisuutta, vaan korjaamisen perusteena voisi olla myös asianosaisen erehdykseen tai huolimattomuuteen perustuva virheellisten tietojen antaminen. Lain 82 §:ssä säädetään opiskelijan ilmoitusvelvollisuudesta. Ilman asianosaisen suostumusta tapahtuvaan korjaamismenettelyyn ryhtyminen riippuisi Kansaneläkelaitoksen tapauskohtaisesta harkinnasta.

Ehdotettua säännöstä asiavirheen korjaamisesta ilman suostumusta voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, kun asiakas antanut väärää tietoa asumisestaan vanhempien luona.

Poiketen, mitä hallintolain 50 §:ssä säädetään asiavirheen korjaamisesta, Kansaneläkelaitos ei soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Mainittu 4 kohta koskee tilannetta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Hallintolain mukaan päätös voidaan korjata mainitun 4 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa ainoastaan asianosaisen eduksi.

Voimassa olevan opintotukilain 31 §:n 5 momentin mukaan, jos asiassa, jossa on kysymys evätyn etuuden myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn etuuden tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ja vakuutus oikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakua asiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 29 §:ssä säädetään. Tähän sääntelyyn ei ehdoteta muutosta.

9 luku Tietojen saaminen ja luovuttaminen

75 §. Tietojen saaminen pyynnöstä. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 41 a §:ää.

Pykälässä säädettäisiin, että Kansaneläkelaitoksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada pyynnöstä salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemiseksi tai muun tämän lain mukaisen yksittäisen tehtävän täytäntöönpanoa varten välttämättömät tiedot valtion ja kunnan viranomaiselta ja muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä, Eläketurvakeskukselta, eläke- ja vakuutuslaitokselta sekä muulta eläkkeen tai muun korvauksen myöntäjältä tai maksajalta, Potilasvakuutuskeskukselta. Liikennevakuutuskeskukselta, työttömyyskassalta ja työnantajalta. oppilaitokselta, vuokranantajalta.

76 §. Tietojensaantioikeus. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 43 b §:ää.

Pykälässä säädettäisiin, että Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta opintotuen täytäntöönpanoa varten:

1) Opetushallitukselta ja oppilaitoksilta opiskelijavalinnoissa hyväksytyksi tulleiden sekä Opetushallitukselta opiskelupaikan vastaanottaneiden henkilöiden tunnistamista ja yksilöintiä koskevat tiedot sekä oppilaitosta ja opintoja koskevat tiedot;

2) kunnan, säätiön tai yleishyödyllisen yhteisön ylläpitämiltä opiskelija-asuntoloilta asuntoloiden ylläpitäjien kanssa erillisessä sopimuksessa sovittavalla tavalla opiskelija-asunnoissa asuvien tunnistamista ja yksilöintiä koskevat tiedot sekä vuokra- ja asumisaikatiedot;

3) oppilaitokselta tai Opetushallituksen taikka opetus- ja kulttuuriministeriön tietovarannosta opiskelijoiden tunnistamista ja yksilöintiä koskevat tiedot sekä opiskelijan opintoja ja opintojen seurantaa koskevat tiedot;

4) luottolaitoksilta lainansaajittain yksilöidyt tiedot nostettujen, valtion takaamien opintolainojen määristä, opintolainojen lyhennyksistä ja koroista siten kuin Kansaneläkelaitos määrää;

5) apurahan myöntäjältä tai maksajalta tiedot myönnettyistä apurahoista;

6) rangaistuslaitoksilta tiedot vankeuslain (767/2005) mukaisen rangaistuksen alkamisesta ja päättymisestä;

7) verohallinnolta opintolainavähennystä koskevien tehtävien hoitamista varten tarpeelliset tunnistamistiedot ja opintolainavähennyksen käyttämistä koskevat tiedot niistä verovelvollisista, jotka ovat verotuksessa vähentäneet tuloverolain 127 d §:ssä tarkoitetun opintolainavähennyksen enimmäismäärän.

77 §. Tietojen luovuttaminen. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan opintotukilain 41 d §:ää. Rahalaitoksen sijaan käytettäisiin termiä luottolaitos.

Pykälässä säädettäisiin, että Kansaneläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä luovuttaa luottolaitokselle, josta henkilöllä on opintolainaa, tiedot 38 §:n mukaisen koron lisäämiseksi opintolainaan, opintolainan valtioneuvoston ja sen voimassaoloa koskevat tiedot luottolaitokselle, josta opiskelija on hakenut opintolainaa sekä verohallinnolle tiedot opintolainavähennykseen oikeutetuista henkilöistä ja näiden opintolainavähennyksen enimmäismäärästä ja vuosittain maksamista opintolainan lyhennyksistä.

Kansaneläkelaitoksella olisi lisäksi jatkossakin oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä luovuttaa Pohjoismaiden opintotukiviranomaisille tiedot näiden maiden kansalaisten sekä näissä maissa opiskelevien Suomen kansalaisten Suomesta saamista opintotuista.

78 §. Tietojen käyttö. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 42 §:ää.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että Kansaneläkelaitoksella on oikeus yksittäistapauksessa käyttää tämän lain mukaista etuutta käsitellessään muiden sille säädettyjen tehtävien hoitamista varten saamiaan tietoja, jos on ilmeistä, että ne vaikuttavat tämän lain mukaiseen etuuteen ja tiedot on lain mukaan otettava huomioon päätöksenteossa ja Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus saada tiedot muutoinkin erikseen.

Pykään 2 momentissa säädettäisiin, että opetus- ja kulttuuriministeriöllä on oikeus saada Kansaneläkelaitokselta opintotukietuuden saajia koskevia tietoja siltä osin kuin se on tarpeen opetus- ja kulttuuriministeriölle kuuluvien opintotukietuuksien tilastointi-, suunnittelu- ja kehittämistehtävien hoitamiseksi. Näihin tietoihin ei saa sisällyttää etuudensaajan tunnistamisen mahdollistavia tietoja.

79 §. Tekninen käyttöyhteys. Pykälä vastaisi muutoin voimassa olevan opintotukilain 43 §:ää, mutta pykäläviittaukset päivitetäisiin ehdotetun lain mukaisiksi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että Kansaneläkelaitoksella on sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 29 §:n 3 momentissa säädetään, oikeus mainitussa momentissa säädetyin edellytyksin avata tekninen käyttöyhteys 77 ja 83 §:ssä tarkoitetuille tiedonsaajille rekisteriensä sellaisiin tietoihin, jotka Kansaneläkelaitos saa antaa mainittujen säännösten perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että mitä tässä pykälässä säädetään tietojen luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla, koskee myös Kansaneläkelaitoksen oikeutta saada 75 ja 76 §:ssä sekä 77 §:n 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että tämän pykälän perusteella avatun teknisen käyttöyhteyden avulla saa hakea myös salassa pidettäviä tietoja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

80 §. Tietojen oma-aloitteinen luovuttaminen. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 43 a §:ää.

Pykälässä säädettäisiin, että Kansaneläkelaitoksella on oikeus sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa ministeriöille, verohallinnolle ja lakisääteistä sosiaaliturvajärjestelmää hoitavalle laitokselle tai yhteisölle, jonka hoidettavaksi kuuluvaan sosiaaliturvaetuuteen tämän lain mukainen etuus vaikuttaa, tämän lain mukaista etuutta tai korvausta saaneen henkilön henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, tiedot maksetuista etuuksista ja korvauksista ja näihin rinnastettavat tiedot, jotka ovat välttämättömiä sosiaaliturvaan kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi suoritettavaa henkilötietojen yhdistämistä ja muuta kertaluonteista valvontatointia varten, sekä poliisi- ja syyttäväviranomaiselle edellä mainitut tiedot, jotka ovat välttämättömiä rikosten selvittämistä ja syytteenpanoa varten. Terveystilaa koskevia tietoja tai tietoja, jotka on tarkoitettu kuvaamaan henkilön sosiaalihuollon tarpeen perusteita, ei saa kuitenkaan luovuttaa.

81 §. Rekisteröidyn oikeuden rajaaminen. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 43 b §:ää.

Pykälässä säädettäisiin, että luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) tarkoitettulla rekisteröidyllä ei ole asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaista oikeutta siihen, että Kansaneläkelaitos rajoittaa henkilötietojen käsittelyä silloin, kun se hoitaa tämän lain mukaista tehtävää, jos rekisteröidyn vaatimus käsittelyn rajoittamisesta on ilmeisen perusteeton.

82 §. *Opiskelijan ilmoitusvelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin opiskelijan ilmoitusvelvollisuudesta. Pykälän mukaan opintoetuutta hakiessaan opiskelijan tulisi ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle etuuden myöntämiseksi tarvittavat tiedot. Opintoetuutta saavan opiskelijan tulisi ilmoittaa opintojen päättymisestä tai keskeytymisestä, oppilaitoksen vaihtumisesta, asumisolosuhteiden muutoksista sekä lisäksi muista opintoetuuteen vaikuttavista muutoksista. Ilmoitusvelvollisuuden tavoitteena on ehkäistä perusteettoman tuen myöntämistä ja vähentää takaisinperinnän tarvetta. Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 41 §:ää.

83 §. *Ulosmittaus- ja siirtokiello.* Pykälässä säädettäisiin ulosmittaus- ja siirtokiellosta.

Pykälän *1 momentin* mukaan opintorahaa, asumislisää tai opintolainaa ei saisi ulosmitata.

Pykälän *2 momentin* mukaan Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä asianomaisen viranomaisen pyynnöstä luovuttaa ulosottoa varten tiedot tämän lain mukaisten etuuksien määrästä, ei kuitenkaan niistä etuuksista, joita ei oteta huomioon ulosottoaaren (705/2007) 4 luvun 48 §:ssä tarkoitettua suojaosuutta laskettaessa. Lisäksi Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus ilmoittaa tiedossaan olevat muut eläkkeitä ja muita sosiaalietuuksia maksavat laitokset.

Pykälän *3 momentin* mukaan sopimus, joka tarkoittaisi tähän lakiin perustuvan oikeuden siirtämistä toiselle, olisi mitätön.

Pykälä vastaisi muutoin voimassa olevan opintotukilain 44 §:ää, mutta suojaosuutta koskeva säädösviittaus ulosottolakiin päivitetäisiin ulosottoaaren (705/2007) 4 luvun 48 pykäläksi.

10 luku Erinäiset säännökset

84 §. *Opintotukiasiain neuvottelukunta.* Pykälä vastaisi voimassa olevan opintotukilain 45 §:ää, Ehdotuksen *1 momentin* mukaan opetus- ja kulttuuriministeriössä on valtioneuvoston asettama opintotukiasiain neuvottelukunta, jonka tehtävänä on tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja opintotuen kehittämistä ja toteuttamista koskevissa asioissa. Pykälän *2 momentin* mukaan neuvottelukunnan tehtävistä ja kokoonpanosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Tarkoitus olisi, että neuvottelukunnan tehtävät olisivat samat kuin nykyisin.

11 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

85 §. *Voimaantulo.* Pykälän *1 momentissa* olisi tarkoitus säätää, että tämä laki tulisi voimaan 1 päivänä elokuuta 2027. Lain 33 ja 34 §:t tulisivat kuitenkin voimaan jo 1 päivästä tammikuuta 2027. Huoltajakorotusta koskeva ehdotetun lain 23 § 4 momentti tulisi voimaan vasta 1 päivänä lokakuuta 2027. Lain 26 ja 27 §:ää sovelletaan oppivelvollisen opinnoissa, jotka aloitetaan 1.8.2027 tai sen jälkeen. Ennen 1.8.2027 aloitetuissa opinnoissa sovelletaan lain voimaantullessa voimassa olleita oppivelvollisuuslain majoituskorvausta koskevia säännöksiä.

Lisäksi säädettäisiin *2 momentissa*, että tällä lailla kumotaan opintotukilaki (65/1994). Jos muualla lainsäädännössä viitataan kumottuun lakiin, viittauksen katsotaan koskevan tätä lakia. Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että opintoetuslain mukaiseen opintotukeen rinnastetaan opintotukilain (64/1995) mukainen opintotuki.

86 §. *Vanhempien tulorajoja koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin, että lain 22 §:ssä säädetyt tulorajat vastaavat vuodelle 2026 vahvistettua palkkakertoimen pistelukua. Vanhempien tulorajoja koskevaa 28 §:n 2 momenttia sovelletaan 1.8.2027 alkaen.

87 §. *Opintorahan ja opintorahan huoltajakorotuksen määrää koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin, että lain 21, 22 ja 23 §:ssä säädetyt opintorahan määrät vastaavat vuodelle 2027 vahvistettua kansaneläkeindeksistä annetussa laissa tarkoitettua pistelukua. Ensimmäinen 28 §:n 1 momentissa tarkoitettu kansaneläkeindeksistä annetun lain mukainen korotus tehdään 1 päivänä elokuuta 2028. Tarkistus tehtäisiin tällöin vuoden 2026 kolmannen vuosineljänneksen lopun ja vuoden 2027 kolmannen vuosineljänneksen välisen kansaneläkeindeksimuutoksen perusteella.

88 §. *Opiskelijan omia tuloja koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin, että lain 33 §:ssä säädetyt tulorajat vastaavat vuodelle 2025 vahvistettua ansiotasoindeksin pistelukua. Lain 34 §:ää sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2027.

89 §. *Opintolainojen korkoja koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin, että mitä tässä laissa säädetään opintolainojen erääntyneistä koroista, koskisi myös tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen lain nojalla myönnettyjä opintolainojen erääntyneitä korkoja.

90 §. *Korkoavustusta koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin, että lain 47 ja 48 §:ää sovelletaan myönnettäessä korkoavustusta 1 päivästä tammikuuta 2028. Lain 48 §:ssä säädetyt tulorajat vastaavat vuodelle 2026 vahvistettua palkkakerrointa. Ennen 1.1.2028 myönnettäviin korkoavustuksiin sovelletaan ehdotetun lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

91 §. *Opintolainahyvitystä koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että lain 49–54 §:ää sovelletaan henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ensimmäistä korkeakoulututkintoa varten 1 päivänä elokuuta 2027 tai sen jälkeen. Edellä mainittuja lainkohtia sovelletaan myös henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ennen 1 päivää elokuuta 2027, mutta on ilmoittautunut läsnä olevaksi ensimmäisen kerran 1 päivänä elokuuta 2027 tai sen jälkeen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan korkeakoulussa ja ilmoittautunut ensimmäistä kertaa läsnä olevaksi ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita opintolainahyvitystä koskevia säännöksiä. Tästä poiketen edellä mainittuun henkilöön sovelletaan kuitenkin tämän lain 50 §:n 4 momenttia, kun opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinto on suoritettu 1.8.2027 tai sen jälkeen.

92 §. *Opintolainavähennystä koskeva siirtymäsäännös.* Pykälässä säädettäisiin, että henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan korkeakoulussa ja ilmoittautunut ensimmäistä kertaa läsnä olevaksi ennen 1 päivää elokuuta 2014, sovellettaisiin opintotukilain muuttamisesta annetun lain (1243/2013) voimaan tullessa voimassa olleita opintolainavähennystä koskevia säännöksiä.

93 §. *Opintotukioikeutta koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin, että jos Kansaneläkelaitos on koulutuksen järjestäjän hakemuksesta myöntänyt koulutukseen opintotukioikeuden kumotun opintotukilain 4 a §:n nojalla, säilyisi opintotukioikeus myös tämän lain voimaan tultua.

94 §. *Muutoksenhakua koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin, että kumotun opintotukilain nojalla tämän lain voimaantulon jälkeen annettuun päätökseen haetaan muutosta tämän lain mukaisesti. Tämän lain voimaan tullessa sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa ja vakuutusvoimassa vireillä oleviin lainvoimaisen päätöksen

poistamista koskeviin asioihin sovellettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

95 §. *Päätoimisia opintoja ulkomaisessa oppilaitoksessa ja opintotukeen oikeuttavaa enimmäisaikaa koskeva siirtymäsäännös.* Pykälässä säädettäisiin, että lain 12 §:n mukaisia päätoimisia opintoja ulkomaisessa oppilaitoksessa sekä lain 13 §:n 2 ja 3 momentin opintotukeen oikeuttavaa enimmäisaikaa koskevia säännöksiä sovelletaan 1 päivänä elokuuta 2027 tai myöhemmin aloitettuihin opintoihin. Ennen tätä ajankohtaa aloitettuihin opintoihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Opinnot katsotaan aloitetuiksi 1 päivänä elokuuta 2027 tai myöhemmin, jos opiskelija on ottanut opiskelijavalinnassa opiskelupaikan vastaan tai ilmoittautunut ensimmäisen kerran läsnä olevaksi kyseisissä opinnoissa 1 päivänä elokuuta 2027 tai myöhemmin.

96 §. *Oppimateriaalilisää koskeva siirtymäsäännös.* Pykälässä säädettäisiin, että henkilöllä, joka on aloittanut opintonsa ennen 1 päivää elokuuta 2027, on oikeus kumotun opintotukilain 11 a §:n mukaiseen oppimateriaalilisään kyseisten opintojen päättymiseen asti.

7.2 Laki koulumatkatukilain muuttamisesta

1 §. *Lain tarkoitus.* Voimassa olevan lain 1 §:ssä säädetään soveltamisalasta. Ehdotetussa 1 §:ssä säädettäisiin koulumatkatukilain tarkoituksesta. Pykälän otsikkoa muutettaisiin vastaamaan sen sisältöä.

Pykälän *1 momentin* 1 kohdan mukaan laissa säädettäisiin koulumatkatuen myöntämisestä opiskelijan asunnon ja oppilaitoksen välisistä päivittäisistä koulumatkoista aiheutuviin matkakustannuksiin opiskelijalle, joka suorittaisi aikuisille tarkoitetun perusopetuksen opintoja, lukio-opintoja tai ammatillisia opintoja. Momentin 2 kohdan mukaan laissa säädettäisiin viikonloppujen yhteydessä aiheutuvien opiskelijan kodin ja oppilaitoksen sijaintipaikkakunnan asunnon välisten koulumatkojen kustannusten korvaamisesta oppivelvollisille. Pykälän *1 momentti* vastaisi muutoin voimassa olevan koulumatkatukilain 1 §:n 1 momentissa säädettyä, mutta siihen ehdotetaan lisättäväksi myös viikonloppuisin syntyvistä kodin ja oppilaitosten välisistä matkoista aiheutuvien matkojen korvaaminen.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että tukea kutsutaan koulumatkatueksi ja se maksettaisiin valtion varoista.

3 b §. *Oppivelvollisen koulumatkatuki viikonloppujen yhteydessä aiheutuviin matkakustannuksiin.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 b §, jossa säädettäisiin oppivelvollisen koulumatkatuesta viikonloppujen yhteydessä aiheutuviin matkakustannuksiin. Pykälän tarkoittama koulumatkatukioikeus rajoittuisi ainoastaan oppivelvollisiin. Siten ahvenmaalaisella opiskelijalla, jolla on kotikunta Ahvenanmaalla, ei olisi oikeutta ehdotetun pykälän mukaiseen koulumatkatukeen, vaikka hän opiskelisikin Manner-Suomessa. Ainoastaan Suomessa vakinaisesti asuva voi olla oppivelvollinen ja vakinaisesti Suomessa avuvaksi katsotaan oppivelvollisuuslain 2 §:n mukaisesti opiskelija, jolla on kotikuntalaisa (20171994) tarkoitettu kotikunta Suomessa.

Ehdotetun *1 momentin* mukaan oppivelvollisella olisi oikeus koulumatkatukeen viikonloppujen yhteydessä aiheutuvista matkakustannuksista, jos hän täyttää opintoetuslain 26 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa, 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tai 3 tai 4 momentissa säädetyt asumislisän saamisen edellytykset asumislisän saamisen edellytykset. Matkakustannukset korvattaisiin eräiden koulumatkakustannusten laskentaperusteista annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (456/2019) perusteella. Koulumatkatukena korvattaisiin

kuukausittain opiskeluaikana neljästä edestakaisesta oppivelvollisen kodin ja opiskelupaikkakunnan asunnon välisestä matkasta aiheutuvat kustannukset. Käytännössä koulumatkatukea maksettaisiin yleensä enintään 10 kuukaudelta (1.8.–30.5.). Koulumatkatuen määrä olisi kuitenkin enintään 300 euroa kuukaudessa.

Enimmäismäärän säätäminen olisi tarpeen, koska koulumatkatuki perustuisi opiskelijan kodin ja oppilaitoksen väliseen matkan pituuteen määräytyvään taksaan riippumatta opiskelijan kulkutavasta. Ehdotettu 300 euron raja mahdollistaisi viikonloppumatkoista aiheutuvien kohtuullisten kustannusten korvaamisen, vaikka kodin ja opiskelupaikkakunnan matka olisi huomattavan pitkä. Jos opiskelija kulkisi neljänä viikonloppuna kuukaudessa saisi hän enintään 300 euroa eli keskimäärin 75 euroa viikonloppua kohti. 300 euron summa vastaisi reilun 350 kilometrin mittaisen yhdensuuntaisen matkan korvausta opiskelijan kulkiessa neljänä viikonloppuna kuukaudessa. Kaavamainen kilometreihin perustuva taksumukainen korvaus lisätynä tuen enimmäismäärän rajalla olisi soveltuva kustannusten korvaustapa, koska linja-autoliikenteessä ja VR:n lipuissa on dynaaminen hinnoittelu. Lisäksi viikonloppumatkan kulkemiseksi ei välttämättä ole tarjolla joukkoliikennettä, jolloin opiskelija järjestää viikonloppumatkan kulkemisen muulla tavalla, esimerkiksi kimppekyydillä. Opiskelija voi myös käydä kotonaan harvemmin kuin jokaisena viikonloppuna.

Jos opiskelijan kodin ja oppilaitoksen välinen yhdensuuntainen matka olisi 110 kilometriä, koulumatkatuen määrä yhdensuuntaisella matkalla olisi 13,57 euroa (12,62 e + 0,95 e). Tällöin kahdeksan matkan mukainen korvaus olisi 108,56 euroa kuukaudessa (meno-paluumatka $2 \times 13,57 \text{ e} = 27,14 \text{ e}$, kuukausi $4 \times 27,14 \text{ e} = 108,56 \text{ e}$). Jos yhdensuuntainen matka olisi 150 kilometriä, koulumatkatuen määrä yhdensuuntaisella matkalla olisi 17,37 euroa (12,62 e + 0,95 e x 5). Tällöin kahdeksan matkan mukainen korvaus kuukaudessa olisi 138,96 euroa ($17,37 \text{ e} \times 2 \times 4 = 138,96 \text{ e}$).

Voimassa olevan eräiden koulumatkakustannusten laskentaperusteista annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen 1 § (*Soveltamisala*) mukaan koulumatkatuki lasketaan liitteen mukaisten laskennallisten kustannusten perusteella koulumatkatuen perustuessa koulumatkatukilain (48/1997) 4 §:n 2–4 momentissa tarkoitettuihin koulumatkakustannuksiin. Asetuksen soveltamisalaa koskevaan säännökseen olisi tarpeen lisätä ehdotettu uusi 3 b §.

Ehdotetun 2 momentin mukaan koulumatkatukea ei myönnettäisi, jos oppivelvollinen saa tukea vastaavista matkoista aiheutuviin kustannuksiin muun lain nojalla.

Ehdotetun 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä arvioisi oppivelvollisen pyynnöstä, täyttyvätkö opintotukilain 26 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan, 2 momentin 1 ja 2 kohdan tai 3 ja 4 momentin mukaiset edellytykset. Koulutuksen järjestäjän tulisi tallentaa tieto edellytysten täyttymisestä opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon. Ehdotettu menettely olisi tarpeen koulumatkatuen toimeenpanon kannalta. Kansaneläkelaitos hyödyntäisi tietovarannon tietoa ratkaistessaan opiskelijan koulumatkatukioikeutta.

Lain 3 b §:ää sovellettaisiin oppivelvollisen opinnoissa, jotka aloitetaan 1.8.2027 tai sen jälkeen. Ennen 1.8.2027 aloitetuissa opinnoissa sovelletaan lain voimaantullessa voimassa olleita oppivelvollisuuslain matkakorvausta koskevia säännöksiä.

8 §. Tarkistaminen ja keskeyttäminen. Pykälässä säädettäisiin koulumatkatuen tarkistamisesta ja keskeyttämisestä.

Pykälän 1–3 momentit vastaisivat voimassa olevaa koulumatkatukilakia.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *4 momentti*. Sen mukaan opiskelijan valmistuessa tai keskeyttäessä opintonsa, koulumatkatuki lakkautettaisiin valmistumis- tai keskeyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alusta lukien. Säännös olisi tarpeellinen, koska koulumatkatukea ei näissä tilanteissa ole tarkoituksenmukaista periä takaisin.

7.3 Laki valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 c §:n muuttamisesta

9 c §. *Maksuttomuutta koskevat tiedot.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *2 momentti*. Ehdotuksen mukaan koulutuksen järjestäjällä olisi velvollisuus tallentaa tietovarantoon opintoetuslain 26 §:n 5 momentin ja koulumatkatukilain 3 b §:n 4 momentin mukaiset tiedot siitä, että opiskelija täyttää mainituissa lainkohdissa säädetyt edellytykset. Tietovarantoon tallennettaisiin oikeasuhteisuusperiaatteen mukaisesti varten vain välttämättömät tiedot. Kansaneläkelaitos käyttäisi tietovarannon tietoja ratkaistessaan ehdotetun opintoetuslain 26 §:n mukaisia asumislisähakemuksia ja ehdotetun koulumatkatukilain muuttamisesta annetun lain 3 b §:n mukaisia koulumatkatukihakemuksia.

7.4 Laki oppivelvollisuuslain muuttamisesta

17 §. *Maksuttomuuden laajuus.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi oppivelvollisuuslain mukaisen majoitusedun poistuttua lisäys, jonka mukaan asumisen maksuttomuudesta säädetään opintoetuslaissa (xx/xxxx). Ehdotettu säännös vastaisi muutoin voimassa olevaa sääntelyä.

19 §. *Majoituskorvaus oppivelvolliselle.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Matkakorvauksen tilalle tulisi opintoetuslain mukainen asumislisä.

20 §. *Majoituskorvauksen myöntämisen erityistilanteet.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Majoituskorvauksen tilalle tulisi opintoetuslain mukainen asumislisä.

21 §. *Matkakorvaus oppivelvolliselle.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Matkakorvauksen tilalle tulisi koulumatkatukilain mukainen koulumatkatuki.

7.5 Laki sotilasavustuslain 10 a §:n muuttamisesta

10 a §. *Opintolainojen korot.* Pykälään tehtäisiin teknisluonteinen lisäys siten, että siinä mainittaisiin opintoetuslain (xx/xxxx) mukaiset opintolainojen korot.

7.6 Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta

15 §. *Etuokeudet tulot.* Pykälään tehtäisiin teknisluonteinen lisäys siten, että tuloina ei asumistukea laskettaessa oteta huomioon opintoetuslain (xx/xxxx) mukaista opintotukea eikä opintorahan huoltajakorotusta. Ehdotettu säännös vastaisi muutoin voimassa olevaa sääntelyä.

7.7 Laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

11 §. *Varhaiskasvatuksen maksun määräytymisen perusteena olevat tulot.* Pykälään tehtäisiin teknisluonteinen lisäys siten, että tuloina ei oteta huomioon opintoetuslain (xx/xxxx) mukaista opintotukea. Ehdotettu säännös vastaisi muutoin voimassa olevaa sääntelyä.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Opintotukilakia koskevaan lakiehdotukseen (1. lakiehdotus) sisältyy asetuksenantovaltuuksia, jotka vastaisivat sisällöllisesti voimassa olevaan opintotukilakiin sisältyviä asetuksenantovaltuuksia.

Opintoetuuslakiehdotuksen asetuksenantovaltuudet

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksistä, opintotukioikeuden hakemisesta, myöntämisestä ja perumisesta sekä koulutuksen järjestäjän selvitys- ja ilmoitusvelvollisuudesta. (7 §)

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää erilaajuisten opintojen opintotuen enimmäisajasta. (13 §). Säännökset koskisivat korkeakouluopintoja.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintojen riittävän edistymisen arvioimisesta, 4 momentissa tarkoitettun määräajan pituudesta ja opintosuoritusvaatimuksesta opintotuen lakkauttamisen jälkeen opintotuen maksamisen jatkamiseksi. (18 §)

Opintoraha ja asumislisä on palautettava vuositulon korottamiseksi tukivuotta seuraavan kalenterivuoden aikana. Palauttamisen määräajasta säädetään valtioneuvoston asetuksella. (32 §)

Takaussaatavalle on maksettava korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentin mukaista korkoa, jollei valtioneuvoston asetuksella säädetä alemmasta korosta. (42 §)

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidentävien seikkojen huomioon ottamisesta (51 §) ja opintolainahyvityksen maksamisesta (55 §).

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintolainahyvityksen maksamisesta. (53 §)

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakumenettelystä. (56 §)

Opintoraha ja asumislisä maksetaan kuukausittain etuuden hakijan ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille. Maksupäivästä säädetään valtioneuvoston asetuksella. (58 §)

Opiskelijan omien tulojen perusteella takaisinperittäväksi määrätyn opintorahan ja asumislisän määrää korotetaan 7,5 prosentilla, jollei valtioneuvoston asetuksella säädetä alemmasta korotuksesta. (63 §)

Neuvottelukunnan tehtävistä ja kokoonpanosta säädetään asetuksella. (84 §)

Voimassa olevassa valtioneuvosten asetuksessa opintotuesta (65/1994) säädetään vastaavista.

Uudistuksen myötä annettaisiin uusi valtioneuvoston asetus opintotuesta.

9 Voimaantulo

Opintoetuslaki tulisi voimaan 1.8.2027. Näin ollen laki valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 c §:n muuttamisesta, laki oppivelvollisuuslain muuttamisesta, sotilasavustuslain 10 a §:n muuttamisesta, laki yleisestä asumistuesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta, laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n muuttamisesta tulisivat voimaan 1.8.2027.

10 Toimeenpano ja seuranta

Ehdotetuilla muutoksilla olisi vaikutusta erityisesti Kansaneläkelaitoksessa ja luottolaitoksissa.

Ehdotetut muutokset edellyttäisivät muutoksia Kansaneläkelaitoksen ja luotonantajien tietojärjestelmiin, ohjeisiin, lomakkeisiin, asiakastiedotukseen ja verkkopalveluihin. Lisäksi muutos aiheuttaa henkilöstön koulutustarpeita. Neuvontatilanteiden määrä kasvaa erityisesti muutoksen voimaantulovaiheessa. Uudistus edellyttää Kansaneläkelaitoksessa uutta työtä erityisesti opintolainahyvityksen uudistuttua. Lainanmyöntökäytäntöihin liittyvillä toimenpiteillä ja uusimuotoisen korkoavustuksen käyttöönotolla on myös vaikutusta sekä luottolaitosten että Kansaneläkelaitoksessa tehtävään työhön.

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien tehtävänä ollut majoitus- ja matkakorvauksen maksaminen lakkaisi oppivelvollisille myönnettävän asumislisän ja koulumatkatuen myöntämisen tapahtuttua jatkossa Kansaneläkelaitoksessa.

Uudistuksen vaikutuksia on tarpeen seurata ja arvioida esimerkiksi erillisellä seurantatutkimuksella. Sellainen voitaisiin toteuttaa muutaman vuoden kuluttua uudistuksen voimaantulosta. Tutkimuksessa voitaisiin arvioida uudistuksen vaikutuksia opintotuen ja erityisesti opintolainan käyttöön. Myös uusimuotoisen huoltajakorotuksen käyttöä ja vaikutusta tulisi seurata ja arvioida. Uudistuvan opintolainahyvityksen vaikuttavuutta voidaan sen jälkeen, kun uusimuotoisen hyvityksen piiriin tulevat opintolainasaajat valmistuvat. Aikaisintaan hyvityksen vaikuttavuutta voitaisiin tarkastella noin viiden vuoden kuluttua uudistuksen voimaantulosta, jolloin tietoa olisi kertynyt alemman korkeakoulututkinnon sekä ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista opintolainan saajista. Laajimpien ammattikorkeakoulututkintojen ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden opintolainansaajien osalta hyvityksen vaikuttavuutta voitaisiin arvioida aikaisintaan seitsemän vuoden kuluttua uudistuksen voimaantulosta.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

HE 197/2027: Esityksessä ehdotetaan terveydenhuoltoalan koulutusuudistuksesta aiheutuvia muutoksia opintolainahyvityksen ehtoihin. Tässä esityksessä on huomioitu opintolainahyvityksen ehdoissa terveydenhuoltoalan koulutusuudistus.

HE x/2026: Esityksessä ehdotetaan tarkennettavaksi oppivelvollisuuslain säännöksiä, jotka koskevat majoituskorvausta.

HE x/2026: Esityksessä ehdotetaan tarkennettavaksi voimassa olevan opintotukilain säännöksiä, jotka koskevat opintotukeen oikeuttavia korkeakouluopintoja.

Eduskunnan vastausta laadittaessa on otettava huomioon se, jos edellä mainitut esitykset ovat eduskunnan käsiteltävinä tämän esityksen kanssa samanaikaisesti.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy valtion vuoden 2027 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

12 Suhde perustuslakiin ja säättämisyjärjestys

Perustuslain 16 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Opintotuella turvataan osaltaan perustuslain 16 §:ssä säädettyjä sivistyksellisiä oikeuksia. Ehdotetuilla säännöksillä parannettaisiin päätoimisen opiskelun edellytyksiä.

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Ehdotetuilla säännöksillä ei aseteta ketään eri asemaan, vaan niillä edistetään opintotuen riittävyttä ja yhdenvertaisuutta parantamalla opiskelijoiden taloudellisia edellytyksiä täysipäiväiseen opiskeluun.

Perustuslakivaliokunta on vanhempien tulojen huomioon ottamista opintotuessa arvioidessaan katsonut, ettei ollut perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussääntelyyn hyvin sovitettavissa, että korkeakouluopiskelijoiden osalta vanhempien tulot eivät vaikuta opintotuen määrään mutta 18- ja 19-vuotiaiden muiden kuin korkeakoulussa opiskelevien kohdalla vanhempien tulot saattavat vaikuttaa opintotukeen (PeVL 58/2016 vp, s. 4–5, PeVL 6/2015 vp, s. 3). Valiokunta ei näissä yhteyksissä pitänyt kuitenkaan nimenomaisesti ongelmallisena, että vanhempien tuloja otetaan ylipäättään huomioon. Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin pitänyt opintotukilain sääntelyratkaisua osin kyseenalaisena erityisesti siltä osin kuin se kohdistuu muualla kuin vanhempansa luona asuviin opiskelijoihin (PeVL 26/2013 vp). Lausunnossaan PeVL 6/2015 vp valiokunta on uudistanut painokkaasti aikaisemmin esittämänsä kannan (PeVL 26/2013 vp, s. 3/II), että hallituksen olisi kiirehdittävä sitä muutosta, että vanhempien tulojen vähentävästä vaikutuksesta itsenäisesti asuvan täysi-ikäisen toisen asteen opiskelijan opintorahaan luovuttaisiin. Tästä vähentävästä vaikutuksesta onkin sittemmin luovuttu. Nyt ehdotettu sääntely vastaisi vanhempien tulojen huomioon ottamisen osalta nykytilaa.

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien ihmisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Yhdenvertaisuusnäkökohdilla on merkitystä sekä myönnettäessä lailla etuja ja oikeuksia ihmisille että asetettaessa heille velvollisuuksia. Toisaalta lainsäädännölle on ominaista, että se kohtelee tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin edistääkseen muun muassa tosiasiallista tasa-arvoa (HE 309/1993 vp, s. 42–43, ks. myös PeVL 31/2014 vp, s. 3/I). Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (ks. esim. PeVL 67/2014 vp, s.11/I ja PeVL 40/2014 vp, s. 6/II).

Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ei esitetä muutosta nykyiseen oikeustilaan, joka koskee vanhempien tulojen huomioonottamista. Opintotukea myönnettäessä otettaisiin

vanhempien tulot huomioon jatkossakin eri tavalla alle 20-vuotiailla vanhempiensa luona asuvilla opiskelijoilla riippuen siitä opiskelevatko he korkeakoulussa vai muussa oppilaitoksessa. Vanhempien pienten tulojen perusteella opintorahaa voitaisiin korottaa, jos opiskelija on alle 20-vuotias ja asuu vanhempiensa luona. Alle 20-vuotiaan muun kuin korkeakouluopiskelijan vanhempien tulojen perusteella opintoraha voitaisiin myös vähentää vanhempien tulojen perusteella, mutta korkeakouluopiskelijan opintorahaan vanhempien tulot eivät vaikuttaisi vähentävästi. Sääntelyn hyväksyttävyyttä suhteessa mahdollisiin perusoikeuksien rajoittamiseen ja opiskelijoiden yhdenvertaisen kohtelun kannalta on huomattava, että 18- ja 19-vuotiaat muut kuin korkeakouluopiskelijat ovat pääsääntöisesti 1.1.2021 voimaan tulleen oppivelvollisuuslain nojalla oikeutettuja maksuttomaan koulutukseen. Muussa kuin korkeakoulutuksessa ruokailu ja oppimateriaalit ovat maksuttomia. Korkea-asteella ruokailu on puolestaan maksullista ja opiskelija vastaa itse oppimateriaalien kustannuksista. Opintotuki turvaa eniten tuen tarpeessa olevien alle 20-vuotiaiden pienituloisista perheistä tulevien taloudellisia edellytyksiä yhdenvertaisesti, koska opintorahaa voidaan korottaa kaikilla alle 20-vuotiailla vanhempiensa luona asuvilla samoilla edellytyksillä riippumatta siitä opiskelevatko he korkeakoulussa vai muussa oppilaitoksessa.

Perustuslain 16 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Opintotuella turvataan osaltaan perustuslain 16 §:ssä säädettyjä sivistyksellisiä oikeuksia. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että säännöksellä on julkiselle vallalle asetettu yleinen velvollisuus huolehtia muun muassa siitä, että varattomuus ei estä opetuksen saamista (HE 309/1993 vp, s. 64/I ja PeVL 14/2003 vp, s. 2/I). Oikeus saada muuta kuin perusopetusta varattomuuden estämättä on turvattava sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään. Sääntelyvaraus edellyttää oikeuden turvaamista koskevien säännösten antamista lain tasolla, mutta jättää sääntelyn tarkemman sisällön lainsäätäjän harkintavaltaan (PeVM 10/1998 vp, s. 12/I ja PeVL 14/2003 vp, s. 2/I). Opintotukea koskeva lainsäädäntö täyttää omalta osaltaan perustuslain 16 §:n 2 momentissa säädettyä toimeksiantoa (PeVL 6/2015 vp, PeVL 26/2013 vp, PeVL 14/2003 vp).

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotettuun lakiin ei sisälly sellaisia perusoikeuksien rajoituksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Hallitus katsoo, että ehdotettu laki voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Opintoetuuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on tukea opintoetuuksilla taloudellisen tuen tarpeessa olevan päätoimisen opiskelijan toimeentuloa, kannustaa opiskelemaan ja suorittamaan opinnot tavoiteajassa sekä tukea opintolainansaajaa opintolainan takaisinmaksussa.

2 §

Opintoetuudet

Opintotukena myönnetään tässä laissa säädetyn edellytyksin opintorahaa, asumislisää ja opintolainan valtiontakausta.

Opintolainansaajalla on lisäksi tässä laissa säädetyn edellytyksin oikeus saada korkoavustusta ja opintolainahyvitystä.

3 §

Toimeenpano

Opintotukitoiminnan yleinen johto, ohjaus ja kehittäminen kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Tämän lain mukaiset toimeenpanotehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos yhteistyössä oppilaitosten kanssa.

Kansaneläkelaitoksen tehtävänä on huolehtia myös korkeakouluopiskelijoiden ruokailun tukemiseen tarkoitettun valtion talousarvioon varatun määrärahan rajoissa tuen myöntämisestä opiskelijaravintoloiden pitäjille ja muusta tähän liittyvästä hallinnosta.

Oppilaitoksen tehtävänä on:

- 1) antaa yleisneuvontaa opintoetuusasioissa;
- 2) antaa oma-aloitteisesti taikka Kansaneläkelaitoksen tai opiskelijan pyynnöstä opintotukiasioiden käsittelyssä tarvittavia tietoja;
- 3) vastaanottaa oppilaitoksessa opiskelevan opintoetuushakemus, merkitä hakemukseen asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot ja toimittaa hakemus Kansaneläkelaitokselle; sekä
- 4) valvoa osaltaan, että opintoetuuden saantiin on edellytykset ja ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle, jos opintoetuuden keskeyttämiseen tai lakkauttamiseen on aihetta.

4 §

Oikeus opintotukeen Suomen kansalaisuuden, Euroopan unionin lainsäädännön tai oleskelun perusteella

Suomen kansalaisella on oikeus opintotukeen siten kuin tässä laissa säädetään. Suomen kansalaista koskevia tämän lain säännöksiä sovelletaan myös henkilöön:

1) joka Euroopan yhteisön lainsäädännön taikka Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen nojalla on oikeutettu tämän lain mukaiseen opintoetuuteen;

2) jolla on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetty oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa; taikka

3) jolla on Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen 2019/C 384 I/01 (erosopimus) 15 artiklan mukainen oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa.

Ulkomaalaisella, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, on oikeus opintotukeen tässä laissa säädettyin edellytyksin, jos:

1) hänelle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu jatkuva (A) tai pysyvä (P) oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa (P-EU);

2) hän on ulkomaalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin kansalainen tai tähän rinnastettava taikka hänen perheenjäsenensä, jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti;

3) hän on Pohjoismaan kansalainen, joka on rekisteröinyt oleskelunsa ulkomaalaislain 157 §:ssä säädetyllä tavalla siten kuin Pohjoismaiden välillä väestön rekisteröinnistä on sovittu; taikka

4) hän on Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen tai hänen perheenjäsenensä, hänen oleskeluoikeutensa perustuu erosopimukseen ja hänellä on erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan mukaisen hakumenettelyn perusteella annettu oleskeluoikeuden osoitukseksi ulkomaalaislain 33 a §:ssä tarkoitettu oleskelulupakortti.

Suomen kansalaisella ja 2 momentissa tarkoitettulla henkilöllä on tässä laissa säädettyin edellytyksin oikeus opintotukeen ulkomailla suoritettavaan koulutukseen, jos hänellä on:

1) vähintään kahden vuoden ajan opintojen alkamista edeltäneiden viiden vuoden aikana ollut kotikuntalaisa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa; tai

2) elinolosuhteiden perusteella muuten kiinteä yhteys Suomeen, jolloin otetaan huomioon henkilön perhesuhteisiin, toimeentuloon, ammatillisiin ja muihin vastaaviin elinolosuhteisiin liittyvät seikat.

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) tukikuukaudella kuukautta, jonka aikana opiskelija saa opintorahaa tai asumislisää;

2) lukuvuodella aikaa, joka alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy seuraavan vuoden heinäkuun 31 päivänä;

3) lukukaudella syyslukukautta ja kevätlukukautta, jolloin syyslukukausi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä joulukuuta ja kevätlukukausi alkaa 1 päivänä tammikuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta;

4) korkeakoululla yliopistolaissa (558/2009) tarkoitettuja yliopistoja, Maanpuolustuskorkeakoulusta annetussa laissa (1121/2008) tarkoitettua Maanpuolustuskorkeakoulua, ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tarkoitettuja

ammattikorkeakouluja ja Poliisiammattikorkeakoulusta annetussa laissa (1164/2013) tarkoitettua Poliisiammattikorkeakoulua;

- 5) muulla oppilaitoksella muita kuin 4 kohdassa tarkoitettuja oppilaitoksia;
- 6) puolisoilla aviopuolisoita ja avioliitonomaisissa olosuhteissa eläviä henkilöitä.;
- 7) lapsen huoltajalla tarkoitetaan lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) mukaisia huoltajia;
- 8) kirkkokaudella vuosipuoliskoa, joka alkaa 1 päivästä tammikuuta ja päättyy 30 päivään kesäkuuta tai vuosipuoliskoa, joka alkaa 1 päivästä heinäkuuta ja päättyy 31 päivänä joulukuuta.

2 luku

Opintotuen saamisen edellytykset ja rajoitukset

6 §

Opintotukeen oikeuttavat opinnot

Opintotukeen oikeuttavien opintojen on oltava päätoimisia.

Opintotukea voidaan myöntää koulutukseen, joka on julkisen valvonnan alaista. Julkisen valvonnan alaiseksi katsotaan koulutus tai oppilaitos, joka on opetusviranomaisten tai oman alansa viranomaisten valvoma tai rahoittama.

Muussa kuin korkeakoulutuksessa opintotukeen on oikeus opiskelijalla, joka suorittaa:

- 1) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) säädettyä koulutusta;
- 2) lukiolaissa (714/2018) säädettyä lukiokoulutusta tai lukiokoulutusta Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetussa laissa (1463/2007) tarkoitettua oppilaitoksessa;
- 3) tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020) tarkoitettua koulutusta;
- 4) perusopetuslain (628/1998) 46 §:ssä säädettyä aikuisille tarkoitettua perusopetusta;
- 5) muun alan viranomaisten kuin opetusviranomaisten valvomaa 1 kohdassa tarkoitettua koulutusta vastaavaa ammatillista koulutusta; tai
- 6) muuta kuin 1–5 kohdassa tarkoitettua koulutusta vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettua kansanopistossa, liikunnan koulutuskeskuksessa tai Snellman-korkeakoulu-nimisessä oppilaitoksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa (252/2010) tarkoitettua koulutuskeskuksessa.

Korkeakoulutuksessa opintotukeen on oikeus opiskelijalla, joka suorittaa:

- 1) alemmaa tai ylempää korkeakoulututkintoa taikka tieteellistä tai taiteellista jatkotutkintoa;
- 2) ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa taikka ammattikorkeakoululain 10 §:n 3 momentissa tarkoitettua maahanmuuttajille suunnattua koulutusta;
- 3) muuta kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua ammatilliseen tai virkakelpoisuuteen tähtäävää opintokokonaisuutta, jos opiskelija on suorittanut korkeakoulututkinnon.

Ulkomailla opiskelevalla opiskelijalla on oikeus opintotukeen, jos opinnot vastaavat 1–3 momentissa tarkoitettuja opintoja Suomessa tai sisältyvät Suomessa suoritettaviin opintotukeen oikeuttaviin opintoihin. Opintotukea myönnetään myös Ahvenanmaan maakuntalainsäädännön perusteella järjestettyyn koulutukseen Ahvenanmaan maakunnassa, jos opinnot vastaavat 1–3 momentissa tarkoitettuja opintoja tai sisältyvät valtakunnassa suoritettaviin opintotukeen oikeuttaviin opintoihin.

7 §

Oikeus opintotukeen muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa

Opiskelijalla on oikeus opintotukeen Suomessa järjestetyssä muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa, jos Kansaneläkelaitos on koulutuksen järjestäjän hakemuksesta myöntänyt koulutukseen opintotukioikeuden. Opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksenä on, että:

1) koulutus vastaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta, jonka tavoitteena on tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaminen; ja

2) koulutuksen järjestäjällä on toiminnalliset, ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen järjestämiseen.

Opetushallitus antaa Kansaneläkelaitoksen pyynnöstä lausunnon siitä, vastaako 1 momentin mukainen koulutus sisällöltään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta.

Oikeus opintotukeen voidaan myöntää myös valtioneuvoston asetuksella erikseen säädettävään muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun koulutukseen, jos koulutus tuottaa yleisesti tunnustetun ammattipätevyyden ja muut opintotuen myöntämisen edellytykset täyttyvät.

Kansaneläkelaitos voi perua koulutukseen myönnetyn oikeuden opintotukeen, jos opintotuen myöntämiselle säädetyt edellytykset eivät täyty. Jos koulutuksen oikeus opintotukeen perutaan, ovat opintotukeen oikeuttavassa koulutuksessa ennen oikeuden perumista aloittaneet opiskelijat oikeutettuja opintotukeen koulutuksen päättymiseen asti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksistä, opintotukioikeuden hakemisesta, myöntämisestä ja perumisesta sekä koulutuksen järjestäjän selvitys- ja ilmoitusvelvollisuudesta.

8 §

Päätoimiset opinnot lukiokoulutuksessa

Päätoimisia ovat:

1) lukiolain mukaiset opinnot, joiden tavoitteena on 150 opintopisteen laajuinen nuorille tarkoitettu oppimäärän suorittaminen tai lukiolain 6 §:n erityisen koulutustehtävän mukainen koulutus, jonka tavoitteena on ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) 25 §:ssä tarkoitettu ylioppilastutkintoa tasoltaan vastaavan kansainvälisen tutkinnon suorittaminen;

2) lukiolain mukaiset opinnot, joiden tavoitteena on 88 opintopisteen laajuinen aikuisille tarkoitettu oppimäärän suorittaminen tai lukion oppiaineen oppimäärän suorittaminen, kun niitä suoritetaan ammatillisen perustutkinnon yhteydessä taikka lukiolain 4 §:n mukaisella järjestämisluvalla sisäoppilaitosmuotoisesti;

3) lukiolain mukaiset opinnot, joiden tavoitteena on 88 opintopisteen laajuinen aikuisille tarkoitettu oppimäärän suorittaminen, kun sitä suorittaa oppivelvollisuuslain (1214/2020) 16 §:n nojalla maksuttomaan koulutukseen oikeutettu opiskelija.

9 §

Päätoimiset opinnot ammatillisessa koulutuksessa

Päätoimisia ovat:

1) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiset opinnot, joiden tavoitteena on ammatillisen perustutkinnon tai tutkinnon osan taikka työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen suorittaminen;

2) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiset opinnot, joiden tavoitteena on ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tai mainittujen tutkintojen osien suorittaminen, jos opintojen laajuus on vähintään 4,5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohti;

3) muut ammatilliset opinnot, jos opintojen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia, 4,5 osaamispistettä, neljä opintopistettä tai kolme opintoviikkoa opiskelukuukautta kohti.

10 §

Päätoimiset opinnot korkeakoulutuksessa

Päätoimisia ovat opinnot, joiden tavoitteena on korkeakoulututkinnon suorittaminen. Muut korkeakouluopinnot ovat päätoimisia, kun opintojen laajuus on keskimäärin vähintään viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti.

11 §

Päätoimiset opinnot eräissä muissa koulutuksissa

Päätoimisia ovat:

1) aikuisille tarkoitettu perusopetuslain 46 §:n mukainen koulutus, jos opintojen laajuus on keskimäärin vähintään 2 kurssia opiskelukuukautta kohti.

2) tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu koulutus;

3) vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitettussa kansanopistossa, liikunnan koulutuskeskuksessa tai Snellman-korkeakoulu-nimisessä oppilaitoksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa tarkoitettussa koulutuskeskuksessa järjestetty muu kuin 8 ja 9 §:ssä taikka tämän pykälän 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu koulutus, jos opintojen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia, 4,5 osaamispistettä, neljä opintopistettä tai kolme opintoviikkoa opiskelukuukautta kohti.

12 §

Päätoimiset opinnot ulkomaisessa oppilaitoksessa

Ulkomaisessa oppilaitoksessa opinnot ovat päätoimisia, jos oppilaitos on määritellyt ne päätoimisiksi. Korkeakouluopinnot voidaan katsoa päätoimisiksi myös, jos opintojen laajuus vastaa keskimäärin vähintään viittä opintopistettä opiskelukuukautta kohti. Muut opinnot voidaan katsoa päätoimisiksi myös, jos opetussuunnitelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia.

13 §

Opintotukeen oikeuttava enimmäisaika muissa kuin korkeakouluopinnoissa

Opiskelijalla on oikeus opintotukeen säännönmukaiselle opiskeluajalle. Säännönmukaisella opiskeluajalla tarkoitetaan ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa enintään neljää vuotta ja muissa opinnoissa opinnoille säädettyä pidentämätöntä opiskelu- tai suoritusaikaa taikka opetussuunnitelman, opetusohjelman tai opiskelusuunnitelman mukaista päätoimista suoritusaikaa, jos suoritusajasta ei säädetä laissa.

Opiskelija voi saada tutkinnon suorittamista varten opintotukea 1 momentissa tarkoitettua säännönmukaista opiskeluaikaa pidemmälle ajalle, jos opiskelija osoittaa opintojensa viivästymisen aiheutuneen sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä. Tässä momentissa tarkoitettua opintotukiajan pidentämistä voi saada yhteensä enintään 12 kuukauden ajalle.

Opiskelijan on liitettävä enimmäisajan pidentämistä koskevaan hakemukseen lääkärintodistus tai muu riittävä selvitys.

Muuhun kuin oppivelvollisuuslain 16 §:n mukaiseen maksuttoman koulutuksen piiriin kuuluvaan opiskeluun voi kuitenkin saada enintään 52 tukikuukautta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää erilaajuisten opintojen opintotuen enimmäisajasta.

14 §

Opintotukeen oikeuttava enimmäisaika korkeakouluopinnoissa

Yhden korkeakoulututkinnon suorittamista varten tukeen oikeuttava aika määräytyy kyseiselle tutkinnolle säädetyn laajuuden perusteella siten, että tukeen oikeuttava aika on enintään yhdeksän tukikuukautta tutkinnon laajuuden mukaista lukuvuotta kohti lisättyinä kolmella tukikuukaudella. Täydet lukuvuodet ylittävältä puolelta lukuvuodelta tukeen oikeuttava aika on kuitenkin viisi tukikuukautta.

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylemmää korkeakoulututkintoa, opintotuki myönnetään erikseen alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen. Tukeen oikeuttava aika on kuitenkin yhteensä enintään näiden tutkintojen yhteenlasketun laajuuden perusteella 1 momentin mukaisesti määräytyvä tukiaika.

Jos opiskelija, jolle on myönnetty opintotukea korkeakouluopintoihin mutta joka ei ole suorittanut korkeakoulututkintoa, aloittaa opinnot toisen korkeakoulututkinnon suorittamista varten, aiemman tutkinnon suorittamiseksi käytetyt tukikuukaudet otetaan huomioon tukeen oikeuttavaa aikaa laskettaessa. Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylemmää korkeakoulututkintoa, aiemman tutkinnon suorittamiseksi käytetyt tukikuukaudet otetaan huomioon tutkintojen yhteenlaskettua tukiaikaa laskettaessa.

Opiskelija voi saada tutkinnon suorittamista varten opintotukea 1 momentin mukaista opintotuen enimmäisaikaa pidemmälle ajalle. Enimmäisajan pidentämisen edellytyksenä on, että opiskelija osoittaa opintojensa viivästymisen aiheutuneen sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä. Opiskelija voi saada enimmäisajan pidentämistä yhteensä enintään 9 kuukauden ajalle kuitenkin siten, että 6 momentin mukainen tukikuukausien määrä ei ylitä. Opiskelijan on liitettävä enimmäisajan pidentämistä koskevaan hakemukseen lääkärintodistus tai muu riittävä selvitys.

Muussa kuin korkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelijalla on oikeus opintotukeen päätoimisten opintojen ajalle. Yliopiston jatkotutkinnon suorittamista varten tukeen oikeuttava enimmäisaika on yhdeksän kuukautta.

Korkeakouluopiskelua varten opintotukea voi saada enintään 54 tukikuukautta. Opintotukeen oikeuttava aika on kuitenkin 57 tukikuukautta, kun alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon laajuus on yhteensä 360 opintopistettä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä erilaajuisten opintojen opintotuen enimmäisajasta.

15 §

Opintotukeen oikeuttava enimmäisaika ulkomaisessa oppilaitoksessa

Ulkomaisessa oppilaitoksessa suoritettavassa koulutuksessa opintotukeen oikeuttava aika määräytyy siten kuin 13 ja 14 §:ssä säädetään ja ulkomaisen oppilaitoksen määrittelemän koulutuksen keston ja laajuuden mukaisesti.

16 §

Lukuvuoden tukikuukausien määrä

Opintotuki myönnetään:

- 1) korkeakoulututkintoa varten yhdeksälle kuukaudelle lukuvuodessa;
- 2) lukiokoulutusta, ammatillista perustutkintoa ja tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta varten kymmenelle kuukaudelle lukuvuodessa.

Muussa kuin 1 momentin mukaisissa opinnoissa opintotuki myönnetään niille kalenterikuukausille, joissa on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää.

Opintotuki voidaan hakemuksesta myöntää 1 momentissa säädettyä lyhyemmäksi ajaksi. Opintotuki voidaan hakemuksesta myöntää myös 1 momentissa säädettyä pidemmäksi ajaksi niille kalenterikuukausille, joiden aikana opiskelija osoittaa harjoittavansa opintoja ja joissa on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää. Lukiokoulutuksessa opintotuki voidaan myöntää kesä- tai heinäkuulle vain, jos opiskelija suorittaa oppilaitoksessa lukion oppimäärään sisältyviä opintoja.

17 §

Tukikuukauden käyttäminen

Tukikuukausi katsotaan käytetyksi, kun tukikuukauden opintoraha tai asumislisä on maksettu.

Tukikuukausi palautuu uudelleen käytettäväksi, jos tuensaaja maksaa vapaaehtoisesti takaisin tukikuukauden opintorahan ja asumislisän tukivuotta seuraavan kalenterivuoden aikana valtioneuvoston asetuksella säädettyyn määräaikaan mennessä. Vapaaehtoisesti takaisinmaksettu opintoraha ja asumislisä myönnetään uudelleen 57 §:n mukaista hakuaikaa noudattaen.

Takaisinperintä ei palauta tukikuukautta uudelleen käytettäväksi, ellei takaisinperintä aiheudu virheellisestä maksatuksesta tai 19 §:ssä tarkoitettu etuuden takautuvasta maksatuksesta.

18 §

Opintojen riittävä edistyminen

Opintotuen saamisen edellytyksenä on opintojen edistyminen. Opintojen edistymistä pidetään riittävänä, jos opiskelija suorittaa opinnot opintotukeen oikeuttavassa ajassa. Kansaneläkelaitos seuraa yhteistyössä oppilaitosten kanssa opintojen edistymistä vuosittain.

Opintotuki lakkautetaan tai opintotukihakemus hylätään, jos opiskelijan opinnot eivät ole edistyneet riittävästi. Opintotuki lakkautetaan sen lukukauden lopussa, jonka aikana edistymisen seuranta suoritetaan. Opintotuki voidaan lakkauttaa takautuvasti, jos opintosuorituksia on erityisen vähän ja olosuhteista ilmenee, ettei opintoja ole ollut tarkoitukseen harjoittaa päätoimisesti.

Opiskelijalla on oikeus opintotukeen, vaikka hänen opintonsa eivät ole edistyneet riittävästi, jos hän esittää hyväksyttävän syyn, jonka vuoksi opinnot ovat hidastuneet. Hyväksyttävä syy voi olla opiskelijan sairaus tai muu siihen rinnastettava opiskelukykyä heikentävä tekijä, hänen lähiomaisensa sairaus, hänen vaikea elämäntilanteensa tai hänen opintojensa edistymiseen tilapäisesti vaikuttanut muu erityinen syy.

Jos opintojen edistymisen katsotaan edellyttävän erityistä seurantaa, opintotuki myönnetään tai sen maksamista jatketaan määräaikaisesti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintojen riittävän edistymisen arvioimisesta, 4 momentissa tarkoitettun määräajan pituudesta ja

opintosuoritusvaatimuksesta opintotuen lakkauttamisen jälkeen opintotuen maksamisen jatkamiseksi.

19 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukeen ei ole oikeutta henkilöllä, joka saa samalta ajalta:

- 1) opintotukea ulkomailta tai Ahvenanmaan maakuntalainsäädännön mukaista opintotukea;
- 2) työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista ansiopäivärahaa tai yleistukilain (48/2026) mukaista yleistukea;
- 3) kansaneläkelain (568/2007) taikka työntekijän eläkelain (395/2006) tai sen 3 §:ssä mainittujen työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä;
- 4) täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa eläkettä tai kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä;
- 5) eläketukilain (1531/2016) mukaista eläketukea;
- 6) maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992) mukaista luopumiskorvausta taikka maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) tai maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaista luopumistukea;
- 7) Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa taikka työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa;
- 8) täyttä ansionmenetykskorvausta liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) nojalla taikka työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015), maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015), sotilasvammalain (404/1948) tai sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta annetun lain (1521/2016) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella;
- 9) sairausvakuutuslain (1224/2004) 8 luvussa tarkoitettua sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa;
- 10) takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) mukaista takuueläkettä;
- 11) edellä 2–10 kohdissa mainittuja etuuksia tai vastaavia etuuksia ulkomailta.

Opintotukea ei myöskään ole oikeutta henkilöllä, joka:

- 1) suorittaa asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) (285/2022) mukaista palvelusta taikka ulkomaisen lainsäädännön mukaista vastaavaa palvelusta;
- 2) suorittaa vapausrangaistusta tai on tutkintavankeudessa;
- 3) on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan järjestetyssä oppisopimuskoulutuksessa tai työvoimakoulutuksessa;
- 4) on työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) mukaisessa työvoimakoulutuksessa.

3 luku

Opintoraha, asumislisä ja opintolainan valtiontakaus

20 §

Oikeus opintorahaan

Opintorahaan on oikeus opiskelijalla, jolle voidaan myöntää tämän lain mukaista opintotukea.

Opintorahaan ei kuitenkaan ole oikeutta opiskelijalla, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisälain (796/1992) mukaista lapsilisää taikka vastaavaa etuutta ulkomailta.

Opintorahaan ei myöskään ole oikeutta opiskelijalla, joka saa oppilaitokselta opintojen ajalta maksettavaa päivärahaa tai vastaavaa etuutta.

21 §

Opintorahan määrä

Opintorahan määrä kuukaudessa on:

- 1) vanhempansa luona asuvalla opiskelijalla 43,15 euroa, kun opiskelija on alle 20-vuotias;
- 2) vanhempansa luona asuvalla opiskelijalla 90,85 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 20 vuotta;
- 3) muualla kuin vanhempansa luona asuvalla opiskelijalla 113,57 euroa, kun opiskelija on alle 18-vuotias;
- 4) avioliitossa olevalla opiskelijalla taikka muualla kuin vanhempansa luona asuvalla opiskelijalla 279,38 euroa, kun opiskelija täyttänyt 18 vuotta;
- 5) 23 §:n opintorahan huoltajakorotukseen oikeutetulla opiskelijalla 279,38 euroa lisättynä huoltajakorotuksen määrällä.

Oikeus korkeampaan opintorahaan iän perusteella alkaa sen kuukauden alusta, jona opiskelija täyttää säädetyn iän.

22 §

Vanhempien tulojen vaikutus opintorahaan

Vanhempansa luona asuvalla alle 20-vuotiaalla muulla kuin korkeakouluopiskelijalla on oikeus 21 §:n mukaiseen opintorahaan, jos vanhempien veronalaisten ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on enintään 43 000 euroa vuodessa. Opintorahaa vähennetään jokaista tulorajan ylittävää täyttä 1 070:tä euroa kohden viisi prosenttiyksikköä.

Jos opiskelijan vanhempien veronalaisten ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on enintään 21 800 euroa vuodessa, korotetaan 21 §:ssä säädettyä opintorahan määrää seuraavasti:

- 1) 43,15 euron opintorahaa enintään 65,87 eurolla;
- 2) 90,85 euron opintorahaa enintään 113,57 eurolla;
- 3) 113,57 euron opintorahaa enintään 113,57 eurolla.

Edellä 2 momentissa säädetty korotus pienenee jokaista tulorajan ylittävää täyttä 2 180:tä euroa kohden 10 prosenttiyksikköä. Korotusta ei makseta, jos 2 momentissa tarkoitettujen tulojen yhteismäärä ylittää 41 100 euroa.

Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden vanhempien tulot otetaan huomioon mainitun ikärajan täyttämistä edeltävän kalenterikuukauden loppuun. Vanhempien tuloja ei kuitenkaan oteta huomioon, jos opiskelija on avioliitossa tai saa opintorahan huoltajakorotusta. Jos opiskelijan vanhemmat ovat eronneet tai asuvat pysyvästi välien rikkoutumisen vuoksi erillään, vain sen vanhemman tulot otetaan huomioon, jonka luona opiskelija asuu tai on viimeksi asunut.

23 §

Oikeus huoltajakorotukseen

Opintorahaa saavalla alle 18-vuotiaan lapsen huoltajalla on oikeus opintorahan huoltajakorotukseen.

Oikeus opintorahan huoltajakorotukseen alkaa sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka kuluessa opiskelijasta on tullut alaikäisen lapsen huoltaja. Oikeus opintorahan

huoltajakorotukseen kunkin lapsen osalta päättyy sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka kuluessa opiskelijan huollettavana oleva lapsi täyttää 18 vuotta tai olosuhteissa tapahtuu muu sellainen muutos, jonka seurauksena opiskelija ei enää ole alaikäisen lapsen huoltaja.

Opintorahan huoltajakorotuksen määrä on 141,63 euroa kuukaudessa.

Jos huollettavia lapsia on enemmän kuin yksi, on huoltajakorotuksen määrä 3 momentissa säädetyn lisäksi kutakin muuta lasta kohden 30 euroa kuukaudessa.

24 §

Oikeus asumislisään

Asumislisään on oikeutettu opiskelija, joka asuu vuokra-asunnossa tai asumisoikeusasunnossa.

Asumislisään ei kuitenkaan ole oikeutettu opiskelija, joka:

- 1) asuu vanhempansa luona;
- 2) asuu samassa asunnossa oman tai puolisonsa lapsen kanssa;
- 3) asuu puolisonsa omistamassa asunnossa;
- 4) olisi oikeutettu maksuttomaan asuntolapaikkaan oppilaitoksen puolesta, ellei ole erityisen painavia syitä sille, että opiskelija ei voi ottaa asuntolapaikkaa vastaan;
- 5) saa eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) mukaista asumistukea tai asuu samassa asunnossa mainitun lain mukaista asumistukea saavan puolisonsa kanssa.

Sen estämättä, mitä 2 momentin 2 ja 5 kohdassa säädetään, opiskelijalle voidaan kuitenkin myöntää asumislisä sellaisen asunnon asumismenoihin, joka on vuokrattu opiskelun vuoksi ja joka sijaitsee muulla paikkakunnalla kuin perheen vakituinen asunto.

Ulkomailla opiskelevalle myönnetään asumislisää samoin edellytyksin kuin Suomessa opiskelevalle. Ulkomailla opiskelevalla ja asuvalla on kuitenkin oikeus asumislisään sen estämättä, mitä 2 momentin 2 kohdassa säädetään.

25 §

Asumislisän määrä

Asumislisän määrä on enintään 80 prosenttia kuukausivuokrasta, käyttövastikkeesta taikka niihin rinnastettavista vuokrasopimuksen tai asumisoikeussopimuksen mukaisista kiinteän suuruisista kuukausittaisista asumismenoista. Asumislisää myönnettäessä asumismenoja ei oteta huomioon:

1) 370 euron ylittävältä osalta, kun opiskelijan asuinkunta on Espoo, Helsinki, Kauniainen tai Vantaa;

2) 310 euron ylittävältä osalta, kun opiskelijan asuinkunta on Hyvinkää, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Kuopio, Lahti, Lohja, Nokia, Nurmijärvi, Oulu, Porvoo, Raisio, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sipoo, Siuntio, Tampere, Turku, Tuusula tai Vihti;

3) 270 euron ylittävältä osalta, kun opiskelijan asuinkunta on muu kuin 1 tai 2 kohdassa mainittu kunta tai asuinkunta on Ahvenanmaan kunta.

Jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempiensa omistamassa asunnossa, asumislisän määrä on enintään 83 euroa kuukaudessa.

Suomessa kansanopistossa, liikunnan koulutuskeskuksessa tai Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa maksullisella linjalla opiskeleva, oppilaitoksen asuntolassa asuva opiskelija on oikeutettu asumislisään, jonka määrä on 88,87 euroa kuukaudessa.

Ulkomailla vuokralla asuvan ja opiskelevan opiskelijan asumislisän määrä on 210 euroa kuukaudessa.

Opiskelijan osuus asumismenoista saadaan jakamalla koko asunnon asumismenot asukkaiden lukumäärällä, jollei erityisestä syystä hyväksytä muuta jakoperustetta.

26 §

Oppivelvollisen oikeus asumislisään eräissä tilanteissa

Oppivelvollinen on oikeutettu 27 §:n mukaiseen asumislisään, jos:

1) matka oppivelvollisen kodista lähimpään sellaiseen lukioon tai monialaiseen ammatilliseen oppilaitokseen, jossa on mahdollisuus saada opetusta oppivelvollisen perusopetuslain 10 §:ssä tarkoitetun opetuskielen mukaisesti suomen tai ruotsin kielellä, on yli 100 kilometriä tai päivittäinen edestakainen koulumatka nopeinta matkustustapaa käyttäen kestää yli kolme tuntia;

2) hän opiskelee sellaisessa 1 kohdassa tarkoitetussa lukiossa tai monialaisessa ammatillisessa oppilaitoksessa, joka sijaitsee lähinnä opiskelijan kotia tai jonne muutoin joukkoliikennettä tai muuta soveltuvaa kulkutapaa käyttäen on nopein kulkuyhteys ja jossa on mahdollisuus saada opetusta oppivelvollisen perusopetuslain 10 §:ssä tarkoitetun opetuskielen mukaisesti suomen tai ruotsin kielellä; ja

3) hänellä ei ole mahdollisuutta asua oppilaitoksen maksuttomassa asuntolassa.

Tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa opiskeleva oppivelvollinen on oikeutettu 27 §:n mukaiseen asumislisään, jos:

1) matka opiskelijan kodista lähimpään sellaiseen oppilaitokseen, jossa on mahdollisuus saada opetusta opiskelijan perusopetuslain 10 §:ssä tarkoitetun opetuskielen mukaisesti suomen tai ruotsin kielellä, on yli 100 kilometriä;

2) hän opiskelee sellaisessa 1 kohdassa tarkoitetussa oppilaitoksessa, joka sijaitsee lähinnä opiskelijan kotia tai jonne muutoin joukkoliikennettä tai muuta soveltuvaa kulkutapaa käyttäen on nopein kulkuyhteys ja jossa on mahdollisuus saada valmentavan koulutuksen opetusta opiskelijan perusopetuslain 10 §:ssä tarkoitetun opetuskielen mukaisesti suomen tai ruotsin kielellä; ja

3) hänellä ei ole mahdollisuutta asua oppilaitoksen maksuttomassa asuntolassa.

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa ja 2 momentin 2 kohdassa säädetään, 27 §:n mukaiseen asumislisään on oikeutettu myös saamelaiden kotiseutualueella asuva saamelainen, joka opiskelee Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa, jos matka opiskelijan kodista kyseiseen oppilaitokseen on yli 100 kilometriä.

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 2 kohdassa ja 2 momentin 2 kohdassa säädetään, opiskelijalla on oikeus 27 §:n mukaiseen asumislisään, jos hän ei voi terveydentilaansa tai erityisen tuen tarpeeseen liittyvistä syistä ottaa vastaan opiskelupaikkaa mainitussa kohdassa tarkoitetussa oppilaitoksessa tai häntä ei ole otettu opiskelijaksi kyseiseen oppilaitokseen, ja hän opiskelee mainitussa kohdassa säädetyllä tavalla lähimmässä hänelle soveltuvassa oppilaitoksessa.

Koulutuksen järjestäjä arvioi oppivelvollisen pyynnöstä, täyttyvätkö tässä pykälässä säädetyt asumislisän myöntämisedellytykset. Tiedon tallentamisvelvollisuudesta säädetään valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884 /2017) 9 c §:ssä.

27 §

Oppivelvollisen asumislisän määrä

Edellä 26 §:ssä tarkoitetulle opiskelijalle asumislisää maksetaan lukuvuosittaisen opintojen alkamis- ja päättymispäivän väliseltä ajalta, jos opintojen suorittaminen edellyttää asumista oppilaitoksen sijaintipaikkakunnalla. Asumislisän määrä on enintään kuukausivuokran, käyttövastikkeen taikka niihin rinnastettavan vuokrasopimuksen tai asumisoikeussopimuksen mukaisen kiinteän suuruisen kuukausittaisen asumismenon määrä, kuitenkin enintään

opiskelijan asuinkunnan mukaan määräytyvä 25 §:n 1 momentissa säädetty asumislisässä huomioonotettava kuukausittainen asumismenojen määrä.

Jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempiensa omistamassa asunnossa, asumislisän määrä on enintään 83 euroa kuukaudessa.

28 §

Indeksisidonnaisuus

Edellä 21 ja 22 §:ssä säädettyä opintorahan määrää ja 23 §:ssä säädettyä opintorahan huoltajakorotuksen määrää tarkistetaan kunkin lukuvuoden alusta lukien noudattaen, mitä kansaneläkeindeksistä annettussa laissa säädetään. Euromäärät pyöristetään lähimpään senttiin.

Edellä 22 §:ssä säädettyjä vanhempien tulorajoja tarkistetaan kunkin vuoden alusta lukien työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetun palkkakertoimen muutoksen mukaisesti. Palkkakertoimen mukainen euromäärä pyöristetään lähimpään euroon.

29 §

Oikeus opintolainan valtiontakaukseen

Oikeus opintolainan valtiontakaukseen on opiskelijalla, joka saa tämän lain mukaista opintorahaa.

Oikeus opintolainan valtiontakaukseen on myös:

1) opiskelijalla, joka asuu vanhempiensa luona ja on täyttänyt 18 vuotta, mutta joka ei vanhempiensa tulojen perusteella ole oikeutettu opintorahaan;

2) muualla kuin vanhempiensa luona asuvalla opiskelijalla, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisää ja jonka vanhempien veronalaisten ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on alle 64 400 euroa vuodessa;

3) opiskelijalla, jolle ei 20 §:n 3 momentin mukaan myönnetä opintorahaa.

Opintorahaa saavalle korkeakouluopiskelijalle valtiontakaus myönnetään opintotukea koskevassa päätöksessä ilman erillistä hakemusta.

Oikeutta opintolainan valtiontakaukseen ei ole vanhempiensa luona asuvalla alle 18-vuotiaalla opiskelijalla. Oikeutta opintolainan valtiontakaukseen ei myöskään ole opiskelijalla, jonka opintolainan on takausvastuun perusteella Kansaneläkelaitoksen perittävä.

Poiketen siitä, mitä 4 momentissa säädetään, valtiontakaus voidaan kuitenkin myöntää, jos:

1) opintolainansaaja on lyhentänyt säännöllisesti takausvastuuvelkaa maksusuunnitelman mukaisesti;

2) opintolainansaaja on yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) mukaisessa velkajärjestelyssä tai Kansaneläkelaitos on antanut suostumuksensa vapaaehtoiseen sopimukseen velkajärjestelystä ja opintolainansaaja hoitaa velkaansa velkajärjestelyn maksuohjelman tai sopimuksen mukaisesti; tai

3) takausvastuuvelan määrä on vähäinen.

Valtiontakaus myönnetään enintään lukuvuodeksi kerrallaan. Päätös valtiontakauksesta voi kuitenkin sisältää valtiontakauksen lukuvuotta edeltävää kesä- ja heinäkuuta varten. Jos opiskelu kestää enintään 12 kuukautta, valtiontakaus voidaan myöntää yhdellä päätöksellä koko opiskeluaikalle.

30 §

Opintolainan myöntäminen

Luottolaitos myöntää opintolainan valtioneuvoston perusteella velkakirjassa sovittavin ehdoin. Kansaneläkelaitos varmistaa, että luottolaitoksen käyttämä velkakirjamalli täyttää tässä laissa säädettyt edellytykset opintolainalle. Opintoja varten voidaan myöntää yksi opintolaina, jonka määrää lisätään myönnetyllä uudella opintolainakerällä.

31 §

Opintolainan nostaminen

Opintolaina on nostettava sen lukuvuoden aikana, jota varten valtioneuvosto on myöntänyt. Opintolainaa ei kuitenkaan saa nostaa opintojen päättymisen tai keskeytymisen jälkeen, ellei 3 kuukauden kuluessa muuta johdu.

Opintolaina nostetaan seuraavasti:

1) ulkomaisessa oppilaitoksessa suoritettavaan tutkintoon taikka tieteellisiin tai taiteellisiin jatko-opintoihin myönnetty opintolaina voidaan nostaa yhtenä eränä;

2) korkeakouluopintoihin myönnetystä lainasta syyslukukaudelle tarkoitettu osuus voidaan nostaa aikaisintaan 1 päivänä elokuuta ja kevätlukukaudelle tarkoitettu osuus aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta;

3) muihin kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuihin opintoihin myönnetty opintolaina on nostettavissa seuraavasti:

a) elo–lokakuulle tarkoitetut lainaerät aikaisintaan 1 päivänä elokuuta;

b) marras- ja joulukuulle tarkoitetut lainaerät aikaisintaan 1 päivänä marraskuuta;

c) tammi–maaliskuulle tarkoitetut lainaerät aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta;

d) huhti–heinäkuulle tarkoitetut lainaerät aikaisintaan 1 päivänä huhtikuuta.

Jos opintolainan valtioneuvoston päätös sisältää valtioneuvoston lukuvuotta edeltävää kesä- tai heinäkuuta varten, lainan ensimmäisen erän saa nostaa jo mainittujen kuukausien aikana. Jos valtioneuvosto on myöntänyt yhdellä päätöksellä enintään 12 kuukauden opintoihin, laina on nostettavissa näiden kuukausien aikana. Jos päätöksen antamisesta opintojen tai lukuvuoden päättymiseen on aikaa vähemmän kuin kaksi kuukautta taikka päätös annetaan lukuvuoden tai opintojen päättyttyä, laina on nostettava viimeistään kahden kuukauden kuluessa päätöksen antamisesta.

Ennen kuin opiskelija nostaa uuden opintolainan, luottolaitoksen on varmistettava Kansaneläkelaitokselta, että valtioneuvosto on voimassa.

32 §

Valtioneuvoston määrää

Opintolainan valtioneuvoston määrää tukikuukautta kohden on:

1) korkeakouluopiskelijalla 850 euroa;

2) muulla kuin korkeakouluopiskelijalla 850 euroa, jos opiskelija on täyttänyt 18 vuotta, ja 400 euroa, jos opiskelija on alle 18-vuotias; oikeus korkeampaan valtioneuvoston määrään alkaa sen kuukauden alusta, jona opiskelija täyttää 18 vuotta;

3) ulkomailla opiskelevalla opiskelijalla 1 000 euroa.

Valtioneuvoston määrää korotetaan niinä lukukausina, jolloin opiskelija saa opintotukea, sillä opintolainan lisäyksellä, jonka luottolaitos antaa opiskelijalle lukuvuoden aikana erääntyvän opintolainan koron maksamiseksi.

4 luku

Taloudellinen tarveharkinta

33 §

Opiskelijan omien tulojen vaikutus opintorahaan ja asumislisään

Opiskelijalla voi olla opintorahan lisäksi muita veronalaisia tuloja kalenterivuodessa määrä, jota kutsutaan vuosituloksi. Vuositulo lasketaan siten, että opiskelijalla voi olla tuloa:

1) 1 118 euroa jokaista kuukautta kohden, jolta hän on saanut opintorahaa tai asumislisää; sekä

2) 3 355 euroa jokaista kuukautta kohden, jolta hän ei ole saanut opintorahaa tai asumislisää.

Opintojen aloittamisvuonna ennen opintojen aloittamiskuukautta tai opintojen päättymisvuonna tutkinnon suorittamiskuukauden tai opintotukeen oikeuttavien opintojen päättymisen jälkeen saatuja tuloja ei oteta huomioon siltä osin kuin vuositulo ylittyisi niiden perusteella. Tutkinnon suorittamiskuukauden aikana saadut tulot otetaan huomioon kuitenkin vain silloin, jos opiskelija on saanut kyseiseltä kuukaudesta opintorahaa tai asumislisää. Jos opiskelija ei ole saanut tutkinnon suorittamiskuukaudesta opintorahaa tai asumislisää, kyseisen kuukauden aikana saatuja tuloja ei oteta huomioon siltä osin kuin vuositulo ylittyisi niiden perusteella.

Opintotukeen oikeuttavat opinnot katsotaan päättyneiksi, kun opiskelija on saanut opintotukea kyseisiä opintoja varten myönnettävän 13–15 §:ssä säädetyn enimmäisajan. Opiskelijan on esitettävä tulojen saantiajankohdasta selvitys.

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alemmaa että ylempää korkeakoulututkintoa, tarkoitetaan 2 momentin mukaisella tutkinnon suorittamiskuukaudella ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiskuukautta ja mainitun momentin mukaisella enimmäistukiajan päättymisellä alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon yhteenlasketun enimmäistukiajan päättymistä. Alemman korkeakoulututkinnon suorittamiskuukausi voidaan kuitenkin katsoa 2 momentin mukaiseksi tutkinnon suorittamiskuukaudeksi, jos opiskelija on todisteellisesti päättänyt opintonsa alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen.

Opiskelijan tulee huolehtia siitä, että vuositulo ei ylitä. Opiskelija voi säädellä vuosituloaan hakemalla opintotukea vain osalle opiskelukuukausista, peruuttamalla jo myönnetyn opintotuen halutuilta kuukausilta tai palauttamalla jo maksettujen tukikuukausien opintorahan ja asumislisän. Opintoraha ja asumislisä on palautettava vuositulon korottamiseksi tukivuotta seuraavan kalenterivuoden aikana. Palauttamisen määräajasta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

34 §

Opiskelijan omien tulojen tulo rajojen tarkastaminen

Edellä 33 §:ssä säädettyjä tulo rajoja sekä 63 §:n 4 momentissa säädettyjä euromääriä tarkistetaan joka toinen vuosi 1 päivästä tammikuuta yleisen ansiotasoindeksin muutoksen mukaisesti, mutta vain, jos tulo rajat nousevat indeksimuutoksen johdosta. Tulo rajojen tarkistukset vastaavat kulloinkin kolmannen vuosineljänneksen loppuun mennessä toteutunutta kahden vuoden ajanjaksona tapahtunutta muutosta. Yleisen ansiotasoindeksin mukainen euromäärä pyöristetään lähimpään euroon.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, 33 §:ssä säädettyjä tulo rajoja sekä 63 §:n 4 momentissa säädettyjä euromääriä ei kuitenkaan tarkisteta ansiotasoindeksin muutoksen mukaisesti vuonna 2027 ja 2028.

35 §

Veronalaiset tulot

Opiskelijan veronalaisella tulolla tarkoitetaan tätä lakia sovellettaessa, mitä tuloverolaissa (1535/1992) säädetään veronalaisesta pääomatulosta ja ansiotulosta. Opiskelijan ulkomailla saamat tulot rinnastetaan tuloverolaissa tarkoitettuihin veronalaisiin tuloihin, jos vastaavanlainen tulo Suomessa saatuna olisi veronalainen.

Opiskelijan vanhempien veronalaisella tulolla tarkoitetaan tätä lakia sovellettaessa, mitä tuloverolaissa säädetään veronalaisesta pääomatulosta ja ansiotulosta. Opiskelijan vanhempien tulot otetaan huomioon viimeksi toimitetun valtionverotuksen tietojen perusteella verotuksen päättymisen jälkeen seuraavan vuoden alusta. Vanhempien ulkomailla saamat tulot rinnastetaan tuloverolaissa tarkoitettuihin veronalaisiin tuloihin, jos vastaavat tulot Suomessa saatuina olisivat veronalaisia. Hakijan tulee esittää selvitys vanhempiensa ulkomailla saamista tuloista siltä vuodelta, jonka verotustietojen pohjalta tulot muutoin otetaan huomioon opintotukea myönnettäessä tai tarkistettaessa. Jos vanhempien taloudellinen tilanne on verovuoden jälkeen olennaisesti muuttunut, muutokset voidaan ottaa 61 §:n mukaisesti huomioon opintorahaa myönnettäessä.

5 luku

Opintolainan valtioneuvosto

36 §

Valtioneuvoston voimassaolo ja vanhentuminen

Valtioneuvosto on voimassa enintään 30 vuotta ensimmäisen lainaerän nostamisesta.

Opintolainan valtioneuvostoon ei sovelleta, mitä takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta annetun lain (361/1999) 19 §:n 3 momentissa säädetään takaussitoumuksen vanhentumisesta.

37 §

Valtioneuvoston sisältö

Valtioneuvosto annetaan omavelkaisen julkisen valvonnan alaisen luottolaitoksen myöntämän opintolainan koko nimellisestä määrästä, opintolainan korosta, viivästyskorosta sekä opintolainan irtisanomisesta aiheutuvista hyväksyttävistä kuluista.

38 §

Opintolainan korkojen pääomittaminen

Luottolaitoksen on lisättävä puolivuositain opintolainan pääomaan vuosipuoliskon aikana erääntyvät korot niinä lukukausina, joilta opintolainansaaja saa opintotukea, sekä välittömästi tällaista lukukautta seuraavan kahden lukukauden aikana.

39 §

Kansaneläkelaitoksen velvollisuudet

Kansaneläkelaitos huolehtii valtion edusta opintolainan takaajana.

Kansaneläkelaitos sopii luottolaitosten kanssa tässä laissa tarkoitettujen tietojen luovuttamiseen liittyvistä menettelytavoista.

Kansaneläkelaitos vastaa luottolaitoksen irtisanoman opintolainan maksamisesta luottolaitokselle.

40 §

Luottolaitoksen velvollisuudet

Luottolaitoksen on ilmoitettava opintolainansaajalle vähintään kuukautta ennen korkojen pääomittamisen päättymistä korkojen ja lainan lyhennysten takaisinmaksun alkamisesta sekä annettava ohjeet korkoavustuksen hakemiseen. Lisäksi luottolaitoksen on annettava opintolainansaajalle maksumuistutuksen yhteydessä ohjeet korkoavustuksen hakemiseen.

41 §

Opintolainan takaisinmaksun vaatiminen

Jos opintolainansaaja on laiminlyönyt koron tai lyhennyksen suorittamisen, luottolaitoksen on ilmoitettava laiminlyönnistä välittömästi Kansaneläkelaitokselle, kuitenkin viimeistään kuukauden kuluttua laiminlyönnistä.

Luottolaitoksella on oikeus vaatia opintolainansaajalta laina kokonaisuudessaan takaisinmaksettavaksi, jos opintolainansaaja on laiminlyönyt koron tai lyhennyksen suorittamisen ja eräpäivästä on kulunut vähintään kuusi kuukautta. Luottolaitoksella ei kuitenkaan ole oikeutta vaatia lainaa kokonaisuudessaan takaisinmaksettavaksi, jos yhden tai useamman laiminlyödyn maksuerän määrä on yhteensä alle 100 euroa.

Luottolaitos ei saa vaatia lainaa takaisinmaksettavaksi, jos viivästynyt korko tai lyhennys on erääntynyt maksettavaksi sinä aikana, jolloin korot pääomitetaan 38 §:n perusteella tai jolloin opintolainansaajalle on myönnetty korkoavustusta.

Jos opintolainansaaja on kuollut, luottolaitoksen on esitettävä maksuvaatimus Kansaneläkelaitokselle. Opintolaina katsotaan kokonaan erääntyneeksi, kun maksuvaatimus on esitetty.

Luottolaitos voi esittää maksuvaatimuksen myös silloin, kun tuomioistuin on vahvistanut yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/93) tarkoitetun maksuohjelman tai Kansaneläkelaitos on antanut suostumuksensa sopimukseen vapaaehtoisesta velkajärjestelystä.

42 §

Opintolainan takaussaatava

Opintolainansaaja on velvollinen maksamaan valtioneuvoston perusteella luottolaitokselle maksetun määrän (takaussaatava) Kansaneläkelaitokselle. Takaussaatavalle on maksettava korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentin mukaista korkoa, jollei valtioneuvoston asetuksella säädetä alemmasta korosta.

Kansaneläkelaitos voi sopia takaussaatavan maksujärjestelyistä opintolainansaajan kanssa. Takaussaatava sekä sille perittävä korko on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007). Mitä mainitussa laissa säädetään saamisen vanhentumisesta, ei kuitenkaan koske 1 momentissa tarkoitettua valtion takautumisoikeutta.

43 §

Takaussaatavan vanhentuminen

Takaussaatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua siitä, kun Kansaneläkelaitos on maksanut opintolainan luottolaitokselle, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaussaatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika.

Takaussaatavan täytöntöönpanokelpoisuuden määräaikaan ja lopulliseen vanhentumiseen sovelletaan, mitä ulosottoaaren (705/2007) 2 luvun 24 §:ssä sekä 27 §:n 1 momentissa säädetään. Lopullinen vanhentumisaika lasketaan siitä päivästä lähtien, jolloin Kansaneläkelaitos on maksanut opintolainan takaajana pankille.

44 §

Maksuvapautuksen myöntäminen takaussaatavan koroista

Opintolainansaajalla on oikeus saada hakemuksesta vapautus takaussaatavan koron maksamisesta enintään hakemiskuukautta seuraavan kuuden kuukauden ajalle, jos opintolainansaajan keskimääräiset veronalaiset tulot maksuvapautuksen hakemista edeltävän neljän kuukauden aikana eivät ylitä korkoavustuksen myöntämisen edellytyksenä olevia tulo rajoja.

45 §

Maksuvapautuksen myöntäminen takaussaatavasta

Opintolainansaajalla on oikeus saada hakemuksesta vapautus takaussaatavan ja sille kertyneiden korkojen maksamisesta, jos:

- 1) opintolainansaaja on pysyvästi työkyvytön tai hänen määräaikainen työkyvyttömyytensä on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään viisi vuotta; ja
- 2) opintolainansaajan keskimääräiset veronalaiset tulot maksuvapautuksen hakemista edeltävän neljän kuukauden aikana eivät ylitä korkoavustuksen myöntämisen edellytyksenä olevia tulo rajoja.

46 §

Takaussaatavan perinnästä luopuminen

Opintolainan valtiontakaukseen perustuvan takaussaatavan ja sille kertyneiden korkojen perinnästä voidaan luopua kokonaan, kun:

- 1) perittävä määrä on vähäinen;
- 2) perintää ei opintolainansaajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa; tai
- 3) perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevaan määrään nähden kohtuuttomat kustannukset.

Takaussaatavan ja sille kertyneiden korkojen perinnästä luovutaan, kun opintolainansaaja on kuollut.

47 §

Korkoavustus

Tämän lain nojalla myönnettyjen opintolainojen erääntyneet korot ja ilmoituskulut voidaan maksaa korkoavustuksena valtion varoista enintään neljältä sellaiselta korkokaudelta, jolloin opintolainan korkoja ei lisätä lainapääomaan 38 §:n nojalla. Korkoavustuksena ei makseta koronmaksun viivästymisestä aiheutuvaa viivästyskorkoa. Asevelvollisen erääntyvät opintolainan korot maksetaan kuitenkin sotilasavustuslain (781/1993) mukaisena sotilasavustuksena siten kuin sotilasavustuslain 10 a §:ssä säädetään.

Korkoavustuksen myöntäminen edellyttää, että opintolainansaajan veronalaiset tulot ovat keskimäärin enintään 1 662 euroa kuukaudessa korkokautta edeltävää kalenterikuukautta edeltävien neljän kalenterikuukauden aikana.

Jos lainansaajalla on huollettavanaan omia alaikäisiä lapsia taikka lainansaajan luona asuvia hänen puolisonsa alaikäisiä lapsia, korkoavustuksen enimmäistuloraja on kuitenkin:

- 1) 1 919 euroa kuukaudessa, jos lapsia on yksi;
- 2) 1 989 euroa kuukaudessa, jos lapsia on kaksi;
- 3) 2 107 euroa kuukaudessa, jos lapsia on kolme tai useampia.

Edellä 2 ja 3 momentissa säädettyjä tulorajoja tarkistetaan joka toinen vuosi 1 päivästä tammikuuta työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetun palkkakertoimen muutoksen mukaisesti. Palkkakertoimen mukainen euromäärä pyöristetään lähimpään euroon. Tarkistettuja tulorajoja sovelletaan tarkistamisen jälkeen erääntyviin korkoihin myönnettäviin korkoavustuksiin. Tulorajojen tarkistukset vastaavat kulloinkin toteutunutta kahden vuoden ajanjaksona tapahtunutta muutosta.

48 §

Korkoavustuksen hakeminen ja maksaminen

Korkoavustus myönnetään opintolainansaajan hakemuksesta. Korkoavustusta on haettava viimeistään kahden kalenterikuukauden aikana korkokauden päättymisestä. Hakemukseen on liitettävä selvitys luottolaitoksen perimästä korosta ja ilmoituskuluista sekä muut mahdolliset Kansaneläkelaitoksen vaatimat selvitykset.

Korkokauden aikana erääntyvät maksamattomat korot maksetaan suoraan luottolaitokselle, jos opintolainansaaja on hakenut korkoavustusta viimeistään koron erääntymiskuukauden viidentenä päivänä. Muutoin korkoavustus maksetaan opintolainansaajalle, tai opintolainansaajan pyynnöstä luottolaitokselle.

6 luku

Opintolainahyvitys

49 §

Opintolainahyvitys

Korkeakoulututkinnon suorittaneen opintolainansaajan luottolaitoksessa olevaa tämän lain nojalla myönnettyä opintolainaa lyhennetään valtion varoista maksettavalla opintolainahyvityksellä tässä laissa säädettyin edellytyksin.

Opintolainansaajalla on oikeus opintolainahyvitykseen, jos hän on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon, yliopistossa sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon, ylemmän korkeakoulututkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän

ammattikorkeakoulututkinnon Suomessa taikka edellä mainittuja tutkintoja vastaavan tutkinnon ulkomailla.

Opintolainansaajalla on oikeus opintolainahyvitykseen vain hänen ensimmäiseksi suorittamansa korkeakoulututkinnon perusteella. Jos opintolainansaaja on suorittanut sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon, ensimmäiseksi suoritetuksi korkeakoulututkinnoksi katsotaan sekä alemman korkeakoulututkinnon, että ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaminen, jollei opintolainahyvitystä ole myönnetty opintolainansaajan hakemuksesta jo alemman korkeakoulututkinnon perusteella.

Poiketen siitä, mitä 3 momentissa säädetään, opintolainansaajalla on oikeus opintolainahyvitykseen, jos hän on suorittanut sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK) ja tämän tutkinnon lisäksi joko samanaikaisesti taikka tutkinnon suorittamisen jälkeen ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen.

50 §

Opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinnon suorittamisaika

Opintolainansaajalla on oikeus opintolainahyvitykseen, jos:

1) ammattikorkeakoulututkinto, ylempi ammattikorkeakoulututkinto taikka yliopiston alempi korkeakoulututkinto on suoritettu asianomaista koulutusta koskevan lainsäädännön mukaisessa tavoitteellisessa suorittamisajassa;

2) sekä alempi että ylempi korkeakoulututkinto on suoritettu tutkintojen yhteenlasketussa säädettyssä tavoitteellisessa suorittamisajassa taikka sellainen ylempi korkeakoulututkinto, johon ei kuulu alempaa korkeakoulututkintoa, on suoritettu säädettyssä tavoitteellisessa suorittamisajassa;

3) 1 kohdassa tarkoitetun tutkinnon tavoitteellinen suorittamisaika ylittyy enintään yhdellä lukukaudella;

4) 2 kohdassa tarkoitetun tutkinnon tavoitteellinen suorittamisaika ylittyy enintään yhdellä lukuvuodella.

Ulkomaisessa korkeakoulussa tutkinnon tavoitteellinen suoritusaika määräytyy kyseistä tutkintoa koskevan tavoitteellisen suoritusajan perusteella. Muutoin sovelletaan, mitä 1 momentissa säädetään opintolainahyvitykseen oikeuttavasta tutkinnon suorittamisajasta.

Tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ensimmäisen kerran ottanut vastaan opiskelupaikan korkeakoulussa, 49 §:ssä tarkoitetun tutkinnon suorittamislukukauden loppuun.

Jos opiskelija on otettuaan opiskelupaikan vastaan ilmoittautunut poissa olevaksi ammattikorkeakoululain 29 §:n 3 momentin tai yliopistolain 39 §:n 3 momentin nojalla ensimmäisenä lukuvuonna, tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan kuitenkin sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ollut ensimmäistä kertaa läsnä oleva. Tässä momentissa säädettyä sovelletaan myös ulkomaisessa korkeakoulussa suoritettuun tutkintoon.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintolainansaajan opintolainahyvitykseen oikeuttavasta opintojen suoritusajasta, kun opintolainansaaja suorittaa sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon liitetään tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), sekä tämän lisäksi ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen.

51 §

Opintolainahyvitys opintojen viivästyessä

Opintolainansaajalla on oikeus opintolainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika on 50 §:ssä säädettyä pidempi, jos opintolainansaaja on :

1) mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettuna aikana ollut suorittamassa asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaista palvelusta;

2) esittänyt lääkärintodistuksen siitä, että on ollut sairauden vuoksi estynyt mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettuna aikana suorittamasta opintojaan tai saanut sairauden perusteella sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa, täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa eläkettä tai korvausta taikka kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä;

3) saanut lapsen hoitamisen perusteella sairausvakuutuslain mukaista raskausrahaa tai äitiys-, isyys- taikka vanhempainrahaa; tai

4) ollut estynyt suorittamasta kaikkia tutkinnon suorittamiseksi vaadittavia opintoja opiskelumaassa vallinneen sotatilan tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan poikkeuksellisen olosuhteen vuoksi.

Edellä 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettujen olosuhteiden perusteella opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidennetään enintään kahdella lukuvuodella. Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen olosuhteiden perusteella opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidennetään yhdellä lukuvuodella.

Jos 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettu olosuhde on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään 30 päivää, opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidennetään yhdellä lukukaudella. Yhden lukukauden aikana otetaan huomioon vain yksi pidentämiseen oikeuttava olosuhde.

Ulkomailla korkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja on oikeutettu opintolainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika on enintään kolme kuukautta 50 §:ssä säädettyä pidempi, jos tutkinnon suorittamisaikaa on pidentänyt ulkomaisen korkeakoulun 5 §:stä poikkeava lukukauden määritelmä ja tutkintotodistuksen myöntökäytäntö.

Mitä tässä pykälässä säädetään tutkinnon suorittaneen oikeudesta opintolainahyvitykseen, koskee myös opintolainansaajaa, joka on suorittanut säädettyssä suorittamisajassa sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK) ja tämän lisäksi ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidentävien seikkojen huomioon ottamisesta sekä opintolainahyvityksestä opintojen viivästyessä silloin, kun opintolainansaaja on suorittanut sairaanhoitajatutkinnon jälkeen tai sen kanssa samaan aikaan ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun koulutuksen.

52 §

Opintolainahyvityksestä päättäminen

Kansaneläkelaitos tutkii ilman hakemusta korkeakoulun ilmoittaman opintojen aloittamispäivän ja tutkinnon suorittamispäivän perusteella, onko ylemmän korkeakoulututkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja tutkinnon suorittamisajan perusteella oikeutettu opintolainahyvitykseen.

Jos opintolainansaaja on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon tai sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), ja tämän jälkeen ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitetun ensihoitaja-, kättilö- tai terveydenhoitajakoulutuksen tai tutkinnon ulkomaisessa korkeakoulussa, Kansaneläkelaitos tutkii oikeuden opintolainahyvitykseen opintolainansaajan hakemuksesta. Hakemus on jätettävä Kansaneläkelaitokselle kahden vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisesta.

Ulkomaisessa korkeakoulussa tutkinnon suorittaneen tulee toimittaa selvitys opintojen aloittamisesta ja tutkinnon suorittamisesta.

Jos opintolainansaaja on tutkinnon suorittamisen perusteella oikeutettu opintolainahyvitykseen, Kansaneläkelaitos laskee luottolaitosten ilmoittamien tietojen perusteella 54 §:ssä tarkoitettua opintolainahyvityksen määrän ja antaa asiassa päätöksen. Päätös voidaan antaa asianosaista kuulematta.

Jos opintolainansaaja ei ole tutkinnon suorittamisaikaa koskevien tietojen tai luottolaitosten ilmoittamien tietojen perusteella oikeutettu opintolainahyvitykseen, Kansaneläkelaitos antaa asiassa päätösehdotuksen. Ehdotuksen mukainen päätös tulee voimaan, jos opintolainansaaja ei valituksen tekemiseen varatussa määräajassa pyydä asian käsittelemistä uudelleen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintolainahyvityksen haku- ja päätöksenantomenettelystä.

53 §

Opintolainahyvitykseen oikeuttava lainamäärä

Opintolainahyvitykseen oikeuttavalla opintolainalla tarkoitetaan 49 §:ssä tarkoitettujen korkeakouluopintojen ensimmäistä aloituspäivää edeltävän lukukauden lopun ja hyvitykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamispäivää seuraavan lukukauden alun välisenä aikana kertynyttä tämän lain mukaista opintolainaa ilman lainan pääomitetuista korkoista.

Opintolainahyvityksen määrä lasketaan enintään sen lainamäärän perusteella, joka vastaa tutkinnon tavoitteellisen suorittamisajan mukaista opintolainan määrää. Opintolainahyvityksen määrää laskettaessa otetaan huomioon opintolainaa enintään 850 euroa tukikuukautta kohti, jos tutkinto on suoritettu suomalaisessa korkeakoulussa, tai enintään 1000 euroa tukikuukautta kohti, jos tutkinto on suoritettu ulkomaisessa korkeakoulussa. Opintolainaa otetaan huomioon enintään yhdeksältä kuukaudelta lukuvuodessa. Siltä osin kuin tutkinnon tavoitteellinen suorittamisaika tai laajuus ei ole täysiä vuosia, hyvityksen enimmäismäärää laskettaessa opintolainaa otetaan huomioon viideltä kuukaudelta lukukautta kohti.

54 §

Opintolainahyvityksen määrä

Opintolainahyvityksen määrä on 45 prosenttia siitä osasta 53 §:ssä tarkoitettua opintolainan määrää, joka ylittää 8 000 euroa, jos opintolainansaaja on suorittanut tutkinnon 50 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädettyssä tavoitteellisessa suorittamisajassa.

Opintolainahyvityksen määrä on 30 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka ylittää 8 000 euroa, jos opintolainansaaja on suorittanut tutkinnon 50 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa säädettyssä määräajassa.

Opintolainahyvityksen määrä on enintään 7 000 euroa.

Jos opintolainansaaja, joka on suorittanut sellaisen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on liitetty tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), on tämän jälkeen suorittanut ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitettua koulutuksen opintolainan hyvitys on 1 momentissa säädetyn estämättä enintään 45 prosenttia ja 2 momentissa säädetyn estämättä enintään 30 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka on kertynyt kyseisten opintojen ensimmäistä aloituspäivää edeltävän lukukauden lopun ja hyvitykseen oikeuttavan koulutuksen suorittamispäivää seuraavan lukukauden alun välisenä aikana ilman lainaan pääomitetuista korkoista. Jos ammattikorkeakoululain 11 b §:ssä tarkoitettu koulutus alkaa samana lukukautena kuin aiempi opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinto on suoritettu, koulutuksen perusteella huomioidaan opintolainahyvitysoikeutta ratkaistaessa opintolainaa koulutuksen aloittamista seuraavan lukukauden alusta alkaen.

Opintolainahyvityksen määrä lasketaan enintään sen lainamäärän perusteella, joka vastaa kyseisten koulutusten tavoitteellisen suorittamisajan tai laajuutta vastaavan ajan mukaista opintolainan määrää.

55 §

Opintolainahyvityksen maksaminen

Kansaneläkelaitos maksaa opintolainahyvityksen luottolaitokselle, kun päätös oikeudesta opintolainahyvitykseen ja sen määrästä on annettu opintolainansaajalle.

Opintolainahyvityksellä lyhennetään valtion takaamaa opintolainaa lainojen suuruuden mukaisessa järjestyksessä suurimmasta pienimpään.

Jos Kansaneläkelaitos on kuitenkin takaajana maksanut opintolainan luottolaitokselle ja opintolaina on Kansaneläkelaitoksen perittävänä, opintolainahyvityksen määrä vähennetään ensisijaisesti Kansaneläkelaitoksen perittävänä olevasta takaussaatavasta.

Jos opintolaina on opintolainahyvityksen maksamishetkellä pienempi kuin maksettavaksi tulevan hyvityksen määrä, jäljelle jäävä osuus maksetaan opintolainansaajalle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintolainahyvityksen maksamisesta.

7 luku

Opintotuen toimeenpanoa koskevat säännökset

56 §

Opintoetuutta koskeva päätös

Kansaneläkelaitos antaa kirjallisen päätöksen tämän lain mukaisen opintoetuuden myöntämisestä, hylkäämisestä, tarkistamisesta, lakkauttamisesta ja takaisinperinnästä.

57 §

Opintotuen hakeminen ja myöntäminen

Opintotukea haetaan Kansaneläkelaitokselta. Hakemuksen voi jättää Kansaneläkelaitokselle tai asianomaiseen oppilaitokseen Kansaneläkelaitokselle toimitettavaksi. Ulkomailla opiskelevan tulee kuitenkin toimittaa hakemus Kansaneläkelaitokselle. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakumenettelystä.

Opintotuki myönnetään aikaisintaan sen kuukauden alusta, jona hakemus on jätetty.

Kun opiskelu alkaa tai jatkuu keskeytymisen jälkeen taikka opiskelija hakee opintotukea 19 §:n mukaisen opintoetuuden saamisen rajoituksen päättymisen jälkeen, opintotuki myönnetään aikaisintaan sellaisen kalenterikuukauden alusta, jossa on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää.

Opintotukihakemus voidaan hylätä, jos ajankohta, josta lukien tukea haetaan tai jolloin edellytykset tuen myöntämiseksi täyttyvät, on myöhempi kuin kuusi kuukautta hakemuksen jättämisaikankohdasta.

Jos opiskelijan 19 §:ssä mainittua opintotuen myöntämisen estävää etuutta koskeva hakemus on hylätty, opintoetus voidaan myöntää sen kuukauden alusta, jona estävää etuutta koskeva

hakemus on jätetty. Opintotuki on haettava kuuden kuukauden kuluessa sen kuukauden päättymisestä, jonka aikana päätös estävää etuutta koskevan hakemuksen hylkäämisestä on tullut lainvoimaiseksi.

Jos opiskelijan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) mukaista asumistukea koskeva hakemus tai opiskelijan taikka hänen puolisonsa eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain mukaista asumistukea koskeva hakemus on hylätty, opintotuen asumislisä voidaan myöntää sen kuukauden alusta, jona asumistukea koskeva hakemus on jätetty. Asumislisä on haettava kuuden kuukauden kuluessa sen kuukauden päättymisestä, jonka aikana päätös yleistä asumistukea tai eläkkeensaajan asumistukea koskevan hakemuksen hylkäämisestä on tullut lainvoimaiseksi.

58 §

Opintorahan ja asumislisän maksaminen

Opintoraha ja asumislisä maksetaan kuukausittain etuuden hakijan ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille. Maksupäivästä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Yksittäinen etuuserä voidaan kuitenkin maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai jos tuen hakija tai saaja esittää Kansaneläkelaitoksen hyväksymän erityisen syyn.

Opintorahaa ja asumislisää ei makseta, jos kuukausierän määrä yhteensä jäisi 8,40 euroa pienemmäksi.

59 §

Opintotuen tarkistaminen ja keskeyttäminen

Opintotuki tarkistetaan tai se lakkautetaan, jos opiskelijan olosuhteissa on tapahtunut muutos, joka vaikuttaa oikeuteen saada etuus tai etuuden määrään.

Jos on perusteltua syytä olettaa, että opintotuki olisi lakkautettava tai sen määrää vähennettävä, etuuden maksaminen voidaan väliaikaisesti keskeyttää tai maksettavaa määrää vähentää, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Jos etuuden saaja ei toimita pyydettyä selvitystä, asia voidaan ratkaista lopullisella päätöksellä niiden selvitysten perusteella, jotka ovat Kansaneläkelaitoksen käytettävissä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

Opintotuen maksaminen voidaan lakkauttaa myös opiskelijan pyynnöstä.

Kun opiskelija valmistuu tai keskeyttää opintonsa, opintotuki lakkautetaan valmistumis- tai keskeyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alusta lukien.

Muun olosuhteissa tapahtuneen muutoksen kuin opintojen keskeyttämisen tai valmistumisen perusteella opintotuki tarkistetaan sen kuukauden alusta lukien, jonka aikana uusi olosuhde kestää ensimmäisen kerran vähintään 18 päivää.

Määrätyn ajan kestävässä olosuhteiden muutoksissa etuus tarkistetaan niiltä kalenterikuukausilta, joina muuttunut olosuhde kestää vähintään 18 päivää.

Opintotuki lakkautetaan sen kalenterikuukauden alusta lukien, jonka aikana 19 §:n mukainen etuuden saamisen rajoitus kestää ensimmäisen kerran vähintään 18 päivää. Kun opiskelija hakee opintotukea etuuden saamisen rajoituksen päättymisen jälkeen, etuus myönnetään aikaisintaan sellaisen kalenterikuukauden alusta, jossa on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää. Opintotukea ei tarkisteta 6 kuukauden mukaisesti, vaikka 19 §:n mukainen etuuden saamisen rajoitus kestäisi määrätyn ajan.

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alemmaa että ylempää korkeakoulututkintoa, opintotuki ylempään korkeakoulututkintoon suorittamiseen voidaan myöntää alemman korkeakoulututkintoon suorittamiskuukautta seuraavasta kalenterikuukaudesta lukien.

60 §

Opintotuen tarkistaminen ilman hakemusta

Opintotuki tarkistetaan tai lakkautetaan ilman hakemusta kalenterivuositain vuoden alussa verotuksen valmistumisen jälkeen vanhempien verotustietojen perusteella. Tarkistusta ei kuitenkaan tehdä, jos etuutta koskeva päätös on annettu edeltävän syyslukukauden aikana vanhempien taloudellisessa tilanteessa tapahtuneen olennaisen muutoksen johdosta.

Opintotuki voidaan tarkistaa oppilaitoksen ilmoittaman lukuvuoden keston muutoksen perusteella ilman hakemusta.

Opintotuki voidaan lakkauttaa opiskelijaa kuulematta, kun oppilaitos ilmoittaa opiskelijan valmistumisesta tai opiskelun keskeyttämisestä. Opiskelun keskeyttämisen perusteella opintotuki voidaan lakkauttaa opiskelijaa kuulematta kuitenkin vain, jos oppilaitoksen antama tieto perustuu opiskelijan omaan ilmoitukseen.

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alemmaa että ylempää korkeakoulututkintoa ja opintotuki on myönnetty alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen, opintotuki voidaan tarkistaa ja myöntää ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen ilman hakemusta, kun korkeakoulu ilmoittaa alemman korkeakoulututkinnon suorittamisesta.

61 §

Opintotuen tarkistaminen vanhempien tulojen muuttuessa

Opiskelijan vanhempien taloudellisen tilanteen katsotaan olennaisesti muuttuneen, jos vanhempien tulot ovat viimeksi toimitetun verotuksen jälkeen muuttuneet vähintään 20 prosenttia. Kun etuus on hakemuksesta myönnetty tai etuutta koskeva päätös on annettu edellä tarkoitettujen muuttuneiden tulojen perusteella kevätlukukauden aikana, etuutta voidaan maksaa niiden perusteella saman vuoden loppuun. Kun opintotuki on hakemuksesta myönnetty tai opintoetuutta koskeva päätös on annettu edellä tarkoitettujen tulojen perusteella syyslukukauden aikana, etuutta voidaan maksaa niiden perusteella seuraavan kalenterivuoden loppuun.

Yrittäjänä, maatalousyrittäjänä tai apurahansaajana saatu tulo otetaan huomioon yrittäjän eläkelain (1272/2006) ja maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) perusteella vahvistetun työtulon mukaisena.

62 §

Opintotuen epääminen

Opintotuki voidaan evätä kokonaan tai osittain, jos joku on tahallaan antanut väärän tai harhaanjohtavan tiedon tai vääriä tietoja antamalla tai salaamalla todellisen asianlaidan on saanut aikaan sen, että opintotukea on maksettu perusteettomasti.

63 §

Takaisinperintä

Jos tämän lain mukaista etuutta on maksettu aiheetta tai määrältään liian suurena, liikaa maksettu etuus on perittävä takaisin.

Takaisinperinnästä voidaan luopua joko kokonaan tai osittain, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi eikä aiheeton maksaminen ole johtunut etuuden saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai jos aiheettomasti maksettu määrä on vähäinen. Lisäksi

takaisinperinnästä voidaan luopua kokonaan takaisinperintää koskevan päätöksen antamisen jälkeen myös silloin, kun takaisinperintää ei etuuden saajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa tai kun perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevaan etuuden määrään nähden kohtuuttomat kustannukset.

Takaisin perittävä määrä voidaan kuitata Kansaneläkelaitoksen myöhemmin maksamasta etuudesta. Ilman suostumusta kuittaaminen voidaan kuitenkin kohdistaa vain tämän lain mukaiseen tai siihen rinnastettavaan muuhun etuuteen.

Jos opiskelijan veronalaiset tulot ylittävät 33 §:n 1 momentin mukaan määräytyvän vuositulon, ylityksen jokaista alkavaa ylityskynnystä kohden peritään takaisin yhden tukikuukauden opintoraha ja asumislisä alkaen kalenterivuoden viimeisestä tukikuukaudesta. Ylityskynnys määräytyy tämän lain 33 §:n 1 momentin 2 ja 1 kohdan euromäärien erotuksena. Jos vuositulon ylitys on ollut enintään 374 euroa, liikaa maksettua tukea ei kuitenkaan peritä takaisin. Tuensaajalle annetaan päätösehdotus liikaa maksetun tuen takaisinperimisestä. Ehdotuksen mukainen päätös tulee voimaan, jos tuensaaja ei valituksen tekemiseen varatussa määräajassa pyydä asian käsittelemistä uudelleen.

Opiskelijan omien tulojen perusteella takaisinperittäväksi määrätyn opintorahan ja asumislisän määrää korotetaan 7,5 prosentilla, jollei valtioneuvoston asetuksella säädetä alemmasta korotuksesta.

Takaisinperintää koskeva lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio.

64 §

Takaisinperintäsaatavan vanhentuminen

Päätös aiheettomasti maksetun etuuden takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa etuuden maksupäivästä lukien. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumisesta ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 tai 11 §:ssä säädetään. Tämän vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika.

65 §

Opintotuen periminen eräissä tapauksissa

Jos opiskelija on saanut opintorahaa tai asumislisää samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti 19 §:ssä tarkoitettua etuutta, Kansaneläkelaitos saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun opintotuen takautuvasti suoritettavasta muusta etuudesta.

Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitettun etuuden maksajalle vähintään kaksi viikkoa ennen maksamista, että etuus tulee 1 momentin mukaisesti maksaa Kansaneläkelaitokselle.

66 §

Opintorahan huoltajakorotuksen maksaminen Kansaneläkelaitokselle

Opintorahan huoltajakorotus maksetaan Kansaneläkelaitokselle sen pyynnöstä elatustuen korvauksena ajalta, jona lapselle maksetaan elatustukilain (580/2008) mukaista elatustukea sen vuoksi, että opintorahan saaja on laiminlyönyt lapsen elatusvelvollisuuden.

67 §

Rahoitus

Valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle tämän lain nojalla maksettavista etuuksista aiheutuvat kustannukset.

Kansaneläkelaitoksen on viisi arkipäivää ennen opintorahojen ja asumislisien maksupäivää ilmoitettava valtiolle arvio seuraavana kuukautena maksettavien opintorahojen, asumislisien, takausvastuiden ja ateriatuen rahamäärästä. Valtion on ilmoituksen perusteella maksettava Kansaneläkelaitokselle ilmoituksen mukainen määrä viimeistään yhtä arkipäivää ennen edellä tarkoitettua maksupäivää.

Opintoetuuden maksukuukautta seuraavan kuukauden aikana lähetettävän arvion yhteydessä Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava opetus- ja kulttuuriministeriölle edellisenä kuukautena maksetun etuuksien yhteismäärä sekä 63 ja 65 §:n perusteella takaisinperittyjen etuuksien määrä. Lisäksi Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava opetus- ja kulttuuriministeriölle 42 §:n perusteella takaisinperittyjen takaussaatavien määrä saatavien syntymvuoden mukaan eriteltyinä sekä takaussaataville perittyjen korkojen määrä. Kalenterikuukautena maksettujen opintoetuuksien ja pankeille takausvastuun perusteella maksettujen opintolainojen yhteismäärästä vähennetään saman kuukauden opintoetuuden ennakkojen ja takaisinperittyjen etuuksien sekä takaisinperittyjen takaussaatavien ja niiden korkojen summa. Näin saatu erotus otetaan huomioon arvion lähettämistä seuraavan kuukauden ennakkoa määrättäessä.

Kansaneläkelaitoksen on kuukausittain ilmoitettava valtiolle 44 ja 45 §:n nojalla myönnettyjen maksuvapautusten määrät saatavien syntymvuoden mukaan eriteltyinä.

Tämän lain toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat menot luetaan Kansaneläkelaitoksen toimintamenoiksi ja oppilaitoksille 3 §:n 4 momentissa säädettyistä tehtävistä aiheutuvat menot kyseisen oppilaitoksen menoiksi.

8 luku

Muutoksenhaku

68 §

Muutoksenhaku

Opintoetuutta koskevaan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta sosiaaliturvasioiden muutoksenhakulautakunnalta ja muutoksenhakulautakunnan päätökseen tyytymätön vakuutusosioikeudelta. Vakuutusosioikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Valituskirjelmä on toimitettava Kansaneläkelaitokselle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon.

Kansaneläkelaitoksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

69 §

Itseoikaisu

Jos Kansaneläkelaitos hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 66 §:ssä säädetään.

Jos Kansaneläkelaitos ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 1 momentissa mainituin tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava

valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Kansaneläkelaitos voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, on väliaikaisesta päätöksestä ilmoitettava sille viipymättä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettusta määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

70 §

Valituksen myöhästyminen

Jos sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle tai vakuutusosikeudelle annettava valitus on saapunut 68 §:ssä säädetyn määräajan jälkeen, asianomainen muutoksenhakuelin voi tästä huolimatta ottaa valituksen tutkittavakseen, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

71 §

Asian uudelleen ratkaiseminen muun etuuden myöntämisen johdosta

Jos opintotuen saajalle on päätöksen antamisen jälkeen takautuvasti myönnetty 19 §:ssä tarkoitettu opintotuen myöntämisen estävä etuus, Kansaneläkelaitos voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista asian uudelleen.

72 §

Asian uudelleen ratkaiseminen, kun opintoja ei ole aloitettu

Jos opiskelija ei ole lainkaan aloittanut opintojaan oppilaitoksessa, Kansaneläkelaitos voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista opintotukea koskevan asian uudelleen.

73 §

Päätöksen poistaminen

Jos tässä laissa tarkoitettua etuutta koskeva Kansaneläkelaitoksen antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lainvastainen, sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta voi asianosaisen tai Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen muilta kuin myönnettyä opintolainan valtioneuvoston päätöksestä koskevilta osin ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluiksi ennen asian ratkaisemista. Muutoksenhakulautakunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Jos sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan tai vakuutusosikeuden antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai se on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosikeus voi asianosaisen tai Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen muilta kuin myönnettyä opintolainan valtioneuvoston päätöksestä koskevilta osin ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Vakuutusosikeuden on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluiksi ennen asian ratkaisemista.

Jos Kansaneläkelaitos tekee päätöksen poistamista koskevan vaatimuksen, se voi väliaikaisella päätöksellä keskeyttää etuuden maksamisen tai maksaa sen vaatimuksensa mukaisena siihen asti, kunnes asia on uudelleen ratkaistu.

Päätöksen poistamista on haettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman. Erityisen painavista syistä päätös voidaan poistaa määräajan jälkeenkin tehdystä hakemuksesta.

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun tai myöntää edun aikaisempaa suurempana.

Myös sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuaasiaa käsitellessään. Muutoksenhausta säädetään 68 §:ssä.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu kuuleminen toimitetaan tiedoksi siten kuin hallintolain (434/2003) 59 §:ssä säädetään.

74 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

9 luku

Tietojen saaminen ja luovuttaminen

75 §

Tietojen saaminen pyynnöstä

Kansaneläkelaitoksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada pyynnöstä salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemiseksi tai muun tämän lain mukaisen yksittäisen tehtävän täytäntöönpanoa varten välttämättömät tiedot:

- 1) valtion ja kunnan viranomaiselta ja muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä;
- 2) Eläketurvakeskukselta, eläke- ja vakuutuslaitokselta sekä muulta eläkkeen tai muun korvauksen myöntäjältä tai maksajalta;
- 3) Potilasvakuutuskeskukselta;
- 4) Liikennevakuutuskeskukselta;
- 5) työttömyyskassalta ja työnantajalta;
- 6) oppilaitokselta;
- 7) vuokranantajalta.

76 §

Tietojensaantioikeus

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta opintotuen täytäntöönpanoa varten:

- 1) Opetushallitukselta ja oppilaitoksilta opiskelijavalinnoissa hyväksytyksi tulleiden sekä Opetushallitukselta opiskelupaikan vastaanottaneiden henkilöiden tunnistamista ja yksilöintiä koskevat tiedot sekä oppilaitosta ja opintoja koskevat tiedot;

2) kunnan, säätiön tai yleishyödyllisen yhteisön ylläpitämiltä opiskelija-asuntoloilta asuntoloiden ylläpitäjien kanssa erillisessä sopimuksessa sovittavalla tavalla opiskelija-asunnoissa asuvien tunnistamista ja yksilöintiä koskevat tiedot sekä vuokra- ja asumisaikatiedot;

3) oppilaitokselta tai Opetushallituksen taikka opetus- ja kulttuuriministeriön tietovarannosta opiskelijoiden tunnistamista ja yksilöintiä koskevat tiedot sekä opiskelijan opintoja ja opintojen seuranta koskevat tiedot;

4) luotonantajilta opintolainansaajittain yksilöidyt tiedot nostettujen, valtion takaamien opintolainojen määristä, opintolainojen lyhennyksistä ja koroista siten kuin Kansaneläkelaitos määrää;

5) apurahan myöntäjältä tai maksajalta tiedot myönneistä apurahoista;

6) rangaistuslaitoksilta tiedot vankeuslain mukaisen rangaistuksen alkamisesta ja päättymisestä;

7) verohallinnolta opintolainavähennystä koskevien tehtävien hoitamista varten tarpeelliset tunnistamistiedot ja opintolainavähennyksen käyttämistä koskevat tiedot niistä verovelvollisista, jotka ovat verotuksessa vähentäneet tuloverolain 127 d §:ssä tarkoitetun opintolainavähennyksen enimmäismäärän.

77 §

Tietojen luovuttaminen

Kansaneläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä luovuttaa:

1) luottolaitokselle, josta henkilöllä on opintolainaa, tiedot 38 §:n mukaisen koron lisäämiseksi opintolainaan;

2) opintolainan valtiontakausta ja sen voimassaoloa koskevat tiedot luottolaitokselle, josta opiskelija on hakenut opintolainaa;

3) verohallinnolle tiedot opintolainavähennykseen oikeutetuista henkilöistä ja näiden opintolainavähennyksen enimmäismäärästä ja vuosittain maksamista opintolainan lyhennyksistä;

4) Pohjoismaiden opintotukiviranomaisille tiedot näiden maiden kansalaisten sekä näissä maissa opiskelevien Suomen kansalaisten Suomesta saamista opintotuista.

78 §

Tietojen käyttö

Kansaneläkelaitoksella on oikeus yksittäistapauksessa käyttää tämän lain mukaista etuutta käsitellessään muiden sille säädettyjen tehtävien hoitamista varten saamiaan tietoja, jos on ilmeistä, että ne vaikuttavat tämän lain mukaiseen etuuteen ja tiedot on lain mukaan otettava huomioon päätöksenteossa ja Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus saada tiedot muutoinkin erikseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on oikeus saada Kansaneläkelaitokselta opintotuen saajia koskevia tietoja siltä osin kuin se on tarpeen opetus- ja kulttuuriministeriölle kuuluvien opintotuen tilastointi-, suunnittelu- ja kehittämistehtävien hoitamiseksi. Näihin tietoihin ei saa sisällyttää etuudensaajan tunnistamisen mahdollistavia tietoja.

79 §

Tekninen käyttöyhteys

Kansaneläkelaitoksella on sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 29 §:n 3 momentissa säädetään, oikeus mainitussa momentissa säädetyn edellytyksin avata tekninen käyttöyhteys 77 ja 83 §:ssä tarkoitetuille tiedonsaajille rekisteriensä sellaisiin tietoihin, jotka Kansaneläkelaitos saa antaa mainittujen säännösten perusteella.

Mitä tässä pykälässä säädetään tietojen luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla, koskee myös Kansaneläkelaitoksen oikeutta saada 75 ja 76 §:ssä sekä 77 §:n 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla.

Tämän pykälän perusteella avatun teknisen käyttöyhteyden avulla saa hakea myös salassa pidettäviä tietoja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

80 §

Tietojen oma-aloitteinen luovuttaminen

Kansaneläkelaitoksella on oikeus sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa ministeriöille, verohallinnolle ja lakisääteistä sosiaaliturvajärjestelmää hoitavalle laitokselle tai yhteisölle, jonka hoidettavaksi kuuluvaan sosiaaliturvaetuuteen tämän lain mukainen etuus vaikuttaa, tämän lain mukaista etuutta tai korvausta saaneen henkilön henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, tiedot maksetuista etuuksista ja korvauksista ja näihin rinnastettavat tiedot, jotka ovat välttämättömiä sosiaaliturvaan kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi suoritettavaa henkilötietojen yhdistämistä ja muuta kertaluonteista valvontatointia varten, sekä poliisi- ja syyttäväviranomaiselle edellä mainitut tiedot, jotka ovat välttämättömiä rikosten selvittämistä ja syytteenpanoa varten. Terveystilaa koskevia tietoja tai tietoja, jotka on tarkoitettu kuvaamaan henkilön sosiaalihuollon tarpeen perusteita, ei saa kuitenkaan luovuttaa.

81 §

Rekisteröidyn oikeuden rajaaminen

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasäädös) tarkoitettulla rekisteröidyllä ei ole asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaista oikeutta siihen, että Kansaneläkelaitos rajoittaa henkilötietojen käsittelyä silloin, kun se hoitaa tämän lain mukaista tehtävää, jos rekisteröidyn vaatimus käsittelyn rajoittamisesta on ilmeisen perusteeton.

82 §

Opiskelijan ilmoitusvelvollisuus

Opintoetuutta hakiessaan opiskelijan tulee ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle etuuden myöntämiseksi tarvittavat tiedot. Opintoetuutta saavan opiskelijan tulee ilmoittaa opintojen päättymisestä tai keskeytymisestä, oppilaitoksen vaihtumisesta, asumisolosuhteiden muutoksista sekä lisäksi muista opintoetuuteen vaikuttavista muutoksista.

83 §

Ulosmittaus- ja siirtokielto

Opintorahaa, asumislisää tai opintolainaa ei saa ulosmitata.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä asianomaisen viranomaisen pyynnöstä luovuttaa ulosottoa varten tiedot tämän lain mukaisten etuuksien määristä, ei kuitenkaan niistä etuuksista, joita ei oteta huomioon ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 48 §:ssä tarkoitettua suojaosuutta laskettaessa. Lisäksi Kansaneläkelaitoksella on oikeus ilmoittaa tiedossaan olevat muut eläkkeitä ja muita sosiaalietuuksia maksavat laitokset.

Sopimus, joka tarkoittaa tähän lakiin perustuvan oikeuden siirtämistä toiselle, on mitätön.

10 luku

Erinäiset säännökset

84 §

Opintotukiasiain neuvottelukunta

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on valtioneuvoston asettama opintotukiasiain neuvottelukunta, jonka tehtävänä on tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja opintotuen kehittämistä ja toteuttamista koskevissa asioissa.

Neuvottelukunnan tehtävistä ja kokoonpanosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

11 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

85 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20. Lain 33 ja 34 § tulevat kuitenkin voimaan jo 1 päivästä tammikuuta 2027. Lain 23 §:n 4 momentti tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2027. Lain 28 §:n 2 momentti tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2028. Lain 26 ja 27 §:ää sovelletaan oppivelvollisen opinnoissa, jotka aloitetaan 1 päivänä elokuuta 2027 tai sen jälkeen. Ennen 1 päivänä elokuuta 2027 aloitetuissa opinnoissa sovelletaan lain voimaantullessa voimassa olleita oppivelvollisuuslain majoituskorvausta koskevia säännöksiä.

Tällä lailla kumotaan opintotukilaki (65/1994). Jos muualla lainsäädännössä viitataan kumottuun lakiin, viittauksen katsotaan koskevan tätä lakia.

Opintoetuslain mukaiseen opintotukeen rinnastetaan opintotukilain (64/1995) mukainen opintotuki.

86 §

Vanhempien tulorajoja koskevat siirtymäsäännökset

Lain 22 §:ssä säädettyt tulorajat vastaavat vuodelle 2026 vahvistettua palkkakertoimen pistelukua. Vanhempien tulorajoja koskevaa 28 §:n 2 momenttia sovelletaan 1 päivästä elokuuta 2027 alkaen.

87 §

Opintorahan ja opintorahan huoltajakorotuksen määrää koskevat siirtymäsäännökset

152

Lain 21, 22 ja 23 §:ssä säädetty opintorahan määrät vastaavat vuodelle 2027 vahvistettua kansaneläkeindeksistä annetussa laissa tarkoitettua pistelukua. Ensimmäinen 28 §:n 1 momentissa tarkoitettu kansaneläkeindeksistä annetun lain mukainen korotus tehdään 1 päivänä elokuuta 2028. 1 päivänä elokuuta 2028 tehtävät opintorahojen indeksitarkistukset tehdään siten, että opintorahat sidotaan vuoden 2027 kansaneläkeindeksin pistelukuun.

88 §

Opiskelijan omia tulorajoja koskevat siirtymäsäännökset

Lain 33 §:ssä säädetty tulorajat vastaavat vuodelle 2025 vahvistettua ansiotasoindeksin pistelukua. Lain 34 §:ää sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2027.

89 §

Opintolainojen korkoja koskeva siirtymäsäännös

Mitä tässä laissa säädetään opintolainojen erääntyneistä koroista, koskee myös tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen lain nojalla myönnettyjä opintolainojen erääntyneitä korkoja.

90 §

Korkoavustusta koskevat siirtymäsäännökset

Lain 47 ja 48 §:ää sovelletaan myönnettäessä korkoavustusta 1 päivästä tammikuuta 2028. Lain 48 §:ssä säädetty tulorajat vastaavat vuodelle 2026 vahvistettua palkkakerrointa.

Ennen 1 päivänä tammikuuta 2028 myönnettäviin korkoavustuksiin sovelletaan ehdotetun lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

91 §

Opintolainahyvitystä koskevat siirtymäsäännökset

Lain 49–54 §:ää sovelletaan henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ensimmäistä korkeakoulututkintoa varten 1 päivänä elokuuta 2027 tai sen jälkeen. Edellä mainittuja lainkohtia sovelletaan myös henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ennen 1 päivää elokuuta 2027, mutta on ilmoittautunut läsnä olevaksi ensimmäisen kerran 1 päivänä elokuuta 2027 tai sen jälkeen.

Henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan korkeakoulussa ja ilmoittautunut ensimmäistä kertaa läsnä olevaksi ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita opintolainahyvitystä ja opintolainavähennystä koskevia säännöksiä. Tästä poiketen edellä mainittuun henkilöön sovelletaan kuitenkin tämän lain 50 §:n 4 momenttia, kun opintolainahyvitykseen oikeuttava tutkinto on suoritettu 1 päivänä elokuuta 2027 tai sen jälkeen,

92 §

Opintolainavähennystä koskeva siirtymäsäännös

Henkilöön, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan korkeakoulussa ja ilmoittautunut ensimmäistä kertaa läsnä olevaksi ennen 1 päivää elokuuta 2014, sovelletaan opintotukilain muuttamisesta annetun lain (1243/2013) voimaan tullessa voimassa olleita opintolainavähennystä koskevia säännöksiä.

93 §

Opintotukioikeutta koskeva siirtymäsäännös

Jos Kansaneläkelaitos on koulutuksen järjestäjän hakemuksesta myöntänyt koulutukseen opintotukioikeuden kumotun opintotukilain 4 a §:n nojalla, säilyy opintotukioikeus myös tämän lain voimaan tultua.

94 §

Muutoksenhakua koskevat siirtymäsäännökset

Kumotun opintotukilain nojalla tämän lain voimaantulon jälkeen annettuun päätökseen haetaan muutosta tämän lain mukaisesti.

Tämän lain voimaan tullessa muutoksenhakulautakunnassa ja vakuutusosoikeudessa vireillä oleviin lainvoimaisen päätöksen poistamista koskeviin asioihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

95 §

Päätoimisia opintoja ulkomaisessa oppilaitoksessa ja opintotukeen oikeuttavaa enimmäisaikaa koskeva siirtymäsäännös

Lain 12 §:n mukaisia päätoimisia opintoja ulkomaisessa oppilaitoksessa sekä lain 13 §:n 2 ja 3 momentin opintotukeen oikeuttavaa enimmäisaikaa koskevia säännöksiä sovelletaan 1 päivänä elokuuta 2027 tai myöhemmin aloitettuihin opintoihin. Ennen tätä ajankohtaa aloitettuihin opintoihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Opinnot katsotaan aloitetuiksi 1 päivänä elokuuta 2027 tai myöhemmin, jos opiskelija on ottanut opiskelijavalinnassa opiskelupaikan vastaan tai ilmoittautunut ensimmäisen kerran läsnä olevaksi kyseisissä opinnoissa 1 päivänä elokuuta 2027 tai myöhemmin.

96 §

Oppimateriaalilisää koskeva siirtymäsäännös

Henkilöllä, joka on aloittanut opintonsa ennen 1 päivää elokuuta 2027, on oikeus kumotun opintotukilain 11 a §:n mukaiseen oppimateriaalilisään kyseisten opintojen päättymiseen asti.

2.

Laki

koulumatkatukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan koulumatkatukilain (48/1997)1 ja 8 §:t sellaisena kuin ne ovat laissa 1223/2020
ja
lisätään lakiin uusi 3 b §
seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään koulumatkatuen myöntämisestä:

1) opiskelijan asunnon ja oppilaitoksen välisistä päivittäisistä koulumatkoista aiheutuviin matkakustannuksiin opiskelijalle, joka suorittaa aikuisille tarkoitettun perusopetuksen opintoja, lukio-opintoja tai ammatillisia opintoja;

2) viikonloppujen yhteydessä aiheutuvien opiskelijan kodin ja oppilaitoksen sijaintipaikkakunnan asunnon välisten koulumatkojen kustannusten korvaamisesta oppivelvollisille.

Tukea kutsutaan koulumatkatueksi ja se maksetaan valtion varoista.

3 b §

Oppivelvollisen koulumatkatuki viikonloppujen yhteydessä aiheutuviin matkakustannuksiin

Oppivelvollisella on oikeus koulumatkatukeen viikonloppujen yhteydessä aiheutuvista oppivelvollisen kodin ja oppilaitoksen välisistä matkakustannuksista, jos hän täyttää opintoetuslain 26 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa, 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tai 3 tai 4 momentissa säädetyt asumislisän saamisen edellytykset Matkakustannukset korvataan eräiden koulumatkakustannusten laskentaperusteista annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen perusteella. Koulumatkatukena korvataan kuukausittain opiskeluaikana neljästä edestakaisesta oppivelvollisen kodin ja opiskelupaikkakunnan asunnon välisestä matkasta aiheutuvat kustannukset. Koulumatkatuen määrä on kuitenkin enintään 300 euroa kuukaudessa.

Koulumatkatukea ei myönnetä, jos oppivelvollinen saa tukea samoista matkoista aiheutuviin kustannuksiin muun lain nojalla.

Koulutuksen järjestäjä arvioi oppivelvollisen pyynnöstä, täytyvätkö opintoetuslain 26 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan, 2 momentin 1 ja 2 kohdan tai 3 ja 4 momentin mukaiset edellytykset. Tiedon tallentamisvelvollisuudesta säädetään valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 9 c §:ssä.

8 §

Tarkistaminen ja keskeyttäminen

Koulumatkatukea tarkistetaan tai se lakkautetaan, jos opiskelijan olosuhteissa on tapahtunut muutos, joka vaikuttaa oikeuteen saada koulumatkatukea tai tuen määrään.

Jos on perusteltua syytä olettaa, että koulumatkatuki olisi lakkautettava tai sen määrää vähennettävä, koulumatkatuen maksaminen voidaan väliaikaisesti keskeyttää tai maksettavaa määrää vähentää, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Jos opiskelija ei toimita pyydettyä selvitystä, asia voidaan ratkaista lopullisella päätöksellä niiden selvitysten perusteella, jotka ovat Kansaneläkelaitoksen käytettävissä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

Koulumatkatuen maksaminen voidaan lakkauttaa myös opiskelijan pyynnöstä.

Kun opiskelija valmistuu tai keskeyttää opintonsa, koulumatkatuki lakkautetaan valmistumis- tai keskeyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alusta lukien.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 3 b §:ää sovelletaan oppivelvollisen opinnoissa, jotka aloitetaan 1 päivänä elokuuta 2027 tai sen jälkeen. Ennen 1 päivänä elokuuta 2027 aloitetuissa opinnoissa sovelletaan lain voimaantullessa voimassa olleita oppivelvollisuuslain matkakorvausta koskevia säännöksiä.

3.

Laki

valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 c §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 9 c § sellaisena kuin se on laissa 1221/2020 seuraavasti:

9 c §

Maksuttomuutta koskevat tiedot

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjän sekä oppilaitoksen ylläpitäjän on tallennettava tietovarantoon tieto siitä, että opiskelijan aloittama koulutus on oppivelvollisuuslain 16 §:ssä tarkoitettua maksutonta koulutusta. Tietovarantoon on tallennettava myös tieto siitä, että opiskelijan oikeutta maksuttomaan koulutukseen on pidennetty oppivelvollisuuslain 16 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon opintoetuslain 26 §:n 5 momentissa ja koulumatkatukilain 3 b §:n 3 momentissa tarkoitettu tieto siitä, että opiskelija täyttää mainituissa lainkohdissa säädetyt edellytykset.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

oppivelvollisuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan oppivelvollisuuslain (1214/2020) 19, 20 ja 21 §:t
ja
muutetaan lain 17 §:n 4 momentti
seuraavasti:

17 §

Maksuttomuuden laajuus

Tätä pykälää sovelletaan 4 §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa. Maksuttomuudesta ja opintososiaalisista etuuksista säädetään lisäksi perusopetuslaissa, lukiolaissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa. Koulumatkojen maksuttomuudesta säädetään koulumatkatukilaissa (48/1997). Asumisen maksuttomuudesta säädetään opintoetuslaissa (xx/xxxx) Ylioppilastutkinnon kokeiden maksuttomuudesta säädetään ylioppilastutkinnosta annetun lain 20 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

sotilasavustuslain 10 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilasavustuslain (781/1993) 10 a § sellaisena kuin se on laissa 1428/2001
seuraavasti:

10 a §

Opintolainojen korot

Asevelvolliselle maksetaan sotilasavustuksena kumotun opintotukilain (65/1994) ja opintoetuslain (xx/xxxx) mukaisten opintolainojen korot, jotka erääntyvät maksettaviksi palvelusaikana tai sellaisen kalenterikuukauden aikana, jolloin opintolainansaajan palvelus päättyy, edellyttäen, että korkoja ei lisätä lainapääomaan opintotukilain 38 §:n nojalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 20   .

6.

Laki

yleisestä asumistuesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 15 §:n 1 momentin 7 kohta
sellaisena kuin se on laissa 1170/2018
seuraavasti:

15 §

Etuoikeutetut tulot

Tuloina ei asumistukea laskettaessa oteta huomioon:

---

7) opintoetuslain (xx/xxxx) mukaista opintotukea eikä opintorahan huoltajakorotusta
opintorahaa lukuun ottamatta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 20   .

7.

Laki

varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain (1503/2016) 11 §:n 3 momentti sellaisena kuin se on laissa
seuraavasti:

11 §

Varhaiskasvatuksen maksun määräämisen perusteena olevat tulot

---

Tulona ei oteta huomioon lapsilisää, vammaisetuksista annetun lain (570/2007) mukaista etuutta, kansaneläkelain (568/2007) mukaista lapsikorotusta, opintoetuslain (xx/xxxx) mukaista opintotukea, asumistukea, tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavia sairaanhoito- ja tutkimuskuluja, sotilasavustusta, rintamalisää, aikuiskoulutustukea, toimeentulotukena maksettavaa toimintarahaa ja matkakorvausta, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista ylläpitokorvausta, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaista kulukorvausta, opintojen johdosta suoritettavia apurahoja ja muita vastaavia avustuksia, perhehoidon kustannusten korvauksia eikä lasten kotihoidon tukea.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Petteri Orpo

Liikunta-, urheilu-, ja nuorisoministeri Mika Poutala

2.

Laki

koulumatkatukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan koulumatkatukilain (48/1997) 1 ja 8 §:t sellaisena kuin ne ovat laissa 1223/2020
ja
lisätään lakiin uusi 3 b §
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään tuen myöntämisestä aikuisille tarkoitetun perusopetuksen opintoja, lukio-opintoja tai ammatillisia opintoja harjoittavan opiskelijan asunnon ja oppilaitoksen välisestä päivittäisestä koulumatkasta aiheutuviin kustannuksiin. Tukea kutsutaan koulumatkatueksi.

Koulumatkatuki maksetaan valtion varoista.

Tässä laissa säädetään koulumatkatuen myöntämisestä:

1) opiskelijan asunnon ja oppilaitoksen välisestä päivittäisestä koulumatkoista aiheutuviin matkakustannuksiin opiskelijalle, joka suorittaa aikuisille tarkoitetun perusopetuksen opintoja, lukio-opintoja tai ammatillisia opintoja;

2) viikonloppujen yhteydessä aiheutuvien opiskelijan kodin ja oppilaitoksen sijaintipaikkakunnan asunnon välisten koulumatkojen kustannusten korvaamisesta oppivelvollisille.

Tukea kutsutaan koulumatkatueksi ja se maksetaan valtion varoista.

3 b §

Oppivelvollisen koulumatkatuki viikonloppujen yhteydessä aiheutuviin matkakustannuksiin

Oppivelvollisella on oikeus koulumatkatukeen viikonloppujen yhteydessä aiheutuvista oppivelvollisen kodin ja oppilaitoksen välisestä matkakustannuksista, jos hän täyttää opintoetuslain 26 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa, 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tai 3 tai 4 momentissa säädetyt

asumislisän saamisen edellytykset. Matkakustannukset korvataan eräiden koulumatkakustannusten laskentaperusteista annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen perusteella. Koulumatkatukena korvataan kuukausittain opiskeluaikana neljästä edestakaisesta oppivelvollisen kodin ja opiskelupaikkakunnan asunnon välisestä matkasta aiheutuvat kustannukset. Koulumatkatuen määrä on kuitenkin enintään 300 euroa kuukaudessa.

Koulumatkatukea ei myönnetä, jos oppivelvollinen saa tukea samoista matkoista aiheutuviin kustannuksiin muun lain nojalla.

Koulutuksen järjestäjä arvioi oppivelvollisen pyynnöstä, täytyvätkö opintotukilain 26 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan, 2 momentin 1 ja 2 kohdan tai 3 ja 4 momentin mukaiset edellytykset. Tiedon tallentamisvelvollisuudesta säädetään valtakunnallisista opinto-, koulutus ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 9 c §:ssä.

8 §

Tarkistaminen ja keskeyttäminen

Kun opiskelija valmistuu, keskeyttää opintonsa tai opiskelijan olosuhteissa tapahtuu muu tukeen vaikuttava muutos, koulumatkatukioikeus tarkistetaan kuukausikohtaisesti tai lakkautetaan ottaen huomioon, mitä 7 §:n 1 momentissa säädetään koulumatkatukeen oikeuttavien päivien määrästä.

8 §

Tarkistaminen ja keskeyttäminen

Kun opiskelija valmistuu tai keskeyttää opintonsa, koulumatkatuki lakkautetaan valmistumis- tai keskeyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alusta lukien.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 c §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 9 c § sellaisena kuin se on laissa 1221/2020 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 c §

9 c §

Maksuttomuutta koskevat tiedot

Maksuttomuutta koskevat tiedot

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjän sekä oppilaitoksen ylläpitäjän on tallennettava tietovarantoon tieto siitä, että opiskelijan aloittama koulutus on oppivelvollisuuslain 16 §:ssä tarkoitettua maksutonta koulutusta. Tietovarantoon on tallennettava myös tieto siitä, että opiskelijan oikeutta maksuttomaan koulutukseen on pidennetty oppivelvollisuuslain 16 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjän sekä oppilaitoksen ylläpitäjän on tallennettava tietovarantoon tieto siitä, että opiskelijan aloittama koulutus on oppivelvollisuuslain 16 §:ssä tarkoitettua maksutonta koulutusta. Tietovarantoon on tallennettava myös tieto siitä, että opiskelijan oikeutta maksuttomaan koulutukseen on pidennetty oppivelvollisuuslain 16 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon opintoetuslain 26 §:n 5 momentissa ja koulumatkatukilain 3 b §:n 3 momentissa tarkoitettu tieto siitä, että opiskelija täyttää mainituissa lainkohdissa säädetyt edellytykset.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

oppivelvollisuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan oppivelvollisuuslain (1214/2020) 19, 20 ja 21 §:t
ja
muutetaan lain 17 §:n 4 momentti
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

17 §

Maksuttomuuden laajuus

Maksuttomuuden laajuus

Tätä pykälää sovelletaan 4 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa. Maksuttomuudesta ja opintososiaalisista etuuksista säädetään lisäksi perusopetuslaissa, lukiolaissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa. Koulumatkojen maksuttomuudesta säädetään koulumatkatukilaissa (48/1997). Ylioppilastutkinnon kokeiden maksuttomuudesta säädetään ylioppilastutkinnosta annetun lain 20 §:ssä.

Tätä pykälää sovelletaan 4 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa. Maksuttomuudesta ja opintososiaalisista etuuksista säädetään lisäksi perusopetuslaissa, lukiolaissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa. Koulumatkojen maksuttomuudesta säädetään koulumatkatukilaissa (48/1997). *Asumisen maksuttomuudesta säädetään opintoetuslaissa (xx/xxxx).* Ylioppilastutkinnon kokeiden maksuttomuudesta säädetään ylioppilastutkinnosta annetun lain 20 §:ssä.

19 §

19 §

Majoituskorvaus oppivelvolliselle

Majoituskorvaus oppivelvolliselle

Oppivelvollinen on oikeutettu majoituskorvaukseen, jos:

(kumotaan)

1) matka oppivelvollisen kodista lähimpään sellaiseen lukioon tai monialaiseen ammatilliseen oppilaitokseen, jossa on mahdollisuus saada opetusta oppivelvollisen perusopetuslain 10 §:ssä tarkoitetun opetuskielen mukaisesti suomen tai ruotsin kielellä, on yli 100 kilometriä tai päivittäinen

koulumatka nopeinta matkustustapaa käyttäen kestää yli kolme tuntia;

2)hän opiskelee sellaisessa edellä 1 kohdassa tarkoitetussa lukiossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa, joka sijaitsee lähinnä oppivelvollisen kotia tai jonne muutoin joukkoliikennettä tai muuta soveltuvaa kulkutapaa käyttäen on nopein kulkuyhteys ja jossa on mahdollisuus saada opetusta oppivelvollisen perusopetuslain 10 §:ssä tarkoitetun opetuskielen mukaisesti suomen tai ruotsin kielellä; ja

3)hänellä ei ole mahdollisuutta asua oppilaitoksen maksuttomassa asuntolassa.

Majoituskorvausta maksetaan vuosittaisen opintojen alkamis- ja päättymispäivän väliseltä ajalta, jos opintojen suorittaminen edellyttää asumista oppilaitoksen sijaintipaikkakunnalla. Majoituskorvauksena korvataan oppivelvolliselle opintojen aikaisesta asumisesta aiheutuvat kohtuulliset kuukausittaiset asumiskustannukset, enintään kuitenkin yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 10 §:ssä säädetyt enimmäisasumismenot. Majoituskorvauksena maksetaan se osuus kohtuullisista asumiskustannuksista, jota ei korvata muun lain nojalla.

Koulutuksen järjestäjä päättää majoituskorvauksen myöntämisestä hakemuksesta.

Majoituskorvaukseen on oikeutettu myös oppivelvollinen, joka opiskelee tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa, jos:

1)matka oppivelvollisen kodista lähimpään sellaiseen oppilaitokseen, jossa on mahdollisuus saada opetusta oppivelvollisen perusopetuslain 10 §:ssä tarkoitetun opetuskielen mukaisesti suomen tai ruotsin kielellä, on yli 100 kilometriä;

2)hän opiskelee sellaisessa edellä 1 kohdassa tarkoitetussa oppilaitoksessa, joka sijaitsee lähinnä oppivelvollisen kotia tai jonne muutoin joukkoliikennettä tai muuta soveltuvaa kulkutapaa käyttäen on nopein kulkuyhteys ja jossa on mahdollisuus saada valmentavan koulutuksen opetusta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

oppivelvollisen perusopetuslain 10 §:ssä tarkoitetun opetuskielen mukaisesti suomen tai ruotsin kielellä; ja

3)hänellä ei ole mahdollisuutta asua oppilaitoksen maksuttomassa asuntolassa.

20 §

20 §

Majoituskorvauksen myöntämisen erityistilanteet

Majoituskorvauksen myöntämisen erityistilanteet

Poiketen siitä, mitä 19 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetään, majoituskorvaus myönnetään myös saamelaisten kotiseutualueella asuvalle saamelaiselle, joka opiskelee Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa, jos matka oppivelvollisen kodista kyseiseen oppilaitokseen on yli 100 kilometriä.

(kumotaan)

Poiketen siitä, mitä 19 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetään, oppivelvollisella on oikeus majoituskorvaukseen, jos hän ei voi terveydentilaansa tai erityisen tuen tarpeeseen liittyvistä syistä ottaa vastaan opiskelupaikkaa mainitussa kohdassa tarkoitettussa oppilaitoksessa tai häntä ei ole otettu opiskelijaksi edellä tarkoitettuun oppilaitokseen, ja hän opiskelee mainitussa kohdassa säädetyllä tavalla lähimmässä hänelle soveltuvassa oppilaitoksessa. Sama koskee mainitun pykälän 4 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tilannetta.

21 §

21 §

Matkakorvaus oppivelvolliselle

Matkakorvaus oppivelvolliselle

Oppivelvollinen on oikeutettu matkakorvaukseen, jos hän saa majoituskorvausta. Matkakorvaukseen on oikeutettu myös maksuttomassa asuntolassa asuva oppivelvollinen, jos hän täyttää 19 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa, 19 §:n 4 momentin 1 ja 2 kohdassa tai 20 §:ssä säädetty edellytykset majoituskorvauksen myöntämiseksi, mutta hänellä ei ole oikeutta asua asuntolassa viikonloppuisin.

(kumotaan)

Matkakorvauksena korvataan oppivelvollisen kodin ja opiskeluaikaisen

asunnon välisistä matkoista aiheutuvat kustannukset viikonloppujen ja lomien yhteydessä. Matkakorvaus maksetaan halvimman käytettävissä olevan matkustustavan mukaan. Jos matkoihin ei ole mahdollisuutta käyttää joukkoliikennettä, sovelletaan matkakustannusten määrittämisessä, mitä koulumatkatukilaissa säädetään oman matkustustavan matkakustannuksista. Matkakorvausta ei myönnetä, jos oppivelvollinen saa tukea vastaavista matkoista aiheutuviin kustannuksiin muun lain nojalla.

Koulutuksen järjestäjä päättää matkakorvauksen myöntämisestä hakemuksesta.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta
20 .*

5.

Laki

sotilasavustuslain 10 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilasavustuslain (781/1993) 10 a § sellaisena kuin se on laissa 1428/2001
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 a §

10 a §

Opintolainojen korot

Opintolainojen korot

Asevelvolliselle maksetaan sotilasavustuksena kumotun *opintotukilain (28/1972) ja opintotukilain (65/1994)* mukaisten opintolainojen korot, jotka erääntyvät maksettaviksi palvelusaikana tai sellaisen kalenterikuukauden aikana, jolloin lainansaajan palvelus päättyy, edellyttäen, että korkoja ei lisätä lainapääomaan *opintotukilain 34 §:n* nojalla.

Asevelvolliselle maksetaan sotilasavustuksena kumotun *opintotukilain (65/1994) ja opintoetuslain (xx/xxxx)* mukaisten opintolainojen korot, jotka erääntyvät maksettaviksi palvelusaikana tai sellaisen kalenterikuukauden aikana, jolloin lainansaajan palvelus päättyy, edellyttäen, että korkoja ei lisätä lainapääomaan *opintoetuslain 38 §:n* nojalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

yleisestä asumistuesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 15 §:n 1 momentin 7 kohta
sellaisena kuin se on laissa 1170/2018
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 §

15 §

Etuoikeutetut tulot

Etuoikeutetut tulot

Tuloina ei asumistukea laskettaessa oteta huomioon:

Tuloina ei asumistukea laskettaessa oteta huomioon:

7) *opintotukilain* (65/1994) mukaista opintotukea eikä opintorahan huoltajakorotusta *taikka oppimateriaalisää* opintorahaa lukuun ottamatta;

7) *opintoetuslain* (xx/xxxx) mukaista opintotukea eikä opintorahan huoltajakorotusta opintorahaa lukuun ottamatta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

varhaiskasvatuksen maksuista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan varhaiskasvatuksen maksuista annetun lain (1503/2016) 11 §:n 3 momentti
sellaisena kuin se on laissa xx/xxxx
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

11 §

*Varhaiskasvatuksen maksun määrittämisen
perusteena olevat tulot*

*Varhaiskasvatuksen maksun määrittämisen
perusteena olevat tulot*

Tulona ei oteta huomioon lapsilisää, vammaisetuksista annetun lain (570/2007) mukaista etuutta, kansaneläkelain (568/2007) mukaista lapsikorotusta, *opintotukilain (65/1994)* mukaista opintotukea, asumistukea, tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavia sairaanhoito- ja tutkimuskuluja, sotilasavustusta, rintamalisää, aikuiskoulutustukea, toimeentulotukena maksettavaa toimintarahaa ja matkakorvausta, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista ylläpitokorvausta, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaista kulukorvausta, opintojen johdosta suoritettavia apurahoja ja muita vastaavia avustuksia, perhehoidon kustannusten korvauksia eikä lasten kotihoidon tukea.

Tulona ei oteta huomioon lapsilisää, vammaisetuksista annetun lain (570/2007) mukaista etuutta, kansaneläkelain (568/2007) mukaista lapsikorotusta, *opintoetuslain (xx/xxxx)* mukaista opintotukea, asumistukea, tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavia sairaanhoito- ja tutkimuskuluja, sotilasavustusta, rintamalisää, aikuiskoulutustukea, toimeentulotukena maksettavaa toimintarahaa ja matkakorvausta, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista ylläpitokorvausta, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaista kulukorvausta, opintojen johdosta suoritettavia apurahoja ja muita vastaavia avustuksia, perhehoidon kustannusten korvauksia eikä lasten kotihoidon tukea.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*